

לקראת שבחת מלכתא

לפנינו ימים פורניים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השנה
עונת רוחני מיוחד לנבואת לאהבת השם ותבדיל ותדעתי הקדושה
לפנינו ימים פורניים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השנה

להודות ולהלל לשמך הגדול

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 408

פנינים לפרשת וישב-חנוכה

אבי הילד הגיע יחד עם בנו למרן רבי חיים קנייבסקי זי"ע כדי להודות לו על הברכה שהניבה תוצאות ברוכות. מצוי שילדים קטנים לובשים בגדים עליהם רקומות דמויות שונות, ודמות המור הופיעה על הסוודר שהילד עטה לגופו. רבי חיים קלט את החמור המצוייר שבלט מבגדי הילד, ושאל את אביו: "מה זה?!".

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על איך ניתן להשכיח את התורה?

סיפר לי יהודי מירושלים, שנכדו לא ראה הצלחה בלימודיו בתלמוד תורה. היהודי עשה מה שיהודים רבים עושים, נסע לבני ברק, נכנס למרן רבי חיים קנייבסקי זי"ע, וביקש ברכה. רבי חיים ברך את הילד, בחסדי ה', הברכה נשאה פרי, והילד השתנה מן הקצה אל הקצה, והחל לראות ברכה בלימודיו. אבי הילד הגיע יחד עם בנו למרן רבי חיים קנייבסקי, כדי להודות לו על הברכה שהניבה תוצאות ברוכות. על פי צו האופנה כיום, מצוי

ב"על הניסים" אומרים: כשעמדה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך, ולהעבירם מחוקי רצונך", השאלה העולה מאליה היא, איך ניתן להשכיח את התורה? אמנם אפשר לבטל תורה, אפשר לגזור שלא יקיימו את התורה, אבל כיצד משכיחים את התורה!?

נאמר בפסוק: "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי" (תהלים קיט, צז). במדרש הובא על כך משל לחבית של דבש, שכאשר יוצקים לתוכה מים, יוצא ממנה דבש. כך הוא גם מוחו של האדם. כאשר נכנסים לתוכו דברים בטלים, התורה יוצאת ממנו. לכן, אמר דוד המלך ע"ה: "כל היום היא שיחתי", כיון שאם האדם לא עוסק בתורה כל היום בשלימות, ממילא נכנסים בראשו דברים בטלים, והתורה יוצאת החוצה.

בדרך זו בקשו היוונים "להשכיחם תורתך". הם התאוו להעניק ערך לדברים בטלים, להכניס לראש שינם עוד ערכים בעולם זולת התורה. ברגע שנכנסים לראש דברים בטלים - ממילא התורה פורחת ונשכחת.

הבעיה היא שכאן החמור רוכב על הילד!

בכל דור ודור השטן נלחם כדי לשוות ערך לדברים בטלים. בזמן החשמונאים הוא ביקש לטעת בעם ישראל את תרבות הגוף. בדורנו הוא נאבק כדי להחדיר למחיצתנו את מאוויי העולם הזה.

שילדים קטנים לובשים בגדים עליהם רקומות דמויות שונות. משום מה הופיעה דמות חמור על הסוודר שהילד עטה לגופו. רבי חיים קלט את החמור המצוייר שבלט מבגדי הילד, ושאל את אביו: "מה זה?!"

האב המבויש הגיב במבוכה: "הרי כתוב בספרים שגם המשיח יבוא כשהוא רכוב על חמור!..." אמר לו רבי חיים: "המשיח באמת ירכב על החמור, הבעיה היא שכאן החמור רוכב על הילד!"

חמור מבטא חומריות, כשמשתעבדים לחומר והופכים להיות עבדים נאמנים לגשמיות, מאבדים את הכל. ברגע שנותנים ערך ומשקל למשהו אחר מלבד תורה, נכנסים לקרבנו דברים בטלים, והתורה יוצאת החוצה. החומר והגשם אינם יכולים לדור בכפיפה אחת. אהבת תורה ואהבת העולם הזה אינם יכולים לצעוד בצוותא, כך מאבדים אט אט את הרוחניות שבקרבנו, ושוכחים, חלילה, את התורה.

שמעתי מאחד המגידים מעשה יפה,

שאינני יודע אם היה או לא היה

שמעתי מאחד המגידים מעשה יפה, שאינני יודע אם היה או לא היה, אבל בתור משל הוא בוודאי טוב ונאה. בארצות הברית הייתה מסעדה מפורסמת ויוקרתית, שרק מיליונרים בעל הון היו יכולים להרשות לעצמם לסעוד בין כתליה המפוארים. אדם מן השורה, שאינו מיליונר אמיתי, לא היה מסוגל לעמוד במחירים המופקעים שדרשו שם על כל מנה. כל דבר קטן על חמישים דולר, מאה דולר ואף מאתיים דולר...

ביום מן הימים פקד את המסעדה מיליונר אנטישמי כבד בשר. ספק אם יש לו יותר כסף ממה שהוא אנטישמי, ספק אם הוא אנטישמי יותר ממה שיש לו כסף. האיש נכנס למסעדה, וראה את כולם יושבים על סיר הבשר נהנים ומאושרים, ובאמצע יושב יהודי זחוח דעת, שחיוך רחב נסוך על פניו. מראה היהודי היושב בנחת, הוציא למיליונר את התיאבון ברגע אחד. הוא החליט שאינו מסוגל לאכול כנגד היהודי המאושר, אבל מה יעשה? הרי במקום אחר זו בושה למיליונר כזה למלא את כריסו...

האיש גדוש השנאה החליט לגרום ליהודי לעזוב את המקום בלי אומר ודברים. הוא ניגש בשמחה למלצר הראשי ובירר: "מה מחירה של כוסית היין הכי משובחת בתפריט? שישים דולר? אין בעיה! לך וחלק לכל המסובים כוסיות יין על חשבוני, אבל כשתעבור ליד היהודי שיושב לו באמצע המסעדה שבע נחת, דלג עליו במופגן, והגש כוסיות יין רק ליושבים לידו..." המיליונר היה בטוח שברגע שהיהודי יחווה כזו פגיעה מול העשירון העליון, הוא ימלט מהמקום בבושת פנים והנה הוא רואה שבמקום להיעלב, היהודי רק יושב ומחייך מאוזן לאוזן.

אפוף משטמה ניגש המיליונר בשנית למלצר הראשי, וחקר: "יש לכם בתפריט איזו עוגה מיוחדת? היא עולה מאשה עשרים דולר? אין בעיה! חלק לכולם עוגות על חשבוני, אך כשתחלוף ליד היהודי שיושב לו באמצע המסעדה מדושן עונג, תדאג שיראה כי אתה

פוסח עליו במפגיע, ומחלק רק לכל היושבים בסביבתו!". המיליונר חיכך ידיים בסיפוק, ממתין לראות את היהודי שנוא נפשו עוזב את המסעדה בוש ונכלם, אך לחרון אפו נוכח לראות כי היהודי רק נעשה עליו מרגע לרגע. הדם עלה לראשו, הוא ניגש למלצר הראשי ושאל בזעם: "מהי המנה המפוארת ביותר המוגשת במסעדה? כמה היא עולה? שש מאות דולר? אין בעיה! עכשיו אתה עובר בין כל הסועדים, ומגיש לכולם את מנת הדגל על חשבוני. רק אל תשכח, כשתעבור ליד היהודי, אל תתן לו מאומה!"

המיליונר אכול השנאה היה בטוח כי כעת היהודי יעזוב את המסעדה רווי השפלה, אולם לתדהמתו הרבה, היהודי רק צחקק לו באושר, ושמחתו הרקיעה שחקים!

המיליונר החליט שהוא חייב לברר מה קורה פה. ניגש אל היהודי, ושאל בפליאה: "אני לא מצליח להבין אותך, אתה רואה שמביישים אותך, ורק צוחק יותר ויותר ועולז עוד ועוד?!"

"מה אתה לא מבין?!" השתפך היהודי בגיל, "אני בעל המסעדה, על כל מנה שמזמינים, אני מרויח טבין ותקילין. אדרבה, תמשיך לחלק לכולם על חשבונך עוד מנות משובחות ויקרות, שתמלאנה את כיסי במזומנים!"

בסופו של דבר אנו נהיה אלו

שיגרפו את כל הקופה

הויכוח בין עם ישראל לאומות הוא מיהו בעל המסעדה, מי לוקח את הקופון בסופו של יום. אמנם כל העולם הזה הוא הבל הבלים, אבל הוא נועד רק עבור עם ישראל. המילה הראשונה שהקב"ה כתב בתורה היא "בראשית" - בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראת ראשית. כל הבריאה סובבת סביב התורה ועם ישראל. כל הצרות והטובות שבעולם באות בהקשר לעם ישראל, לטוב ולמוטב, ובסופו של דבר אנו נהיה אלו שיגרפו את כל הקופה. ה"חפץ חיים" זצ"ל היה אומר: אחי יוסף עשו את כל הטצדקי שבעולם כדי שחלומותיו לא יתקיימו, אך בסופו של דבר הם, כמו ידיהם, גרמו לכך שהחלומות יתגשמו על ידי שמכרוהו למצרים, שם הוא התמנה למשנה למלך!

עלינו להשריש לעצמנו כי הקש, המוץ והתבן אינם שוים מאומה. הם נועדו רק לצורך התבואה. אמנם היא הקטנה מכולם, אך היא הנותנת, דוקא מכיון שגרעיני התבואה קטנים, יש צורך בקש, במוץ ובתבן כדי להגן עליהם. אבל ברגע שהתבואה נשלמת - זורים את המוץ לרוח, שורפים את הקש, ומותיירים רק את החיטה הראויה למאכל.

האומות נמשלו לקש, מוץ ותבן שנבראו לצורך החיטה, ואילו עם ישראל נמשל לחיטה שכל השדה נזרעה עבורה. העולם לא נועד עבור האומות, אלא למען כלל ישראל. לא רחוק לומר, שכל פיתוי העולם הזה נועדו עבור אדם אחד שיתגבר על יצרו ויתגדל במידות. כל העולם וחמדותיו נבראו בשביל ישראל שיעסקו בתורה!

(מתוך 'דורש טוב' - חנוכה)

"הבחורים שהיו 'לעבדיגע סחורה'... החליטו לעשות קצת 'שמח', והתחילו לסובב את השולחן בכל רחבי לבית הכנסת. הם משכו את השולחן לפה ולשם, והוא הלך ביחד עם השולחן... כל כך היה שקוע בלימוד ולא שם לב..."

ראש ישיבת 'עמודי ארץ' הגאון הרב חיים אטיק שליט"א,
משרטט קווים לדמותו הפלאית של סבו הגאון הצדיק רבי שלמה אטיק זצ"ל,
אשר זכה ששלושת בניו היו מגדולי מרביצי התורה בדורות האחרונים

הגאון הצדיק רבי שלמה אטיק זצ"ל

הישיבה יהודי הזקוק לישועה, ומתפלל עמם שחרית, מנחה או ערבית, רק כדי לומר איתם את תפילת 'עלינו לשבח', ולפעול לישועה, בברכתו של מרן שר התורה...

מישהו פעם ביקש מסבא את ה'מתכון הסודי', איך זוכים להקים כזאת משפחה לתפארת

אחרי סיפור הפתיחה המרתק כשלעצמו, אנחנו צוללים אל תוך עולמו המופלא של הזיכרון שנושא ראש הישיבה שליט"א מדמותו הפלאית של סבו הגדול הגאון הצדיק רבי שלמה צבי אטיק זצ"ל, שזכה להעמיד שלושה עמודים מופלאים של הרבצת תורה, באמצעות שלושת בניו הגאונים המפורסמים רבי מנדל אטיק, רבי אהרן יוסף אטיק ורבי אברהם אטיק. כל אחד ואחד מהם זכה להרביץ תורה לרבים במשך עשרות שנים, ויחד הם הקימו דור שלהם של בעלי תריסין, תלמידי חכמים מופלגים שמכנהים בישיבות המובהרות בכל רחבי הארץ והעולם היהודי. כמו כן גם חתניו היו תלמידי חכמים מופלגים, ממש בית שהפיץ את אור

צוות 'לקראת שבת'

זר כי ייקלע לישיבת 'עמודי ארץ' בהר נוף, בראשותו של הגאון רבי חיים אטיק שליט"א, בסיומה של אחת התפילות בישיבה, לא יאמין למראה עיניו. זה קרה לנו כשהגענו לשוחח עם ראש הישיבה על סבו הגדול הגאון החסיד המפורסם רבי שלמה אטיק זצ"ל שיום ההילולא שלו חל בט"ז כסלו.

וזה מה שראינו: לקראת סיום התפילה, רגע לפני אמירת 'עלינו לשבח', מתרחשת לה תכונה קטנה בהיכל הישיבה. כמה בחורים מתחילים לחלק בין כולם דפים שעליהם מודפסת תפילת 'עלינו לשבח' באותיות גדולות ומאירות עיניים, עם ביאור המילים.

רק אחרי שכל אחד ואחד מהבחורים בישיבה מחזיק בידיו את הדף, הם מתחילים לומר את 'עלינו לשבח' בניגון נפלא, כולם ביחד, כמו מקהלה. הבחורים הצעירים והבחורים היותר מבוגרים, המשגיח והמגיד שיעור, ראש הישיבה, כל מי שנמצא בהיכל בית המדרש, משתתף במקהלה.

"זה מנהג מאוד מעניין", אמרנו לראש הישיבה לאחר שהורה לנו לשבת ופתחנו בשיחה שלשמה התכנסנו...

"כן, נכון, בהחלט מנהג ייחודי ומעניין", הוא מאשר ומוסיף 'צימוק' שרבים ישמחו לדעת... "לפני שנים אחדות זכינו להיכנס אל מרן שר התורה זצ"ל, יחד עם בחורי הישיבה שיחיו. כמובן שלקחנו איתנו לדרך את הדפים של 'עלינו לשבח', כי ידענו שנצטרך להתפלל מנחה בבני ברק, וכשהיינו אצל מרן זצ"ל, הראיתי לו דף אחד וסיפרתי בתוך הדברים שיש לנו מנהג מיוחד כזה בישיבה, ששרים את הניגון שהלחנתי על 'עלינו לשבח', כולם יחד כאיש אחד.

"רבי חיים שמע והגיב בפשטות: 'נו... אז בואו נאמר עכשיו 'עלינו לשבח' בניגון המיוחד שלכם".

"הבחורים התביישו קצת, אבל גדול הדור ציווה עלינו, וכך פצחנו כולנו באמירת 'עלינו לשבח' עם הניגון המיוחד, ומרן שר התורה החזיק את הדף ואמר בהתרגשות מילה במילה יחד איתנו.

"כשסיימנו התנער מרן משרעפיו, ואמר לנו "אה!!! כזה 'עלינו לשבח'!!! זה זמן שאפשר לפעול בו ישועות".

השמועה על כך נפוצה, כך אנחנו שומעים, ולא פעם נכנס להיכל

הגאון הרב חיים אטיק שליט"א

שרוצה לראות אותו. הם פחדו להיכנס פנימה, וסבא פחד לצאת החוצה כדי שלא יפריעו לו ללמוד... רק לאחר מכן שמע מי היה אותו רב שרצה לראותו, והצטער מאוד שלא יצא לקראתו, פעמים רבות היה מזכיר זאת בצער גדול על ההפסד שהפסיד בכך שלא הלך אליו.

"גם הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקרלין זיע"א הי"ד, עבר מתחת לבית הכנסת, ושמע קול תורה, קול של נער יושב ולומד. עצר מהליכתו ושיבח את משמע אוזניו: "דא זיצט א ייד און לערנט תורה לשמה" - יושב יהודי ולומד תורה לשמה. כך הוא המשיך בהתמדתו, והיה למתמיד עצום."

למעלה מעשר שנים היה סבא יתום מאביו... עד שהגיע לגיל 12, או אז הוא התייתם גם מאמו ע"ה. היא היתה אשת חיל, שחינכה אותו לאהבה יוקדת לה' ולתורתו בדרך החסידות, עם כל ה'ברען' וההתלהבות, וכשהיא נפטרה לבית עולמה, הוא נשאר יתום עגול, ואפילו אחיו שהתגורר עד אז יחד אתו ועם אמו עזב והלך להתגורר במקום אחר כי אין להם אב ואם, אבל סבא זצ"ל התעקש להישאר בצפת, בבית. הוא לא רצה ללכת לשום מקום.

היה איזה יהודי עשיר שהגיע לצפת ושמע שיש ילד יתום, שקדן מיוחד במינו, והחליט לאמץ אותו כבן. אבל סבא לא אבה ללכת אתו בשום אופן. אמרו לו, מה זאת אומרת אתה לא רוצה ללכת? הרי עכשיו אתה לבד, אין לך כלום. כך יהיה לך אבא עשיר שיממן לך את כל מחסורך, תוכל ללמוד מתוך הרחבת הדעת ובעוד כמה שנים להתחתן בכבוד...

"אבל רבי שלמה אטיק לא התבלבל... "על עצמי איני דואג", הוא אמר, "נפשי חשקה בתורה, אני אשב ואלמד שם כמו פה. אבל מה יהיה עם הילדים שלי? באיזו אווירה הם יגדלו, איך אני יכול ללכת

התורה לכל עבר במשך שנות דור ודור.

"מישהו פעם ביקש מסבא את ה'מתכון הסודי', איך זוכים להקים כזאת משפחה לתפארת" מספר ראש הישיבה שליט"א בנו של הגאון רבי אהרן יוסף אטיק זצ"ל, "אבל סבא לא הבין את השאלה. "הם ראו שאני לומד אז גם הם למדו..." הסביר בפשטות. מה צריך יותר מזה?...

"למעשה, הסבא היה איש פלאי, והסימנים לכך ניכרו כבר מהיותו ילד רך בשנים. הוא התייתם מאביו בגיל צעיר מאוד, אביו של סבא היה חסיד טשורטקוב, ואף שהם גרו בעיה"ק צפת, בה נולד סבא, אביו נסע לאירופה כדי להסתופף בצל רבו, הרבי מטשורטקוב זיע"א. שם היה קהל גדול והדחיפות היו נוראיות, עד שבעקבות כך לקה רבי יצחק זאב בלבו. הוא התאווש מעט ומיהר לחזור הביתה, אבל לא זכה להאריך ימים.

"הסבתא ע"ה, כשראתה שנשארה אלמנה עם ילדים רכים, מיהרה לנסוע אל הרבי מסדיגורא זיע"א, ונכנסו אל הקודש פנימה. סבא שלי היה אז כבן שנה וחצי, ואחד החסידים החזיק אותו על ברכיו. שרו שם איזה ניגון והרבי מסדיגורא עשה תנועות בידי וכהכה באצבע צרידה, תוך כדי שירה והפעוט היתום חיקה את תנועותיו של הרבי. כשהבחין בזאת הרבי, שאל מי הילד וביקש שיביאו אותו אליו, הושיבו על ברכיו ואמר "קרן אור פניו".

"את ילדותו עשה בין הסמטאות העתיקות של עיה"ק צפת, ואמא שלו היתה לוקחת אותו לבית הכנסת בבוקר, משאירה אותו שם כל היום, כבר כשהיה ילד צעיר לימים, ולאחר מכן היתה שבה לבית הכנסת בערב כדי להחזיר אותו הביתה, אחרי שלמד כל היום. "פעם אחת באה לקחת אותו בערב, והתברר לה שהוא לא נמצא בבית הכנסת. החלה לחפש אותו בכל מקום, ולבסוף מצאה אותו יושב על חלון של בית כלשהו. התברר שבבית ישב יהודי ולמד תורה בשקידה, והילד שמע את קול התורה ונמשך אליו כמו מגנט, הוא ישב שם והאזין ללימוד במשך זמן רב, בלי ששם לב שהזמן חולף.

היה שם בצפת בית כנסת עתיק שהיה מכונה 'בית הנשמות'

"מעניין לציין שהיה שם בצפת בית כנסת עתיק שהיה מכונה 'בית הנשמות', כי יצאה עליו שמועה שמי שנכנס לשם אינו יוצא... ואכן איש לא הניח את כף רגלו על מפתן בית הכנסת הזה בגלל החשש. אבל סבא, כשגילה את המקום, הבין שיש לו פה אוצר של ממש. בית כנסת שתמיד עומד ריק. אפשר להיכנס לשם עם גמרא וללמוד יומם ולילה ברציפות בלי שום הפרעה... לא היה בלבו שום פחד, חשקת התורה העפילה על הפחד והאפילה עליו, הוא, פשוט ישב יומם ולילה ולמד, מאן הפוגות.

פעם אחת, ה'סבא קדישא', הגאון הקדוש רבי שלמה אליעזר אלפננדי זצ"ל שמע שיש ילד יתום, כזה מתמיד, ביקש שהוא רוצה לראות אותו, אולי הוא יאמץ אותו. עמדו שליחיו של ה'סבא קדישא' מחוץ לבית הכנסת המפחיד, וצעקו לסבא שיש רב גדול

מכאן???"

"כזאת מסירות נפש של ילד צעיר כל כך, לחינוך הילדים שעוד לא נולדו לו..." "מחדד ראש הישיבה שליט"א, "פלא שהוא זכה להעמיד כזאת משפחה לתפארת???"

"אבל העשיר לא הרפה, הוא מאוד רצה לאמץ את הילד המיוחד הזה, ואפילו פנה לבית המשפט, בדרישה שיורו לילד להתלוות אליו, כי הוא הרי ילד קטן ולא יכול להחליט לבד על עתידו ובית הדין הממונים עליו יכולים לכפות עליו ללכת למקום שבו יזונו ויפרנסו אותו בהרחבה.

"למעשה, הטענה של העשיר היתה צודקת, והשופטים נטו להסכים עמו ולהכריח את סבא ללכת אתו למקום מגוריו, אבל אז אירע דבר פלא, והעשיר הפסיד את כל כספו ברגע אחד, וסבא יכול היה להישאר במקומו. ראו ממש בצורה ברורה את מה שנאמר 'רצון יראיו יעשה', ושמשמים משתפים פעולה עם תוכניותיו של הילד, למרות הכוחות הגדולים שניסו לשנות את מסלולו".

פעם אחת שכח הגבאי להודיע לר' שלמה שהוא עומד ללכת הביתה...

"סבא זצ"ל נשאר בצפת, כל ימי בחרותו, עד שהגיע לפרקו, ונשא לאשה את סבתי, בתו של רבי שיעלה וינגרטן, שהיה מכונה בפי כל 'רבי שיעלה קרלינר', כי היה חסיד קרלין מובהק. מאז היה סבי רבי שלמה זצ"ל מקושר לקרלין. הוא התגורר בירושלים, ולמד בישיבת 'חיי עולם', מדי לילה היה הגבאי נאלץ להפריע לו מתלמודו ולהודיע לו שהוא עומד לנעול את בית המדרש, רק אז היה רבי שלמה סוגר את הגמרא ושב לביתו בלילת ברירה.

"פעם אחת שכח הגבאי להודיע לר' שלמה שהוא עומד ללכת הביתה... כשהגיע הגבאי למחרת בבוקר הוא ראה אותו יושב ולומד בהתמדה, ניגש אליו ואמר לו 'ר' שלמה, איך נכנסת לפה?', אבל עוד לפני שהספיק להשלים את המשפט ענה לו סבא בעוד עיניו שקועות בגמרא: 'כן כן, אני כבר הולך, רק עוד שורה אחת...' - הוא איבד את תחושת הזמן וחשב שכבר הגיע הזמן ללכת מבית הכנסת, למרות שהשעה היתה שעת בוקר מוקדמת מאוד... זה היה מאוד אופייני לו, כשהוא היה שקוע בלימוד היו צריכים 'להחזיר אותו לעולם הזה', כשהרים את עיניו מהגמרא בגלל אילוץ כלשהו...

"הנכד המבוגר של סבא, הגאון רבי יהושע קוזליק שליט"א דיין בחסידות גור, היתה לו קביעות ללמוד איתו בבית הכנסת בגור עד

שעה אחת עשרה בלילה, שאז הוא היה הולך הביתה ור' שלמה היה נשאר ללמוד.

"פעם אחת אמר ר' יהושע לאמא שלו, אני רוצה לראות עד איזה שעה סבא לומד, אני לא אגיד לו שאני רוצה ללכת, ואני ימשיך ללמוד גם אחרי אחת עשרה ונראה מתי הוא יסגור את הגמרא כי הגיע הזמן ללכת הביתה.

"הם למדו ולמדו כל הלילה, כשכבר הגיע אור הבוקר בשעה חמש וחצי או שש בבוקר, הרגיש שהוא ר' יהושע שהוא כבר לא יכול עוד. הוא אמר "סבא, אני צריך ללכת"... ענה לו רבי שלמה, "כנראה שהיום לא למדנו מספיק טוב".

"הנכד הופתע, מה זאת אומרת לא למדנו טוב? הרי למדנו מצוין, הרבה יותר מהרגיל... אבל סבא השיב לו בפשטות, "תראה כמה הספקנו היום! הרבה יותר מהרגיל, כנראה שלמדנו מהר מדי ולא התעמקנו מספיק במה שלמדנו...". הוא פשוט חשב לתומו שעכשיו השעה אחת עשרה בלילה, כמו תמיד כשר' יהושע אומר שהוא צריך ללכת הביתה...

"מעשה היה גם עם הרבי ה'בית ישראל' מגור זצ"ל, שבא בחמש בבוקר לראות מי כבר הגיע לבית המדרש. כשראה את רבי שלמה ונזכר שהוא ראה אותו באותו מקום גם בתחילת הערב שאל אותו: 'ר' שלמה עד איזה שעה אתה רוצה לשבת כאן? ענה לו רבי שלמה, "עד אחת עשרה בלילה", הוא פשוט לא הרגיש בשעות הלילה שחלפו.

"פעם אחת בטיש של הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקרלין זיע"א, כשנתנו ל'חיים', הוא פתח גמרא לכמה רגעים, כדי ללמוד עד שיגמרו לחלק את ה'לחיים' והרבי ימשיך את הטיש או אז הוא יסגור שוב את הגמרא ויחזה בהנהגותיו של הרבי, אבל הוא שקע בלימוד, כבר גמרו את הטיש הרבי כבר הלך, הציבור התפזר, והיו צריכים לסדר את השולחנות בחזרה.

"הבחורים שהיו שם אמרו לו בעדינות... 'ר' שלמה אנחנו רוצים להחזיר את השולחנות למקום", אבל הוא היה שקוע בלימוד ולא שמע אותם.

"התחילו הבחורים להזיז את השולחן מעט מעט, כדי שהוא יבין שהוא צריך לקום. סבא אכן קם ממקומו ועיניו נותרו נעוצות בגמרא, הוא הלך אחרי השולחן והמשיך ללמוד בלי להפסיק...

"הבחורים שהיו 'לעבדיגע סחורה'... החליטו לעשות קצת 'שמח', והתחילו לסובב את השולחן בכל רחבי לבית הכנסת. הם משכו את השולחן לפה ולשם, והוא הלך ביחד עם השולחן... כל כך היה שקוע בלימוד ולא שם לב.

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"השיב לו הילד יוסף לויתן, אני רוצה שתכתוב: אני, מנהל ישיבת 'תורה ודעת', מעיד בזאת שהילד יוסף לויתן בא ללמוד אצלנו בישיבה, ושלחתי אותו, בגלל שלא היה לי מקום עבורו ובגלל שהוא לא התאים ברמה הלימודית". שואל אותו המנהל, לשם מה אתה זקוק לשטר הזה?..."

שיחה מיוחדת ומופלאה שנשמעה מפיו של הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ, לפני שנים רבות וכעת מתפרסמת לראשונה לאחר עיבוד ועריכה

פי נר מצוה ותורה אור (משליו כג)

יש מדרש נפלא ב'שיר השירים' על הפסוק "מעולפת ספירים", אומר המדרש דבר נפלא: בביתו של רבן גמליאל היה עובד, שהיה מטפל בענייני הבית, ומאחר והיה לו כח רב, כשהיו צריכים לשלוח קמח לנחתום כדי לאפות לחם, היו שולחים את הקמח איתו. העובד הזה היה כזה גיבור עצום, שהוא היה נוטל על שכמו קופה ענקית בגודל של ארבעים סאה, גודל של מקווה... מלאה בקמח, ולוקח אותה אל הנחתום. גבורה בלתי רגילה...

ראה רבן גמליאל שיש לו כל כך הרבה כח ואמר לאותו פועל, "כל הדין חילא טבא אית בך ולית את עסיק באורייתא?" - כל כך הרבה כוח טוב יש בך ואתה לא עוסק בתורה???

נו... דבריו של רבן גמליאל היו דברים היוצאים מן הלב, וממילא גם נכנסו אל הלב. החליט אותו בן בית של רבן גמליאל לעסוק בתורה. הוא התחיל ללמוד ואחרי זמן מה כבר לא היה יכול לסחוב קופה של 40 סאה, כשהיה צריך לקחת קמח לאופה יכול היה לסחוב קופה של 30 סאה בלבד. אחרי תקופה הוא נאלץ להוריד ל-20 סאה, לאחר מכן הפחית את הכמות ל-12 סאה, ואז לשמונה סאים, עד שהוא סיים ללמוד 'ספרא', וכשסיים ללמוד את ה'ספרא' הוא לא הצליח להרים אפילו לא קופה אחת של סאה, ויש אומרים, "אפילו סבניה לא הוה יכול למיסבל", ומבאר ה'מתנות כהונה' מה זה סבניה - בגד דק.

כשהוא רצה ללבוש את החולצה שלו, הוא היה צריך שיעזרו לו, כי לא היה לו כח להרים אותה! וכל זה, כי הוא השקיע את כל הכוחות שלו בעסק התורה!!! הפלא ופלא!

לצד המסר הנפלא של 'תורה מתשת' שעליו נדבר בהמשך, צריכים לחדד פה גם את העניין של ה'שיחת מוסר' של רבן גמליאל. הוא אמר לאיש הזה כמה מילים, "כל הדין חילא טבא אית בך ולית את עסיק באורייתא" - 10 מילים בסך הכל, וחולל שינוי עצום שהפך את האדם מן הקצה אל הקצה. הוא שמע את רבן גמליאל אומר כזה משפט, מעומק הלב הטהור שלו, וזה הספיק כדי לגרום לו להשקיע את כל הכוחות העצומים שלו בתורה הקדושה.

לצד המדרש הזה ב'שיר השירים', יש גם גמרא הרבה יותר מפורסמת

ומוכרת, בבא מציעא, דף פד, אומרת הגמרא שרבי יוחנן היה מעין שופריה דיעקב אבינו, היופי שלו היה מעין זה שהיה יופיו של יעקב אבינו. אנחנו כמובן לא מבינים מה זה יופי של רבי יוחנן ויעקב אבינו, אין לנו שום השגה בזה, הרי לפי ההשגה שלנו נראה לי שאם מישהו מאיתנו יזכה להציץ לרגע בפני קודשו של רבינו הגר"א זצ"ל, הוא בוודאי יתעוויר מיד. זה כמו להסתכל בכדור החמה בעצמו. נו... שופריה דיעקב אבינו, זה הרי בלתי נתפס בשכל שלנו.

בכל אופן מספרת הגמרא שרבי יוחנן רחץ בנהר הירדן, וראה שריש לקיש מזנק מצד אחד לצד השני בקפיצה למרחק גדול מאוד, שם הניח ריש לקיש את בגדיו ונכנס גם הוא אל הנהר.

אמר לו רבי יוחנן 'חילך לאורייתא'. הלוואי תשקיע את הכח העצום שלך בתורה, השיב לו ריק לקיש, הרי אתה מאוד יפה, ואמר לו רבי יוחנן, אם תלמד תורה אתן לך את אחותי לאשה שהיא יותר יפה ממני. הסכים ריש לקיש לקבל על עצמו עול תורה, וכשהוא רצה לקפוץ בחזרה לצד השני של הירדן כדי לקחת את הבגדים שלו ולהתלבש, הוא לא הצליח. למה? כי תורה מתשת כוחו של אדם.

רבותי, את המדרש אני יכול להבין, אותו בן בית של רבן גמליאל למד ולמד וככל שלמד יותר כך הוא נחלש יותר כי תורה מתשת כוחו של אדם. אבל ריש לקיש הרי עוד בכלל לא למד, הוא עוד לא

הספיק ללבוש את הבגדים שלו לאחר הרחצה בנהר הירדן, וכבר נחלש גופו, הייתכן?

אלא מאי? אפילו קבלת עול תורה, גם זה מחליש כוחו של אדם. אנחנו צריכים לשים לב לזה... מה זה אומר? אדם שמקבל על עצמו עול תורה, אבל באמת מכל הלב, הוא כבר בדרגה של אדם אחר. זה לא אותו אחד שהיה פה קודם. עוד לפני שהוא התחיל ללמוד הוא כבר נהיה בן אדם אחר, רק מעצם קבלת העול!

שואל אותך הדוד שלי מי אתה?

אני רוצה לספר לכם סיפור נפלא על יהודי בשם רבי יוסף לויתן, כדאי שתשמעו את הסיפור.

יוסף לויתן היה יתום בגיל צעיר, לא היה מי שישלח אותו לחיידר ללמוד, והוא באמת בקושי למד משהו.

כשהיה בערך בן 12, הוא הגיע לשיבת 'תורה ודעת', שבעצם זה היה כמו 'חיידר' כאן בארץ אבל קראו לזה ישיבה. את 'תורה ודעת' ניהל באותם ימים הדוד שלי, רבי דוד שטרן זצ"ל, אחיו של אבי מורי זצ"ל. יום אחד נכנס אליו נער גבוה, בן 12 שנה, ואומר לו "שלום, אני רוצה ללמוד כאן".

שואל אותך הדוד שלי מי אתה? והוא משיב "אני יוסף לויתן". מה אתה יודע? הוא יודע ללמוד קצת חומש. ילד בן 12 שלא יודע ללמוד משניות, ובוודאי לא גמרא.

אומר לו הדוד שלי, ילד יקר, אני מאוד מעריך את זה שאתה רוצה ללמוד, אבל אתה לא יכול להיכנס אצלינו בחיידר, אצלנו בחיידר, ילדים בגילך כבר יודעים חומש משנה וגם גמרא, כבר מתחילים ללמוד מפרשים בכזה גיל, איך אתה יכול להשתלב בכתה שלהם? יוסף הקטן השיב לו בפשטות, באיזה כיתה לומדים חומש? בכתה ב'?? אני אלמד בכיתה ב'...

המשיך המנהל לטעון כנגדו, אתה מדבר לא לעניין ילד יקר, בכתה ב' לומדים ילדים בני שבע, אתה בן 12, אבל הוא מתעקש, אין לי בעיה ללמוד עם ילדים בני שבע. נפשי חשקה בתורה!!!

אומר לו הדוד שלי: יוסף, אני מבין שאתה רוצה ללמוד בכתה ב', אבל תשמע, אין לנו מקום, הכיתה מלאה עד אפס מקום.

אבל יוסף לא מוכן לקבל את ההסבר. "אין דבר כזה", הוא אומר, "אם רוצים אפשר תמיד לסדר מקום".

הדוד שלי לקח אותו לכיתה ב', והראה לו שבאמת אין שם אפילו מקום אחד פנוי. כל המקומות תפוסים...

הם חוזרים בחזרה למשרד, ושם הוא מסביר לילד פעם נוספת, שעם כל הכבוד וההערכה, הוא צריך לחשוב על פתרונות אחרים. אצלו בחיידר אין מקום עבורו והוא לא מתאים מבחינת הרמה הלימודית ובעצם משום בחינה שהיא.

עכשיו תראו מה זה ילד שחשקה נפשו בתורה. הוא לא נבהל מהאיש המבוגר שמסביר לו הסברים ומוכיח לו באותות ובמופתים שאין לו מקום. הוא רוצה ללמוד.

הוא שומע את הדברים, ואומר לדוד שלי, "בסדר, אני אלך מכאן, אבל לפני כן אני רוצה שהרב יחתום לי על שטר".

הדוד שלי מתפלא, מה זאת אומרת? על איזה שטר אני צריך לחתום. השיב לו הילד יוסף לויתן, אני רוצה שאתה תכתוב: "אני, מנהל ישיבת 'תורה ודעת', מעיד בזאת שהילד יוסף לויתן בא ללמוד אצלנו בישיבה, ושלחתי אותו כלעומת שבא, בגלל שלא היה לי מקום עבורו ובגלל שהוא לא התאים מבחינת הרמה הלימודית".

שואל אותו המנהל, לשם מה אתה זקוק לשטר הזה? השיב לו יוסף, כשיגיע יום פטירת, אני אבקש שיקברו אותי יחד עם השטר הזה. וכשאני אעלה לשמים וישאלו אותך עסקת בתורה?

מה אני אשיב לבית דין של מעלה? לא! לא למדתי כלום! למה? כי לא קיבלו אותי לישיבה. גידו לי שאני משקר, אין דבר כזה שלא מקבלים ילד ללמוד תורה, לכן אני רוצה שיהיה לי שטר חתום, שאני אוכל להראות להם שמה, ולהוכיח את דברי, שמי שאשם בזה שיצאתי עם הארץ זה אתה, לא אני!!!".

רבי דוד שטרן, היה יהודי ירא ושלם, הוא נבהל למשמע הדברים ואמר, עד כאן. מול כזה טיעון אני לא יכול לעמוד! הוא אמר ליוסף לויתן, קח כסא ותמצא לעצמך מקום בכיתה ב'...

לקח יוסף לויתן כסא, נכנס לכיתה ב', התיישב בין השורות והתחיל להקשיב לשיעורים...

אחרי תקופה הגיע הבר מצווה שלו, עשו לו בר מצווה, ומי שבאו לשמוח איתו, ילדי כיתה ב'. הוא בן 13, הם בני שבע ושמונה, והם החברים של חתן בר המצווה. הוא לא התבייש! הוא שמח יחד איתם כי הם החברים שלו, הם באותה רמה לימודית.

אחרי אותה שנה, הקפיצו אותו בחמש כיתות בפעם אחת

נגמרה השנה, וילדי כיתה ב' עולים לכתה ג'. בא יוסף לויתן למנהל ואמר לו "אני רוצה להישאר בכיתה ב' עוד שנה". מה זאת אומרת? הרי אתה כבר אחרי בר מצווה, פער הגילאים יהיה גדול עוד יותר? אבל הוא בשלו, אני אוהב את הרבי הזה, ואני רוצה ללמוד אצלו עוד שנה. כמובן שרבי דוד שטרן כבר ידע שעם יוסף לויתן אי אפשר להתווכח, ואמר לו, בסדר, תלמד עוד שנה בכיתה ב'...

באותה שנה, המלמד של כיתה ב' חלה ונעדר לתקופה ארוכה, ומי היה זה שהחליף אותו? יוסף לויתן! הוא הרי כבר הכיר מצויין את החומר מהשנה שעברה, והוא גם היה הרבה יותר מבוגר מהילדים, וממילא הוא היה הממלא מקום הכי טוב.

אחרי אותה שנה, הקפיצו אותו בחמש כיתות בפעם אחת, ואז הוא נכנס לכיתה שבה אני למדתי, וזכיתי ללמוד איתו בחברותא.

אתם יודעים מה יצא מיוסף לויתן???

הוא נהיה הגאון רבי יוסף לויתן! הוא היה המתמיד הכי גדול בישיבה, היה לומד כל לילה עד השעה שתיים וחצי, הולך הביתה, ולמחרת בבוקר הוא היה בשעה שבע וחצי בתפילה, ואף פעם לא החסיר או איחר

הגאון רבי יוסף לויתן היה לומד בכל שנה 300 דפי גמרא, עם רש"י ותוס' ראשונים ואחרונים!!! כל שנה הוא למד שתי מסכתות גדולות

עיניו של רבי שלמה פיישר שהורמו מהאותיות הקטנות והצפופות בגמרא, נתקלו באותיות שעל הכריכה החיצונית - 'חזון איש', והחלו לדמוע. כך ישבו השנים ובכו, בכי של מסירות נפש לתורה...

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א על תורה, הלל והודאה

פי נר מצוה ותורה אור (משליו כג)

בבית קטן ודל בירושלים התגוררה משפחת פיישר. האב, רבי שלמה, מחריפי הצורבים שבירושלים שעתידי להתפרסם בתורתו, יגע בתורה מתוך הדחק אף לפי מושגי הימים ההם. יושב היה ולומד בהתמדה, וחונן מתורה מאומה אין לו בעולמו. לא נזקק למאום ולא דרש כלום. באשר הוגש לו לאכול - אכל, וכאשר לא היה בבית מה לאכול - המשיך בשקידתו. פעם אחת בלבד ראתה הרבנית פיישר את בעלה משוחח בערגה על משהו שחסר לו. באותו יום שב ר' שלמה מהכולל נסער, ומספר לזוגתו בעיניים נוצצות: "אומרים שיצא לאור הכרך האחרון של ה'חזון איש', וכעת הושלם כל הסט.

אינך יכולה לתאר לעצמך איזו מהפכה עתידים הספרים הללו לחולל בעולם התורה! אמנם מחירם אינו זול כלל - תשע לירות שלמות! אבל ערכם לא יסולא בפז..."

הרבנית פיישר אמנם לא ידעה את ה'חזון איש' ולא הכירה את עולם התורה ואת המהפכות המתחוללות בין כתלי בתי המדרשות ובהיכלי הישיבות הקדושות, אך את הניצוץ בעיני בעלה לא יכלה שלא לראות.

תשע לירות היו מעבר להשגתם. הם חיו מקצבה חודשית שהסתכמה בארבע-עשרה לירות. אבל לראשונה מאז נשואיה הבינה הרבנית שבידה לתת במקום לו את הדבר לו הוא משתוקק כל-כך. במקום מסתור בבית שכנו לבטח תשע לירות בדיוק.

זמן קצר לפני כן, באחד מימי החנוכה, הגיע אביה, רבי אליעזר דוד ברנד, לבקר

זמן קצר לפני כן, באחד מימי החנוכה, הגיע אביה, רבי אליעזר דוד ברנד, לבקרה, וכאשר ראה את עניינם, העניק לה תשע לירות כדמי חנוכה.

בכסף זה - שמחה הרבנית פיישר - תוכל סוף סוף לקנות לילדיה נעלים. החורף כבר כאן, וילדיה הרבים מתהלכים בנעלים קרועות

ומחוררות. בתשע הלירות שנפלו לידיה משמים, תוכל לקנות ששה זוגות נעלים בעבור ששת ילדיה.

אלא שלמראה הניצוץ בעיני בעלה - נגוזו כל תכניותיה. תשע הלירות צורבות את בשרה כאשר היא רואה את התשוקה בעיניו ואת כמיהתו לספר 'חזון איש', הספר שהרעיש את כל תלמידי החכמים שבדור.

גשמי הברכה שבחוץ והשלוליות הנקוות ברחובות, כמו התאדו מול ההתלהבות שבעיניו של רבי שלמה כאשר הוא מדבר על התורה, ופתאום חשה הרבנית פיישר צורך דחוף לעשות מעשה.

אם לא עכשיו - אימת? אם לא תלך תכף ומיד לקנות את ה'חזון איש', מחר עלולים החורים שבקצות נעלי הילדים לשכנע אותה אחרת...

וכך מתעטפת הרבנית במעילה, ויוצאת חרש מהבית לכוון ביתו של ר' משה מוכר הספרים, שמופתע לשמע נקישות בהולות על דלתו. "סליחה על השעה הלא-שגרתית", אמרה הרבנית במבוכה. "אבל אני חיבת לקנות עכשיו ממש את ה'חזון-איש'".

גבות עיניו של מוכר הספרים התרוממו בפליאה. מעולם לא דפק קונה בביתו בשעת לילה מאוחרת שבזו, על אחת כמה וכמה שלא באה אשה לקנות ספר כמו ספר 'חזון איש'...

בטרם הספיק להגיב, הניחה האישה לפניו את השקיק ובו המטבעות. אם היתה למוכר הספרים התלבטות באשר למכירת ספרים באישון

ליל, זו נגוזה מיד למראה מסירות נפשה של האישה. בדחילו ורחימו מסר לידיה את הספר החדש, וזו נעלמה בחשיכה. חרש צעדה ברחוב השומם ונכנסה לביתה הקטן. בפנית החדר דלקה מנורה קטנה, ולאורה ישב בעלה ר' שלמה ובזרועותיו חבוקה גמרא גדולה. בשקט בשקט, שלא להפריע לשקדן בלימודו, הניחה בקצה השולחן את הספרים שבידה. עיניו של ר' שלמה שהורמו מהאותיות הקטנות והצפופות, נתקלו באותיות שעל הכריכה החיצונית - 'חזון איש', והחלו לדמוע. כך ישבו השנים ובכו. בכי של מסירות נפש לתורה...

ישראל ולהתפרץ מלבם מחמת הכרת הטובה לבורא יתברך, ולא מחמת צווי ותקנה שנקבעה להלל ולהודות. והמשיל זאת לרב חשוב ונכבד שהשתדך עם כפרי פשוט. האם יאה הדבר שיבקש הרב ממחותנו הכפרי שיערך סעודה גדולה לכבוד הזכות שזכה לה?! מתבקש ומצופה מהכפרי שיבטא את שמחתו בסעודה, אך אין זה יאה שיבקש הרב מהכפרי לעשות כן. וברור כי בכל שיבטא הכפרי את שמחתו על הזכות היקרה, כך היא מעלת חיבורו והשתדכותו אל מחותנו הרב, וכך הוא מוכיח כי הוא מבין ומעריך את הזכיה העצומה. (שיח שרפי קודש ח"ב, אותיות קסו קסז)

גדולי הדור הקדמונים כבר נהגו להרבות בסעודות בימי החנוכה

בספרו 'ארבעה טורים' (או"ח סי' תרע) כתב רבינו יעקב בן אשר בשם רבינו המהר"ם מרוטנבורג, שרבי הסעודה שנוהגים בחנוכה הוא סעודות רשות, מפני שימים אלו נקבעו בעיקרם להלל ולהודות ולא למשתה ושמחה.

את החילוק שבין ימי החנוכה ליום הפורים שנקבע למשתה ושמחה, באר רבינו יואל סירקיש בפרושו 'בית חדש', ואמר כי מפני שבפורים נגזרה הגזרה על ישראל לפי שנהנו מסעדתו של אחשורוש (מגילה יב.), נגזר עליהם להשמיד להרוג ולאבד, וכאשר שבו בתשובה התענו שלשה ימים מאכילה ושתייה עד שבטלה הגזרה, והרי זה יום טוב על הצלת הגופים.

בחנוכה, לעמת זאת, היתה הגזרה על שום שהתירשלו בעבודת בית המקדש, ובעקבות כך בוטל התמיד ובטלה הדלקת המנורה, וכאשר שבו ישראל בתשובה מסרו הכהנים נפשם על עבודת בית המקדש ונעשה הנס בנרות המנורה, על כן נקבעו הימים להלל והודאה לזכר העבודה שהיא בלב ואינה גופנית.

את דבריו מסיים רבינו הב"ח בפסקי הלכה שונה מדעת המהר"ם מרוטנבורג, וכותב כי גדולי הדור הקדמונים כבר נהגו להרבות בסעודות בימי החנוכה, וכן משמע מדברי הרמב"ם (חנוכה פ"ג ה"ג). לאור דבריו אלו, נראה לומר בטעם ההבדל בין ימי החנוכה ליום הפורים שאמנם בחנוכה היה הנס נס רוחני, שלא בפורים שעיקרו היה נס בהצלת גופם של ישראל, אך גם בעבודת בית המקדש היתה אכילה, חלק נכבד מעבודת המקדש היה אכילת הקרבנות, עד שכפרת הבעלים בקרבנות החטאת הותנתה באכילת הכהנים, כפי שדרשו חכמינו (פסחים נט): על הפסוק (שמות כט לג) 'ואכלו אותם אשר כופר בהם' - 'מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין'.

זוהי אכילה רוחנית הנעשית באופן נעלה. על כן האכילה והשתייה שבסעודות המצוה של ימים אלו, אף היא אכילה רוחנית יותר מהמשתה והשמחה של יום הפורים.

(לקט מתוך 'ספיר ויהלום' | חנוכה)

חלפו השנים. בירושלים ומחוצה לה אין מי שלא שמע את שמו של הגאון ראש ישיבת איתרי ומגדולי הדור, הגדול רבי שלמה פיישר וצ"ל, ובכל שנה ושנה בשמחת תורה אחרי ההקפות, כאשר היה רבי שלמה ממחיש לנכדיו מהי מסירות נפש לתורה, היה מורה להביא את ספר ה'חזון איש' מהארון. וכשהיה רבי שלמה מדפדף בין הדפים הבלויים המלאים בהערות וצינונים בכתב ידו הזעיר, היה אומר: "הספר הזה הוא סמל של מסירות נפש לתורה!"...

מדוע אכן לא קבעו חכמינו חיוב לסעודת מצוה בחנוכה?

כתב הרמ"א על סעודות המצוה בחנוכה: "ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח. ונהגין לומר זמירות ושבחות בסעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעודת מצוה".

והדברים מעוררים תמיהה: הן זמירות ותשבחות נתן לומר בכל סעודה על מנת לעשותה סעודת מצוה, אם-כן במה נתייחדו סעודות החנוכה?

תשובה עמוקה נשמעה מפי הגאון הקדוש רבי יצחק מאיר מגור זי"ע בעל 'חדושי הרי"מ', שדייק בדברי הגמרא בה נכתב (שבת בא:): "קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה", ולא "קבעום ועשאום ימים טובים להלל ולהודות".

הלשון שנקטה בה הגמרא באה לרמוז לנו כי באותה מידה שיזכה אדם להלל ולהודות בימי החנוכה, כך נעשים ימים אלו לימים טובים. על ידי ההלל וההודאה נעשים ימי החנוכה ימים טובים.

נמצא שעל ידי הזמירות והתשבחות שאומר אדם ובאמצעותן הוא מודה ומהלל לבורא, נעשים הימים לימים טובים, וממילא סעודת מצוה היא בשאר הימים טובים שבהם מחויבים בסעודת מצוה לכבוד היום, ואין סעודות החנוכה דומות כלל לסעודה ביום של חול בה אומרים זמירות ותשבחות.

ומדוע אכן לא קבעו חכמינו חיוב לסעודת מצוה בחנוכה? השיב בעל ה'חדושי הרי"מ': מפני שעל ההלל וההודאה לבוא מצד בני

מו"ר הגאון הגדול רבי פינחס שרייבר זצוק"ל היה מאותם דמויות שהיה קשה להוציא מהם סיפור, מאותם פעמים בודדות שהרב סיפר על עצמו היה זה בעת שמחת שבע ברכות אצל נכדתו ישבו להם המחותנים וסיפרו על דברים נשגבים שהתרחשו אצל אחד מזקני המשפחה זצ"ל שזכה לגילוי אליהו

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על האופן שבו יוכל האדם לזכות בברכות שנתברך בהן משמי מרום

"ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החנוצה" (לט, יב)

חלומו של יוסף מראה כי ליוסף יש חלום להיות מלך, וגם לאביו, ששמר את הדבר, יש חלום שהוא יהיה מלך. אלא שכדי שהחלום יהפוך למציאות, ישנו מהלך שאותו הוא צריך לעבור עד להיותו מלך. רק כאשר הוא עומד באתגרים הללו הוא ראוי למלוכה.

מה היו האתגרים הללו, וכיצד עמד בהם יוסף?

במעשה של אשת פוטיפר מציינת התורה: "ויעזב בגדו בידה". הכל מבינים כי זה למעשה היה הפרט שהסגיר את יוסף. אלמלא הבגד שאחזה אשת פוטיפר בידה, ספק גדול אם מישהו היה מאמין לדבריה. היא הציגה את הבגד על מנת להפיל את יוסף.

ותמוה, מדוע עזב יוסף את בגדו בידה?

הרי כאשר ניגש יהודה ליוסף, בניסיון להוציא את בנימין, הוא רצה להסביר לו כפי שמסבירים למלך מצרי, עם מי הוא מתחיל. באותו רגע הוא שאג שאגה, עד שנפלו השיניים לכולם, ופיתום ורעמסס התפוררו! היתה שם בהלה גדולה ופחד, שמא עומדים להחריב את מצרים!

ומה עשה יוסף בתגובה לכך? הוא בעט בעמוד ופורר אותו לאבק. מסתבר, שכדי להחזיר תשובה שקולה, לא בעט יוסף בסתם עמוד, אלא בעמוד יצוק ביותר. באותה שעה אמר יהודה: לבחור שיושב פה יש את הכוח של בית אבא. זה לא אדם סטנדרטי.

מכאן אנחנו למדים שיוסף היה חזק מאד. נקל לשער שלא הייתה לו שום בעיה פיזית לחטוף מידיה של אשת פוטיפר את הבגד שלו, ולברוח איתו החוצה. למה בחר יוסף להשאירו בידה?

ללא ספק, לא היתה כאן בעיה טכנית, אלא סיבה עמוקה יותר מנעה ממנו לקחת את הבגד.

ביאור אחד ראיתי שביאר אחד מבעלי המוסר, ואינני זוכר מי אומר זאת: כאשר יוסף נכנס להיות משרת בבית פוטיפר, הוא הגיע על תקן של עבד בזוי. יכול היה להיות עבד לאנשים רעים ורשעים שישפילו אותו, אך הוא הגיע לביתו של שר הטבחים. בית שבו מתנהגים באופן נכבד ונורמאלי יותר.

בכל המקומות הללו תפקידה של הגברת הוא לפתוח לפני העבד

את הבית ולהדריך אותו מה לעשות. אשת פוטיפר הכניסה את יוסף לממלכה שלה, כך שעשה את עבודתו והצליח. למעשה, גורלו היה נתון בידיה ואם היתה רוצה בכך, הוא היה נשאר האחרון שבעבדים הבזויים, אבל היא בחרה לרומם ולגדל אותו.

ברגע בו עמד יוסף לפני הכרעה - האם להשאיר אצל אותה מרשעת או לחטוף אותו מידיעה ולקחת אותו בכוח, חשב יוסף לעצמו: אי אפשר שלא להכיר לה טובה... סוף כל סוף היא נתנה לי את האפשרות לעבוד בבית מכובד יותר. הוא פעל מכוח הכרת הטוב, והחליט להסתכן ובלבד שלא לכפור בטובה.

נמצא, כי היתה כאן שליטה ברגע הכי קריטי - ויוסף הצליח לעמוד בכך באופן פלאי.

לא היה אף אחד בבית הכלא שלא הסתובב שם בפנים זעופות

אחר כך מושלך יוסף אל בור הכלא, וגם שם הוא עובר כמה ניסיונות הסבא מסלבודקה זצ"ל היה אומר: מתי התחיל המהפך אצל יוסף?

- בבוקר, אחרי החלום של שר המשקים ושר האופים. באותו יום נאמר בפסוק: "וַיָּבֵא אֱלֹהֵיהֶם יוֹסֵף בְּבִקְרֵי יַרְדֵּן אֹתָם וְהֵגַם זַעֲפִים" (מ, ו).

צריך לזכור כי מדובר בבית סוהר של פעם, שאינו מסוג בתי הסוהר של היום, בהם העבריינים למיניהם מקבלים קורסים איך לעשות כסף בחיים. לא היה אף אחד בבית הכלא שלא הסתובב שם בפנים זעופות. מצב זעוף היה המצב הנורמאלי.

כדי להבחין ששר המשקים ושר האופים זעופים יותר מן הרגיל - יש צורך בחושים דקים ביותר. בתשומת הלב הזו מתחיל המהפך בחייו של יוסף!

כאשר יוצא יוסף מן הבור ועומד לפני פרעה, מחכה מצרים כולה למוצא פיו, וממתנה לראות כיצד יפתור את חלומו של המלך. באותו רגע אומר יוסף: "בְּלִעְדֵי, אֲלֵקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרִיעָה" (מא, טז) - יש אלוקים בעולם.

במצרים לא האמינו בשם אלוקים, ופרעה התבטא "מי ה' אשר אשמע בקולו". האמירה הזו עלולה הייתה לעלות ליוסף ביוקר. פרעה מסוגל היה להגיב: מה אתה מדבר איתי כעת על אלוקים? אמור מה שיש לך לומר ותסתלק מכאן. אך גם במצב כזה, כשהסיכון ברור - יוסף ממשיך לשמור על כניעתו לפני ה', ואינו סוטה במאומה מן החינוך שקיבל בבית אבא, מדרך האמונה שעל פיה הוא חי, ומן הרגישות שיש לו כלפי הזולת. כל אלו מזכים אותו במלוכה!

ניסיון אחד נוסף...

הקב"ה ברא עולם שלם מכח מידת החסד. מטרתו היא להגן עלינו ועל נשמותינו. לעיתים הוא צריך להעמיד אותנו בפני איזה קושי וניסיון. ניסיונות אלו באים לומר לנו מסר אחד: דע לך, עוד קצת רגישות, עוד פסיעה של התעלות עצמית... בעמידה הזו בניסיון טמונה הברכה שלך! ממתנה לך ברכה עד אין קץ - אך יש להיזהר שלא לאבדה!

הבעל שם טוב הקדוש הלך פעם עם תלמידיו וראה פרש גוי רוכב על סוס. הפרש הפליא בקפיצות ובוזנוקים שעשה, ונראה היה כי הוא שולט בסוס שליטה מופלאה.

אמר הבעל שם טוב הקדוש: כואב הלב... לאדם זה היתה משמים ברכה לקבל מלוכה ויכול היה למלוך על עיר או מדינה, אבל הוא בזבז את הברכה בכך שהוא מולך על הסוס שלו...

עוד מספרים, כי אחד מתלמידיו, יהודי עני, סיפר לו שהוא קנה כרטיס הגרלה, וביכולתו לזכות בפרס הראשון בסך מיליון רובל. הוא ביקש ברכה. בירך אותו הבעל שם טוב שיזכה בהגרלה. לאחר זמן מה נערכה הגרלה - והוא לא זכה בה. בא לרבי ואמר: "רבי, היתכן? הרבי בירך ואני לא זכיתי!"

שאלו הבעל שם טוב: "מה עשית אחרי שבירכתי אותך?" סיפר היהודי: "הייתי רעב ופגשתי בדרכי מסעדה יהודית. נכנסתי והצלחתי לשכנע אותו לתת לי ארוחה בחצי מחיר".

אמר הבעל שם טוב: "כמה חבל. את הברכה שלי למזל - מימשת

באותה ארוחה..."

פעמים רבות במהלך חייו מזמן עבורנו הקב"ה ברכה ענקית. הוא מבקש מאתנו: אנא מכם, אל תבזבוזו זאת! תתרומו! תגלו בתוככם עוד מעט תעצמויות נפש! מיועד עבורכם עניין גדול ועצום! עוד עמידה קטנה בניסיון - ואינכם משערים לאן תגיעו...

מה חבל שיש שמבזבזים את העושר הזה עבור פרוטות!...

סיפר ראש ישיבת עטרת שלמה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א

באותו עניין סיפר ראש ישיבת עטרת שלמה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א מעשה מופלא:

יש לו תורם, עשיר גדול, ותמיד ציפה ממנו לתרומות גדולות יותר. הוא ידע כי אותו תורם זקוק לשתי ישועות: האחת - להיפקד בילדים לאחר שבמשך שנים רבות לא זכה להיפקד, והשניה - בעניין עסקיו. היה לו עסק גדול שלא הצליח והוא רצה למוכרו. החליט רבי שלום בער לפעול עבורו.

ניגש, אפוא, למרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצ"ל, סיפר על אותו יהודי שהוא אדם עם פוטנציאל גדול, ואפשר להוציא ממנו תרומות נכבדות עבור מוסדות 'עטרת שלמה', וביקש שהרב יברך אותו בילד ושימכור את העסק שלו.

אמר רבי חיים: "אני מברך". אך רבי שלום בער לא הסתפק בברכה בעל פה וביקש מרבי חיים לכתוב לו מכתב.

רבי חיים רשם מה שרשם, וכאשר הושיט את המכתב לרבי שלום בער - חשכו עיניו. במכתב כתב רבי חיים, שאם אותו יהודי יתרום למוסדות ארבע מיליון דולר, יהיה לו ילד בקרוב ממש והוא ימכור את העסק שלו.

ארבע מיליון!...! הלא זה מחיר מופקע! - הרהר רבי שלום בער. הוא עצמו קיווה להוציא מאותו יהודי מיליון דולר, וגם זה היה מופקע בעיניו, אך ארבע מיליון ברור היה לו שלא יצליח להוציא.

הוא ביקש מרבי חיים לתקן את המכתב. אלא שרבי חיים סירב, ואמר: "כך הובילו משמיים את ידי לכתוב, ואין לשנות זאת".

מה עושים? - החליט רבי שלום בער ללכת אל מרן הרב שטיינמן לבקש ממנו לתקן את המכתב ולהחתים על המכתב החדש את רבי חיים. הלך וסיפר לרבי אהרן לייב, אך הוא התחייך ואמר: "כבר עשרים שנה אני עוקב אחרי רבי חיים, ומה שמובילים אותו משמיים מתקיים. אם הוא כתב ארבע - אתה לא משנה את המכתב!"

בלית ברירה שלח רבי שלום בער את המכתב כפי שהוא.

לא חלף זמן מה ואל המוסדות הגיעה תרומה בסך ארבעה מיליון דולר. תשעה וחצי חודשים לאחר מכן הודיע היהודי כי הוא חבק בן. השמחה היתה גדולה ועצומה. רבי שלום בער הגיע, כמובן, אל הברית, ואז אמר לו היהודי: "הברכה לגבי הילד התקיימה, אבל את הביזנעס ההוא לא הצלחתי למכור".

חזר ארצה ונכנס אל רבי חיים. סיפר לו כי התרומה הגיעה, הילד נולד, אך לגבי הביזנעס לא נראתה ישועה.

רבי חיים לא התבלבל ואמר: "הוא כבר מזמן מכר את זה".
ר' שלום בער לא פקפק לרגע. חזר אל אותו יהודי ואומר לו: "רבי חיים אומר שמכרת את העסק!"
"מה פתאום?" - הגיב היהודי.

חזר לרבי חיים, והוא בשלו: "כבר מזמן מכר את העסק"...
שאל רבי שלום בער את היהודי: "מה עשית בתקופה האחרונה עם העסק שלך? האם שינית משהו?"

סיפר לו היהודי: "משהו קטן עשיתי. מאחר והיו לי שם הרבה הפסדים, הכנסתי שותף גוי, והוא מפעיל חלק מן העסק בשבת כך שלא יעמוד ריק".

כששמע על כך רבי חיים אמר: "אם כך הוא מכר. הברכה הייתה שימכור, אך היה עליו לעמוד בעוד ניסיון קטן. מאחר ולא עמד בניסיון והלך על מהלך בדיעבד, הברכה שלי חלה על מכירת החלק לאותו גוי"...

הוא נעשה מלך על הסוס - במקום על עם שלם...

וסיפר כיצד בבחרותו בהיותו יתום גלמוד

יוסף הצדיק הצליח לעמוד בנסינות האדירים הללו: הוא הצליח לשלוט שליטה מוחלטת ברגשותיו גם בעת שברח מבית פוטיפר, הוא הצליח להבחין ברגישויות בין אדם לחברו, והצליח להמליך את ה' גם ברגעי ניסיון - כעת הוא ראוי באמת ובתמים למלוכה.

באותה פרשה אנו מוצאים גם את יהודה שהודה "צדקה ממני". באותו דיון נכחו גם יעקב ויצחק, וכל אחיו השבטים הקדושים ראו אותו. לכאורה היה עליו לדאוג לשמור על כבוד המלוכה. בפוטנציאל הוא כבר נקרא מלך...

אך מה יעשה וכעת עליו להודות באמת?

נכון, כולם שומעים ורואים, והבושות עצומות ונוראות - אך את האמת צריך לומר!...

על כך אמר לו יעקב בעת שבירך את בניו: "אתה יודוך אחיך" (בראשית מט, ח) - אלמלא היית מודה, לא היית מקבל את המלוכה. רק משום שהצלחת לשלוט בעצמך, להתגבר על הניסיון הקשה ולהודות, אתה זוכה לקבל מלוכה לנצח נצחים.

אחרי הכל צריך לזכור כי המלוכה של יוסף במצרים הייתה עניין קטן. שכרו האמיתי מבואר בחז"ל על הפסוק: "הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור" - "אמר הקב"ה: ינוס מפני הנס" (ילקוט שמעוני תהילים קיד). הפעולה של יוסף, שהוא נס החוצה והתגבר בשל עניין קל של הכרת הטוב - הביאה לעם ישראל את הנס של קריעת ים סוף!

נזכור, כי בזוהר הקדוש מובא, שמי שאומר "אז ישיר" רואה את

עצמו כאילו הוא נמצא בים סוף - זוכה שנמחלים כל עוונותיו. נמצא, שיוסף הביא לנו קריעת ים סוף ומחילת עוונות לדורות. מאותה פעולה קטנה, בה התגבר עוד קצת מעבר לטבעו - טמונה היתה ברכה לדורי דורות ולנצח נצחים.

מור הגאון הגדול רבי פינחס שרייבר זצוק"ל היה מאותם דמויות שהיה קשה להוציא מהם סיפור, ובטח סיפור על עצמו, מאותם פעמים בודדות שהרב סיפר על עצמו היה זה בעת שמחת שבע ברכות אצל נכדתו (יחד עם סעודת פורים תשס"א) ישבו להם המחותרים החשובים מתוך שמחה של מצוה וסיפרו על דברים נשגבים שהתרחשו אצל אחד מזקני המשפחה זצ"ל שזכה לגילוי אליהו. בתוך הדברים אמר הרב זצוק"ל: "גילוי אליהו מהו? איני יודע. אך אני כן יודע מהו גילוי שכינה.

וסיפר כיצד בבחרותו בהיותו יתום גלמוד החלו אצלו קשיים בדיבור והיה חשש גדול שיש לו ממצא ממאיר, כשהלך לשאול את מרן החזו"א זי"ע, אמר לו מרן: "שב ותלמד" ואמנם הרופא הזהיר אותו שוב כי עליו לעשות את הניתוח, אחרת חייך בסכנה עצומה רח"ל. כשראה הרב כי הנושא קשה וטעון אחריות גדולה, הלך שוב לשאול בעצתו של מרן החזו"א זי"ע. אולם התשובה שנתן לו מרן החזו"א זי"ע חזרה על עצמה "שב ותלמד" ותו לא מידי, כששמע הרב את התשובה החליט שלא יסטה מכל שנאמר לו ימין ושמאל.

לאחר סדרי הישיבה נטל סטנדר וגמרא ועלה על גגה של הישיבה ולמד כל הלילה, שם על הגג חש שהוא נמצא הוא והקב"ה וכמוהו הגמרא'ה האהובה עליו, ושם גם קיבל על עצמו שמעתה ילמד תמיד בקול וישמיע לאוזנו, בתחילה היו הכאבים עצומים, כל דיבור שהוציא מפיו עלה לו במאמצים נוראים, אבל לאחר זמן רפה הכאב והלך, ככל שעבר הזמן הרגיש איך הכאב חולף ועובר, עם בוקר לא חש בשום כאב.

עברו מאז קרוב לששים שנים, ב"ה לא חשתי יותר בכאב הזה. כאן ראיתי בחוש מה זה גילוי שכינה! סיים הרב זצוק"ל.

ואגב, יכולני להעיד כי עד סוף ימיו של הרב זצ"ל תמיד למד בקול, מתי שנכנסו לחדרו או לביתו שמעו את קולו מתנגן, אף פעם לא בשקט, כי קבלה זו קבלה.

נדמה כי מרן החזו"א קיפל בהוראותו את המציאות האלוקית, הקב"ה מייעד לאדם גדלות, הוא אמנם צועד בדרך לגדלות, אבל נדרשת ממנו לפעמים עוד משהו, עוד נקודה של מסירות, המסירות הזאת היא הכלי שבה יתמלא מאוצרו הטוב של השי"ת, למלאי של סיעתא דשמיא.

(להאיר - בראשית)

שמענו והתחי נפשכם

הצטרפו אלינו ל'עמוד היומי', שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

"המלחמה כאן בארץ, היא משחק ילדים שאמנם חייבים לשחק אותו, כמו כל השתדלות, אבל החזית היא למעלה... אם כן, לא הצבא ניצח את המלחמה, רבי זאב צ'צ'יק ורבי שלמה בלוך הם אלו שנצחו..."

על שאלתו של מרן רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל

הרב ישראל ליוש

יְסָמָאִים בְּיַד טְהוּרִים וְרָשָׁעִים בְּיַד צְדִיקִים וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתָהּ...

מרן רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל שואל: אנחנו מבינים את העניין של מעטים וחלשים מבני החשמונאים נשיצחו רבים וגיבורים ממלכות יון, אכן נס עצום וגדול, אך מהו הנס בכך שטהורים, צדיקים ועוסקים בתורה ניצחו טמאים, רשעים וזדים, הרי אלו מעלות רוחניות ואינן קשורות כלל לעסקי מלחמה?

אכן, מיישב ר' גרשון, המעלות הללו הן מעלות רוחניות, אך לא רק, הן גם מרכזיות ומיוחדות וכוללות את כל חלקי השלימות של האדם השלם, ובזכותן ראויים בני החשמונאים לניצחון... טהרה, צדיקות ועסק התורה, מסביר ר' גרשון, הם כנגד שלושת העמודים שעליהם העולם עומד, תורה, עבודה וגמילות חסדים. 'טהרה' כנגד 'עבודה', והיא מידה גבוהה בעבודת ה', כמ"ש 'וטהר לבנו לעבדך באמת'. 'צדיקות' כנגד 'גמילות חסדים', כמו שכתב הגר"א עה"פ (משלי ב כ) "לְמַעַן תִּלְךָ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאֶרְחוֹת צְדִיקִים תִּשְׁמֹר", וז"ל: 'טוב' הוא נקרא המטיב עם הבריות, ו'צדיק' הוא העושה צדקות ונותן משלו לבריות בחינם אף שלא היה ראוי אף להטיב עמהם והוא עושה עוד צדקה עמהם...". והעוסקים בתורה הרי מעמידים את עמוד התורה.

בעלי המעלות הללו אף זוכים לענוך על ראשם כתר מיוחד, כפי שכותב הרשב"ץ ששלושת הכתרים עליהם דיבר רבי שמעון (אבות ד יג), כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות, הם כנגד שלושת עמודי העולם, התורה היא כתר תורה, העבודה היא כתר כהונה, וגמילות חסדים היא כתר מלכות.

והענין בזה כי 'כתר' מורה על 'מלכות' ומלך הרי מושל ומנהיג ומשפיע על הציבור, על כן מי שזוכה להשפיע מתורתו, מיראתו וממידותיו הטובות על הציבור, אכן ראוי לכתור לו כתרי מלכות, ובזכותן ראויים בעלי מידות אלו לנצח את היפוכם: הטהורים, עובדי ה' ניצחו את הטמאים, עובדי עבודה זרה. הצדיקים בעלי המידות הטובות יגברו על הרשעים, בעלי המידות הרעות. והעוסקים בתורה ירימו קרנם מעל הזדים, הלא הם השפלים, הריקנים והזדוניים, חסרי הגבולות, שנפלו ברשתו של היצר הרע.

ואם נתבאר, ממותיק ר' גרשון, שמעלות טהורים, הצדיקים והעוסקים בתורה, הן מעלות רוחניות שבכוחן לנצח מלחמות, נבאר

שאף המעלות של 'גיבורים ביד חלשים' ו'רבים ביד מעטים', אף הן מעלות רוחניות, וכפי שכתב בפירוש 'שיח יצחק' בסדור הגר"א, ש'חלשים' היינו שהיו כ"כ צדיקים שלא תלו ניצחונם בגבורתם ובעוצם ידם, אלא תלו הכל מחמת עזרת ה"ת.

ורבים ביד מעטים, מבאר ר' גרשון, הלא היא מידת הענווה, כפי שדרשו חז"ל (חולין פט א) עה"פ (דברים ז ז) 'לֹא מִרְפָּכֶם מִכָּל הַעֲמִים חָשַׁק ה' בְּכֶם וַיִּבְחַר בְּכֶם כִּי אִתְּם הִמְעַט מִכָּל הַעֲמִים', "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני 'ואנכי עפר ואפר', למשה ואהרן אמר 'ונחנו מה', לדוד אמר 'ואנכי תולעת ולא איש', אבל עובדי כוכבים אינן כן..." נמצא שכל מעלותיהם של החשמונאים בגבורתם על היוונים היו רוחניות, כי באמת המלחמה היתה רוחנית, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, וברחמי הרבים עמד להם בעת צרתם ועשה לעמו ישראל תשועה גדולה, וע"כ אנו מודים ומהללים לשמו הגדול.

אחר הניצחון הגדול במלחמת תש"ח, הרגיש מרן הרב מבריסק ז"ע לאחר שיחה עם כמה ממקורביו, כי הם מתרשמים מה'כוחי ועוצם ידי' של ראשי הצבא, אמר להם הרב מבריסק: "וכי אתם סבורים שהתותחים והטנקים נצחו במלחמה? לא ולא! התהילים והתפילות,

המשך בעמוד 19

"אני תמיד מנסה להכין את הכל מראש, אבל בסופו של דבר, מה שקורה זה שאני מאלתר ניגונים תוך כדי, והפעם הגעתי בתפילה לאחד הקטעים בחזרת הש"ץ, ניסיתי לחשוב על איזה ניגון, ואני לא יודע למה התחלתי לשיר את הניגון של 'א אידישע מאמע'..."

איש החסד וגבאי הצדקה הרה"ג ר' יוחנן בריזל, מספר על פעילות הקירוב באחד מפרברי מוסקבה, ועל יהודי שעמד לאבד את רכושו בגלל המלחמה באוקראינה

אליעזר (לייזר) רוט

פ' נר מצוה ותורה אור (משליו כג)

החגים של הרב יוחנן בריזל, אף פעם לא נראים אותו הדבר. עבודת הקירוב שלו מתפרסת במקומות רבים, כשבכל שנה הוא נמצא במקום אחר על פני כדור הארץ, בדרך כלל זה במזרח אירופה בואכה רוסיה. ברוב המקרים הוא עושה את ראש השנה באוקראינה, אבל הפעם החליט ללכת קצת יותר מזרחה, לעיר וינקובה - פרבר מוסקבאי קלאסי, במרכז הפדרציה הרוסית.

"וינקובה נחשבת לעיר הסטודנטים", מסביר הרב בריזל בשיחה עם 'לקראת שבת'. "מטבע הדברים האוניברסיטאות הגדולות נמצאות בבירה מוסקבה, והסטודנטים צריכים לדאוג לעצמם לפתרונות דוור. חלק שוכרים דירות במוסקבה, מתאגדים מספר סטודנטים יחד ושוכרים דירה בשותפות, אבל במוסקבה המחירים גבוהים מאוד, ולכן רבים מהסטודנטים מחפשים פתרונות זולים יותר, כמו העיר וינקובה שבה השכירות זולה יותר באופן משמעותי, והמרחק ממרכז מוסקבה אינו גדול. התחבורה הציבורית מקשרת בקלות מווינקובה לאוניברסיטאות במוסקבה, וכשאלו הם הנתונים לא פלא שווינקובה עמוסה בסטודנטים מכל רחבי רוסיה.

"כמובן שרבים מהסטודנטים הם יהודים, מה גם שיש שם מוסדות אקדמאיים יהודיים. אין להם שום קשר ללימודי יהדות, אבל הם הוקמו ומופעלים בתמיכה של ארגונים יהודיים ולכן יש בהן ריכוז גבוה של סטודנטים יהודים, או כאלו שטוענים שהם יהודים..."

ארגוני הקירוב פועלים במקום כבר לא מעט שנים, והפעם הוזמן הרב בריזל לנצח על התפילות בראש השנה ובשמחת תורה.

"השנה היתה פעילות ערה יותר מהרגיל בראש השנה ובשמחת תורה", הוא מסביר, "מהסיבה שגם היום השני של ראש השנה וגם שמחת תורה, יום אחרי שמיני עצרת בחו"ל, חלו ביום ראשון, שזה יום שבו אין בכלל פעילות במוסדות האקדמיים ובחיי המסחר של רוסיה.

"במשך כל השנה, יש פעילות ייחודית לימי ראשון. שיעורים בהגות יהודית, פעילויות להכרת היהדות והתרבות היהודית. לא מדובר על

מדרשיות ללימוד פרשת השבוע, מדובר על סטודנטים שנמצאים במקום הרבה יותר רחוק ממה שאנחנו מכירים כאן בארץ. צריכים להסביר להם קודם כל בכלל מה זה יהודי, הם יודעים שהם יהודים אבל הם לא תמיד מבינים מה זה אומר, זה שיש תורה ומצוות נשמע להם די מוזר ומאוד לא מוכר.

"הפעילויות בימי ראשון חושפות אותם לראשונה למידע הזה. להיות יהודי זה אומר שיש לנו תורה, מצוות, יש שבת, יש חגים. מראים להם איך נראית מצה, מסבירים להם מה זה שופר ומה עושים איתו. הבסיס של הבסיס.

"יש סטודנטים רבים שלא מגיעים בקביעות. פעם בכמה חודשים הם באים ביום ראשון לשמוע שיעור, וממשיכים הלאה, משקיעים בלימודים האקדמאים שלהם.

"כשהייתי שם, ראיתי כמה וכמה כאלו סטודנטים שהגיעו ביום השני של ראש השנה למרכז הפעילות שלנו שם, ולא הבינו מה קורה פה, למה יש כל כך הרבה אנשים ומי זה האיש הזה שלובש בגד לבן. מבחינתם זה יום ראשון, הם באו לשמוע שיעור קצר וללכת הלאה... היינו צריכים להסביר להם שעכשיו ראש השנה, ומה המשמעות של זה".

הרב בריזל מספר שבכל פעם הוא מופתע מחדש, ממה ש'תופס'

את היהודים המקומיים במקומות הללו.

"לפעמים אני עושה משהו די בתמימות, בלי לחשוב בכלל, ופתאום מתברר לי שזה בדיוק מה שתפס אותם. הקב"ה מוביל את הצעדים שלנו כדי שנוכל לקרב את הבנים שלו לתורה ולמצוות. כך למשל, באוקראינה גיליתי במקרה שהדבר הכי חשוב ליהודים שם זה לאכול מצות בפסח, ועם הנושא הזה של חלוקת מצות הצלחתי להביא המונים להשתתף בלילות סדר. אם לא הייתי מדבר איתם על המצב, אלא על ליל הסדר, לא היו באים כל כך הרבה, אבל כשכתבתי במודעות שבלי ליל הסדר יחלקו שלוש מצות לכל אחד, הם באו בהמוניהם עם הילדים כדי להראות להם מה זה מצה ולתת להם לטעום ולהרגיש..."

"ביום הראשון של ראש השנה בווינוקובה ניגשתי לפני העמוד לתפילות, והתפללתי לקב"ה שיזכה אותי לגעת ברגש של המתפללים, שיעשה להם חשק לבוא לתפילה גם ביום השני.

"בכל קטע בתפילה ניסיתי לשיר איזה ניגון של רגש, אבל כמובן שהם לא מכירים את השירים שלנו, ואני צריך לנסות ולהתאים את עצמי לשירים שהם כן מכירים. למשל 'הבאנו שלום עליכם' זה שיר מאוד מוכר אצל יהודים בכל המקומות האלו, ובאמת אני שר אותו אבל זה לא תפס את הציבור.

"אני תמיד מנסה להכין את הכל מראש, אבל בסופו של דבר, מה שקורה זה שאני מאלתר ניגונים תוך כדי, והפעם הגעתי בתפילה לאחד הקטעים בחזרת הש"ן, אני אפילו לא זוכר באיזה פיוט זה היה... ניסיתי לחשוב על איזה ניגון, ואני לא יודע למה התחלתי לשיר את הניגון של 'א' אידישע מאמע'..."

"לא יאומן כי יסופר. ברגע אחד, כאילו עבר חשמל בבית הכנסת. כולם כולל כולם ללא יוצא מן הכלל הצטרפו לשירה. ראיתי שזה תופס אותם, ושרתי את הניגון עוד פעם ועוד פעם, תוך כדי התקדמות בתפילה, הם שרו בדמעות, בהתרגשות בשמחה, זה היה מדהים!!!

"כולם באו גם למחרת! כולם! והם הביאו איתם גם חברים ובני משפחה נוספים. הניגון הזה נתן להם חוויה מיוחדת בתפילה, וזה קרה בלי שהתכוונתי בכלל..."

"כשמכרנו את הכיבודים בתפילות בבית הכנסת, מכרנו רק חלק מהם תמורת כסף", מספר הרב בריזל, "את רוב הכיבודים מכרנו בפרקי משנה לסטודנטים שמתחילים מעט להתקרב, ודפי גמרא לכאלו שכבר מסוגלים גם ללמוד גמרא. כך למשל ל'חתן תורה' עלה בחור שקנה את העליה ב-50 פרקי משניות, ול'חתן בראשית'

עלה סטודנט שקנה את הכיבוד ב-37 דפי גמרא שאותם הוא ילמד במהלך השנה הקרובה בס"ד.

"אבל בראש השנה מכרנו את ה'פתיחה' של 'לדוד מזמור' בלי ראש השנה, בכסף. היה שם אחד, דווקא לא סטודנט אלא אדם מבוגר יותר מתושבי העיר, שהתעקש לקנות את ה'פתיחה' הזאת, ושילם עליה מחיר גבוה מאוד ביחס למה שמקובל שם.

"אחרי התפילה שאלתי אותו מה הסיפור, כי ראיתי שיש לו עניין מיוחד, והוא סיפר לי..."

"לפני כשנתיים הקמתי מפעל קטן", הוא מספר "לא הייתי אדם עשיר, וכדי לפתוח מפעל נאלצתי לקחת הלוואה גדולה מהבנק, כשהחשבון היה שבתוך כמה חודשים אתחיל להרוויח ואוכל לשלם את התשלום החודשי, ועוד יישאר לי מספיק כדי מחייתי בכבוד.

"בדיוק אז החלו להישמע קולות מלחמה. נהייתה מתיחות גבוהה מול אוקראינה, וכעבור זמן מה שמענו שצבא רוסיה פולש לאוקראינה. עולמי חשך עלי. מלחמה זה לא דבר טוב לעסקים, מה גם שהסחורה שאני מייצר כנראה לא תהיה כל כך מבוקשת בתקופת מלחמה. המשמעות היא שאני לא אצליח לשלם את החזר החודשי של ההלוואה, ומכאן קצרה הדרך לפשיטת רגל ולאיבוד הבית שלי והרכב, וכל מה שיש לי בעצם..."

"לא היה שום דבר שיכולתי לעשות בנידון, רק להתפלל. אז התפללתי מעומק הלב, התחננתי לקב"ה שיעזור לי, למרות שיש מלחמה, למרות שאני אמור עכשיו להפסיד את כל רכושי, הקב"ה הרי כל יכול, שימצא דרך לסדר אותי מבחינה כלכלית גם כשמסביב הכל נראה כל כך לא אופטימי..."

"תקופה קצרה אחר כך החלו מדינות המערב להטיל סנקציות כלכליות על רוסיה. התברר שהמוצר שאני מייצר היה מיובא מהמערב בכמויות גדולות מאוד, והשפיע לרעה על הביקוש של התוצרת הרוסית. ברגע שמדינות המערב הפסיקו לייצא סחורה לרוסיה, נוצר מחסור בשוק באותו מוצר, והיצרנים הרוסיים נדרשו להגביר את הייצור כדי לעמוד בקצב. כל הסחורה שלי נחטפה במהירות, הכפלתי את קצב הייצור, הגדלתי את העסק, העליתי את המחיר, ועדיין הסחורה כולה נחטפת במהירות.

"לא רק שאני עומד בתשלומי ההלוואה החודשית", הוא סיפר, "אלא שהצלחתי גם לסלק חלק ממנה, והרווחים רק הולכים וגדלים. 'הקב"ה מצא את הדרך שלו לעזור לי, התפילה שלי התקבלה. לכן, אני מאוד רוצה לקנות את 'פתיחת הארון' בלי ראש השנה, אחרי הפרק הזה אומרים 'תפילה על פרנסה', ואני רוצה לומר את התפילה הזאת בארון הקודש, בשמחה, להודות לקדוש ברוך הוא על השפע שהוא שלח לי, נגד כל הסיכויים הטבעיים".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

"מהיכן שאבתי את הכוחות הבלתי-נדלים! הרי מדובר בנסיונות שכמעט לא ניתן לתאר! מאיפה, מאיפה היה לי את הכוח הזה?! - אף אחד לא ראה את הנסיונות שלי, רק הקב"ה, וברגעי-החרום שעברנו קיבלתי סיוע מלעילא בצורה על-טבעית!"

על הנסים ועל הנפלאות - סיפורי-הפלא על הישובים והאנשים שהמחבלים לא חדרו אליהם כלל

על הנסים ועל הפרקון

מאת: הרב משה מיכאל צורן

סיפורי-הפלא על הישובים שומרי השבת, שהמחבלים לא חדרו אליהם כלל, או ניסו לחדור ולא הצליחו - הגיעו מכל כיוון! הסיפורים הללו הדהדו חזק יותר כאשר בכיסיהם של המחבלים הארורים התגלו תכניות מפורטות על השתלטות גם על הישובים הדתיים, ולמרות הכל כשהגיעו לשעריהם של הקיבוצים והמושבים שומרי השבת, המשיכו הלאה ולא חדרו אליהם.

גם הסיפורים המרובים, עשרות במספרם, שנשמעו מכלי ראשון ודיברו על כך שצעירים שהיו אמורים לחלל את אותה שבת, החליטו ברגע האחרון לשמור על זהותם היהודית, וניצלו - הדהדו בכל אתר ואתר, והפכו לשיחת היום גם אצל אחינו התועים. עיתונאים שמעולם לא התרגשו משום אקט שכזה, וניסו בתחילה להכחיש את העובדות, הודו והתוודו בעל-כרחם שמדובר בתופעה מתגלגלת, ונאלצו לראיין את הניצולים ולהשמיע את סיפורם, ואת הבת-קול השבתית שנשמעה מפייהם.

כולנו חונכנו על ברכי ההשגחה והאמונה; לנו, כיהודים מאמינים, לא היה בכך ספק מעולם ובכל זאת, כאשר רואים את הכל בעיניים, זה חודר לעצמות, ומחזק את כולם, כולם - כולל הכל. גם אלה שעד היום כיסתה מעטפת-ע"ג-מעטפת את ליבם היהודי. ואכן, רבים מעמי הארץ מתייחדים, וההכרזות על כך ש'מהיום והלאה אני שומר שבת', נשמעות בכל פינה. מה שהוסיף לכך תרומה משמעותית היו השלטים הגדולים שנתלו בכל רחבי הארץ, והכריזו בריש-גלי 'ישראל עושה קידוש'. שלטי-הענק, שנתלו כבר לקראת השבת הראשונה לאחר הטבח הנורא, עשו את שלהם, וכבודה של השבת התייקר עוד יותר בעיני ההמון.

כשניסינו לרכז מעט מסיפורי ההשגחה הפרטית, תוך הקפדה מרבית על אמינות ועל ראיון פרטני וממוקד עם אישי-הנסים הללו, ממש הצטמרנו, לא יכולנו להאמין... במיוחד כשהשמועה אודות הצלתם של כל שומרי השמיטה בעוטף עזה, התבררה כנכונה בעליל.

לא רק שומרי השבת. היום אפשר כבר לבשר למי שעדיין אינו יודע, שכל שומרי השמיטה, ללא יוצא מן הכלל, ניצלו, וממש אף אחד מהם לא נפגע, למרות שבישובי העוטף מתגוררים חקלאים רבים

ששמרו שמיטה, ואת חלקם הגדול ביקרנו בשמיטה האחרונה. יש מהם, לא אחד ולא שניים, המתגוררים בישובי קו-הגבול, הסמוכים ביותר לעזה, והם מספרים לנו השבוע על נסי-נסים שאירעו להם. תוכלו לקרוא כאן סיפורים ותיאורים ממקור ראשון, שעדיין לא התפרסמו כלל.

ובואו נתחיל מהישוב כפר מימון, השוכן ממש בקו-הגבול. 'נתחיל' אמרנו, אבל לא ממש מתחילת המלחמה, אלא 5 שבועות לאחר מכן... חקלאי העוטף העומדים בקשרי מסחר עם מפעל 'חסלט', יודעים שעליהם להקפיד על נקיות מוחלטת מתולעים בכל הירקות שהם מגדלים. זו הרי הסיסמא של מפעל זה, ולשם כך הוא בא לעולם עוד בגוש קטיף, וכפי שכולנו יודעים.

כדי להגיע למצב של ירק נקי מתולעים, יש כמה שיטות ופוטנטים. אבל, התנאי היסודי הוא החיוב לרסס - לפחות פעם בשבוע - את חלקת הירקות בשדה. מי שלא עושה גם את המינימום הזה, אין סיכוי שהסחורה הזו תהיה נקיה ותעבור את הביקורת המחמירה של המפעל.

גם רון אקסוידו, החקלאי היחיד מכפר מימון ששמר שמיטה, הקפיד על כך תמיד. חלקות-הכרוב שלו רוססו על ידו בקפידה, ומעולם לא שכח את חובתו זו. 'איך אפשר לשכוח?' - הוא אומר; 'הרי הלוקחות של המפעל מקפידים על ענין התולעים יותר מכל דבר אחר, ואם לא ארסס, אפשר יהיה להשליך את הירקות לפח'.

עכשיו תשמעו מה קרה לו, לחקלאי זה, לאחר שחזר לביתו ולשדותיו בכפר מימון 5 שבועות אחרי שמחת תורה. לאחר שאקסוזידו סיפר לנו על כך, אין הגדרה אחרת לסיפור זה מאשר 'נס גלוי'. מאוחר יותר נתאר את הנסים המופלאים שהיו לתושבי הכפר ביום בו פרצה המלחמה, אבל עכשיו הוא מתמקד בפינוי של כל התושבים שבוצע מיד במוצאי השבת ההיא.

מיהר מיד לעגבניות-השרי

מלבד חברי כיתת הכוננות וכמה חקלאים, לא אפשרו לאיש להישאר במקום. גם החקלאים שהורשו להישאר בשטח, לא קיבלו היתר לעבד את שדותיהם הצמודים לקו-הגבול. רק 3-4 שבועות לאחר מכן התקבל ההיתר להגיע שוב אל השדות, וגם זה בשלבים איטיים.

אם ניקח בחשבון שבחול המועד סוכות לא ריססתי, אומר רון, ולאחר מכן גם בשבועות שלא התירו לנו לעבוד, הרי שלפנינו 5 שבועות שהכרוב שלי לא עבר שום ריסוס. כשניגשתי לשדה בפעם הראשונה, הייתי בטוח שלא אצטרך אפילו לקטוף את הירק, אלא להשליכו מיד לפח האשפה הקרוב... לא היה כל ספק בכך. 5 שבועות בלי ריסוס?! - אין כל סיכוי שבעולם שהכרוב יישאר נקי! רון מציין עוד שבגלל שהיה בטוח שהכרוב הלך לאבדון מוחלט, לא ניגשתי אפילו לחלקות בהן הוא גדל, אלא מיהרתי מיד לעגבניות-השרי, שניטעו בשלב מאוחר יותר, במטרה להציל אותן. רק לאחר שהצלחתי במשימה זו, והעגבניות נשמרו פחות או יותר במצב שפיר, ניגשתי אל חלקות-הכרוב, וכמעט שהתעלפתי...

לא יכולתי להאמין למראה עיניי. הכרוב היה נקי, ללא שום תולעים!!! מיששתי כרוב אחרי כרוב, ערוגה אחרי ערוגה, והכל - אבל ממש הכל - היה נקי. כל-כך לא יכולתי להאמין למול המחזה, שהייתי בטוח שהתולעים עוד ייצאו בשלב מסוים מתוך הכרוב (למרות שאין מציאות כזו...), ואולי אפילו אין טעם לשלוח את הירק למפעל.

וכשהודיעו לי מ'חסלט' שהכרוב היה נקי ועבר את כל הבדיקות, התפרצתי בבכי של הודיה להשם יתברך. לי אישית אין ספק שהנס הגלוי הזה קרה בשל שמירת השמיטה, בה עברתי נסיונות קשים מאוד, ובסיעתא דשמיא עמדת בהם בגבורה.

10 שניות. לא יותר!

זה הנס האישי שהתרחש לרון אקסוזידו, אבל האיש מספר לנו גם על נסי-הנסים שהתרחשו לכל חברי המושב שלו הסמוך לעזה. אם רציתם לדעת עד כמה סמוך 'כפר מימון' לגבול, נספר לכם שמרגע הישמע אזעקת הצבע-האדום, יש לחברי המושב הדתי בדיוק 10 שניות עד ל'נפילה'. 'חדר-הממ"ד שלי נבנה בקומת הכניסה, וכאשר אני נמצא בקומה השניה, אינני מספיק לרדת ב-10 שניות לקומה הראשונה', אומר רון, שנולד בכפר מימון ועשה כאן את כל 54 שנותיו עד הלום.

ואם 10 שניות בכפר מימון נחשבות לפרק-זמן משמעותי, הרי

ששנה שלימה היא 'נצח'... ואכן, אם תשאלו את אקסוזידו כיצד היה מסוגל למרות כל הקשיים לקבל על עצמו את שמירת השמיטה, שבמהלכה שָׁבַת מעבודה במשך שנה תמימה, הוא פורס את ידיו השמימה, ומוציא מפי 'מלים-של-נצח', שרק יהודי בעל מסירות-נפש כמותו, יכול לומר:

'שנה זו איננה רק נצח; היא נצח-נצחים' - - - וההד-החוזר ממילות-הנצח הללו, נשמע בשנת השמיטה האחרונה במרחבים העצומים של השדות והמטעים מול כפר מימון, שם ממוקמים גם 50 הדונמים של החממות שלו, שהיו מושבתות לחלוטין. ואם עדיין לא הבנו על איזה 'נצח' הוא מדבר, מסביר רון: 'על-אף הקשיים הגדולים, וחרף הנסיונות הבלתי-יאימנו שעברו עליי, קשיים שאף אחד אינו מסוגל לתאר - הרגשתי בתוככי לבי שזו מצוות-הנצח שלי! זו המצוה המוטלת עליי, כחקלאי, והנני מוכן למסור את כל-כולי עבור קיום המצוה הזו!'

ואנחנו עדים לכך שהחקלאי מכפר מימון לא רק שמר שמיטה בעצמו, אלא ניצל כל יום משנת השמיטה כדי להחדיר ולהספיג גם אצל יהודים אחרים את טהרתה וקדושתה של שנת-השבע. עוד לא נתקלנו בחקלאי פעלתן שכזה, שלא הסתפק רק בכך שהוא שומר שמיטה כהלכתה, אלא היה מעונין להגביר ככל האפשר את המודעות למצוה זו.

אם פרק-הזמן להגעת הטיל הוא 10 שניות, תבינו שמדובר באחד הישובים הסמוכים ביותר לעזה. זו גם היתה הסיבה שבתקופת ההתנתקות התרכזה כל התקשורת העולמית במרחבי כפר זה, שהיה צמוד למוקדי ההתרחשויות הדרמטיות בגוש קטיף.

נסיגה לא-מובנת מהוואדי

כפר מימון היה במשך כל השנים אחד הישובים המופגזים. יתירה מזאת; היירוטים של 'כיפת ברזל' מתבצעים ממש-ממש מעל הכפר, ורסיסים מטילי היירוט נוחתים על הישוב, וגם הם מסוכנים עד מאוד. הישובים הסמוכים לכפר מימון הם 'שובה', 'זמרת', 'שוקדה' ואחרים, הזכורים לכולנו מימי המבצעים הצבאיים כששמום הוזכר כמעט בכל רגע נתון בצרוף הוראה 'להיכנס לממ"ד', או לשהות בקרבתו.

הקירבה הגיאוגרפית גרמה לכך שכפר מימון היה אחד הישובים הראשונים שהמחבלים התכוננו להגיע אליו. וזה היה ביום שמחת תורה, בשעה מוקדמת, לאחר שהתכוננתי לצאת לבית הכנסת, ולסדר קצת את הספסלים לאחר ההקפות השמחות שהיו בלילה, אומר רון. עם הישמע האזעקות וקולות הירי הבנתי מיד שלא מדובר באירוע רגיל, ומה שחיצק את ההבנה הזו, היו הקולות שעלו מהוואדי החוצץ בינינו לעזה.

בין הרצועה לכפר מימון חוצץ, מלבד הוואדי, גם יער גדול, והמחבלים היו כבר בתוך הוואדי, ובדרך הטבע הם היו זקוקים לעוד 2-3 דקות כדי להגיע לשער הישוב, שגם היה נעול, כמו בכל הישובים הדתיים שניצלו בגין זה. ברם, עוד בטרם הגיעו לשער, נסוגו המחבלים - מסיבה ממש לא-ברורה - וחזרו לגדה השניה של

שנים רבות לאחר מכן, כשהילד המדובר כבר סבא צעיר לכמה נכדים הוא פגש באקראי ברחובות ירושלים במלמד ההוא שכבר הלך שעון על מקלו בשיבה טובה. הוא ניגש אליו והזדהה כתלמידו שלמלמד אצלו בשנים עברו. הרב'ה התעניין בנימוס במעשיו, לפני שהם נפרדו ביקש התלמיד לנקות את מצפוננו... "אני הייב לרב'ה התנצלות קטנה"

הפעם אני מביא עבורכם סיפור מדהים שסיפר לי ידידי היקר שידי רב לו בחינוך, זהו סיפור שצריך לעמוד לפני כל אחד ואחד

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול

מאת: הרב ישראל היימן

הפעם אני מביא עבורכם סיפור מדהים שסיפר לי ידידי היקר שידי רב לו בחינוך ובקירוב קרובים ורחוקים, הרה"ג ר' א. ו. שליט"א. הסיפור הזה צריך לעמוד לפני כל אחד ואחד "הסיפור הזה מנחה אותי בכל מה שאני עוסק בו בשדה החינוך של דור העתיד". אמר לי. וכך הוא הסיפור:

סבו של ידידי, יהודי תלמיד חכם וישיש, בעל משפחה עניפה ובה דור רביעי של עובדי ה' תלמידי חכמים גדולים. בילדותו בתלמוד תורה בו הוא למד הוא היה נחשב מהנחשלים בכיתה. לא שהוא לא אהב להשקיע, הוא פשוט היה יותר נהנה בחברת הפרפרים בחוץ או הגוגואים המסורתיים... הלימודים וההשקעה היו ממנו והלאה. ניתן לומר שגם לא היו לו נקיפות מצפון כלשהם על העניין.

בתלמודי התורה דאז האווירה הייתה אחרת, לא היו אמצעים פדגוגים נרחבים... כל מי שלמד טוב יצא ממנו משהו, מי שהפריע קיבל עונש פיזי ברור מאד ומסוג מסויים דווקא... מי שסתם בחר לא להשקיע יצא מהר מאד מהמסגרת לכיוון בלתי ידוע. האפשרויות של קידום התלמיד היו מועטות מאד אם בכלל. הסבא של ידידי היה מהסוג השלישי. הוא לא הפריע לאף מלמד, הוא לא הציק לאף ילד, הוא פשוט לא התעניין בשום חומר לימודי משום סוג שהוא. ממוצע הציונים שלו נע סביב 20 אחוז... זה פשוט לא הזיז לו.

שנה אחת הוא נכנס ללמוד אצל יהודי חסידי חם מזג. המלמד הזה לא הסכין לכך שבכיתה שלו יהיו תלמידים נחשלים בעלי סיכון לגלישה החוצה. קצת אחרי תחילת השנה, כאשר קלט המלמד את ממוצע הציונים של תלמידו היקר הוא קרא לו והודיע לו שאצלו אין דברים כאלו! המבחן האחרון בו הוא קיבל 13% לא יכול לעבור. הוא נותן לו יומיים לחזור על החומר, לאחרים הוא יערוך לו מבחן חוזר. אם הוא לא יצליח במבחן החוזר הוא יעניש אותו נמרצות. הרב'ה לא פירט מה יהיה העונש, זה היה די ברור.

הילד עמד לראשונה בפני מצב בלתי ידוע, הוא מעולם לא הצליח במבחן, אבל הוא גם אף פעם לא קיבל עונש...

עם כל זאת המצב החדש לא הניע את הילד לחזור על החומר וללמוד למבחן. כעבור יומיים הרב'ה הוציא אותו מהכיתה לחדר צדדי ונתן לו את דפי המבחן. הוא הורה לו לשבת ולהשלים את המבחן ולחזור לכיתה רק כאשר המבחן מושלם ומלא כראוי.

"פסססט", הוא קרא לו בדחיפות

הוא ישב בוהה מול המבחן ולא ידע מה לעשות. עשר דקות עברו ופתאום הוא מבחין באחד הילדים שחוצה את המסדרון כנראה בדרך לשתות משהו או לצורך אחר. הילד שעבר במסדרון היה אחד מחרוצי הכיתה, מאלו שיודעים הכל ומוציאים בכל מבחן מאה אחוז בלי שום בעיות.

"פסססט", הוא קרא לו בדחיפות. "אתה מוכן לעזור לי כאן?" הילד החרוץ ניגש אליו ותוך דקות ספורות באורח פלא המבחן היה מושלם ומלא בתשובות נכונות בכתב עילג... יום למחרת המלמד החזיר לו את המבחן עם הציון 94% כולל כמה מיילים חמות בסגנון 'געת ומצאת תאמין' וכו'...

הרגשה נעימה חדרה לליבו של הילד. הוא מעולם לא חווה תחושה כזו של הצלחה וכוח פנימי. אחרי חודש של בטלה ולקראת עוד

בתוכם, אם הם יחוו את זה אפילו פעם אחת הם יוכלו וירצו לשחזר אותה לכל חלק בחיים הלאה.

סיפורו של מתתיהו כהן גדול שאנו חוגגים עליו את שמונת ימי החנוכה מעורר התפעמות בלב כל מי ששומע אותו לעומק גם בפעם המי יודע כמה.

אם ניתן לעצמנו את האפשרות להיכנס לסיטואציה בה עמד מתתיהו כהן גדול באותו הזמן, עם צבא שכלל פחות מעשרים איש, מול מיליוני חיילים מאומנים וחזקים, מגובים במאות פילים ואינספור כלי מלחמה משוכללים... מה חשב מתתיהו ומה חשבו חייליו, מה הניע אותם לפעולה ההרואית הזו, שלפני שקרה הנס הגדול של הניצחון היא הייתה חסרת כל סיכוי ומשוללת היגיון לחלוטין? בוודאי הייתה שם אמונה חושית בלתי נתפסת, אבל איזו מחשבה ובעיקר מה הייתה ההרגשה הפנימית שלהם כאשר הם יצאו למלחמה הבלתי אפשרית הזו?

המניע שלהם היה העוצמה הפנימית שלהם, התחושה הזו שיש להם את הסייעתא דשמיא ויש פעולות שניתן בכל זאת לעשות על אף המצב שנראה אבוד.

אין מציאות של חידלון! לכל אחד יש כח לעשות ולהועיל גם אם התנאים הסביבתיים לא מראים את זה. מי שעושה מה שהוא יכול עד הסוף מקבל גם עזרה שמימית מעל לדרך הטבע ומחוזן להסתברות.

צריך רק לחוש את זה, להפנים את הכח העצום הזה שיש לכל אחד ואחד. 'אם אין אני לי מי לי!'

מבחן שגרתי נוצר אצלו חשק לחוות את החוויה הזו שוב. הפעם לא היה צורך להשתמש בדרכים עקלקלות... הוא פשוט ישב עם חבר לפני המבחן ולמד את החומר. הפעם הוא אמנם לא הצליח לקצור ציון כזה גבוהה, אבל מה שהוא כן קיבל היה מספיק בשביל לחוות שוב את אותה הרגשה מענגת. הילד החליט שאולי כדאי לנסות. במבחנים הבאים הוא ניסה להתאמץ. ניסה וגם הצליח... מכאן הדרך הייתה בטוחה להיכנס לתלם הנכון. הוא הפך לילד טוב ומשקיע, המשיך לשיבה טובה וכל השאר היסטוריה...

שנים רבות לאחר מכן, כשהילד המדובר כבר סבא צעיר לכמה נכדים קטנים הוא פגש באקראי ברחובות ירושלים במלמד ההוא שכבר הלך שעון על מקלו בשיבה טובה. הוא ניגש אליו והזדהה כתלמידו שלמד אצלו בשנים עברו. הרבה התעניין בנימוס בשמו ובמעשיו, לפני שהם נפרדו ביקש התלמיד לנקות את מצפוננו...

"אני חייב לרבי'ה התנצלות קטנה. פעם אחת כשהרבי'ה רצה שאני יעשה מבחן חוזר לא למדתי ולא ידעתי מה לכתוב..."

המלמד המשיך את המשפט בעצמו: "ואז שלחתי אליך את התלמיד החרוץ של הכיתה והשלמת בעזרתו את המבחן. גם לך עשיתי את הטריק הזה... נו, זה נראה שזה באמת עזר לך..."

את הסיפור הזה צריך לספר לכל מלמד

את הסיפור הזה צריך לספר לכל מלמד. סיים הסבא את סיפורו. שיידעו המלמדים ולא רק הם, שאת ההצלחה של התלמידים שלהם ניתן להניע רק עם תחושת הכח וחווית ההצלחה. אם ניתן לתלמיד או לכל ילד וגם לעצמנו את התחושה הזו של הכח הפנימי שיש

המשך מעמוד 13 | הרב ישראל ליוש

עשירה מאוד, והם הבטיחו סכום כסף גדול מאוד, כדי שהחתן יוכל להמשיך ללון באוהלה של תורה מבלי שיופרע ע"י טרדות הזמן והבלי העוה"ז.

הבית הלוי חשש שהוא יתגאה בנדוניה הגדולה שקיבל, הוא קרא לבנו החתן ואמר לו: "אל יעלה בלבך שזכית לסכום כסף כה גדול בזכותך, אין זה אלא כי משפחה מכובדת זו רצתה להשתדך עם הרב מבריסק, ועל כן הבטיחה ממון רב..."

"הבן שחרף היה שאל את אביו: "אם כך שלכבוד אבא עשו, היו צריכים לתת הרבה יותר!"

"אכן" - ענה לו הבית הלוי - "אך כיון שמכל מקום הכסף ניתן לך, לכך נתנו פחות..."

"כך גם בארצנו הקדושה" - הסביר הרב לתלמידיו - "הניסים הגדולים נעשים בזכות ועבור לומדי התורה המתמסרים על לימודם בכל נפשם, אך כיון שבתווך יש אנשים שחושבים שה'כוחי ועוצם ידי' עשו את החיל הזה, הם מקלקלים..."

לימוד התורה וקיום המצוות של הג"ר זאב צ'צ'יק זצ"ל והג"ר שלמה בלון זצ"ל (צדיקי ירושלים באותם ימים) הם אלו שניצחו את המלחמה...

"פשוט הוא, המשיך הרב מבריסק, שאצל כלל ישראל החזית אינה ביבשה, בים או באויר, החזית היא בשמיים, האם יתקבלו התפילות והבקשות או לא, האם יגנו לימוד התורה והמצוות או חלילה לא, רק אם ננצח בחזית האמיתית שם למעלה, ננצח אף כאן בארץ, ואם חלילה נפסיד למעלה, ניפול למטה..."

"המלחמה כאן בארץ, היא משחק ילדים שאמנם חייבים לשחק אותו, כמו כל השתדלות, אבל החזית היא למעלה... אם כן, לא הצבא ניצח את המלחמה, רבי זאב צ'צ'יק ורבי שלמה בלון הם אלו שנצחו..."

"אם הצדיקים הם אלו שניצחו במלחמה" - שאלו התלמידים - "מדוע בכל אופן נפלו קורבנות כה רבים?"

"אספר לכם ספור, ועל פיו תבינו את הענין" - השיב להם מרן הגרי"ז - "אחד מבניו של ה'בית הלוי' בא בברית האירוסין עם בת למשפחה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

זה משהו שלמדתי מהגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שזכיתי ללמוד איתו בחברותא כמה שנים, והוא היה ממש מומחה בדבר הזה: כשאתה שואל שאלה, תכניס בתוכה גם רמזים שיובילו את הבחור לתשובה

הגאון רבי יעקב וינגרטן שליט"א, עם עצה אחת למגידי השיעורים ועוד שתיים לכל מי שלומד גמרא, איך משיגים 'גישמאק בלימוד'

פי נר מצוה ותורה אור (משליו כג)

יעקב א. לוסטיגמן

מגידי השיעור הנודע הגאון רבי יעקב וינגרטן שליט"א, מחבר 'הסידור המפורש' ושאר ספרים, ור"מ בשיבת 'מאור עיניים' רחמסטריווקא בירושלים, זכה לצבור ניסיון במשך עשרות שנים במסירת שיעורים בגמרא לתלמידיו בשיבה.

לקראת ימי האור של חנוכה, - נר מצוה ותורה אור - פנינו אל הגר"י וינגרטן, וביקשנו ממנו לענות על שתי שאלות העוסקות בנושא זה של 'גישמאק בלימוד'. והרי הדברים לפניכם.

האם יש לכם המלצה טובה למגידי שיעורים, כיצד יוכלו לשרג את השיעור שלהם ולהאחיב את הנלמד על המשתתפים בשיעור?

הדבר הטוב ביותר כדי להכניס תלמיד או משתתף בשיעור לאווירה, ולגרום לו להתעניין במה שהוא לומד וגם ליהנות מהלימוד הנאה מרובה, זה לגרום לו שהשאלות והתשובות לא יהיו משהו חיצוני, אלא משהו שקשור אליו.

אני אתן דוגמה. אנחנו למדנו בשיבה היום את סוגיא של 'מקיף וניקף'. בזמנינו רוב הבחורים לא כל כך מבינים מה זה שדה ולמה צריכים לגדור שדה. שדות, זה משהו שרואים מהחלון כשנוסעים בכביש בינעירוני, זה לא משהו מהחיים היומיומיים שלנו, לא קשור אלינו, אבל הרחבת בנייה זה כן משהו שקשור אלינו, או לשכנים ולחברים שלנו.

הבחורים מתקוממים, מה זאת אומרת? הוא בכלל אלמן מבוגר שמתגורר בגפו

פתחתי בשאלה, מה קורה כשהשכן מהקומה הראשונה והשכן מהקומה השלישית מרחיבים את הבית, ומוסיפים חדרים. לשכן שנמצא בקומה השנייה, יש עכשיו הכנה לבניית חדר נוסף. האם הוא צריך לשלם על זה? ומה קורה אם הם סגרו לו את החדר בלי לשאול אותו מכל ארבעת הצדדים. לכאורה זה די פשוט שלא, אבל אנחנו רואים בגמרא שיש שיטה שהוא כן יהיה חייב לשלם. מה ההיגיון? זה נראה לכם הגיוני?

הבחורים מתקוממים, מה זאת אומרת? הוא בכלל אלמן מבוגר שמתגורר בגפו, אין לו שום צורך בחדר נוסף, למה שישלם?

עכשיו הם בעניינים! הם רוצים לדעת את התשובה, יופי, בואו נתחיל ללמוד את הגמרא.

אחרי שלומדים את הגמרא, באים עם קושיא ששואל הרשב"א ויש עליה תירוץ של הריטב"א. מה נגיד? שואל הרשב"א ומתירץ הריטב"א? זאת תהיה טעות, אם הרשב"א שואל והריטב"א תירץ, אז הם הסתדרו ביניהם, איך זה קשור אלינו?

אנחנו צריכים שהשאלה של הרשב"א תכאב לנו, שהיא תטריד אותנו, שהבחור שיושב מולי בשיעור באמת לא יצליח להבין, איך אפשר להסביר את הגמרא ככה, הרי השאלה שהרשב"א שואל היא שאלה נורא חזקה, מה הגמרא אמרה משהו שלא מסתדר עם ההיגיון בשום אופן, זה הרי לא יכול להיות. רק אחרי שהוא כבר התחבר לשאלה, הוא מרגיש אותה, היא כואבת לו, והוא ממש מתחנן לדעת את התשובה, אפשר להתקדם לתירוץ, ועכשיו הוא גם יהנה מהתירוץ וישמח בו מאוד.

אבל יש עוד שלב, וזה משהו שלמדתי מהגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שזכיתי ללמוד איתו בחברותא כמה שנים, והוא היה ממש מומחה בדבר הזה:

כשאתה שואל שאלה, תכניס בתוכה גם רמזים שיובילו את הבחור לתשובה. תחדד את השאלה עוד ועוד, תוסיף להרחיב אותה, תן לה עוד נופך, תמחיש אותה בדוגמאות מדויקות, ואז יקפוץ הבחור מעצמו ויגיד ש... רגע, בעצם זה לא כל כך קשה, כי עכשיו כשהוא

הכירשון הגדול צריך ללמוד 16 שעות ביממה כדי להצליח, והבעל כירשון הקטן יותר, יצטרך ללמוד 18 שעות כדי להגיע לאותה ידיעת התורה כמוהו. יש פער, אבל הוא רק במידת המאמץ. ויש אינספור סיפורים ידועים על גדולי ישראל, מהגדולים שבגדולים, שהתחילו את דרכם עם כירשונות בינוניים ואפילו חלשים מאוד, עם תנאי פתיחה גרועים במיוחד, ובכל זאת הצליחו להעפיל לשיאים הגבוהים ביותר.

העצה השניה שלי ללומדים היא יותר פרקטית. אם אתה באמת רוצה ליהנות מהלימוד, קח את הסוגיא, ודבר ראשון תלמד אותה מתחילתה עוד סופה. אם יש משהו שלא הבנת, משהו נקודתי, תרשום לעצמך בצד הערה, תסמן לעצמך שאת זה אתה צריך עוד לחדד ולהבין טוב יותר. אם היתה לך איזו קושיא מעניינת, תרשום בצד, אבל אל תעצור את ההתקדמות!

אחרי שסיימת את כל הסוגיא ויש לך את כל המבנה, ואתה מבין מה הגמרא מנסה להסביר ומה היא באה להוכיח, תחזור על הסוגיא שוב, ועכשיו תבדוק אם הקושיות האלו עדיין מטרידות אותך, אם לא, תחפש הסבר.

הלומד צריך להכניס את עצמו בפנים, איפה אני בתמונה

אחר כך אפשר להתקדם שלב נוסף, ללמוד מפרש, למשל מהרש"א, הוא שואל שאלה. רגע, כשאני למדתי את הגמרא, חשבתי על השאלה הזאת? לא חשבתי? למה באמת. הרי זאת שאלה מאוד טובה, אם יש כאן משהו שלא מסתדר עם ההיגיון הייתי אמור לשים לב. אלא מה? אני הבנתי את הגמרא בצורה קצת שונה, אז למה המהרש"א לא הבין כמוני? מה הפריע לו בהסבר שאני הצעתי???

כך צריך הלימוד להיראות, הלומד צריך להכניס את עצמו בפנים. איפה אני בתמונה, אני מסכים עם הקושיא או שהיא נראית כמו קושיא שבכלל אינה קשה. אם לא הבנתי אותה, זה סימן שצריכים ללמוד שוב, לקרוא את הקטע הרלוונטי בגמרא, ולראות שוב מה כותב אותו ראשון או אחרון, הוא הרי בוודאי הבין טוב יותר ממני את הגמרא, ואם היה לו קשה, כנראה שיש כאן משהו אני מפספס? מי שילמד כך, מובטח לו שיהנה מהלימוד וירגיש גישמאק אמיתי בכל סוגיא וסוגיא.

מבין את השאלה עד הסוף, הוא מבין שזה בכלל לא דומה למקרה שלנו, ולכן אי אפשר להקשות משם לכאן...

כשהבחור ענה בעצמו את התירוץ, ואז אתה מראה לו שהתירוץ שלו כתוב גם בריטב"א, ההנאה שלו כפולה ומכופלת פי שבעים ושבעה... מי שישכיל ללמד ככה את תלמידיו, בוודאי יראה שהם נהנים וממש מתענגים על הלימוד בסייעתא דשמיא!

השאלה השניה שלנו לא נוגעת לשיעור, אלא לכל אדם

השאלה השניה שלנו לא נוגעת לשיעור, אלא לכל אדם: אברך, בחור ישיבה, בעל הבית, שרוצה ללמוד עכשיו דף גמרא, ומבקש מאיתנו עצה, איך הוא יוכל להרגיש לפחות משהו מהמתיקות שבדף הגמרא, כי בדרך כלל כשהוא לומד גמרא, אין לו שום הנאה מזה... נשמח אם הרב ייתן לנו שני רעיונות מועילים לעניין זה.

קודם כל צריכים להחדיר בתלמידים, ובכל יהודי, את ההבנה הפשוטה. מה שלא התאמצת והתייגעת עליו לא יכול לשמח אותך לאורך זמן. אין דבר כזה! זה נכון גם לדברים גשמיים, ונכון שבעת"ם לנושאים רוחניים. כדי ליהנות צריכים להתאמץ.

חז"ל אומרים שאדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבים של חברו, ורש"י הק' מסביר שם במקום, שבגלל שאדם התייגע על התוצרת החקלאית שלו, היא חביבה אצלו יותר מכמות כפולה פי תשע, של תוצרת שעליה הוא לא התייגע!

אבל יחד עם ההבנה הזאת, חייבים להוסיף עוד נדבך חשוב: להווי ידוע לכל תלמיד ותלמיד, והדבר חייב להיות ברור אצלו כשמש בצהרי היום! אם תתאמץ, אם תתייגע, אתה תצליח! בלי שום ספק! זה לא שמבקשים ממך להתאמץ ואז בסוף אולי תצליח ואולי לא. אם תתאמץ ותייגע, אתה תצליח, בוודאות!

עד היום המילים הקדושות שיצאו מפיו מהדהדות באוזניי

שמעתי לפני עשרות שנים את הרבי הקדוש בעל ה'שפע חיים' מצאנז-קלויזנבורג זיע"א, עד היום המילים הקדושות שיצאו מפיו מהדהדות באוזניי. הוא אמר ככה: ההבדל בין מי שהוא בעל כירשון קטן, למי שהוא בעל כירשון גדול, אינו גדול במיוחד. הבעל

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לעמוד היומי, שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

"אני מתחנן בפניכם, תלכו ברחוב בפנים מאושרות, תקדימו שלום למוכר בחנות, כך תצילו את אחיכם בית ישראל. עד לחזרתי בתשובה, הייתי בטוח שהחרדים הם סוג של אנשי דת קשוחי מבט וחסרי רגש, אם הייתי יודע שלחיות כיהודי אמיתי זה הכי משמח בעולם, הייתי חוסך מעצמי שנות סבל של חיי חילוניות" ..

על פרסומי ניסא, והשמחה בעשיית המצוות

מאת: הרב צבי גטקור

ת"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ

רש"י: מבחוץ - משום פרסומי ניסא

הדלקת נרות חנוכה הוא כמובן לפרסומי ניסא. ואם נשאל את עצמינו וכי יש ילד בשכונתנו שעדיין לא שמע על נס החנוכה, מהו העניין "לפרסם" שוב בכל שנה ושנה.

גם בקריאת מגילת אסתר מצאנו שיש ענין לקוראה בציבור גדול כמה שיותר - משום פרסומי ניסא.

וכי יש מישהו שלא זוכר את נס ההצלה של המגילה?, וגם מי שלא זוכר, הלא אתמול בלילה כבר קרא את המגילה, מה פרסומי ניסא יש בקריאת המגילה ביום הפורים בציבור גדול?.

כמו"כ הגמרא בפסחים אומרת כי בשתיית ארבע כוסות כנגד ארבעה לשונות של גאולה בליל הסדר, מקיימים 'פרסומי ניסא', הדבר ממש צריך ביאור מהו הפרסום שיש בשתיית ארבע כוסות לבד על יד השולחן.

כמובן אנחנו מבינים שפרסומי ניסא אין הכוונה לשלטי חוצות, לפרסומות במובן שאנחנו מבינים, אלא פרסומי ניסא, הוא התחושה, וההדגשה, כי ההודאה על הנס צריכה שתבוא בפרסום.

יש שאדם מודה לה' בתפילתו האישית, לבדו, ויש ניסים שעליו להודות עליהם ברבים, ובפרט ברכת הגומל, ומקרבת התודה שעיקרם הוא ברבים.

אני חייב להגיד לכולכם, אומר הניצול במסיבה

מדוע יש לפרסם, מדוע לעשות ברבים?, משום שהתחושה, תחושת ההודאה ממלאת את כל כולו של בעל הנס, והוא חש חובה לקיים את ההודאה ברבים.

"אני חייב להגיד לכולכם, אומר הניצול במסיבה, אתם לא מבינים מה היה קורה לולי ששמוליק בדיוק הגיע.."

זאת היא תחושת הודאה פורצת, וא"א לעשות אותה ביחידות, אני כ"כ שמח ומודה לה', שאני לא מסוגל לעשות את זה בבית לבד, אני יוצא החוצה, וברבים, מודה לה' על הנס.

פרסומי ניסא אינה המצווה לפרסם - להפיץ את דבר הנס, אלא

התחושה של מחויבות לפרסם ולהודות ברבים, להוציא מתוכי, לפרסם מליבי את התחושה של הצלת הנס.

וכך הדבר הוא בד' כוסות, כי שתיית כוס שנאמרה עליה ההגדה על הנס, היא בעצם הוצאת ההודאה מקרבי אל החוץ, פרסום הוא לא הפצת והודעת הסיפור, אלא ההוצאה מקרבי אל החוץ.

וזוהי שליחותו המרכזית של היהודי בעולם להודות ולהלל ברבים את ה', כפי שנלמד מאין ספור פסוקים בתהילים. 'אודה ה' מאוד בפי, ובתוך רבים אהללנו.

כי החיים בתחושה כזו הם הם הפרסום הנכון, המפיץ האמיתי של אור האמונה והתורה בעולם.

לפני כעשרים שנה, בכנס של ארגון העוסק בקירוב, עלה בחור שחזר בתשובה, ואמר בזו הלשון: רבותי, כל אחד מכם יכול להחזיר בתשובה!, ולא, אינני מתכוון דווקא לעשות פעילות קירוב, אני מתכוון, תלכו ברחוב עם פנים שמחות ומאושרות.

עד לחזרתי בתשובה, סיפר, הייתי בטוח שהחרדים הם סוג של אנשי דת קשוחי מבט וחסרי רגש, וזה חבל, כי אם הייתי יודע שלחיות כיהודי אמיתי זה הכי כיף ומשמח בעולם, כמו שאני יודע כעת, הייתי חוסך מעצמי שנות סבל של חיי חילוניות..

אני מתחנן בפניכם, תלכו ברחוב, בפרט כאשר אתם באזור לא

רק מה, אנחנו לא מייחצנים את זה מספיק..

הגאון רבי עופר היימן שליט"א, מצטט כי שגורה בפיו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל היתה ההתפעלות מכך שבכל הרצאה לאחינו הטועים, כאשר מוזכר פסוק או דבר תורה, פניהם היבשות מפיקות אור של הנאה, בעת עשיית מצוה ראשונה של תפילין או ציצית, ניכר כי הם שמחים.

כי זוהי שמחת החיים, ואושר האדם עלי אדמות.

רק מה, אנחנו לא מייחצנים את זה מספיק..

ראו נא בפרשת השבוע את יוסף הצדיק, הוא חטוף בידי הישמעאלים, נמכר לעבד אצל שר הטבחים.

אבל הוא, הוא 'איש מצליח'. איך יתכן אדם במצב כזה, אסיר במנהרות הבור של שר הטבחים, והוא 'מוצלח'!

וכלם גם יודעים ושומעים ממנו בגלל מה זה כך, 'וכל אשר הוא עושה, ה' מצליח'.

כל דבר הוא ואמר בשמחה: אה, ב"ה הצלחתי, הודו לה' כי טוב אשר ברחמי בצעתי את המלאכה על הצד היותר טוב.

ולכן הוא שרד, ושרד בהצלחות, כי מי שהוא כולו הודייה, הוא מייחצן ומפרסם לעצמו את החלקים הטובים והמאושרים שיש בידו, מצליח בכל מצב.

זוהי הפצת יהדות לקרובים ולרחוקים בפשטות, בקלות, ובאמת.

וזוהו פרסומי ניסא.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

חרדי, תלכו בפנים מאושרות, תקדימו שלום למוכר בחנות, תצעדו כשחיוך תלוי בזווית פיכם. כך תצילו את אחיכם בית ישראל. כמה הדברים נוקבים ומחייבים.

ובמבט נוסף, אין אנו צריכים את זה דווקא לרחוקים, אנו חייבים את זה לעצמנו, עלינו, על בנינו ועל דורותינו, משפיעה מאוד תחושת האושר, אין משהו שיגרום לנו לעשות עוד ועוד מצוות כמו תחושת אושר ושמחה, רק הסיפוק הגדול גורם לנו לדבוק במעשינו.

אם נתבונן בעצמנו, כמה מאושרים אנחנו, וכדברי אליהו הנביא זכור לטוב, אשר אנחנו אומרים אותם כל בוקר: 'אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו'.

אי, אשרינו!, כמה היינו אנחנו דבקים יותר בתורה ובמצווה. שהרי מי לא רוצה להמשיך לחיות חיים נעימים?. זהו פרסום היהדות והנס בקרבנו.

מראה פני הח"ח בכל עת היה כשל אדם שהשיג עוד משאלה

הגאון רבי מאיר גריינמן שליט"א מספר כי שמע מאדם גדול שאמר לו כי מראה פני הח"ח בכל עת היה כשל אדם שהשיג עוד משאלה, 'ממש כאילו הוא אוסף מטבעות מהרצפה ומכניס לכיסו', כך היתה התחושה על יד הח"ח בעת עשייתו כל מצוה שהיא. זהו סוד הגדלות. וזוהי הדרך אליה.

אין צורך לחוש זאת, אין יהודי שלא מרגיש רגשות אושר במצוה ותורה.

המשך מעמוד 17 | הרב משה מיכאל צורן

היה לי את הכוח הזה!?! - הוא מתמה על עצמו, ומסיים במשפט חודר-לב-ונפש: 'אף אחד לא ראה את הנסיונות שלי, רק הקב"ה, וברגע-החרום שעברנו קיבלתי סיוע מלעילא בצורה על-טבעית!' באמצעותינו מבקש אקסוזידו להודות לא-ל עליון על כל הנסים שנעשו לו, ולחברי הכפר, והוא אינו שוכח להודות גם לכל קבוצות המתנדבים שבאו לסייע בעבודות החקלאות והקטיפה שלו, ושל חבריו החקלאים. אני מוכרח לציין, הוא אומר, שמדובר באנשים מכל הגילאים, מ-20 עד 70, מכל סוגי האוכלוסיות, שבאו לעזור לנו, החקלאים, בעבודות השדה, לאחר שהעובדים הזרים ברחו מהאזור.

(מתוך המודיע)

הוואדי, והתקדמו לעבר ישובים אחרים, תוך שהם משאירים את כפר מימון נקי ומחבלים. הנסיגה הלא-מובנת התבצעה במרחק עשרות מטרים מהגדר של כפר מימון. אם חלילה היו המחבלים מממשים את כוונותיהם באשר לכפר מימון, גם המסוקים שהגיעו מאוחר יותר לא היו מצליחים לסייע במאומה. רון מגלה שהמסוקים אמנם פרקו עשרות חיילים שהחלו להילחם נגד המחבלים, אבל לא בהצלחה יתירה, מה-גם שאחד המסוקים נפגע מטילי ה-אר. פי.ג'י שירו עליו. הוא-עצמו 'מוכן להודות' שהכפר כולו ניצול בזכות שמירת השמיטה שלו, שעד היום הוא אינו מבין 'מהיכן שאבתי את הכוחות הבלתי-נדלים! הרי מדובר בנסיונות שכמעט לא ניתן לתאר! מאיפה, מאיפה

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב זאב רבינוביץ • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
כותבים: הרב יהושע לייבזון leib1964@gmail.com • הרב ישראל לויש israel.layosh@gmail.com
הרב אליעזר יוטקובסקי a6150805@gmail.com • הרב אברהם פוקס sefer012@gmail.com
הרב ישראל היימן i0548467550@gmail.com

כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסד ואמונה
לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

"אנשים שואלים אותי, איך הצלחת להגיע למסירת שיעורים ב'דרשו', זה הרי ממש השיא של השיא, רק הטובים ביותר מצליחים להתברג שם, והאמת? אני באמת לא יודע איך, זה נטו סייעתא דשמיא בחמלת ה' עלי..."

הרה"ג ר' מנחם דריימן שליט"א, מגיד שיעור ב'עמוד היומי' ב'דרשו', מסביר איך התקבל לתפקיד, וכמה הוא משקיע ומשתדל שזה יתבצע על האופן הטוב ביותר

כִּי נֵר מְצֻוֶה וְתוֹרָה אֹר (משלי כג)

אליעזר (לייזר) רוט

הרב מנחם דריימן הוא אברך צעיר יחסית, כבן 25, חסיד גור המתגורר באשדוד, ובאחרונה גם אחד ממגידי השיעורים של 'דרשו'. שיעוריו המוקלטים והמצולמים פופולריים מאוד בקרב ציבורים נרחבים, שאוהבים לצפות ולהאזין לשיעוריו המיוחדים המוגשים בטוב טעם ודעת, בשפה קולחת, ברורה ונעימה, ובאווירה שמחה ומלאה 'גישמאק'.

השאלה הראשונה ששאלנו אותו, היתה, איך 'דרשו' הגיעו אליך, או אולי יותר נכון, איך אתה הגעת ל'דרשו'???

והתשובה שלו היתה, שאת השאלה הזאת, בעצם... כולם שואלים! "אנשים שואלים אותי כל הזמן, איך הצלחת להגיע למסירת שיעורים ב'דרשו'..." הוא מספר, "זה הרי ממש השיא של השיא, רק הטובים ביותר מצליחים להתברג שם, אחרי שהם צוברים ניסיון רב במסירת שיעורים. אתה באת בלי שום ניסיון והתקבלת לאלתר. איך זה קרה?"

"והאמת? אני באמת לא יודע איך זה קרה. זה נטו סייעתא דשמיא בחמלת ה' עלי. אני מאוד השתוקקתי לנושא הזה של לימוד תורה לרבים, חלמתי על זה והתפללתי על זה המון, הרגשתי שזה הייעוד שלי בחיים, אבל לא חשבתי שזה יקרה כל כך מהר.

"למעשה אני מוסר שיעורים כבר כמה שנים, בעיקר לבעלי תשובה ובני נוער מתחזקים. אני מאוד אוהב את התחום, להשפיע ולהדריך, ללמד אנשים מה מותר מה אסור, לתת להם את הבסיס והרקע. זה טבע של אדם שאוהב להשפיע על אחרים מהידע שלו וממה שהוא מאמין בו וחי לפיו. אנחנו הרי יודעים כמה הפליגו חז"ל בגודל מעלת זיכוי הרבים, ורציתי שיהיה לי חלק בזה.

"חלק משעות היום אני משמש כמלמד בתלמוד תורה, שם יש לי הרבה מאוד אינטראקציה עם תלמידים שבאים מבתיים של בעלי תשובה. יש להם המון איכויות מאוד ייחודיות, אנשים של מסירות נפש, ואני מאוד מאוד אוהב לעבוד איתם וללמוד מהם.

"בבין הזמנים האחרון, חזרתי הביתה בבוקרו של יום אחד, ובכניסה לבניין ראיתי ערימה של עיתונים חרדיים, זה היה ביום שלישי שבו

מחולק העיתון חנים כידוע. אני אף פעם לא מכניס עיתונים הביתה, לא מוצא בזה ענין, אבל באותו יום, בלי שום סיבה נראית לעין, התכופפתי, הרמתי עיתון אחד ולקחתי אותו הביתה.

"בבית עלעלתי בעיתון והנה צדות עיני פרסומת. ארגון עולמי מחפש מגיד שיעור במסגרת פרויקט של זיכוי הרבים.

"קפצתי ממקומי, זה הרי בדיוק מה שאני מחפש. להיות מגיד שיעור, להיות חלק מזיכוי הרבים. 'צרת' קשר, וכשחרו אלי חשכו עיני... זה היה 'דרשו'... מיד הבנתי שזה סתם, ניסיון כושל. אין סיכוי שב'דרשו' יקבלו אותי. אני הרי אברך צעיר, אין לי שם מוכר וניסיון רב במסירת שיעורים, אני אומנם מוסר לבעלי תשובה ובני נוער, אבל זה משהו אחר, סגנון שונה, לא בטוח שיעריכו את הניסיון הזה כחלק ממענה לדרישות התפקיד.

"אבל להפתעתי העצומה דווקא נתנו לי צ'אנס. ביקשו ממנו לצלם שיעור אחד בבית, על המשנה הראשונה של מסכת ברכות. עשיתי צילום די מאולתר, עם מצלמה ביתית, ושלחתי להם. אחרי כמה ימים חזרו אלי וביקשו שאצלם עוד שיעור, ועמדתי גם במבחן הזה בסייעתא דשמיא, וכך התקבלתי לשמש כמגיד שיעור...

"לקח לי הרבה מאוד זמן לעכל את זה, ואני חייב להודות בתחילה חשבתי שזה קרה בטעות, סביר להניח שאחרי כמה שיעורים

נוספת כי פתאום הצטרדתי, או שהשתעלתי וכדו', או שסתם יצא לי לא ברור.

"בסופו של דבר אני משתדל שעבור הצופה כל שיעור ימשך בין עשר ל-13 דקות, כדי שגם אנשים עם רף קופצנות גבוה וסיבולת נמוכה לשיעורים, יוכלו להחזיק מעמד עד הסוף וישארו עם טעם של עוד". אבל לפעמים אני כן חורג ממסגרת הזמן, מתוך הבנה שזאת דרך 'ארוכה שהיא קצרה', כי אם אני אצמד ל-13 דקות ולא אסביר את העמוד באר היטב, המאזינים יצטרכו להאזין לשיעור פעם שניה ושלישית וזה רק ייקח להם זמן רב יותר. כבר קרה לי ששיעור לקח 16 דקות, 17 דקות, ואפילו 18 דקות במקרה חריג מאוד."

איך התגובות של הציבור?

"התגובות הן פרק בפני עצמו, והן מאוד מאוד נלהבות ומפרגנות ב"ה. הסביבה הקרובה, המשפחה והחברים כמוכן מאוד שמחים בשבילי וממש מברכים אותי מעומק הלב שאצליח להרבות תורה בישראל עוד ועוד.

"אבל כבר התחלתי לקבל משוב גם מאנשים שאני לא מכיר. בבית הכנסת, ברחוב, החשיפה של זה היא אדירה, אנשים רואים יום יום ופתאום מזהים אותי ברחוב. זה קצת מוזר לי, אבל צריכים להתרגל לזה, יש מחיר לחשיפה הזאת, ואני חייב להודות שזה מאוד נחמד לקבל מחמאות סתם ככה באמצע היום.

"אני שמח לומר שיש גם תגובות ביקורתיות, אנשים אומרים לי, פה לא היית מספיק ברור, השיעור של היום היה קצת חלש, אתה לא מספיק מסביר, אתה מאריך יותר מדי בהסברה של דברים שידועים לכולם וכדו'.

"הביקורת היא המשוב שעל פיו אני יכול להשתפר, והיא חשובה לי. גם כשאני מכין שיעור, אני יודע שאני חייב להיות יסודי ולא יכול 'למרוח' איזה משהו שלא הבנתי עד הסוף, כי המאזינים 'תפסו' אותי על זה, ולא יוותרו לי.

"לא פעם כשאני מכין את השיעור אני חושב לעצמי, אבל פלוני, שכבר העיר לי פעמיים, לא יהיה מרוצה מכזה הסבר. הוא יגיד לי שאני זיפתי פה, שהייתי צריך להסביר טוב יותר. ואז אני חוזר על זה שוב ומחדד את זה אצלי טוב יותר, במיוחד בשבילו, כי אני יודע שהוא צודק, מגיע לו שיעור מושלם, לו ולכל המאזינים האחרים.

"כמוכן שאת עיקר הביקורת אני מקבל מהחברות שלי, עוד לפני מסירת השיעור. בשלב ההכנה, אני לומד ומסביר והוא אומר לי "אדוני, פה זגגת קצת... זה לא מספיק אפוי, חוזר שנית ותחדד את זה טוב יותר ומדויק יותר..." ואכן אני משתדל מאוד.

"דבר אחד אני יכול לומר לכם לסיום... הפחד הכי גדול שלי הוא שבעוד חמש שנים, אחרי שכבר מסרתי שיעורים על כמה מאות דפים, פתאום אקבל איזו הערה שתגרום לי להבין שבמשך חמש שנים השיעורים שלי היו פחות מוצלחים, כי לא שמתי לב לנקודה מסוימת שהייתי צריך לשפר מראש. אני מעדיף לקבל כמה שיותר ביקורת בונה בשלבים ההתחלתיים, כי חבל לי להשתפר רק בהמשך..."

שאקליט הם יבינו שאין לי ניסיון ויגידו לי שהם התבלבלו ביני ובין מישהו אחר, אבל לא... אני המשכתי לצלם ולהקליט שיעורים, ובתוך זמן קצר השתפרתי מאוד, צברתי ניסיון במהירות, וברוך ה' עכשיו אני כבר ברמה הרבה יותר טובה.

"כשהתחלתי, הציע לי אחד החברים שאני אתחיל למסור את השיעורים מדף כ' אחורה. כך, כשאגיע לדף ב' כבר יהיה לי ניסיון, ואנשים יראו אותי מיד בהתחלה כבעל ניסיון, זה ייתן לי תדמית של מגיד שיעור ותיק יותר..."

"אבל אני אמרתי לו, שההיפך הוא הנכון. אני חושב שאנשים אוהבים לראות שהמגיד שלהם משתפר. יראו שכל יום השיעור שלי נאמר עם יותר ביטחון, בצורה יותר שוטפת וקולחת, בסגנון יותר קצבי ומחובר, וזה ייתן להם הרגשה טובה יותר..."

מה האתגר הגדול ביותר במסירת שיעור מוקלט ובפרט מצולם?

"האמת שיש בזה כמה וכמה אתגרים גדולים, בראש ובראשונה התוכן חייב להיות 'מגוהן', כלומר, בהסברה ברורה ונהירה, וזאת משום שהמאזינים לא יכולים לעצור אותי באמצע ולשאול אותי שאלה או לבקש הבהרה של איזו מילה שהם לא הבינו כמו שצריך. האחריות המוטלת עלי כוללת גם את זה, שהמאזין לא ישאל שום שאלה שנוגעת לפשט, שהוא 'בין בדיוק מה אמרתי, ומה כתוב בגמרא. לכן אני הרבה פעמים עושה הקדמה קטנטנה למושג חדש שמופיע בגמרא, לפעמים עשר שניות, אבל זה נותן ללומדים תמונה שלמה וחוסך להם אי הבנות וקשיים.

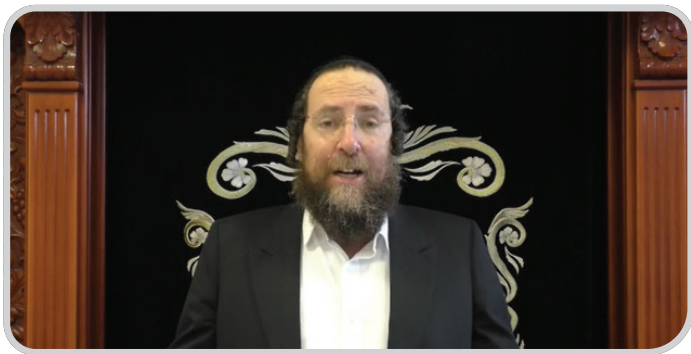
"בנוסף, אף שאני מוסר את השיעור רק בהסבר הגמרא הפשוט ביותר, אני מכין אותו מראש עם כל המפרשים וכמוכן אלה המופיעים ב'עיון העמוד' שזה ליקוט נפלא מאוד למי שהספיק להכיר את זה, ערוך ועשוי בטוב טעם ודעת ממש מלאכת מחשבת, וכשאני מסביר את הגמרא, אני משתדל לכלול גם פירושים נוספים, במקומות שזה לא מפריע להבנה הרגילה של הגמרא, ולא מצריך יותר מאזכור של כמה מילים בודדות כדי להוסיף עוד הערה מעניינת.

"בסופו של דבר, החלק הכי חשוב כשמלמדים גמרא זה שזה יהיה עם 'גישמאק', לא סתם לימוד חדגוני ואפרורי חלילה, עם 'חיות', עם כל הנשמה, וזה גם משהו שאני מאוד משתדל ליישם בשיעורים הללו.

"ויש כמוכן את החלק המקצועי. להסתכל חליפות בתוך הגמרא אבל גם אל המצלמה, כדי ליצור קשר עין כביכול עם הצופים בשיעור. בהנהלת 'דרשו' מקדישים לזה מחשבה ונותנים לזה חשיבות, לימדו אותי כללים בסיסיים איך עושים את זה נכון, ועם הזמן אני מוסיף ומתמקצע בסייעתא דשמיא."

כמה זמן לוקח להכין שיעור???

"אין לי תשובה חד משמעית לשאלה הזאת. זה מאוד תלוי באיזה עמוד, וכמה נושאים מורכבים יש בו. אני לומד את הכל עם החברות שלי לפני שאני מתיישב למסור שיעור, ועד שהעמוד לא ברור לי ומסודר לי אני לא יכול למסור שיעור, לפעמים זה יכול לקחת חצי שעה ולפעמים מספר שעות. לאחר מכן יש את מסירת השיעור עצמה, מדי פעם צריכים לעצור ולהקליט קטע מסוים פעם

צוף התורה

מגיד המישרים הגר' אליעזר יוטקובסקי, שליט"א עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

1

באחד הרמזורים האדומים שבהם נאלצתי להמתין, בעודי נוסע עם ראש הישיבה שליט"א, נפתחה פתאום דלת המכונית ושני בחורים צעירים נכנסו פנימה, בלי לבקש רשות. קצת נדהמתי מהתעוזה שלהם, ושאלתי אותם מה רצונם וכיצד זכיתי לכבוד הגדול שהם נמצאים במכונית שלי?

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו"

רש"י הקדוש מביא מדרש נפלא בתחילת הפרשה... "הפשתני הנה נכנסו ומליו טעונים פשתו, הפחמי תמה חנה יפנס כל הפשתו הזה? הנה פתח אחד משיב לו נאץ אחד יוצא ממפתח שך ששורף את פלו, כך יעקב ראה את כל האלופים הפחזים למעלה, תמה ואמר מי יכול לכבש את פלו? מה פתח למטה, הלה תולדות יעקב יוסף, דכתיב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להנה ובית עשו לזש (עובדיה ח) - נאץ יוצא מיוסף שם מכלה ושורף את פלו".

ישנו מעשה עם רבינו הגר"ח מוולוז'ין בעל 'נפש החיים', שהמושל היה רגיל לשאול אותו דברי חכמה, ורבי חיים היה משיב לו דבר דבור על אופניו בחכמה ובטעם.

פעם אחת ביקש המושל לשאול אותו שאלה קשה: הרי עם ישראל מבוזה ומפוזר בין העמים. זעיר שם זעיר שם. בכל מקום שונאים את היהודים, מטיילים עליהם מגבלות, מונעים מהם חירויות בסיסיות, ודמם של היהודים אינו אדום כביכול כדמם של בני לאומים אחרים. תמיד יש עלילות דם, פוגרומים וכו' וכו'.

"כמה זמן אתה עוד חושב שתשרדו?"; שאל המושל את רבי יונתן, וביתר שאת הקשה: "הרי אתם סבורים שבסוף תהיה מלחמת גוג ומגוג, כל העמים יילחמו זה בזה, ומי יהיה המנצח הגדול? עם ישראל! איך זה ייתכן? אין לכם שום יכולת צבאית לנצח כל כך הרבה עמים ששונאים אתכם בלי סוף ובלי שיעור!";

השיב רבי חיים מוולוז'ין למשלך בתיאור של מאבק בין תרנגולים אלימים במיוחד על צלחת עם אוכל שהונחה במרכז הלול.

בתוך זמן קצר התנהל קרב איתנים בין כל התרנגולים, הם ניקרו ושרטו זה את זה עד זוב דם, בצווחות איזמות וקרקורים מפחידים, כך במשך שעה ארוכה, עד שכל התרנגולים היו פצועים וחבולים. שכבו כל התרנגולים על הרצפה והחלו למות בזה אחר זה מאובדן דם.

או אז קמה תרנגולת קטנה וחלשלושה שהצטנפה מבוהלת בקרן זוית, והרימה את ראשה, החלה להסתכל בחשש ימין ושמאל, וכשראתה שהיא הנפש החיה היחידית שנותרה בלול, התקרבה בצעדים נינוחים אל הצלחת על הגרגירים ואכלה אותם בהנאה מרובה.

אמר רבי חיים, כך יהיה גם במלחמת גוג ומגוג, כל העמים הגדולים והחזקים יכו זה בזה, ועם ישראל ישב בצד, וימתין שהמלחמה תסתיים. כשהם יביסו האחד את השני, אנחנו נצא ונתחלק במה שנשאר.

באחרונה התבקשתי מאת ראשי 'קופת העיר'

להביא את מורי ורבי ראש ישיבת גאון יעקב

הגאון רבי זאב ברלין, לאסיפה של גדולי ישראל

באחרונה התבקשתי מאת ראשי 'קופת העיר' להביא את מורי ורבי ראש ישיבת גאון יעקב הגאון רבי זאב ברלין, לאסיפה של גדולי ישראל שהתקיימה בביתו של גאון ישראל מרן הגר"ד לנדו שליט"א, בענייני צדקה.

מאחר וזכיתי פעם לשמוע מפה קדשו של מרן בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל דברי שבח נפלאים על 'קופת העיר', ומרן זצ"ל אמר אז שהוא מאמין שמאז היות עם ישראל לעם, לא היה שום גוף או ארגון שהיה גומל צדקות בכאלו היקפים כמו 'קופת העיר', ובכלל כל הזדמנות לשהות במחיצתו של מורי ורבי הגר"ז ברלין שליט"א היא משהו שלא כדאי להחמיץ, הסכמתי לשמש כנהג שלו לנסיעה הקצרה הזאת, בתוך בני ברק.

באחד הרמזורים האדומים שבהם נאלצתי להמתין, בעודי נוסע עם ראש הישיבה שליט"א, נפתחה פתאום דלת המכונית ושני בחורים צעירים נכנסו פנימה, בלי לבקש רשות.

קצת נדהמתי מהתעוזה שלהם, ושאלתי אותם מה רצונם וכיצד זכיתי לכבוד הגדול שהם נמצאים במכונית שלי?

הם השיבו לי בשובבות, שהם עברו ברחוב וראו את הבעל מחבר של 'צוף התורה' נוסע במכונית, מיד החליטו לקפוץ לתוך המכונית שלו, כדי לראות איזו שאלה הלכתית מעניינת הוא יוציא מהמעשה המוחצף שלהם...

חייכתי, ושאלתי אותם בשנית להיכן הם נוסעים, והתברר שהתקיים בנו המאמר 'אם השמאל ואימינה', הם צריכים בכלל לכיוון שונה לחלוטין

מזה שאליו אני לוקח את מורי ורבי שליט"א, וזה היה השלב שבו הגיע מעשה הקונדס לסימונו, הם פתחו את המכונית והלכו לדרכם... לשמחת, הם באמת הזכירו לי במעשה שלהם קושיה שהתחבטתי בה לפני שנים רבות...

הוא מבין שלהדליק אש בחדר האשפוז זה מעשה שלא ייעשה בשום פנים ואופן

שאלה: ר' שלמה נאלץ להתאשפז בבית החולים בימי החנוכה, ובלבו מפעם רצון עז להדליק נר חנוכה כדת וכדין.

הוא מבין שלהדליק אש בחדר האשפוז זה מעשה שלא ייעשה בשום פנים ואופן, כי בחדרי האשפוז יש צנרת של חמצן, והדלקת אש עלולה לגרום לפיצוץ ולשריפה קטלנית רח"ל. הוא לא רוצה ולא מדליק אש בחדר אשפוז.

אבל אפשר להדליק במסדרון, או בחדר האוכל... אין שם חמצן בקרבת מקום.

מצד שני, זה ברור לחלוטין שהצוות הרפואי יתנגד לכך בתוקף ויכבו לו את הנרות.

כולנו מכירים את ההלכה ש'כבתה אין זקוק לה', כי את המצווה מקיימים בעצם ההדלקה, גם אם הנרות בסופו של דבר כבו מסיבה חיצונית שלא תלויה בטיב הנרות ובכמות השמן.

מצד שני, אנחנו יודעים שמי שמדליק נר חנוכה במקום שהרוח שולטת בו, ובוודאי ייכבה הנר, אינו יוצא ידי חובה וברכתיו ברכה לבטלה הן.

כעת נותר לנו לברר האם במקרה שבאופן טבעי הנר אמור לדלוק ואין סיבה שייכבה, אבל בפועל יש כאן דעת אחרים שבוודאי תגרום לכיבוי שלו, האם בכזה מקרה אנחנו אומרים 'כבתה אין זקוק לה', או שבכזה מקרה נגיד שזה יותר דומה למקום שהרוח שולטת בו??? **תשובה:** נחלקו הפוסקים בשאלה זאת, אם הכיבוי תלוי בדעת אחרים, האם אומרים 'כבתה אין זקוק לה' או לא. יש אומרים שבכזה מקרה עדיף שלא ידליק בכלל, או שידליק בלי ברכה, ואחרים אומרים שידליק ויעשה את שלו, ומה שיהיה יהיה.

כמובן שכשמדובר בבית חולים צריכים זהירות רבה, ולמעשה אין ראוי להדליק בכלל במקום שלא אישרו להדליק, אבל ברוב בתי החולים מקצים מקום מיוחד להדלקת נרות חנוכה, ושם יש להדליק. בוודאי מי שהוא נשוי, עדיף לצאת על ידי אשתו המדלקת עליו בביתו, בפתרון של 'לכתחילה' ולא להכניס את הראש בין הרים הגבוהים.

אמנם, אם לא מדובר במקום שיש בו סכנה, אלא סתם באופן שבו יבואו אינשי דלא מעלי ויכבו כי אינם רוצים שיקיים מצווה וכדו', צריך לכאורה לעשות את המוטל עליו, ואל יבוש מהמלעיגים עליו ומהמפריעים לו, ואם יכבו יכבו, והקב"ה ממקום קדשו ישקיף ויראה ויבוא לעזרתו.

כמו שראינו עם המכבים עצמם, שהגיעו ומצאו פח אחד שמן, ולא עשו חשבונות אם הוא מספיק או לא מספיק, אלא פשוט הדליקו

את השמן וזכו לנס שדלק שמונה ימים.

עם זאת, אין ספק שכל מה שיכול האדם לעשות להתאמן כדי לקיים את המצווה בכוחות עצמו יעשה, ואל יסמוך לא על הנס ולא על הסייעתא דשמיא שתבוא לו, אלא ישתדל לעשות ככל יכולתו בכוחות עצמו, כי מצווה שמקיימים בקושי ובעמל, יש לה שכר עצום וגורמת לשעשוע ולנחת רוח גדולה בשמי מרום.

מעשה מעניין מספר רבי שמואל

דוד הכהן פרידמן מניו יורק

מעשה מעניין מספר רבי שמואל דוד הכהן פרידמן מניו יורק, בספרו 'בדידי הווא עובדא': רבי יצחק אוהב ציון, נכנס פעם למרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי ז"ע, ושאל אותו איפה המדרש שמספר על מעשה באשה אחת שעשתה לה תנור חדש מחרס, והתפללה שלא ירדו גשמים כדי שלא יתמוסס וייתר התנור מחמת הגשם. כל העם התפללו על הגשמים שהעולם צריך להם, והיא לבדה התפללה שלא ירדו גשמים, ובכל זאת נתקבלה תפילת האשה ולא תפילת רבים.

אמר רבי יצחק אוהב ציון שישבו קבוצה של תלמיד חכמים וניסו לחפש את המדרש הזה, ואף עשו שימוש בתוכנות מחשב השונות כדי למצוא אותו ולא עלה בידם. לכן הוא בא לפני מרן שר התורה ושאל היכן כתוב המדרש הזה.

השיב מרן על אתר שהמעשה כתוב ב'אגדת בראשית' פרק ד'. והוסיף והסביר: הסיבה שהמחשב לא מצא הוא שאתם חיפשתם מעשה באשה שעשתה תנור, אבל במדרש זה מופיע כמעשה ב'זקנה שעשתה כיריים'. אין כאן לא אשה אלא זקנה ולא תנור אלא כיריים, ולכן המחשב לא ידע לאתר את המדרש הזה...

עוד צריכים לדעת, שלפעמים נגזר על אדם גזירה, והניסיונות לשנותה לא יועילו כלום, ומעשה היה ביהודי אחד שהגיע למרן הסטייפלר ושאלו בפיו, הבן שלו ילד מוצלח ב"ה, אבל השנה הוא קיבל מלמד שאינו מסתדר אתו בשום אופן, והילד לא מצליח בלימודים כפי שהיה בשנים קודמות.

שואל האבא האם לא יהיה נכון להוציא את הילד מהחיידר ולהעביר אותו לתלמוד תורה אחר.

נענה מרן הסטייפלר ואמר שאם נגזר על הילד להתמודד עם מלמד שאינו יודע להלך לפי רוחו, הוא יצטרך להתמודד אתו בכל מקרה. למעשה פסק שאם מדובר רק ברצון שהילד יצליח יותר, אין להעביר אותו מחמת זה לחיידר אחר, אבל אם הילד ממש סובל סבל רב, יש לשקול זאת בכובד ראש וייתכן שכדאי להעביר, אם יש סברה שבחיידר אחר יהיה מצבו טוב יותר.

אותו אבא לא הבין או לא רצה להבין את התשובה עד הסוף, וכעבור זמן קצר לא עמדה לו רוחו, והוא העביר את הילד לחיידר אחר.

והנה הסתיימה השנה, התחילה שנת לימודים חדשה, הילד בא לתלמוד התורה ליום הראשון של שנת הלימודים, ואת מי הוא מוצא ישוב במקומו של המלמד בכתה החדשה? אותו מלמד שממנו

ברח בשנה שעברה... כי כמו שאמר מרן הסטייפלר, אם נגזר עליו להתמודד עמו, הוא יאלץ להתמודד ולא יוכל לברוח מפניו.

סיפר מרן הסטייפלער שבאותה תקופה הוא זכה לסייעתא דשמיא מיוחדת

מנגד, סיפר מרן הסטייפלר מעשה שהיה בעיר ביאליסטוק, שפעם הגיע קיסר פולין לבקר בעיר, והביאו כמובן כח של חיילים לאבטח את הביקור ולשמור על המלך. היה שם גם חייל אחד יהודי, שמאוד לא רצה לשרת בצבא פולין, אבל לקחו אותו בעל כרחו וכל חפצו ומאווייו היה להשתחרר מהצבא. כשהתמנה למשימה של אבטחת הביקור המלכותי בביאליסטוק, החליט אותו חייל לעשות מעשה מסוכן ולנסות לבקש מהמלך חנינה מיוחדת שיוותר לו על חובת השירות בצבא. כשהגיע לקיסר, לא נתנו לו להתקרב. עמד החייל וצעק מרחוק, "אדוני המלך, אני רוצה לשוחח איתך, אני רוצה חנינה ופטור מהצבא...". שמע הקיסר את הצעקות, ושאל את משרתיו: "מה הצעקות האלו, למה אנשים צועקים פה?".

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל

ועוד מסכת קטנה. זה היה סדר הלימוד שלו במשך חמש שנים. אחרי זה הוא נהיה ראש ישיבה, והלימוד שלו היה להפליא! היו שולחים אליו תלמידים חלשים, כאלו שאף אחד לא הצליח עליהם, והוא עשה אותם תלמידי חכמים מופלגים, עם כח האהבה העצום שהיה לו לתורה הוא הצליח להחדיר בהם את ה'ברען' וה'גישמאק' ללימוד התורה. הוא היה לומד עם 'פיער' (אש)!!! שמעו את השאגות שלו בלימוד למרחקים, כמו שאנחנו נמצאים כאן ברח' עזרא (בירושלים) וישמעו אותנו עד 'גאולה', לכה מרחק היו שומעים אותו. כשהיינו לומדים סוגיא ורצינו לדעת מה אומר הרשב"א או הריטב"א או הר"ן או הרמב"ן, לא היינו צריכים לגשת לארון כדי לחפש את הספר. היינו שואלים את ר' יוסף, מה אומר על זה הרשב"א, והוא היה אומר מיד, בלי היסוס ובלי גמגום. רבי עקיבא אייגר, קצות החושן, הכל הוא ידע! וזה היה ילד שבגיל 12 לא ידע ללמוד משנה!!! איך הוא עשה את זה? עם כח הרצון. הוא החליט לקבל על עצמו עול תורה, ולא נתן לשום דבר לעצור אותו!!!

צער גידול בנים

אני רוצה שתדעו, יש בכם הרבה יותר כוחות ממה שאתם מנצלים. הרבה יותר! הנצי"ב מוולוז'ין הרי היה אחד מגדולי המתמידים, הוא היה המתמיד הכי גדול בדורו, והחתן שלו רבי רפאל שפירא, חמיו של הגר"ח מבריסק, היה מתמיד עוד יותר גדול ממנו. רבי רפאל היה שקוע בלימוד ולא הפסיק לשום דבר. רעייתו הרבנית היתה עושה את הכל בכוחות עצמה כדי שלא להפריע לו

השיבו לו שיש חייל יהודי שלא רוצה לשרת בצבא. נענה הקיסר ברוגז, מה הוא בא לצעוק פה? שילך מכאן! הקיסר התכוון שירחקו ממנו את החייל ולא יקשיבו לדרשתו החצופה, אבל המפקדים שהיו שם הבינו שכוונתו היא לשחרר את החייל מהצבא, ומיד נתנו לו פטור מיוחד במצוות המלך, והוא יכול היה לשוב לביתו ללא חשש.

ואם בסיפורי השגחה פרטית עם מרן הסטייפלר עסקינן, נציין שדרכו של הסטייפלר היתה ללמוד עם חברותא לימודים שונים, בשו"ע ובש"ס ועוד, לפי סדריו שלו, ובמקביל היה מוסר בתקופה מסוימת שיעורים בישיבת 'בית יוסף'.

סיפר מרן הסטייפלער שבאותה תקופה הוא זכה לסייעתא דשמיא מיוחדת שבכל מקום שהיה לומד היה מוצא קשר לסוגיא שלימד בישיבה באותה עת, וכשהיה מוסר שיעורים בישיבה היה מביא הוכחות וראיות מכל רחבי הש"ס והשו"ע ועוד. "הבחורים בטוחים שאני כזה גאון שידוע את כל התורה כולה", אמר מרן זצ"ל בענוותנותו הרבה, "אבל האמת היא שבדיוק היום בבוקר ראיתי את זה כשלמדתי שולחן ערוך, ואת הגמרא ההיא למדתי בדיוק אתמול כשלמדתי לפי הסדר הרגיל שלי... ולכן זה נראה שאני בקי בכל מקום".

מהלימוד, אבל כשאחד מילדיהם התחתן אמרה הרבנית לבעלה הכל אני עושה בשבילך, אני לא מבקשת ממך שום דבר, מתארגנת לבד לחתונה בלי להפריע לך בכלל בכלל, אבל יש דבר אחד שאני לא יכולה לעשות בשבילך, ללכת לחייט כדי שיתפור לך חליפה, אני לא יכולה! את זה אתה חייב לעשות בעצמך, כדי שתהיה לך חליפה חדשה לחתונה של הילד..

אמר רבי רפאל, אני מצטער מאוד. אין לי זמן ללכת לחייט. זה ביטול תורה נורא ואיום. לבזבז כל כך הרבה זמן על חליפה? לא בא בחשבון. אמרה הרבנית, נו נו, בסדר אני אשלח את החייט אליך, ואכן ביקשה מהחייט שיבוא לבית המדרש כדי למדוד את מידות גופו של רבי רפאל כדי לתפור לו חליפה. החייט הגיע עם סרט המדידה, רבי רפאל ישב ולמד והחייט מדד את רוחב הכתפיים, רוחב המותניים, כל מה שצריך, ואז אמר לרבי רפאל, רבי, מה שיכולת למדוד בלי להפריע מדדתי, אבל את הגובה שלך אני לא יכול למדוד כשאתה יושב, בבקשה שהרב יעמוד לכמה רגעים כדי שאוכל למדוד את הגובה...

בלית ברירה קם רבי רפאל ממקומו ונאלץ להפסיק לרגע מתלמודו, והוא נאנח... "איי... צער גידול בנים!!! בכל אופן, רבינו הנצי"ב אמר מה היא ההגדרה של 'מתמיד' - מי שלומד הרבה, ישן הרבה ואוכל הרבה!

מה הפשט? מי שלומד כשצריכים ללמוד וישן כשצריכים לישון ואוכל כשצריכים לאכול - זהו מי שעונה להגדרה 'מתמיד'. אני לא מבקש מהבחורים בישיבה ללמוד בשעות 'בין הסדרים' ולהישאר ערים לילות שלמים. אני מבקש שילמדו בסדרים. יש שלושה סדרים ביום, אני מבטיח לכם שכל בחור שילמד בכל הסדרים הללו מההתחלה ועד הסוף יגדל תלמיד חכם! כך תהיו גדולי תורה ויראה.

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ האם ניתן להבדיל על קפה?
- ◆ האם ניתן להשתמש בכוס חד פעמית ל'כוס של ברכה'?
- ◆ האם מותר לענות לקדיש באמצע ברכת המזון?

'חמר מדינה'

• קידוש, הבדלה וכוס של ברכת המזון, אינם אלא על יין; אולם, במקום שלא מצוי בו יין, נחשב המשקה שהוא 'חמר מדינה' פְּיִין, והיינו המשקה שרוב בני המדינה שותים ממנו בכל יום.

• במקום שהיין מצוי, אך לא בשפע - אין לקדש ולהבדיל על חמר מדינה, אך לענין כוס של ברכת המזון יש להקל, אלא אם כן יש ברשותו יין בכמות המספיקה הן לקידוש ולהבדלה והן לברכת המזון.

• קפה - יש אומרים, שנחשב כחמר מדינה; ויש שהקל רק במקומות שמגישים אותו בשמחות; ויש אומרים, שאינו נחשב כחמר מדינה; ויש שהקל בשעת הדחק בקפה ללא חלב בלבד.

'יין פגום'

• יין ששתו ממנו - אפילו מעט, ואף אם לא נגעו שפתי השותה בכלי שהיין בתוכו - נחשב ל'פגום', ואינו ראוי לכתחילה לקידוש, להבדלה ולברכת המזון.

• ניתן לתקן יין פגום על ידי עירווי יין לתוכו; ובדיעבד, גם אם יורה יין פגום לתוך יין אחר, שאינו פגום, אשר כמותו גדולה משל הפגום, 'מתבטל' היין הפגום ביין האחר, והפגימה בטלה. ונוהגים לתקנו בשתי הדרכים: מעירים יין לתוכו, ולאחר מכן מעירים אותו ליין אחר. וכשאינן אפשרות לתקן את היין - ניתן לקדש, להבדיל ולברך ברכת המזון, עליו, אך יש לשופכו תחילה לכלי אחר.

הכוס הראויה ל'כוס של ברכה'

• הכלי שבו מונח היין ל'כוס של ברכה' - דהיינו הגביע - צריך להיות שלם, ולא יהיה בו שבר ולא סדק ולא פגם בשפתו, ואף לא שבר בבסיסו. ואם אין כוס אחרת, ניתן להקל.

• כוס חד פעמית - יש אומרים, שניתן להשתמש בה לכוס של ברכה; ויש שהורו שאין להשתמש בה; ויש שכתב, שאם

מנהג המקום לשוב ולהשתמש בכוס לאחר שטיפתה, ניתן להשתמש בה.

• ירא שמים לא יברך ברכת המזון 'על הכוס' עם פְּפָה לראשו בלבד, אלא יניח גם את הכובע על ראשו, ויש שנוהגים להתעטף גם בבגד העליון. ויש שכתבו, שצריך להקפיד על כך אף בלא כוס.

דילוג והפסקה בברכת המזון

• משעה שנתנו למזמן את הכוס לקראת ברכת המזון, אף אם טרם נטל 'מים אחרונים', לא יפסיק בדיבור עד לאחר שתיית הכוס לאחר ברכת המזון.

• מי שדילג באמצע בברכת המזון וטרם סיים את הברכה - ישוב למקום הדילוג. ואם סיים את הברכה: אם דילג דבר הכרחי לכשרות הברכה, צריך לחזור לראש הברכה שדילג בה.

• מי שהפסיק באמצע אחת מארבע הברכות שבברכת המזון מחמת אונס הלכתי, למשך זמן שיש בו כדי לברך את כל ברכת המזון - צריך לחזור לראש אותה ברכה שהפסיק בה.

• יש אומרים, ששלוש הברכות הראשונות של ברכת המזון דינן כדין תפילת 'שמונה עשרה', ואסור לענות לקדיש, קדושה ו'ברכו'. ויש שציידד, שדינן כדין קריאת שמע וברכותיה.

מהלכות ברכת המזון

• חובה לשבת בברכת המזון, ובדיעבד, יוצאים ידי חובה אף בעמידה ובשכיבה. ומדברי הפוסקים נראה, שאף בברכה הרביעית צריך לשבת; ויש שכתב, שראוי לשבת עד לאמירת 'עושה שלום'.

• ראוי שכל המשתתפים בסעודה יברכו בלחש יחד עם ה'מזמן', כדי לקיים בכך את עיקרה של מצות הזימון: 'גִּדְלוּ לִי אֶתִי וְנִרְוָמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו'.

מכתב עמוד הישועות
מֵרֵן הַגְרַמ"ש אַדְלֶשְטֵיין שְׁלִיט"א
לְתוֹרְמִים 600 ש"ח עֵבוֹר
60 הִיתוּמִים הַנִּישָׁאִים בְּטֵבַת:

בְּסֵב חֲצֵל סְבֵר גֵּלְסֵר

כֹּל הַיְעֲרֹמִים סָק לֵל אֲמוֹת לֵא אֲמַקִּיּוֹת
קוֹפֶת הַחִזוֹר, זְבִיל לֵשִׁי הַיְעֲרֹמִים הַיְעֲרֹמִים
בְּחֲצֵל סְבֵר, יִבְנֵה בְּמִצְוֵה נִשְׁעֵי אֲדָה, לִיסֵר אֲהֵם
הַקְבֵּה אֶ בְּצִאָה, וַיְצַלֵּם אֵם צִבּוֹ וְצִקָּה, וְאֵךְ סוֹב
זֶמֶר יֵצִיב לֵהֵם אֶ הַיְעֲרֹמִים

מֵרֵדְכִי שְׁמוֹאֵל בְּהַגְרִי בְּצֵל אֶבְלֵס

"...יִזְכּוּ בַּמִּידָה כִּנְגַד מִידָה"

**שִׁיֶּסֶר הַקֵּב"ה מֵהֵם כָּל דְּאָגָּה
וַיִּצִילֵם מִכָּל צָרָה וְצוֹקָה
וְאֵךְ טוֹב וְחֶסֶד יִהְיֶה לָהֶם
כָּל הַיָּמִים"**

מֵרֵדְכִי שְׁמוֹאֵל בְּהַגְרִי זַצ"

לְתוֹרוֹמוֹת עֵבוֹר 60 יְתוּמִים הַמִּתְחַתְּנִים בְּחוֹדֶשׁ טֵבַת
- קֶרֶן מִס' 10940

(הַכֶּסֶף מִתְחַלֵּק בֵּין כּוֹלֵם לְפִי הַצְרָכִים - לְפִי הוֹרָאוֹת הַרְבָּנִים)

60

יתומים

נישאים

בטבת

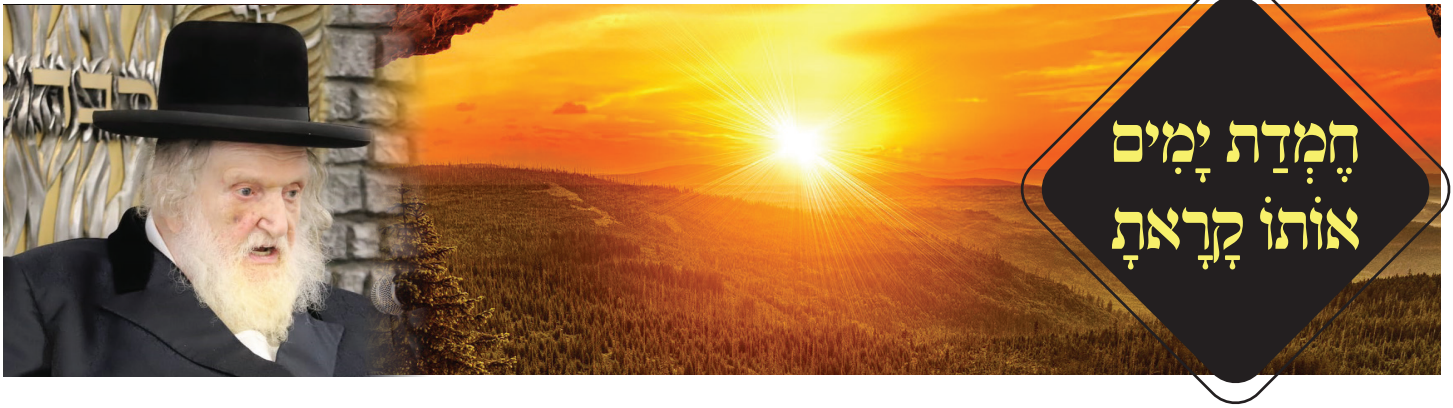

ג
ה

ל אדלטטיין

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 10940 - יתומי טבת

1800-39-47-47

זכורני שפעם כשהייתי בעריכת השולחן בליל שבת אצל כ"ק האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור, הסתובב האדמו"ר כמנהגו בין הקהל, ולפתע נעצר במקום אחד וחזר ואמר כמה פעמים "הילד איננו ואני אנה אני בא"

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על קדושת השבת ומסירות נפש

הפחד מהחטא וכבר אינם מסתכלים על עונן חילול שבת כדבר נורא ואיום כפי שהיה אצלם עד עתה, ולכן אמרה תורה יד העדים תהיה בו בראשונה - כדי שיוקיעו מליבם מחשבה זו על ידי שישתתפו הם בפועל בעונש החוטא.

ומה נענה בזמנינו שמרוב חילולי שבת בעוה"ר נעשה הדבר קל בעינינו רח"ל, וסיפר לי מחותני הרה"ג ר' ישראל משה סלומון שליט"א שאביו הגאון רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל אב"ד פתח תקוה אשר נלחם במסירות נפש נגד חילול שבת קודש, נכנס לסטייפלער (הגר"י קנייבסקי) וסיפר לו שטוענים לו שיש סכנה בהפגנות על כבוד השבת בפתח תקווה, שכן אפשר שיגיע הדבר לפיקוח נפש ממש, והשיב לו הסטייפלער "מי יודע האם לא צריך מסירות נפש על עקירת השבת".

וסיפר לי הגאון רבי שמחה ווסרמן זצ"ל

ושמירת שבת היא אות ברית בינינו להקב"ה, וכשאנו שומרים על שבת קודש כשומר שדואג שגם אחרים לא יפרצו גדר, גם הקב"ה שומר אותנו. וסיפר לי הגאון רבי שמחה ווסרמן זצ"ל בנו של הגאון הקדוש רבי אלחנן, שפעם עלתה הצעה שכל יהודי שומר שבת יתלה תג בולט במשך כל ימות השבוע שכתוב בה "אני שומר שבת", ואמר ששתי מעלות טובות יש בזה, האחת, לקיים בזה מצוות עשה ד"זכור את יום השבת לקדשו", כשיהיה נגד עינינו תמיד שמירת השבת ונהיה קשורים כל השבוע בשבת, ושנית, כשהחופשיים יראו כמה חשובה אצלנו שמירת שבת, הם ייזהרו ויחששו יותר לחלל שבת קודש

(מתוך ספר ביאורים והנהגות וישלח - וישב)

הִילָד אֵינְנוּ וְאֲנִי אָנֹכִי אֲנִי בָּא (ל"ז ג.)

זכורני שפעם כשהייתי בעריכת השולחן בליל שבת אצל כ"ק האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור, הסתובב האדמו"ר כמנהגו בין הקהל, ולפתע נעצר במקום אחד וחזר ואמר כמה פעמים "הילד איננו ואני אנה אני בא", והמשיך לדרונו, ולאחר מכן שאלתי את מקורביו מה הייתה כוונתו, ואמרו לי שעמד שם יהודי אחד שהוציא את בנו מהישיבה ושלחו ללמוד מקצוע, והאדמו"ר נעמד בסמוך לו לרמוז לו ש"הילד איננו ואני אנה אני בא", אם האב מוציא את בו מדרך התורה, "אנה אני בא", איך יישא פניו בעולם העליון כאשר ישאלוהו על הילד מדוע אינו הולך בדרך התורה, [ובפרט שאם האדם מחנך את בנו להתנתק מהתורה וללכת ללמוד מקצוע, הרי הוא מוכיח בזה שאינו רוצה בדרך התורה, וא"כ "אנה אני בא" איך יוכל להראות פניו לאבינו שבשמים]

וסיפר לי מחותני הרה"ג ר' ישראל משה סלומון שליט"א

ודע שהרבה פעמים שורש החטא הוא משום שרואים בעלי עבירה חוטאים ומתקררים מזה, וכמו שפירש רבינו הגאון רבי מאיר שמחה בעל האור שמח זצ"ל, מה שנאמר בתורה (דברים י"ז ז') "יד העדים תהיה בו בראשונה ויד כל העם באחרונה ובערת הרע מקרבך", ש"מקרבך" הכוונה לעדים, כי מאחר שהעדים רואים איך אדם מתוך עם ישראל מחלל שבת וממשיך לחיות כרגיל, מתקרר אצלם ע"י

גליון 603
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

גדול הנס האחרון מהראשון.

רבי שמעון בן חלפתא היה עני מרוד. פעם אחת הגיע ערב שבת ולא היה לו כסף לקנות צרכי שבת, יצא מחוץ לעיר והתפלל לפני האלקים. שמע הקב"ה תפילתו וניתנה לו אבן טובה מן השמים. נתן את האבן לשולחני ובכסף שקיבל קנה כל צרכי שבת. כאשר הביאם הביתה שאלה אותו אשתו מהיכן אלו? אמר לה ממה שפירנס הקב"ה. אמרה לו אם אין אתה אומר לי מהיכן הם אינני טועמת כלום, סיפר לה, התפללתי לפני האלקים וניתנה לי האבן מן השמים. אמרה לו אינני טועמת כלום עד שתבטיח לי שתחזיר את האבן. במוצאי שבת שאל אותה למה? אמרה לו האם תרצה שבעולם הבא יהיה שולחןך חסר ושולחן חברך מלא? שמכיון שהאבן ניתנה לך בנס ינכו לך מזכויותיך. הלך רבי שמעון וסיפר את כל המעשה לרבי יהודה הנשיא. אמר לו לך ואמור לאשתך שאם שולחןך יהיה חסר אני אמלאנו משלי. הלך רבי שמעון ומסר את הדברים לאשתו, אמרה לו בוא אתי למי שלמד אותך תורה, כשבאו אל רבי יהודה הנשיא שאלה אותו איך אתה יכול להבטיח שבעולם הבא תמלא את החסרון של בעלי, וכי אדם רואה את חברו בעולם הבא? הרי לכל צדיק וצדיק יש עולם בפני עצמו שנאמר (קהלת י"ב ה) "כי הולך אדם אל בית עולמו", לא כתוב בית עולמים אלא בית עולמו. כיון ששמע כן, הלך והחזיר. כיון שפשט ידו להחזיר את האבן, מיד ירד המלאך ונטלה ממנו. רבותינו אמרו הנס האחרון היה יותר גדול מהראשון.

(עפ"י מדרש רבה שמות נ"ב ג')

פרשת השבוע

מה החלום הזה אשר חלמת

(ל"ז - י')

הסבא הקדוש משפאל זיע"א סיפר פעם, ראיתי בחזון שאני מטייל בשמים, ופתאום הופיע איש אחד חגור באבנט של חבל ועל כתפיו נושא מרדעת, ניגש אלי וקרא אלי בקול גדול, אני חופר במרדעת זו בשדה להכין חול לבני ישראל לצורך שבת, ונחלי זיעה מטפטפות מגופי, ואתה לייב הנך מטייל כאן כבטלן, רד מהר לעולם התחתון, וממני תראה וכן תעשה. ובאותה שעה למדתי, שהאיש חגור חבל וחופר במרדעת חול לצורך שבת, הוא הוא רבינו הבעש"ט הקדוש זיע"א.

בעוד שלשת ימים ישא פרעה את

ראשך מעליך ותלה אותך על עץ

וגו' (מ' - י"ט)

מסופר על הרה"ק רבי מאיר מלובלין זיע"א ששאל, מה טעם פתר יוסף לשר האופים שייתלה על עץ? והשיב על פי המסופר, מעשה בתערוכה של ציירים שהוצגה בה

תמונתו של צייר מפורסם, המתארת אדם מחזיק בידו סל עם פירות, והיתה התמונה כל כך חיה וממשית, עד שהיו העופות סבורים שאלה הם פירות אמיתיים, והיו עטים עליהם לאכלם. תמונה זו עוררה את התפעלות כל העולם, ונקבע פרס גבוה לכל מי שיבוא וימצא בה חסרון. בא פיקח אחד ואמר, אמנם הפירות מוצלחים ביותר ונראים כממשיים, אולם האדם המחזיק בסל אינו מוצלח כלל, שכן אילו היה גם האדם כמו הפירות נראה כחי ממש, הרי היו העופות מתיראים מפניו ולא היו עטים על הפירות הנתונים בידי. ואכן אותו פיקח קיבל את הפרס. כיוצא בזה גם כאן, כשסיפר שר האופים ליוסף כי העוף אכל מן הסלים אשר על ראשו, למד יוסף מזה שאדם זה אינו נחשב עוד לאדם חי, שכן העוף היה מתיירא מפני אדם חי, ולא היה אוכל מעל ראשו, ואין זאת אלא שכן מות הוא, לפיכך פתר לו את חלומו להיפך מהחיים.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:15 ת"א: 5:16 ר"ת: 5:49

פרשת וישב

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:00 ת"א: 4:14

זה קרה בליל שלישי של חנוכה..

ר' אברהם קשינובער היה אחד מהחסידים שהסתופפו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א. חותנו שהיה גם כן חסיד סאדיגורא היה נוסע עימו מפעם לפעם בעיתותי הרצון אל הרבי לסאדיגורא. לאחר מספר שנים מנישואיו של רבי אברהם, משהסתיים סדר "הקעסט" הנהוג, בו סמוך החתן על שולחן החותן, ניגש אליו חותנו, ואמר לו: הנה החוקתי אותך עד עכשיו על שולחני, והענקתי לך כל צרכיך כמו שהתחייבתי. ועתה הגיעה העת שתעשה גם אתה לביתך, ותתפרנס מיגיע כפיך, תמצא לך אפוא איזה עסק טוב, והשם יהיה בעורך. ענה רבי אברהם לחותנו: הרי כהרגלנו אין עושים אנו דבר וחצי דבר בלא לשאול תחילה את דעתו וקבלת הסכמתו של הרבי, נמתין נא עד לנסיעתנו הקרובה לסאדיגורא, ונשאל את דעתו הקדושה בנידון.

הסכים חתנו לדבריו ובהודמנות הראשונה שנסעו לסאדיגורא, נכנס החתן אל הרבי, ושח לו דברים כהווייתן. הרבי נתן את הסכמתו שיעשה כעצת חותנו, ובירכו בברכת הצלחה. כשפנה לצאת מן החדר קרא לו הרבי שנית, נעץ בו מבט חודר ואמר לו בתוקף: "זאלסטו געדענקען! (זכור), יש ענין של אשרי יושבי ביתך". סתם ולא פירש. אחד הכוחות והכישורים המיוחדים שחנן בהם הבורא את ר' אברהם היה כח השירה, מעודו אהב תמיד לשיר ולנגן, קולו היה ערב במיוחד, קול צלול חזק ונעים, שהכל השתאו לשמיעתו. משהחל לתור אחר מקצוע מפרנס ומכניס, עלה בדעתו לנסות את מקצוע השירה. הוא החל להופיע כזמר במסיבות ובחתונות ואירועים שונים, מתחילה במחיר מועט ובאירועים קטנים וצנועים, אך מהר מאוד התקדם עד לשורה הראשונה, והתבסס היטב במקצועו. קולו ושירתו השתפרו והתייעלו עשרת מונים, לאחר השקעה מיוחדת שהשקיע בפיתוח הקול, ולימוד יסודי של כל רזי המוסיקה, עד שיצא שמו לתהילה כאחד מגדולי הזמרים והצלחתו שגשגה למעלה מן המשוער.

וכדרכם של מצליחנים מן הסוג הזה, התקדם ר' אברהם עוד ועוד, והחל להופיע באירועים גדולים, הוא נקרא אחר כבוד לשורר בכל מיני ערים וארצות בעולם הגדול, באירועים יוקרתיים, מן הקרובים והרחוקים. עד שגם באירועים של נכרים שאינם בני ברית, היה מופיע פעמים רבות, ובכל מקום היו נוהרים ומהללים את שירתו. לאחר תקופה של הצלחה מסחררת, כאשר הכסף החל לסנוור את עיניו. החל אברהם קשינובער חושב שמן הראוי שאתאים את לבושי בהופעותי בכדי להתחבר היטב עם אנשי האירוע שהנך מופיע בפניהם, עליך לכל הפחות לסדר את תלבושתך כמותם, חשב.

וממחשבה למעשה, אין ברירה! חשב אברהם מיל, בכל מה שהעבודה מחייבת, יש להתאים את עצמנו לתפקיד. הוא קיצץ באחת את זקנו ואת פאותיו הקדושות, לבש מקטורן קצר עם עניבה יוקרתית, גידל רעמת בלורית פזורה ומתבדרת, עד שקיבל מראה אופנתי של זמר עולמי מתנשא. המראה ההדר והעדין של היהודי החסידי נעלם ונמוג, המשך ההתדרדרות לא ארך זמן רב, בהיותו לבוש בלבושי המשכילים והגויים,

הרשה לעצמו קצת יותר, דברים רבים שאינם תואמים ומתאימים לחסיד נלהב שבלבוש החסידי, מתאימים והולמים לכתחילה ולכתחילה בלבוש של גוי, או כמעט גוי. זה התחיל בולזול בתפילה בציבור, בהגיע זמן תפילה נעמד לו בחטף באחת הפינות כשהוא ממלמל בשיא המהירות את תיבות התפילה, לאחר מכן כבר לא ראה גם במנהג זה שום תועלת, והפסיק להתפלל לגמרי. רמת כשרות המזון אף היא ירדה פלאים, וכך מצוה אחר מצוה נעלמו ויצאו ממנו. עד שעזב לגמרי את דרך התורה רחמנא ליצלן, ופרק ממנו עול מלכות שמים, לדאבון לב הוריו וחותנו ושאר ידידי ומכריז משכבר הימים. אמרתו של הרבי על חשיבות "אשרי יושבי ביתך" נשכחה לגמרי מליבו.

פעם אחת נערכה חתונה בחצר המלכות, החתן בן הקיסר תכנן את אירוע חייו לפרטי פרטים, הוא רצה שיהיה זה אירוע יוקרתי מיוחד ומכובד ביותר, כנאה וכיאה לארמון המלך, בין שאר מרכיבי האירוע המפואר, הוא חיפש כמובן גם זמר עולמי, שמכיר ויודע את כל הביצועים החדישים שהציבור אוהב לשמוע. אמן מיוחד שירים את האירוע לתפארת בית המלוכה, בערב כזה שישתתפו בו הרבה מלכים רוזנים ופריצים מכל העולם. לאחר בירורים רבים, הגיעו היועצים והשרים להחלטה ברורה חד משמעית, אין כמו "אברהם קשינובער" היהודי, הוא המתאים ביותר לאירוע זה, הוא נערץ מאד בכל העולם, אשר שמו הולך לפניו. נערך אפוא "חווה" חתום, מנוי וגמור, להופעתו בחתונה הגדולה שנועדה ללילה השלישי של חנוכה, בחצר הענק המפוארת והמיוחדת לאירועים שבארמון המלכות.

בלילה ההוא, ליל שלישי של חנוכה, הרחק בעולמות אחרים לגמרי, ישב באותה עת הרבי הקדוש בסאדיגורא בדבקות נוראה כדרכו, כשהוא נתון ורכון כל כולו גופו נפשו ונשמתו בעבודת הדלקת הנרות הקדושים. לפתע נעשו פניו להבים ולוהטים מאוד, ושלא כהרגלו ביקש שיזמרו את הניגון המיוחד הנקרא: "ניגון המלאך", המקובל מאבי זקנו הרב הקדוש רבי אברהם המלאך זיע"א אביו של רבי שלום מפרוהוביטש זיע"א, אביו של הרה"ק מרוזין זיע"א. (מקובל שהמלאכים נתנו ניגון זה במתנה לרבי אברהם המלאך) היה זה פלא גדול, כי ניגון זה שמור היה לזמנים נעלים ונשגבים ביותר של פעמים יחידות ממש, כשעת חופה וכיוצ"ב. ישב הרבי הקדוש ליד הנרות, וניגן את ניגון "המלאך" פעמים רבות בדביקות והתלהבות עצומה, פעם ועוד פעם. היה ניכר בו בחוש, שמתאמץ מאוד לפעול איזה ענין נסתר ונעלה. החסידים לא ירדו לפשר הדברים, אך כדרכם של חסידים שתקו והאמינו בכל לב ברבם הקדוש.

ובאולם החתונה המפוארת, שהתנהלה באותו ערב למישרים, הכל דפק והצליח לשביעות רצון כל הצדדים. מנות הפאר הוגשו ברוב כבוד והדר, וכטוב לב המסובים ביין, הכריזו המנחה בדרמטיות, על "הפתעת הערב" שיעמוד ויופיע עכשיו, ענק הזמר העולמי, הנועד והמפורסם בכל העולם כולו, שינעים משירתו הערבה לכבודה של מלכות, הלא הוא: "אברהם קשינובער". הקהל קם על רגליו והריע במחאות כפים סוערות. ובקול תשואות אדיר, נכנס האמן היהודי בחיוך כובש, לבוש במיטב מחצלאותיו, להופעה של פעם בחיים.

בחינת פרוזודור לאותו טרקלין נאה ומתוקן

משל לרוכל אחד שהיה נוהג לנסוע לערים הגדולות ולקנות בהן סחורות, ואחר כך היה מחזר על העיירות הקטנות וכפרי הסביבה כדי למכור בהם אותן סחורות, ומזאת היה מתפרנס. ועליכם לדעת שפרנסה זו לא היתה קלה כל עיקר, אמנם רבים הם הסוחרים העושים כל ימות השבוע חוץ לביתם, אולם הללו, לשבת קודש הם חוזרים ובאים הביתה, ומתענגים על יום המנוחה בקרבת בני משפחותיהם, ואילו אותו יהודי היה מתגלגל בדרכים שבועות רבים, ומתייסר בנדודים קשים עד שעלתה בידו למכור את סחורתו, ורק אחת לחודש ולפעמים אף אחת לחדשים בלבד, היה חוזר ובא לביתו. פעם אחת ארע ופגשו בו אחדים ממכריו כשהוא מסובב באחד המקומות, וראו שהוא שרוי בעצבות גדולה ובדכדוך הנפש. שאלוהו הללו לאשר קרהו ולפשר העצבות שהוא שרוי בה? סח להם צרתו כי אשת נעוריו מתה עליו רחמנא ליצלן. וכי עתה אין לו עוד בית לאן לחזור, אחרי טלטולי הדרכים. אמרו לו אם משום זה בלבד הרי אין הדבר נורא כל כך, כלום לפני כן, לא היית מתגלגל בדרכים חדשים על חדשים בלא בית ובלא מקום מנוחה? נאנח הלה בשכרון לבו והשיב להם, כיצד אתם מדמים דבר לדבר? אמנם גם עד כה מתגלגל הייתי בדרכים וזמן רב מרוחק הייתי מביתי, ברם תמיד ידעתי שיש לי בית, וכי בסוף הטלטולים והנדידות, אשוב ואבוא לביתי אשב ליד שולחני ואשכב לנוח במיטתי, אולם עתה לאחר שאשתי אינה עוד בחיים, הרי שוב לא נשאר לי כלום ובשעה שאני חושב כי אין לי עוד בית לשוב אליו, קשים ומרים עלי חבלי הנדודים שבעתיים משהיו.

הנמשל: הנה כזה הוא ההבדל שבין הצדיקים לרשעים, העולם הזה הרי אינו אלא בבחינת פרוזודור לאותו טרקלין נאה ומתוקן, כל דרי מטה נדים ונעים ומתגלגלים כאן, אלא שלצדיקים יש תקווה שלאחר כל טלטולים והנדידות, לאחר שימכרו כאן בעולם השפל את מעט הפרקמטיה, ויקבלו תמורה את חלקם לעולם הבא, הרי יהא להם לאן לבוא, אחרי כל הלבטים שנתלבטו כאן, יהא מזומן להם ומקום מנוחה לעולמים, ומכיון שכן אף צער הנדודים אינו גדול כל כך, ואילו הרשעים להם הרי אין כל תקווה, הרי אין להם בית לחזור אליו בשובם מן היריד, ולכן ודאי שיסורי נדודיהם קשים יותר, כי בסוף הטלטולים מקום לא יהיה להם לנוח בו מעמל הדרך.

(בשם ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א)

אולם לתדהמת הכל, משנעמד אברהמי"ל הכן על הבימה, וניסה לפצוח פיו בשירה, נאלם לפתע דום, פניו האדימו והחליפו גוונים, והוא נראה נבוך ומבוהל עד איבוד עשתונות.

מקרה שכזה לא קרה לו מעולם, בכל מאות ואלפי ההופעות שהופיע. בבת אחת נשכחו ממנו פתאום כל השירים ממש, כל הקטעים המיוחדים והביצועים המרגשים שהכין קודם לכן, נשכחו ונמחקו ממוחו כלא היו. הקהל החל להראות סימני אי נוחות, השרים והמשרתים נעצו בו עיניים יוקדות, על הפנציר המביך שתקע להם בדיוק בשיא הצלחת הערב. אבל הוא לא הצליח להיזכר בשום ניגון, הוא נשאר עומד מאובן וחיוור כסיד, נשמתו התרוקנה פתאום מכל שירותיו וזמירותיו המהוללים. תוך כדי שהוא עומד כך נבוך, בהול, ומרוקן לגמרי. נזכר ועלה לפתע במעמקי ליבו ניגון עתיק אחד ישן נושן, שנזכר בו מאותם שנים שהיה מסתופף בצל רבו הקדוש בסאדיגורא. היה זה הניגון הנעלה והמיוחד "ניגון המלאך". הניגון הנפלא והנורא הזה עלה וגאה בליבו, והתחזק יותר ויותר, כשהוא פורט על נימי נפשו. והנה לרגע עלה בדעתו רעיון נועז, לנגן כעת באירוע זה דווקא את השיר המופלא והמיוחד הזה, שאין דומה לו, הוא עצם את עיניו וכמעט החל כבר לפום אתו ניגון קדוש עליון.

אך פתאום ברגע אחרון עצר את עצמו בכח, הניגון הזה הצית בו את הניצוץ היהודי שבעומק הנשמה, ומשנזכר את מקורו ושורשו של הניגון, מי הוא מחברו, מהיכן הוא הגיע, ונזכר כיצד שרו וניגנו אותו בדחילו ורחימו בזמנים עילאיים בחצר הקודש בסאדיגורא וברוויין, לא היה מסוגל לפצוח בשיר קדוש עליון כזה, כאן בשיא הטומאה והפריצות בין הגויים הערלים הנבזים הללו. הוא נתפס לפתע בהתלהבות עצומה פנימית של הרהורי תשובה וחרטה נוראים על כל מצבו הרוחני העגום, בבת אחת הוא תפס עד כמה הרחיק לכת והתדרדר בשנים האחרונות, היכן אני עומד? ועקה הקריאה בעומק נפשו. "אייכה?" ועקה נשמתו בעוז, הרי חנוכה היום, כל חברי החסידים הקדושים בוודאי עומדים עתה בחרדת קודש בשעת הרצון הנעלה והנשגבה של הדלקת הנר אצל הרבי הקדוש, ואני עומד כאן בתוככי האשפתות, בעומק שאול תחתיות.

לפתע לא היה מסוגל עוד לעמוד כך, נפשו כלתה מהרהורי תשובה של אמת, הוא החליט על אתר החלטה איתנה, שכאן במקרה מזור זה הכל נגמר, הוא תפס את רגליו וברח מן הבמה, להשתאותם והשתוממותם של כל האורחים והנאספים, ושב אל ביתו ונהפך בבת אחת לאיש אחר. פתאום תפס בעצמו עד כמה צדקו דברי הרבי אליו, שהטוב ביותר לאדם הוא לקיים "אשרי יושבי ביתך". הוא קם נסע אל רבו הקדוש, שם כבר נודע לו כל העבודה המופלאה שהתייגע הרבי הקדוש עבור תיקון נשמתו בעמל רב, באותו ערב של ליל שלישי של חנוכה! הוא נכנס אל הרבי בברכיים כושלות, כשכולו רוטט מבכי, וקיבל על עצמו תשובה שלמה, כפי שהדריכו הרבי הקדוש.

צ'ין אדם לחברו

מי יודע עד היכן צרותיו וכאביו מגיעים רועה נאמן לעדתו היה הרה"ק רבי ישעיהו ברדקי זיע"א ראש העדה בירושלים, הוא נשא על שכמו את סבלם של בני עדתו, לבו היה ער לכל צר ומציק, והתאמץ לעזור לכל מר נפש וקשה יום. פעם בערב שבת נכנס אליו עני, וגילה לו כי בביתו אין לחם לשבת. רבי ישעיה רצה לעזור לעני אך כסף מזומן לא היה בידו, נטל פמוט אחד ונתן אותו ובדמיו יקנה צרכי שבת. כעבור שבועות מספר, שוב נכנס אותו עני עם אותה בקשה. נטל רבי ישעיהו את הפמוט השני ונתן לו. לא ארכו הימים, ואותו עני התדפק שוב על פתחו. רבי ישעיה שלא היה ביכולתו לעזור לו במזומן, נטל את השטריימל שלו ונתן ליהודי שימכרהו ויתפרנס ממנו. אותו עני מר נפש, לקח את השטריימל, וחבט בפניו של רבי ישעיה, והתפרץ כלפיו על כך שאינו עוזר לו בכסף מזומן. הפטיר רבי ישעיה ואמר, אם יהודי מתפרץ בצורה קשה כזו, מי יודע עד היכן צרותיו וכאביו מגיעים. לא התמהמה הרבה, פנה אל העני בוא עמי מיד ונגייס לך עזרה, וכך סיבב איתו רבי ישעיה על הפתחים עד שקיבל עזרה הגונה.

ענותנותו של רבי אלחנן

שלוחא דרבנן בעיה"ק ירושלים בדורות הקדומים, רבי משה בלוי זצ"ל מספר בזכרונותיו, על פגישתו עם הרה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א בכנסייה הגדולה בשנת תרמ"ו. באחת מישיבות מועצת גדולי התורה שדנו בענין מסוים, והנוגעים בדבר הציעו את דבריהם לפני הגדולים, עמד רב אחד והכריז: "אני מבקש שכל מי שאינו רב או אדמו"ר יעזוב את האולם". מה נשתוממתי

פתאום לראות בחוץ את ר' אלחנן, שאלתי אותו בתימהון מה עושה כאן ראש הישיבה דברנוביץ? הלא דנים עתה בדברים אשר נוכחותו נחוצה מאד, ענה לי בתמימות: "ר' משה לא שמעת את הכרוז שכל מי שאינו רב או אדמו"ר יעזוב את האולם? ואנכי אינני לא רב ולא אדמו"ר".

מי שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לכעוס

מעשה בהרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א שהכין נרות חנוכה שלו להדלקה, והלך לשמוע איך שזקנו הרה"ק בעל "יסוד העבודה" זיע"א מברך על הנרות, בחשבו לשוב מיד ולהדליק נרותיו. אותו יום ערב שבת חנוכה היה, בינו וביני עבר ליד ביתו אחד מן האורחים המרובים שבאו לשבת, והלה שטרם בירך על הנרות, כיון שראה נרות מוכנים לא הרחר הרבה, ברך "אשר קדשנו... להדליק נר חנוכה" העלה בהם אש ומיהר להסתלק מן המקום. כעבור כמה רגעים חזר רבי שמואל ועיניו ראו, שתק רגע קט ומיד אמר: השי"ת שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לכעוס, וכאילו לא קרה דבר, הלך לקבל שבת בשמחה שכבר לא היה זמן מספיק להכין ולהדליק נרות אחרים.

גמילות חסד עם האשה

מספרים: לאחר נישואיו של הרה"ק רבי נפתלי אמסטרדם זיע"א שאל אותו רבו הרה"ק רבי ישראל סלאנטער זיע"א האם הוא עוסק במצות גמילות חסדים? השיב רבי נפתלי: אין לי במה לעסוק, מחוסר כסף אני ואין ביכולתי לנהל קופת גמ"ח. אמר לו רבי ישראל: לא לכך התכוונתי, בבית אפשר לגמול כל כך המון חסד עם האשה.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז כסלו
רבינו אברהם בן דוד (הראב"ד בעל ההשגות - ד"א תתקנ"ט)
הרה"ק רבי אליעזר מקאנוניץ ב"ר משה אליקים בריעה (תרכ"ב)
יום ראשון כ"ז כסלו
הרה"ק רבי חיים ב"ר שלמה (באר מים חיים - תקע"ג)
הרה"ק רבי אברהם יצחק הכהן מתולדות אהרן ב"ר אהרן דוד (תשנ"ו)
יום שני כ"ח כסלו
רבי חוקיהו ב"ר דוד די סילוה (פרי חדש - תנ"ח)
הרה"ק רבי עזריאל מייזליש ב"ר צבי (עץ הדעת טוב - תקמ"ו)
יום שלישי כ"ט כסלו
הרה"ק רבי גדליה מליניץ ב"ר יצחק (תשואות חן - תקס"ד)
הרה"ק רבי ישראל מאוסיאטין ב"ר מרדכי שרגא (פייבוש) (תש"ט)
יום רביעי א' טבת
הגה"ק רבי יאיר חיים בכרך ב"ר משה שמשון (חוות יאיר - תע"ד)
הרה"ק רבי שאול אוקער מטבריה ב"ר צבי הירש (תרי"ג)
יום חמישי ב' טבת
הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר שמחה בונים מפרשיטחא (תקפ"ט)
הרה"ק רבי יעקב כולי ב"ר משה שלמה זלמן (חתן האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תרי"ז)
הרה"ק רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרמ"ט)
יום שישי ג' טבת
הרה"ק רבי אליעזר זאב מבאטשעטש ב"ר חיים (תרי"ב)
הרה"ק רבי אברהם ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שאלונה הלכות

נאות הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מדרש "בם אבי אוד"ר רפרוס יום החרש" על המערים.

תלמוד תורה (ט')

א) הרב שלימד, ולא הבינו התלמידים, לא יכעוס עליהם, אלא שונה חוזר הדבר כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה. (שו"ע יור"ד, סימן רמ"ו, סעיף י')

ב) במה דברים אמורים שלא הבינו התלמידים הדבר מפני עומקו, או מפני דעתן שהיא קצרה, אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלים בדברי תורה, ומתרפים עליהם, ולפיכך לא הבינו, חייב לכעוס עליהם, ולהכלימם בדברים כדי לחדן. (שם סעיף י"א)

ג) לא ישאל את רבו כשיש לו ספק שמוא לא ידע הרב להשיב לו, ויתבייש בכך. (שו"ת שלמת חיים, סימן תק"כ)

פניני עין חמד

יוצא לאור 7"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת וַיֵּשֶׁב - אין מְנוּסָה בְּעוֹלָם הַזֶּה

"וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגּוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן" (בראשית ל"ז, א)

מי שביקר פעם בבית הרפואה וראה חולה שמחובר למוניטור אז הוא יודע שאם כל הזמן הגרף מראה עליות וירידות - זה סימן שהחולה חי.

אבל אם חלילה הגרף מראה קו ישר- זה סימן שהחולה נפטר לבית-עולמו וצריך להזמין חברה קדישא.

בעולם הזה אין מנוחה. מי שרוצה לנוח זה בבית העלמין! דוד המלך אומר לנו: "בְּמַתִּים חֶפְשִׁי" (תהילים פ"ח, ו').

כל זמן שאדם חי- "אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד" (איוב ה, ז). אין אדם שלא עוברים עליו 'גלים' כמו שאמר דוד המלך ע"ה: "כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגִלְיָךְ עָלַי עָבְרוּ" (תהילים מ"ב, ח'). אין מצב שהדגל בים יהיה לבן כל הזמן, ולא יהיו שום גלים.

להיות בים ולחשוב שהדגל ישאר לבן כל הזמן זה לחיות ב'נדמה לי'. לא עוברות כמה שעות והמציל עולה לסוכה ומחליף את הדגל לאדום ולפנות ערב תולה את הדגל השחור.

זה בא ללמד אותנו שהעולם הזה מלא גלים. הקדוש ברוך הוא כאילו אמר ליעקב אבינו: "ר' יעקב, בעולם שלך אין לשבת בשלווה. העולם הזה כולו ניסיונות. כל ניסיון תפקידו לרומם את האדם."

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מברשת ציון

רש"י הקדוש אומר שיעקב אבינו ביקש לישב בשלווה וקפץ עליו רוגזו של יוסף.

לכאורה צריך להבין מה לא טוב ברצון של יעקב אבינו, וכי אסור לצדיק לשבת קצת בשלווה?

כמה צרות עברו על יעקב: צרת עֶשָׂו, צרת לבן וצרת דינה. כמה עוגמת נפש היתה לו. עכשיו הוא הגיע סוף כל סוף לארץ מגורי אביו וביקש לשבת בשלווה.

אם נתבונן במילה **וישב** אז נראה כי היא מרמזת על הצרות שיעקב אבינו עבר.

האות יו"ד מרמזת על האות השניה במילה דינה. האות שי"ן מרמזת על האות השניה במילה עשו. האות ב"ת רומזת לאות השניה של לבן.

עכשיו כאשר יעקב ביקש קצת לנוח באה האות וא"ו של **וישב** שמרמזת על האות השניה במילה יוסף. קפץ עליו הוא"ו של יוסף הצדיק.

אם כן למה אסור לצדיק לשבת בשלווה? הרי גם כאשר הוא יושב בשלווה רצונו לעסוק בתורה הקדושה ולהתפלל במתיקות ולהרבות ביראת שמיים. אם כן למה קפץ עליו רוגזו של יוסף?

רבותינו מסבירים שמי שחושב שהוא בא לעולם הזה כדי לשבת בשלווה אז הוא טועה ובגדול. לא בכדי העולם הזה נקרא עולם העשייה.

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דינאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסגה בת דגנט רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

צפוני לבת

7"י	כנסת לבת 3 אלת לבת	רבני חסד
17:44	17:11	15:59
17:39	17:09	16:17
17:39	17:09	16:17
17:43	17:12	16:20

שואל ומשיב בהלכה - חנכה - חלק ד'

מה מיוחד ביום האחרון של חנוכה?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

'זאת חנוכה' הוא כינוי ליום האחרון של חג החנוכה. האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוז'ין זצ"ל אמר שמה שצדיק הדור יכול לפעול בראש-השנה וביום כיפור, כל יהודי פשוט יכול לפעול ב'זאת חנוכה'. דוד המלך ע"ה כתב: "בזאת ידעתי כי חפצת ב' כי לא יריע איבי עלי" (תהילים מ"א, י"ב).

רבתינו ביארו כי ב'זאת חנוכה' אפשר לראות את הניסים והנפלאות שהבורא יתברך עושה איתנו להרחיק מעלינו כל צר ואוייב. הגאון מוויילנה כתב שיום 'זאת חנוכה' הוא כקדושת יום הכיפורים. סגולה נפלאה להינצל מכל האויבים והמקטרגים בשנה זו היא לשמור בכל לילה את הפתילות של נרות חנוכה ובלילה האחרון אחרי שהפתילות כבו, יקח את כל הפתילות של שמונת הימים וישרוף אותן עם שאר השמן שנשאר. מקורות: האח נפשנו, מערכת ח אות ג.

סגולה בימי חנוכה להתפלל לזכות בזרע של קיימא וימים אלו מסוגלים לפקוד עקרים ועקרות ועיקר הסגולה ביום השמיני. מקורות: בני יששכר, מאמר חודש כסליו, מערכה ב אות י.

כחו של משפט

הרה"ג רבי יעקב ישראל קניבסקי שליט"א (נכדו נאמן ביתו של מרן הגאון ר' חיים קניבסקי זצ"ל) סיפר: היינו פעם בחול המועד עם רבינו במקום מסוים. רבינו הלך שם אנה ואנה. פתאום הופיע אברך שרבינו הכיר אותו. האברך שאל את רבינו שאלות ורבינו השיב לו.

לפתע רבינו אמר לו: "נו, אני פוגש אותך בחול המועד, אני זוכה לקיים את המצווה של הקבלת פני רבו ברגל". האברך חייך במבוכה, שמח שכך רבינו מתייחס אליו ואמר מיד: "מה רבינו אומר לי דבר כזה, כולנו התלמידים של הרב". רבינו חייך ובירך אותו בחג שמח.

כעבור תקופה אותו אברך התקשר אלי ואמר לי: "אתה זוכר שרבינו אמר לי בחול המועד שהוא זוכה לקיים את המצווה של הקבלת פני רבו ברגל? אתה לא מבין מה המשפט הזה עשה". הוא הוסיף וסיפר: "בדיוק כשרבינו אמר לי את זה, אשתי עמדה מאחור ושמעה את המשפט הזה".

"האמת היא שהיו לי בעיות גדולות בשלום בית מכיוון שהחותן שלי הוא יהודי תלמיד חכם. הגיסים שלי מוכשרים מאוד ובעלי משרות תורניות. אשתי כל הזמן היתה אומרת לי: 'אבא שלי ואחים שלי מוכשרים ומרשימים מאוד. יש להם משרות תורניות מרשימות. אתה אברך פחות מוכשר'. היא לא כל כך העריכה אותי. כך היתה ההרגשה בבית כל הזמן, מה שהוביל לבעיות בשלום בית".

"פתאום אשתי שומעת את גדול הדור אומר לי משפט כזה, שהוא רואה אותי הוא מקיים מצוות הקבלת פני רבו... אני לא יכול לתאר ולהסביר מה המשפט הזה חולל. מאז היא מסתכלת אלי במבט אחר לגמרי. היא מעריכה אותי, מכבדת אותי, כל היחס שלה השתנה ואני מכבד אותה. בעקבות דברי רבינו האווירה בבית הפכה להיות נעימה וטובה. מאז ברוך ה' יש לי שלום בית!". האברך הוסיף ואמר: "כנראה רבינו ראה שאשתי מגיעה. לכן הוא אמר לי את המשפט הזה בכוונה כדי שהיא תשמע את הדברים".

רבינו כמובן מעולם לא הביט באישה ועל כך יעיד המעשה המדהים הבא: "אמא שלי שתחיה, פלה בבית רבינו למעלה משלושים שנה. מתוכן למעלה מעשר שנים שהתגוררנו באותו בית עם רבינו. ערב אחד בשנים האחרונות, נכנסתי עם רבינו בלילה לחדר שינה. רבינו הלך לנוח. הייתי עם אבי שליט"א ואמי שתחי' סידרה את החדר".

"לפתע רבינו שאל: 'מי זאת האישה שנמצאת שם בחדר?'. הוא לא ידע כלל שזו פלתו שגרה איתו בבית ונשואה לבנו עשרות שנים! מעולם הוא לא הביט באישה. ודאי שהוא לא ראה את אשת האברך המדובר אלא היתה לו סייעתא דשמיא עצומה שהקב"ה שם בפיו את המילים הנכונות".

"הקב"ה ראה וידע שכל מעשיו ודיבוריו של רבינו היו לשם שמיים, לעשות נחת רוח לבורא עולם, להרבות תורה ומצוות, חסד ויידישקייט בעולם כולו ולכל יחיד ויחיד. הקב"ה היה שם בפיו את המילים הנכונות במקום הנכון ובזמן הנכון". (מעובד מתוך מגזין במה)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב גדליה רבינוביץ מליניץ זצ"ל

האדמו"ר הרב גדליה רבינוביץ מליניץ זצ"ל- נולד בשנת ה'תצ"ח (1738) בפולנאה שבאוקראינה לאביו ר' יצחק ששימש כדיין. רבינו אמר כי מסורת בידו כי משפחתו מצאצאי רש"י ושלושים ושישה דורות לא פסקה מהם הוראה. בנוסף מקובל שהמשפחה מיוחסת גם למהרש"א וגם לצדיק ר' נתן נטע שפירא מקראקוב (ה'מגלה עמוקות' זיע"א).

הצדיק ר' פינחס שפירא מקוריץ שהיה חברו של רבינו העיד עליו שרבינו כבר בילדותו זכה לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב. כשהיה הבעל שם-טוב הקדוש מגיע לעיר פולנאה, הוא היה מתאחסן בביתו של ר' יצחק, אביו של רבינו ולכן בנו (רבינו) זכה ממנו לקרבה יתרה. רבינו בנעוריו ביקר מספר פעמים אצל הצדיק ר' ישראל הבעל שם טוב הקדוש שחיבב אותו מאוד.

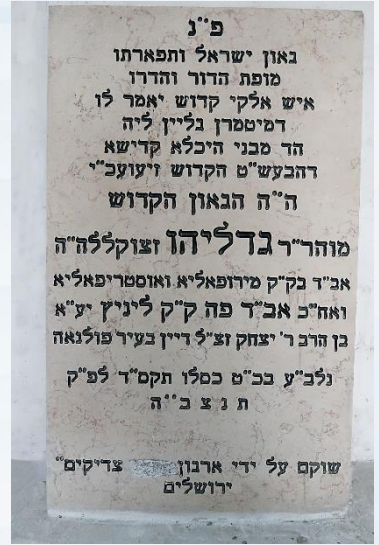
רבינו נודע בכישרון שלו לדרוש. בגיל שמונה-עשרה שנים בלבד התקבל לרבנות אוסטרופול. משם עבר לכהן במריפול. לאחר מכן עבר לכהן ברבנות ליניץ. שם ייסד את חסידות ליניץ והתחיל לשמש כאדמו"ר ועל שמה כונה. היה מחכמי פולין אשכנז. נמנה עם גדולי הלמדנים בתקופת ראשוני האדמו"רים. זכה לראות גדולות ונצורות אצל הבעש"ט הקדוש. סיפורים רבים הביא והם מובאים בספר 'שבחי הבעש"ט'.

רבינו היה איש קדוש ונורא, מופת הדור, גאון עולם, מחכמי פולין אשכנז. כל ימיו הסתפק במועט. ההכנסה שקיבל מרבנות ליניץ וכמגיד בעיר סטוביץ היתה מועטת ביותר. נפטר ב- כ"ט כסליו ה'תקס"ד (1803) בנר חמישי של חנוכה וערב ראש חודש טבת. ציונו בליניץ. חי כ-65 שנים. בנו ר' שמואל יהודה מילא את מקומות באדמו"רות אחריו, אבל הוא לא האריך ימים ונפטר כשהיה כבן 36 שנה. לאחר פטירתו, אחיו ר' יצחק יואל מילא את מקומו באדמו"רות. גם הוא נפטר צעיר לימים כשהיה כבן 29 שנים בלבד.

אביו: הגאון ר' יצחק (דיין בפולנאה). **אשתו:** בת רבי משה טשרטריר (זיווג שני, אחיו של רבי צבי מקמינקא). **בניו:** האדמו"ר ר' שמואל יהודה (מילא את מקום אביו), האדמו"ר ר' יצחק יואל (חתנו של רבי יעקב מלוברטוב, מילא את מקום אחיו). **חתניו:** ר' אליהו דב (דיין באיוונצא), ר' צבי בן רבי יוסף מקמינקא, ר' רבי ישראל חיים מלודמיר (בנו של האדמו"ר רבי אברהם 'המלאך'. חתן רבינו בזיווג שני), האדמו"ר ר' אהרון טברסקי מצ'רנוביל, ר' יוסף מוויניצא.

מרבותיו: רבי יהודה אריה לייב גלינר מפולנאה (המוכיח מפולנאה. מראשוני תלמידי הבעש"ט הקדוש. רבינו היה תלמידו המובהק), רבי דב בער (המגיד ממזריטש, תלמיד הבעש"ט הקדוש וממשיך דרכו) ור' יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה (תלמיד הבעש"ט הקדוש וממשיך דרכו).

מתלמידיו: הצדיקים ר' שלום מפראהביטש (אביו של האדמו"ר הקדוש רבי ישראל פרידמן מרוז'ין), ר' יהודה לייב מליניץ.

מתלמידיו: הצדיקים ר' שלום מפראהביטש (אביו של האדמו"ר הקדוש רבי ישראל פרידמן מרוז'ין), ר' יהודה לייב מליניץ. **ספרו:** יתשואות חן- על התורה.

רבינו אמר פעם על אדם אחד שמזה עשרים שנה הוא בגן עדן אבל עדיין לא הגיע אל האמת. שאלו את רבינו: "כיצד יכול אדם להיות בגן עדן אם לא הגיע אל האמת? ועוד כיצד רבינו יודע מה נעשה בגן עדן?" הצדיק ענה: "לשאלה הראשונה, הרי זה פסוק מפורש בתורה הקדושה: 'ואתה תחזה מקל העם אנשי חיל: יראי אלקים אנשי אמת שגאי בצע' (פרשת יתרו י"ח כ"א)

הרי שיכול אדם להיות ירא אלוקים ולא להיות איש אמת. לכן צריך גם איש ירא אלוקים וגם איש אמת שונא בצע. מכאן שיתכן שיגיע לו גן עדן על יראתו מה' יתברך, אבל אל האמת הוא עדיין לא הגיע. לשאלה השנייה, כיצד אני יודע מה נעשה בגן עדן, הרי כבר אמרו: 'שכל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כוחו- פותחים לו שערי גן עדן' (מסכת שבת קי"ט) והוא יכול להסתכל פנימה ולראות מה נעשה שם".

לרבינו היתה נכדה מבורכת בכל מידה נכונה. היא היתה כישרונית וחרוצה בכל הליכות הבית. כשהגיעה לפירקה, דובר בה נכבדות בכמה וכמה משפחות מפוארות ומיוחסות מנגידי העם. ויהי היום הגיע הזמן המיועד. משפחת אחת הנגידיים הגיעה לבית המדוברת כדי לסכם את תנאי השידוך. כמנהג של אותם הימים, בני המשפחה של הנכדה דאגו להלביש אותה בבגד חדש לכבוד הפגישה.

הנכדה לבשה את הבגד היפה ונכנסה אל רבינו כדי שיברך אותה לפני הפגישה בהצלחה בעניין זיווגה. רבינו התבונן בבגד המפואר שנכדתו לבשה. הצבעים היו צנועים. אורך השמלה הגיע עד הקרסול. אבל השרוולים- הם לא הגיעו עד קצה היד. הבגד לא מצא חן בעיני רבינו והוא אמר: "השרוולים קצרים הם! בלבוש זה אינך ראויה לברכה וגם לא ראוי להתראות כך לעיני אנשים".

הנכדה יצאה מהחדר של רבינו. בבית התחוללה מהומה. במה ילבישו את הכלה? המוזמנים המכובדים ממתינים כבר בחדר האורחים. בני הבית נכנסו לסבא. רבינו לא האזין לטענותיהם ואמר: "אי אפשר בשום אופן לבנות בית ולהקים משפחה אם הלבוש פגום. כאשר יש חוסר צניעות, השכינה לא תשרה בין בני הזוג!". הם טענו לעומתו: "מהיכן ניתן למצוא בד מאותו אריג, כדי שנאריך את השרוולים?".

רבינו לא הסכים לשמוע שום פשרות וביקש לקרוא לנכדתו. כשניצבה לפניו אמר לה: "בתי, לפני מספר ימים עשו בעבורי מעיל עליון בצבע שחור. נשאר הרבה אריג מיותר. אם תסכימי שיאריכו את שרוולי שמלתך ביד זה, אני מבטיח לך שבזכות צניעות זו תזכי לבנים יראי שמיים תלמידי חכמים!".

הנערה הסכימה מיד. כשחברותיה ראו את המראה המוזר של שמלה יפה ושרוולים שחורים לעגו וצחקו למראה המוזר, אבל הנערה הלכה בגאוה בבגד זה. מברכתו של רבינו לא נפל דבר. היא זכתה לשמונה בנים, כולם תלמידי חכמים מופלגים בתורה וביראה. (מעובד מתוך 'עולמות של טוהר')

מְוִיִּתוֹר רַק מְרִיחִים

לפתע בשכן שהגיע לבניין. הרגשתי איך ה' הקדים רפואה למכה ונתן לי כוחות לעמוד בניסיון.

ניגשתי אליו במאור פנים ואמרתי לו: "אני כל כך שמח שאתה מרחיב את דירתך. בוודאי זה לא קל. אני מברך אותך בהמון הצלחה, שתוכל לגדל בבית המרחב דורות ישרים".

הרגשתי שהמילים שיצאו מפי היו כמים קרים על נפשו העייפה והעמוסה. הוא סיפר לי שהם עברו לגור אצל ההורים שלו למשך תקופת השיפוץ. הם מצטופפים שם ולא כל כך מוצאים את עצמם ואת חפציהם. גם הבניה מתארכת קצת והם לא נערכו לכך כראוי.

הוא אמר לי שהוא מודע לעוגמת נפש שהשכנים סובלים. הוא ממש מתנצל על כך. אמרתי לו שאנחנו מאוד שמחים בבניה שלו וזה מאפיל על עוגמת הנפש.

הוא הודה לי מקרב לב. עליתי לבית וסיפרתי לאשתי את מה שהיה. היא שמחה מאוד. היא אמרה: "ב"ה שזכינו לעמוד בניסיון ולא לריב, אלא אדרבה לשמוח בהצלחת השכן גם כשזה על חשבוננו".

הבניה הסתיימה ב"ה והסדר שב על כנו. ערב אחד אני יושב עם בני ביתי. אנחנו מודים לקב"ה על כל הטוב שנתן לנו: על הילדים, על הדירה ועוד טובות. למחרת היינו צריכים להעביר שכר דירה ולא היה לנו כסף. ביקשנו מה' שישלח לנו ישועה ושתהיה לנו הכנסה מסודרת יחד עם הכנסה קבועה שנזכור תמיד שה' זן ומפרנס ונהיה קשורים אליו תמיד.

עודנו מדברים והנה נקישות בדלת. פתחתי את הדלת. השכן מלמעלה ניצב מולי. הוא ביקש לשוחח איתי. הוא אמר לי: "אתה לא יודע איך החייג את נפשי באותו בוקר. הייתי כל כך מבולבל ואתה במילים הטובות שאמרת לי ישבת את דעתי. אני יודע שהיתה לכם עוגמת נפש גדולה בזמן הבניה ואני רוצה לפצות אתכם".

הוא הגיש לי מעטפה שבתוכה היו חמשת אלפים שקלים ואמר לי: "זה מגיע לך בצדק. אנא קח את תשורת". אמרתי לו שאין צורך, אבל הוא היה נחוש בדעתו שאקח. הסכום הספיק לי לתשלום על הדירה ולשאר ההוצאות שהיו לי.

הסיפור לא הסתיים בכך. אשתו היתה מעורבת ברשת גנים. יומיים לאחר מכן היא פנתה לאשתי ואמרה שהיא כל כך התפעלה מהמידות האצילות שלה. היא המליצה בחום למנהלת הרשת לקחת אותה להיות גננת באחד הגנים. כיום אשתי עובדת באותו גן בעבודה קבועה ומוצלחת ב"ה. הרגשתי על בשרי כמה נכונים דברי הצדיקים, שמויתור לעולם לא מפסידיים ואדרבה מרווחים בכפל כפליים.

להלן סיפור שמעובד מתוך העלון 'מתיקות הפרשה'. ניתן ללמוד ממנו כי מווייתורים לא מפסידיים לעולם. להלן הסיפור מפי בעל המעשה:

כדרכם של זוגות רבים, גם אנחנו גרנו בירושלים עיר הקודש אחרי הנישואים שלנו. אני למדתי בכולל ב"ה ואשתי עבדה בגן ילדים שעבדה בו קודם החתונה. היינו קרובים להורים והכל היה נפלא. אחרי שנה נולד לנו בן ב"ה. ההוצאות גדלו. יחידת הדיור שבה התגוררנו נהיתה קטנה עוד יותר. הבנו שאנחנו מוכרחים לעבור דירה.

ביררנו על דירות וראינו שהמחירים עלו מאוד. הבנו שכדי לא לשקוע בחובות ולחצים מיותרים, ניאלץ לעבור לגור באחד הפרוורים בפרויקט שזה עתה נגמרה בנייתו. לא היה קל לעזוב כולל, עבודה, חברה ולעבור למקום חדש לגמרי, אבל שמחנו מאוד שאנחנו זוכים לעבור לדירה רחבת ידיים בארץ הקודש במקום תורני.

לאט לאט התרגלנו למקום. אני מצאתי כולל ב"ה, אבל אשתי לא מצאה עבודה קבועה אלא כממלאת מקום. בכל חודש הרגשנו את השגחת ה' עלינו. בוקר אחד אנחנו קמים לקול מהלמות של פטישים וקדיחות חזקות. הבנו שהשכן מעלינו מרחיב את דירתו.

אני הזדרזתי לצאת לתפילה ולכולל, אבל אשתי שבאותה תקופה לא היתה לה עבודה נאלצה לשהות בדירה לצד קולות בניה חזקים מאוד שהפריעו לשלוותה.

כשחזרתי בצהריים ראיתי שכל חדר המדרגות מלא אבק. בימים שאחרי, גיליתי עד כמה לא נוח לחיות ליד אתר בניה. המרפסת שלי התמלאה אבק ולכלוך. החלונות בבית היו סגורים. הרעש הפריע בצהריים לנוח. הפועלים הישמעאלים צעקו בקולי קולות והשאירו אחריהם בלגן.

השכן מלמעלה עבר דירה למקום אחר לרגל השיפוצים ואני הרגשתי חסר אונים. רציתי להטיח בו על ההפקרות של הפועלים שלו, על הבלגן ועל חוסר ההתחשבות, אבל הוא לא ענה לי לטלפונים.

בוקר אחד קראתי מעשה על אחד מגדולי ישראל שבזמן ששיפצו בבניין שלו - למרות שהוא היה מבוגר והבניה בוודאי הפריעה לו, הוא עלה לבית של השכן ואמר לו: "אני כל כך שמח שאתם מרחיבים. בוודאי הבית שלכם מבולגן, והילדים לא מוצאים את עצמם. אם תרצו, תוכלו לשלוח את הילדים אלינו – בשמחה רבה".

קראתי את הסיפור והתפעלתי מהמידות הטובות. קיבלתי על עצמי להתחזק בויתור ואצילות. דנתי את השכן לכף זכות, שהוא טרוד מאוד בבניה ואין לו זמן להתעסק עם כל עוגמת הנפש שיש לשכנים שלו. בעודי מהרהר, אני מבחין

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רגינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יעקב בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה ליטף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת פרחת ע"ה אריה בן מרים ז"ל אלון בן סעדה ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל אביבה לוי ע"ה אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה נעמי בת כתום ע"ה אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה אליאור בן פרידה ז"ל משה בן רוזה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל רחמה בת מסעודה ע"ה הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה חיים חמוטל בן רינה ז"ל

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וישלה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת וישלח - חנוכה

- ב..... כה תאמרון לאדוני - הכל כפי הנגזר מן השמים
- ד..... ויזרח לו השמש - דייקא בעת החשיכה יאמין שעוד מעט קט תזרח השמש
- ו..... התקין עצמו לתפילה - כוחה של תפילה
- ז..... ארצה שבע פעמים - אף אם נפל שבע פעמים עד 'לארץ' ישוב ויתחדש
- ט..... בברחך מפני עשו - חובת האדם לברוח מהיצר
- יא..... ויבן לו - עיקר קנייני אדם מה שמיטיב לרעהו
- יג..... והכינו את אשר יביאו - ההכנה לימי החנוכה הממשמשים ובאים
- טז..... שעשה נסים - בימים ההם ובזמן הזה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת וישלח - הנוכה

שורו הדר לוי, וחמור זה משיח בן דוד שנאמר בו (זכריה ט ט) 'עני ורוכב על חמור', וגם בזה תמוה כנ"ל, שא"כ אין בדבריו אלא להזהירו, שאינו מתיירא הימנו כי עומד לו זכותם של יוסף ומשיח בן דוד, ואין בזה מעם 'למצוא חן בעיניך'.

ומבאר ה'נעם אלימלך' שהיה בדברי יעקב הללו ב' עניינים (עיין בדבריו הק' במעם הדבר), א. תפילה ותחנונים לאבינו שבשמים שיציל אותנו מידי עשו הרשע. ב. דברי ריצוי ופיוס אל עשו. וזהו שאמר להם 'כה תאמרו' - תכוונו בדבריכם לב' משמעויות אלו, לאדוני - הוא הקב"ה, לפניו תמליצו טוב ותעוררו רחמים מרובים עלי, כמו כן תדברו לעשו דברי פיוס. ולכן אמר 'לאדוני לעשו' ולא אמר 'לאדוני עשו', כי שניים המה, 'אדוני' הכוונה אל השי"ת לבדו, ור"ל שתאמרו 'לאדוני', כמו"כ תאמרו אותם דיבורים אבל עם כוונה אחרת 'לעשו'. ומהאי טעמא שלח יעקב מלאכים ממש, כי הם יכולים ביותר להיות מליצי יושר אצל הקב"ה. והנה, כלפי מעלה תאמרו עם לבן גרתי עם הפירוש - 'ותרוי'ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים', כמו כן ויהי לי שור וחמור' תכוונו ליוסף ומשיח בן דוד לעורר זכות צדיקים אלו. אבל 'לעשו' תאמרו - במשמעות של 'לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר ואינך כדאי לשנוא אותי', וכן ויהי לי שור וחמור וכפירוש רש"י שלא נתקיימה בי ברכתו של אבא, שהוא אמר 'מטל השמים ומשמני הארץ', וזו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ'.

ואפשר להוסיף בדבריו הקדושים, כי יעקב אבינו ע"ה ידע היטב שאין הדבר תלוי כלל בידיו וברצונו של עשו הרשע, אלא אך זרק ברצון השי"ת ובגזירת שמים^א, כי ברצות ה' גם אויבו ישלים עמו ולא יובל

כה תאמרו לאדוני - הכל כפי הנגזר מן השמים בפרשתן (לב ד-ו), 'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו', ויצו אותם לאמר כה תאמרו לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך', וברש"י, מלאכים ממש... גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב, אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחייך, שהרי לא נתקיימה בי. דבר אחר, גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרוי"ג מצות שמרתי.

דקדק בה הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע. א. מדוע הוצרך לשלוח מלאכים ממש, ולא הסתפק באנשים. ב. מדוע אמר יעקב למלאכים 'כה תאמרו לאדוני לעשו' (ולא אמר 'כה תאמרו לעשו'), והרי אינו לפניו שיצטרך לדבר בדרך הכנעה ולקראו בשם אדוני. ג. מדוע אמר 'לעשו' בלמ"ד, והרי עפ"י דקדוק הלשון יש לומר כה תאמרו לאדוני עשו. ד. לכאורה קשה על הפי' השני שברש"י 'עם לבן גרתי' - ששמר תרי"ג מצוות, והרי עיקר טעם השליחות היתה 'למצוא חן בעיניך', וא"כ איזה נשיאת חן יהיה ליעקב בעיני עשו בזה ששמר תרי"ג מצוות... אדרבה, נראה שאין זה מביא אלא כעס, שנראה כאומר לו איני מפחד ממך מאחר ששמרתי על כל התרי"ג מצוות ובוודאי יהיה ה' בעזרי, ובשלמא לפי פירושו הראשון של רש"י 'שלא נעשיתי שר וחשוב אלא גר' אכן יש בדיבורים אלו לשכך כעס וחימה ולהתרצות בפני עשו שאין לו סיבה לשנוא אותי, אך לפי הפירוש השני קשה מדוע שמירת תרי"ג מצוות היא סיבה למצוא חן בעיניו. ה. מצינו במדרש (תנחומא א) שפירשו כוונת יעקב ויהי לי שור וחמור', שור זה יוסף שנאמר (דברים לג יז) 'בכור

א. בערש"ק בראשית שנה זו נפטר לבית עולמו יהודי חשוב ה"ה רבי חיים יששכר בן רבי יעקב יצחק ז"ל ברייטשטיין, אשר שימש יותר מארבעים שנה כמלמד מומחה בת"ת בעלזא בבני ברק. בהגיע יום השלושים עלו על קברו בחלקת החסידים באשדוד להקמת מצביה, בני המשפחה וכן כמה מהמלמדים שעבדו יחד עמו בעבודת הקודש. והנה, מתחילה נדברו לערוך את העליה לציון בשעה מסוימת, אך למעשה נתאחר הדבר בחצי שעה. לאחר שאמרו תהילים כנהוג, פתח אחד המלמדים ודיבר בשבחו ז"ל, בתוך דבריו הרחיב איך שכל ימי חייו חיפש המנוח

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ג

להרע לו מאומה^ג, ואילו אם ח"ו נגזר מן השמים שעשו התחנונים ודברי הפיוס לעשוי, ואף כל ה'דורון' ששלח יפגע בו ויזיקו אזי לא יועיל לו מאומה כל אותם לא יעזור כלום, אלא יפגע בו עשו כי 'ה' אמר לו

במה הוא יכול לעזור לאחרים, והכל לשם שמים בצנעה ובסתור ללא פרסום, וכל המשתתפים הקשיבו לדבריו, כשהדרשן מוסיף, ידוע, שמי שבחיי חיותו השתדל תמיד לעזור ולסייע לאחרים אזי גם למעלה הוא מליץ יושר לעזור ולסייע לבני ישראל.

והנה, באותו הזמן הגיע רכב הובלה גדול עם מנוף (קרעין) כדי להניח מצבה על קבר סמוך במרחק של 5 מטר, לאחר שגמרו הפועלים את עבודתם להניח את המצבה עלו לרכבם והתחילו בנסיעה, אמנם, בכדי לצאת מהמקום הם נסעו אחורנית (רעווערט) ו'בטעות' פגעו באותה מצבה שאך לפני כמה דקות הניחו בצורה מדוייקת וטובה. כל הנוכחים שם צעקו לו מיד שיעמוד מלכת, והראו לו שפגע במצבה, וכמובן, הנהג עצר וירד לראות מה הנזק שנגרם. לגודל הרעש פסק ה'דרשן' מדרשתו, והתקרב עם כולם לצד אותה מציבה אשר הונחה וכבר ניזוקה, אז נזדעק הדרשן, אויה, טעות איומה אירעה כאן, אני הייתי בהלוויה של האישה ששמה מופיע על המצבה שהניחו הפועלים, ולא זה מקום מנוחתה אלא במרחק 100 מטר מכאן... מיד התקשר לבתו שהיא קרובת משפחה של האישה ששמה כתוב על המצבה, וביררו את מקום קבורתה האמיתי ומצאו שזה אכן במקום השני רחוק משם, מיד העבירו הפועלים את המצבה למקומה הראוי והנכון.

ובזה נתגלה להם פלאי ההשגחה, כי מנהג העולם (בארה"ק) להניח מצבת אבן, או ביום השלישים או בגמר י"ב חודש. ואילו כאן הניחו מצבה באמצע השנה, וכל כך למה, כי בעלה האלמן הכין עצמו לבוא בקשרי אירוסין בזיווג שני באותו הלילה, ויש קפידא שלא להתארס בשנית בטרם שמניחים מצבה על קבורת האישה הראשונה...

וראה, איך שבהשגחה פרטית גלגלו זכות ע"י זכאי, שכל חייו היה הנפטר מרבה לעשות חסדים וחיפש להרבות שלום וחסד בין הבריות, לכן סיבבו מן השמים שיתאחר כל ה'מעמד', וגם הביא הקב"ה בלבו של חברו המלמד לבוא במיוחד להקמת המצבה, ולא עוד אלא שיתעכב שם באמירת ההספד, כדי שהפועלים יגיעו דייקא באותה שעה שהקהל עומד סביב הקבר הסמוך של המלמד ז"ל. ואז יסע הנהג אחורנית ויעורר שימת לב של כל הסובבים, וזה מכבר גלגלו שאותו מלמד השתתף בהלוויה אותה אשה המנוחה, ולכן ידע וזכר שהיא קבורה במקום אחר. ושיגלו שקרה כאן טעות איומה, ויובילו את אנשי ההובלה למקום הנכון. ונתגלגל 'טובה' לאותה אשה נפטרת (וכן לבעלה האלמן) ע"י מנוח זה.

ב. ידוע מאמר החכם לרמזו בהאי קרא (משלי טז ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו', במשל לאיש שנכנס לביתו לאחר עמל יום מפרך, וברצותו לשתות מים לרוויה, ניגש אל הברז (tap), פתחו, ו... אין בו מים, מה עשה, החל מסבב את הברז הנה והנה, ולא הועיל מאומה, טיפל בו עד ששברו ועדיין אין המים באים, הגדיל עשות וקנה ברז חדש, אך... עדיין לא בא קילוח המים, עד שהחל 'מטפל' בצינורות המוליכים את המים, וגם בזאת לא הועיל מאומה, עבר שם חברו וגער בו, מה לך מטפל בצינורותיך ובברזך, פנה נא אל שלטון העיר (עירייה) - הם המוליכים את המים לבתי העיר, הם ניתקו לך את חיבור המים מאחר שלא שילמת חובך על המים, כל עוד שלא תסדר התשלום עמהם לא יועילו לך כל מיני 'חכמות', מריבות טיפולים וטצדקי שתנסה להביא את המים.

כיו"ב ייאמר לדידן, יוצא האיש לרחובה של עיר, ונדמה לו כי פלוני 'סגר' ועצר בעדו את הפרנסה, קרובו או ידידו הזיק לו את השידוך, שכנו הסתיר לו את אור החמה, נהג האוטובוס 'ברח' לו... איש פלוני גנב ממנו את ה'תור' בבנק או אצל הרופא... עד ששירך רגליו והגיע כחמשה מינו"ט (דקות) לפני סגירת הבנק והנה הכספומט (ATM) לא עובד - איזה בנק נחשל הבנק הלזה... זה קלקל את שמו הטוב וזה תפס את (תפקידו) מְשָׁרְתוֹ בעבודה פלונית, וכו' וכו'... מה עושה 'חכם' זה, מחליף ידידים, מדבר סרה בפלוני, מסתכסך עם השלישי, ולרביעי לא ימחל לעולם... שמע נא, לא הצינור ולא הברז בעל יכולת להביא מים, כיו"ב, אין בריה בעולם שיש בידה איזה כח בעולם, הכל מונהג ממעל... פנה נא אל האדרעס (כתובת) הנכונה, שם הוחלט לבטל את החברותא, השידוך, המינוי, התור, הפרנסה והחזקה... ממעל עצרו את השפע ורק משם יחזירו את השפע לידך. אז 'גם אויביו ישרים אתו' - דעתו תשלו וטירוף הדעת שאחזו ייעלם מעליו, כי אז יהא בידו לקבל את כל הבא עליו בשמחה ונחת רוח.

ג. וכבר כתב הרמב"ן (לב ל) בפרשתו על שאמר שרו של עשו ליעקב 'למה זה תשאל לשמי' בזה"ל, אמר, אין לך בידעת שמי תועלת, כי אין הכח והיכולת בלתי לה' לבדו, אם תקראני לא אענך ומצרתך לא אושיעך, עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

יצחק כתיב 'ואוכל מבל' (כו ג) ואצל יעקב כתיב כאן בפרשתן יש לי כל. ולכאורה צ"ב, כי ברכות הללו נראים כמו שהיו בזמן צער, דמה שנאמר באברהם 'וה' בירך את אברהם בכל' היה באותה שעה שעמד אחרי קבורת אשתו, כשמתה בעוד שלא זכתה להכניס את בנה יחידה תחת החופה, גם יצחק יושב ובוכה, כדאיתא בחז"ל על הפסוק 'וינחם אחרי אמו' שעד שנשא את רבקה ישב ובכה על אמו (בראשית כד סו, עיי' רש"י, ספורנו), ולא עוד אלא שאברהם נשאר עם בן רשע 'ישמעאל', ודייקא או כתיב 'וה' בירך את אברהם בכל'. ומה שנאמר גבי יצחק 'ואוכל מבל', היה בשעה שחרד יצחק חרדה גדולה וראה פתחו של גיהנום פתוח לפניו (בר"ר סו ב), ונתברר לו מהותו האמתית של עשו בנו 'אהובו', ואז אמר 'ואוכל מבל'. כיו"ב האמור ביעקב 'יש לי כל', היינו בשעה שמצא את עשו בא לקראתו עם ארבע מאות איש להורגו, ואז אמר 'יש לי כל', ולכאורה צ"ב, מדוע הננו מייחלים ומצפים להתברך כאותם ברכות שנאמרו בזמני קושי, לא במצב של שלווה, בשמחה ונחת.

קלל, משום כך אף ששלח להתרצות אצל עשו [כי מחובת האדם לעשות 'השתדלות'], מ"מ עיקר בוננתו היתה כלפי שמיא, שמן השמים ירחמו עליו וממילא לא יוכל עשו להזיקו, ובתוך כדי עשיית ההשתדלות נשא עינו למרומים בבקשת עזר וסיוע. וכמו שמסיים ה'נועם אלימלך' לבאר מה שאמר יעקב 'ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך' בהאי לישנא קדישא, ר"ל ויעקב היה גם בן מתפלל לפניו עתה בדברו עם המלאכים, ואמר זה ש'אשלחה' הוא עיקר בוננתי 'להגיד לאדוני' בוראי ויוצרי להוכיר לפניך זכותי וזכות הצדיקים 'למצוא חן בעיניך', עכל"ק.

ויזרח לו השמש - דייקא בעת החשיכה יאמין שעוד מעט קט תזרח השמש

בפרשתן (לג יא), 'יש לי כל'. הנה תיקנו לומר בברכת המזון 'כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מבל כל... בברכה שלימה' והיינו, כי אצל אברהם נאמר 'וה' בירך את אברהם בכל' (כד א), אצל

ומקור הדברים מצינו כבר ב'ירושלמי' (ברכות פ"ט ה"א) 'אם בא על אדם צרה, לא יצווח לא למיכאל ולא לגבריאל אלא לי צווח, ואני עונה לו מיד הדא הוא דכתיב (יואל ג ה) 'כל אשר יקרא בשם ה' ימלט'. ומעניין לעניין באותו עניין, כה פירש הרה"ק מקאצק זי"ע במה שנאמר 'וישלח יעקב מלאכים לפניו', שיעקב אבינו שילח את המלאכים מאתו 'כי אין צריך לעזרתם, כי השם ב"ה יוכל לעזור בלי מלאכים'... (הובא באמת ואמונה: אות שי"ד).

ד. בעת מגורי הגרי"ז מבריסק צצוק"ל בוילנא, היה השלטון מחרים מזמן לזמן 'דירות' עבור קציני הצבא ופקידי הממשל, ובתמורה היו נותנים לבני הבית דירה מחוץ לעיר. על כל דירה שהיתה ברשימת הצבא היו בני הצבא תולים מודעה על דלת הבית שייטכן ויצטרכו את דירתם, להיותם מוכנים אחר הודעתם בשנית - לעזוב את הבית תוך ארבעים ושמונה שעות. ביום מן הימים בהגיע אחד מבניו מבית המדרש וירא על השולחן 'מודעה' כזאת, ועוד אמר לו הגרי"ז כי הודיעו להם שתמורת דירתם יקבלו בית מדור הרחק - מחוץ לעיר. החל הבן לחשוש, מה יהיה, האם נאלץ לעזוב את וילנא, אותו היום 'יום שלישי וישלח' היה, ופתח הגרי"ז חומש בראשית ואמר - לאחר שנאבק יעקב עם המלאך שרו של עשו, אמר לו המלאך 'כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל' (לכ כט), ופירש"י, 'עם אנשים' - עשו ולבן, ולכאורה קשה, הרי עדיין לא נפגש יעקב עם עשו, ועדיין לא הוכרעה מלחמתם כלל וכלל, והיאך אמר לו המלאך - כי שרית ותוכל, אלא, צריך לומר, שכל מה שיארע כאן בהאי עלמא, אינו נקבע כי אם ממעל, ואם ניצח יעקב את 'שרו של עשו' נחשב כמו שכבר הוכרעה המלחמה, וכבר אפשר לומר 'ותוכל' לו לעשו. כמו כן לענייננו, אין להתייחס כלל למה שאומרים פקידי הצבא כאן בעולם, כי אם למה שאומרים בשמים, ואם מן השמים אמרו שנשאר בביתנו - לא יועיל להם כלל לשנות את הכרזת מעלה, והעידו בני המשפחה, כי במשך אותם הימים הרבו בני הצבא לבוא ולבדוק את ה'דירה', ויהי אך פתחו את דלתות הבית והחלו להיכנס, מיד נסו משם כל עוד נפשם בכפם, על אף שהדירה היתה ממש גדולה ומרווחת. והיה הדבר לפלא, כי בני הישיבה שנתרו בוילנא סיפרו, כי מיד למחרת היום שעזב הרב את העיר, הגיע אחד מקציני הצבא לדור בה.

ולדין ייאמר, כאשר קול צחצוח חרבות נשמע, הרי הדרך לנצח במלחמה כנגד כל שונאי ישראל ימ"ש היא על ידי ה'נצחון' במקום הקרב האמיתי - בבית דין של מעלה, ע"י שנתקרב לאבינו שבשמים, כשנחפשה דרכנו ונחקורה ונשובה עד ה', וע"י ריבוי התפילות והתחנונים, ואם ננצח 'שם' ממילא כבר 'ותוכל' ונצל כאן בעולם הזה...

זקנו הרה"ק החתם סופר זי"ע תו"מ פר' ויצא, בשם רבו הרה"ק רבי נתן אדלר זי"ע) להטיף שללי תחיה וחיווק לכל אלו שנראה להם כי שקעה עליהם חמה שלא בעונתה... כדאמרי אינשי - היו זמנים טובים, אבל היום... כל מצבם ומעמדם חושך ואפילה, ואינם רואים כל אור בחייהם, ילמדו ממעשי אבות - כי גם כאן שקעה החמה על יעקב אבינו באמצע היום, והיה נראה שהפסיד ב' שעות מאור היום, אבל לפי האמת אותה שמש ששקעה וחדלה מהאיר על הארץ הייתה בוקעת ועולה לו כש'ותקע כף ירכו' - כשהוא בעצמו היה צריך לה' לסוף כ"ב שנה, כשהיה צולע על ירכו והקדימה רפואתו בב' שעות... והרי שכבר שנים רבות קודם צליעתו כבר הוכנה רפואה למכתו, נמצא שמה שנראה כרעתו היה בעצם לטובתו ולעזרתו, ובאמת כל הקשיים הם הם 'זריחה' עבורו'.

וזאת הברכה בה יבורך גבר ירא ה', שיהיה תמיד שמח בחלקו' בהנהגת הבורא ית' עמו', וגם

ויש מפרשים, דוודי אבן הברכה השלימה, שאף בזמני קושי ויסורים אינו נופל בקרבנו, אלא מתחזק להאמין בה' כי הוא עשה ועושה את הכל לטובתו הנמורה, וכך מצינו במעשיו של אברהם אבינו, שאף אחר פטירת שרה התחזק, כדכתיב (ג' א) 'ויקם אברהם מעל פני מתו', ולא נתן לעצמו ליפול, גם יצחק אמר דבריו 'ואוכל מכל' בעת שראה גיהנום פתוחה לפני בנו, ויעקב הכיר בחסדי הבורא ובכל עת אמר 'יש לי כל', זוהי ברכה השלימה, וזוהי בקשתנו 'כן יברך אותנו בברכה שלימה' - שנוכה להתחזק בכל עת, ולהכיר בהשגחת הבורא שכל הנהגתו עמנו היא לטובה' מבלי להתייאש.

בן מצינו עוד בפרשתו, דכתיב (ל' ב) 'ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנאל והוא צולע על ירכו', וברש"י, ומדרש אנדה ויזרח לו, לצרכו, לרפאות את צלעתו... וזאתן שעות שמהרה לשקוע בשבילו כשיצא מבאר שבע, מהרה לזרוח בשבילו. רמו נפלא נתן ה'שבט סופר' (להגר"י ערנפעלד, בפרשת ויצא סוף דיבור השני, עפ"י דברי

ה. היה אומר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל בשם החסיד הנודע רבי לייבל קוטנער זצ"ל, אשר עברו עליו בחייו ייסורים רבים ובפרט בתקופת המלחמה, צרות ויסורים שונים ומשונים, ומרגלא בפומיה, שלא מצינו בין האבות הקדושים מי שעבר צרות רבות ורעות כמו יעקב, חדשים לבקרים נתרבו צרותיו, מתחילה בצרת לבן, צרת עשו וצרת דינה ויוסף, ודייקא אצלו כתיב 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך', ללמדנו שאין אנו יודעים מהי הטובה האמיתית לאדם, וכמו שאכן היה, שע"י כל אלו הצרות זכה יעקב להקים י"ב שבטי י-ה ומיטתו שלמה.

ו. וכבר רמז לה רבינו 'הרוקח' (בסידורו), בכתוב (תהלים קיח ה) 'מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה', פירוש, מן המיצר קראתי - אל ה' - ראה נא ה' בעניי וצרתני, כי צר לי מהר ענני, ענני - ענה לי הבורא ית', לא כן בני, הינך במרחב' - אין כאן צר ומצוק, רק בעיני בשר נראה הדבר כ'צרה', אבל באמת הכל 'מרחב' וישועה.

חשבון נפלא שמעתי מאחד מגדולי ראשי הישיבות בני. כי הנה אם נראה אדם נוסע בכלי רכב יקר עד מאד אף במקום חשש קלקול לרכבו - נסיק כמסקנא כי הצורך להגיע לאותו מקום חשוב ושווה לו הרבה יותר מסכום שוויו של הרכב, כמו"כ אם נראה אדם הנקרא כ'שפוי' עושה מעשה שטות ונכנס לביהמ"ד מבלי אנפילאות ומנעלים לרגליו וכל רואיו יתמהו 'מה אירע' לו וכי נשתבשה דעתו ח"ו - לא ולא, אלא מן הנראה כי איש פלוני הבטיח לו בעד 'שטות' כזאת כמאתיים אלפי דולר וכל כיו"ב, ומכאן שבכל דבר הנראה כמשונה תאמר בע"כ כי הטובה הנצמחת ממנה גדולה פי כמה וכמה מהפסד עשיית ה'שטות'... אמור מעתה, כשרואה האדם שהקב"ה מתנהג עמו בהסתר פנים וכדו' בע"כ תאמר כי הטובה שתצמח לו מקושי זה שווה פי כמה וכמה מקושי זה...
ומרומזים הדברים ב'חובות הלבבות' (הקדמה לשער הבחינה) שיש לנו להודות על הייסורים כי בוודאי טמונים בהם טובות הרבה והם לצורך טובה גדולה יותר מגודל הקושי שעובר עליו בזו העת.

ז. וזו היא עבודת החיים של איש יהודי להתחזק באמונה יתירה ולדעת שכל העובר עליו הן לטב והן למוטב הכל הוא ברצון הבורא ית"ש ולטובתו האמיתית. בעלי הרמז נתנו רמז לדבר בלשון הכתוב (תהלים כ' ג) 'ינחני במעלי צדק', שתיבת ינחני נקראת גם מתחילתה לסופה וגם מסופה לתחילתה, ללמד בכל מצב שהוא הן כשנראה שהדברים מתנהלים ב'ישר' ואף כשנראה שכל ההנהגה היא 'להיפך'... תמיד הקב"ה ינחני במעגלי צדק, הכל בהשגחה עליונה להביאו לטוב הנצחי ולהנחותו במעגלי צדק.

ח. ידועים דברי חז"ל (ברכות ח.) 'גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים קיב א) אשרי איש איש ירא את ה', ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (שם קכח ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, אשריך

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

האדם המתפלל ולהצילו בגשמיים וברוחניות, כי הנה כתיב בפרשתן (לב ו) שיעקב שלח לאמר לאחיו עשו 'ויהי לי שור וחמור צאן' וגו', ומבאר רבינו בחיי, שבאמת היה לו להקדים את הצאן ולאחר מכן לומר 'שור וחמור', שכן הוא הדרך בכל מקום, מפני שהצאן הוא המין הנכבד והנבחר מכל הבהמות (ומוכיח בן מתוך הפסוקים הנאמרים באברהם ויצחק שתמיד מין הצאן קודם לכל הבהמות). ומה שלא הקדימו בכתוב הזה, לפי שלא רצה להתרים בנגדו, שהרי כל כעסו של עשו על יעקב היה על לקיחת הברכות, ומעשה זה היה ע"י צאן וכמו שאמרה רבקה ליעקב 'לך נא אל הצאן' (כו ט), על בן איחר את הזכרת הצאן, כדי שלא להתגרות בו.

מעתה תמוה, מדוע כששלח לו את ה'דורון' שלח תחילה צאן כדכתיב (לב טו) 'עזים מאתים ותישים עשרים'. ומבאר רבינו בחיי כאן קודם תפילה כאן לאחר תפילה". וז"ל, והנה לפי מה שכתבתי למעלה, שלא רצה לפתוח לו בצאן בפסוק 'ויהי לי שור וחמור', למה פתח עתה במנחה בעזים ותישים והרי מין הצאן הם וכו', והענין כי קודם שהתפלל

בשעת הצרה לא יהיה זועף ודואב^ט אלא יאמין שעוד 'תזרח לו השמש', ויראה בישועת ה' כי תבוא.

והלא הם כה דבריו כאש של ה'כל בו' (סי' עה) לבאר לשון הברכה בשמחת נישואין 'שהכל ברא לכבודו, וז"ל, לכבודו - שכבוד השם בשמחת הנפש, כדי שתהיה מוכנת לקבל מהודו, כי היגון סותם מקום הנפש והיא מחיצה מפסקת בינה לבין אלוקיה, שאין ראוי לאדם שיבעוס רק שיקבל גזירת ה' מאהבה, שכל מי שנותן מחשבת היגון בליבו קרוב לכפור בה' יתברך, הלא תראה שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, וזהו כבודו יתברך, עכ"ל. הא למדת, שכבוד השי"ת הוא השמחה שאדם שמח בקבלת הנהגתו עמו בשלימות האמונה.

התקין עצמו לתפילה - כוחה של תפילה

בפרשתן (לב ט), 'אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה', וברש"י, התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון, לתפילה, ולמלחמה. נוראות למדנו בפרשתן בכוחה של תפילה להושיע את

בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא', ודקדק ה'שבט מוסר' (בספרו 'עיני העדה' משל"י) מדוע נקטו חז"ל לשון הנהנה מיגיעו ולא אמרו האוכל, וכמו שנזכר בכתוב יגיע כפיך כי תאכל. אלא שאין הדברים אמורים אלא במי שנהנה דייקא, כלומר שמתרצה בהנהגת הבורא עמו 'ונהנה' ממנה - שמכיר בדעתו שאם ככה העמיד הקב"ה את צורת חייו שיצטרך להתייגע לפרנסתו סימן שזו הטובה השלימה עבורו, איש כזה הוא הגדול מ'ירא שמים', ואשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

ט. באופן נפלא אמרו לפרש בדברי הגמ' (עירובין נד.) 'האי עלמא כבי הילולא דמיא', שהנה העובר על יד בית חתנות יראה בכל יום 'כיצד מרקדין', אנשים ששים ושמים, אך פשיטא לו שאין אלו אותם אנשים שכל יום הם רוקדים ושמים, אלא היום פלוני הוא בעל השמחה ולמחר אלמוני הוא המחונן, וכך על זה הדרך בשאר הימים. ולזה המשילו את האי עלמא, כי גם אם 'היום' לא טוב לך והינך רואה את השני כשזורחת לו השמש, אל תעצב ואל תקנא בו, כי כך דרכו של היום, היום הוא 'בעל השמחה' ולמחרת אתה תהיה בשמחה... י. שמעתי לבאר בטעם שנקט רש"י בסדר זה דייקא דורון תפילה ומלחמה, ולא באופן אחר כגון תפילה דורון ומלחמה, וביותר יש להקשות שהלא כפי סדר הפסוקים בעניין אכן מבואר שהקדים להתפלל לפני שליחת הדורון, ומדוע שינה רש"י וכתב שלא כפי סדר העניין. אלא שרש"י בא ללמדנו יסוד גדול בעניין קבלת התפילה, שהקב"ה הנהיג עולמו שעל פי דרך הטבע התפילה פועלת את פעולתה, על כן העדיף רש"י למנות את התפילה בין דורון למלחמה, כי כשם שדורון ומלחמה מועילים 'בדרך הטבע', כך גם פועלת התפילה. וכבר מצינו בדברי המהרש"א (קידושין כט: ח"א ד"ה אפשר) שאע"פ שאמרו חז"ל (שבת לב.) שמי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אך אם פעל את הישועה על ידי תפילה אין מנכים לו מזכויותיו, וכלשונו 'ואין זה מיקרי דרך נס'.

יא. סיפר רבי יוסף דב רוזנשטיין ז"ל מבני ברק, לפני כשישים שנה השתוללה בארץ הקודש מגפת שיתוק ילדים 'פוליו' ל"ע, גם בתו של רבי יוסף חלתה במחלה זו, בלילה אחד כשהמצב נעשה נואש ומסוכן, רץ ר"י שהיה ממקורבי החזו"א באמצע הלילה אל החזו"א מתוך החלטה שאם ימצאו ישן יעירונו - לנוכח מצב בתו העומדת בסכנת חיים ממש, בהכנסו לביתו של החזו"א מצאו עומד ופניו אל הכותל, ובעינים עצומות כמו בתפילת 'שמונה

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ארצה שבע פעמים - אף אם נפל שבע פעמים עד 'לארץ'
ישוב ויתחדש

בפרשתן (לג ג) 'וישתחו ארצה שבע פעמים', נוראות
מצינו במדרש (בר"ר עח ח) 'למה שבע, על
שם כי שבע יפול צדיק וקם' (משלי כד טז), וכלומר שיעקב
אבינו בא ללמד את בני ישראל, שגם אם יפלו נפילה
אחר נפילה, עד שכבר השתחוו ל'עשו' שבע פעמים
עדיין בידם לקום ולהתחזק² ולהתחדש כאילו לא היה³.

תפלתו לא רצה שיפתחו לו המלאכים בלשון 'צאן', כי
חשש פן יהיה בזה סיבה לעורר שנאה ומזכרת חובה
להזכיר לו ראשונות, אבל עתה אחרי שהתפלל לא
פחד ממנו כלל (ולא די שלא פחד להזכיר הצאן), אלא אדרבה
פתח לו בעזים, כדי להודיעו, אם דעתך להלחם בי לא
תוכל, שהרי קבלתי הברכות ע"י שני גדיי עזים, ואמר
לי 'הוה גביר לאחיך' (כו כט), ולך אמר 'ואת אחיך
תעבוד' (שם מ).

עשרה' הוא מברך אשר יצר. כמוכן שהחזו"א לא הרגיש כלום, אבל משגמר את הברכה 'רופא כל בשר ומפליא
לעשות' זעק רבי יוסף אמן.

החזון איש הפנה פניו לראות 'מי הוא זה ואיזה הוא' שנכנס לביתו באמצע הלילה ומצא את רבי יוסף, נענה
אליו ואמר, יוס'ל מה אתה עושה אצלי עכשיו, השיב ר"י, רבינו, כך וכך מצבה של בתי. אמר לו החזו"א, יוס'ל,
אל תדבר נארישקייטן (שטויות), לך הביתה כי מצב בתך טוב מאד. אבל רבי יוסף בשלו, רבי, המצב קשה. אמר לו
החזו"א בשנית, יוס'ל אל תדבר נארישקייטן, הרי אני אמרתי רופא כל בשר ומפליא לעשות ואתה ענית אמן, בוודאי
הוטב מצבה לגמרי, רבי יוסף חזר לביתו וגילה שירד ה'חום' (פיבער) (הובא גם במעשה איש, ח"ג עמוד רכה).

מעשה היה בעיה"ק ירושלים לפני כשבעים שנה שנולד בן להגאון רבי נחמיה בקר זצ"ל, מיד אחר לידת הבן
הייתה היולדת בסכנת נפשות, עד שאמרו הרופאים ובראשם הרופא המפורסם ד"ר שיקלוש שמטעם 'פיקוח נפש'
חייבים לנתח בגופה להציל את חייה - אבל הם מודיעים בזאת שהרך הנולד להם יישאר 'בן יחיד', כי לא תוכל
ללדת עוד בנים. מיד שילם רבי נחמיה לרופאים את דמי הניתוח והחלו להתכונן לקראת הניתוח, ברגע האחרון
החליט ר"נ לרדת לבני ברק לשאול את דעת קדשו של החזו"א האם לעשות הניתוח או לאו (באותם הימים לא היו
הדרכים מצויות כהיום, והדרך מירושלים לב"ב ארכה כמה שעות בטלטולי דרכים קשות), בבואו לשם עמד החזו"א ב'נטילת ידיים' שלפני
תפילת המנחה, אמר לו ר"נ, באתי הנה בשאלת 'פיקוח נפש', אמר לו החזו"א, שאל נא את שאלתך, גולל ר"נ
באזני החזו"א את מצב בני ביתו, ויען לו החזו"א 'וכי מה שאלה יש כאן - הרי פיקוח נפש יש בדבר', עליכם
לקיים את ציווי הרופאים ולנתח. לאחמ"כ שאלו החזו"א האם כבר התפלל מנחה וענה בלאו, א"ל החזו"א התפלל
עמנו... אחר תפילת המנחה - כשרצה ר"נ למהר לחזור לעיה"ק ירושלים, קרא לו החזו"א וביקש מעמו - חזור על
שאלתך, חזר ר"נ על שאלתו, אמר לו החזו"א סע לביתך לשלום, ואל תעשו את הניתוח, נתפלא ר' נחמיה, והרי
הרב אמר לי שמה שאלה יש כאן, פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. ענה לו החזו"א, כאן לפני מנחה כאן לאחר
מנחה... (הוסיף ר"נ לשאול, ומה עם התשלום שכבר שילמתי לרופאים - אמר לו החזו"א אם הרופאים יחזירו לך את המעות מעצמם קחם מעמם,
ואם לאו אל תתבעם...) בחזרו ל'בית החולים' ותשובת החזו"א בפיו רגזו עליו הרופאים מאד, בצעקתם כי רבה, הרי
בעסקי נפשות עסקינן כאן והיאך אפשר להסכים שלא לנתח, כי לדעת הרופאים היה זה בגדר 'מאבד עצמו
לדעת'... אך הוא ענה לעומתם - הרב אמר שלא לנתח... לאחר כמה ימים נתגלה גודל הנס ורוחב דעת תורתו של
החזו"א, כי מצאו בגופה 'זיהום' שאי אפשר להעלות על דל שפתיים גודל הסכנה שיש בזיהום אחרי ניתוח. ואכן
האשה האריכה ימים ושנים רבות וארוכות, ואף ילדה לאחר מכן עוד תשעה בנים ובנות בבריאות השלימה (ואף את
המעות החזירו הרופאים בשלימות).

הוסיפו בני המנוח ואמרו, כל ימיו של אבינו היה חוזר בפנינו - הביטו וראו אף אצל אדם גדול כהחזו"א איזה
נפקא מינה היה לפני תפילת מנחה ולאחריה, כי בתפילה אחת אפשר לאדם להפך כל מצבו ומעמדו לבלי הכר,
לטובה ולברכה.

יב. ולעולם אל יתייאש מחמת ה'ירידות', כי אכן זה כל האדם... רק מלאך אין לו ירידות, ואילו קרוץ מחומר תמיד
הוא במצב של עולה ויורד, ודייקא לכן בחר בו הקב"ה. ושמעתי מפי איש נבון וחכם משל נאה, לאחד שרצה
לבדוק האם ה'ווינקר' (blinkers) שברכבו (פנסים קטנים הקבועים בצדי הרכב מימין ומשמאל, ומדליקין אותם כשרוצים לפנות לימין או
לשמאל, כדי להזהיר את הנהגים שמאחוריו) פועל כתיקונו או שמא צריך להחליפו, ואמר לבנו הקטן שישב על ידו, צא
החוצה ואמור לי האם הוא 'עובד' כראוי אם לאו, יצא הבן ועמד מלפני הרכב, הביט היטב, והכריז עובד, לא עובד.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ולא עוד, אלא מבואר בספרים כי הנפילה היא חלק מחלקי העליה הבאה לאחריה (אם הנופל אינו מתייאש), וכמו שאמרו חז"ל (גיטין מנ): 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם', נמצא, שאדרבה הדרך לעלייתו של אדם תבוא לו רק ע"י המכשול והנפילה". וכמו שכתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (לעיל ח א) שבע יפול צדיק וקם, כלומר כל שבע הנפילות יחשבו

לקימה. והוא כדמיון אדם הרוצה לזרוק דבר למעלה שמתחילה ישפיל עצמו למטה, ועי"ז תהא הזריקה ביותר כח, ותעלה יותר למעלה או יותר למרחוק".

ובפי שפירש הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (ויחי) בהא דאיתא בגמרא (ב"מ נט.) 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתיעתרו', ונרמו בזה, כי 'נשייכו' הוא מלשון

עובד, לא עובד. עובד, לא עובד. וחוזר חלילה... נענה לו אביו, אוי, רק בן 'קטן' מדבר כך, הטרם תדע כי אם הפנסים נדלקים ונכבים וחוזרים ומאירים ושוב נכבים הרי זה מורה שאכן הוינקער עובד כראוי... ואדרבה, אם היו הפנסים דולקים ברציפות ללא הבהוב היה זה סימן על תקלה וקלקול...

לדין ייאמר, העליות והירידות הם חלק מכל מהותו של אדם, וסימן ברור הוא שהוא 'חי', וזה כל עבודת האדם בחיי חיותו, ורק 'מות' או 'מלאך' אין לו ירידה ואינו 'נכבה' לעולם...

עוד משל למה הדבר דומה, כי הנה נתחדש בימינו אנו, אשר הרוצה לייפות את חצר ביתו וכיו"ב על ידי שיגדל שם 'דשא', שאינו צריך לטרוח ולעמול בשתילת מיני דשאים ולהשקותם עד שיצמחו לגובה, אלא ניתן לקנות 'דשא סינטטי' (Synthetic Grass), והוא עשוי ממין גומי (Rubber) בצורת דשא, ירוק ורענן כגן רטוב... ולכשתרצה לדעת האם הדשא שלפניך הוא 'אמיתי' או 'מזויף' יהא כלל זה נקוט בידך, אם כולו 'חי' ירוק ורענן ואין כאן שום עשב שנבל הרי זה מוכיח בעליל שאינו אלא 'סינטטי'... אולם אם תמצא פה ושם שהדשא הוא צהוב או חום, וכן ישנם מקומות בהם הדשא כמוש ונבול או לא צמח בהם כלל דשא - בוודאי זהו צומח מן האדמה ממש. וכך על דרך זה ממש לענין מציאות האדם, מי שיש בו עליות וירידות, 'כתמים' פה ושם, 'צבעים' וגוונים שונים סימן שאכן אדם חי הוא... אך אם יראה בפניך אדם מושלם בתכלית הרי זה טעון בדיקה...

וכבר היה מעשה אצל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ששבחו בפניו על בחור פלוני שהוא בן עליה, וכלל אין לו יצר הרע, ענהו ה'חזון איש', 'א"כ אינו אלא 'בעל מום'... כי זה כל האדם - שיש לו יצר והוא מתגבר עליו לעשות רצון קונו.

יג. ולעולם יש ביד האדם לעזוב את דרכיו הנלוזים ולשוב ולהתחדש, כדכתיב בפרשתן (לב כג) 'ויקם בלילה הוא וגו' אחד עשר ילדיו', וברש"י, 'ודינה היכן הייתה, נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם'. ומכאן עורר הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל עד כמה מצפה הקב"ה על כל יחיד ויחיד מבני ישראל שישוב אליו בתשובה שלימה - ואפילו על רשע כעשו. שהרי כאן נענש יעקב על שמנע מעשו ספק סיוע לחזור בתשובה, ולא עוד, אלא שבאותו זמן היה עשו בן צ"ח שנה, ואעפ"כ המתין לו הבורא ל'תשובה', ומה נענה אנו אבתרי, בעת שאנו רואים צעירי הצאן או אברכים במיטב שנותם שכבר הגיעו למסקנא שעבר עליהם הכלח, ולהם כבר אין מועילה התשובה...

כעין זה איתא ב'מסכת גרים' (פ"ד מ"ג) לבאר הטעם שציווה הקב"ה את אברהם למול את עצמו רק בהיותו בן צ"ט שנים ולא מקודם לכן, כי אילו היה אברהם נימול בהיותו בן עשרים שנה שוב לא היה גר בן עשרים ומעלה מתגייר, ורצה הקב"ה שלא לנעול דלת בפני גרים, על כן נתאחר מלצוותו עד שהגיע לתשעים ותשעה, וממילא יש כח ביד כולם להתגייר - שהרי עדיין לא הגיעו ל'זקנה' כזו... ומעתה קל וחומר אם כה רצה הקב"ה לסייע ביד נכרים מאומות העולם שיוכלו להיכנס תחת כנפי השכינה, עד כמה חפץ הקב"ה בעמו ישראל... ופשיטא שכל אחד ואחד יכול 'למול' את עצמו וערלת לבבו, ולכל הפחות עד היותו בן צ"ט...

יד. על פי זה ביאר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א את לשון הכתוב שבע יפול צדיק וקם באופן נפלא, שלא נאמר 'צדיק יפול שבע ויקום', כי לפני 'יפול שבע' אין 'צדיק'... ורק לאחר שכבר נפל והתחזק ניתן לומר עליו שאכן הוא 'צדיק'...

טו. פוק חזי מדרכו של עולם, בבואם לציין סימן טוב על איזה דבר הריהם מסמנים ווי כזה v, וסימן זה נעשה על ידי שיורדים עם הקולמוס ורק לאחמ"כ חוזרים לעלות, נמצא שההצלחה באה על ידי הירידה שהיא המביאה לעליה.

שמלותיכם - שבבל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט ח), ואז יהיה בידם לבוא אל שער המלך.

הנה כתיב בפרשתן (לב יג) 'ושמתי את זרעך כחול הים', וכבר דקדקו (עיי' באגרא הכלה ובהעמק דבר להנצי"ב), מדוע הזכיר הברכה של חול הים ולא כוכבי שמים. וי"ל, לרמז לבני יעקב את הדרך ילכו בה - להשמר מדרכו הרעה של עשו וממשיכי דרכו, להיות מרוחק מהם כדבעי, והוא ע"י גדרים וסייגים שמעמידים בני ישראל, כאותו 'חול' אשר הוא גבול לים ושומר לבל ישטפו מימיו האדירים את כל העולם, כך 'גדרים' הללו מעכבים אותם ומרחקים אותם מהשפעת הגוים עליהם (ולדין, השפעת הרחוב הקלוקל וגרורותיו), ומלהתערב בענייני הגוים, וזה נרמז ב'חול' שהוא גדר וחומה לים, וזאת נתברך יעקב אבינו שיהיה לבנו כח להעמיד גדרים וסייגים ולהיות שמורים מהשפעת הגוים"ח.

נשייה וכמו 'כי נשני אלוקים', וצריך להוקיר ולייקר את זמני השכחה' בהם 'שכח' מדרגתו ונפל, כי ירידה זו היא צורך עלייה וכל תכלית השכחה היא כי היכי דתיעתרו - להביאו ל'עשירות' ולמדרגה עליונה יותר.

בנרחק מפני עשו - חובת האדם לברוח מהיצר

בפרשתן (לה ב), 'ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו, הסירו את אלהי הניכר אשר בתוכם והיטהרו והחליפו שמלותיכם', וקצת צ"ב, מהו אומרו אשר בתוכם, היה לו לומר 'אשר בידכם', ומפרש ה'כלי יקר', דבא לרמז על היצר הרע' כמאמרם ז"ל (שבת קה:): 'לא יהיה בך אל זר (תהלים פא י) - איזהו אל זר שבנופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע'. על כן הזהירם תחילה הסירו את אלוהי הנכר אשר 'בתוכם' - היטהרו מהרהורי חטא ועוון"ז, ואחר כך והחליפו

טז. וכבר אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, המנהג ללמוד ביא"צ (יום השנה) פרקי משניות המתחילות באותיות כשמו של בעל היא"צ, והנה פרק המתחיל באות צ' אינו בנמצא רק בסדר טהרות, כי אין צדיק אלא מי שעוסק בסדר טהרות - ומטהר ומקדש עצמו בכל עת ושעה.

כלל ראשון בקדושה, שישמור האדם על עצמו, ויכריז, אכן, קדוש אני, אינני מדבר ומתדבק עם כל צרוע וכל זב... לא אתערב בין אנשים או מקומות שאינם שמורים וגדורים בתכלית בגדרי הקדושה. ידועים הדברים שמתחילה היה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע מסובב בין הערים והעיירות למכור את ספריו - משנ"ב ושאר ספריו הקדושים, ובאותה שעה עדיין לא הכירוהו כל כך במקומות המרוחקים מעיירתו ראדין ולא הייתה לו אכסניא ראויה לשמו, פעם אחת קראו אחד מה'בעלי בתים' להיות אורחו בסעודות השבת, שאלו ה'חפץ חיים' מי ומי המסובים בשולחנכם, הביט בו האיש בתמהון, כאומר, תן תודה למיטיבך ואל תחקרהו אודות המסובים בשולחנו, ענה לו הח"ח, שמי ישראל מאיר מראדין, אני חברתי את המשנ"ב ועוד ספרים, על כן שאלתי אותך אודות שאר המסובין כי לא אוכל לשבת רק עם אנשים מהוגנים...

סמך לזה מצא בפרשתן שאמר יעקב לעשו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי - ולא למדתי ממעשיו', והרי יעקב עניו היה, אלא כה אמר יעקב, שמע נא אחי, אף עתה בבואי לעשות שלום עמך לא אשחית נפשי ואעקור קדושתו בעבורך, כי גם כשישבתי בבית לבן עמדתי בעוז קדושתו ולא למדתי ממעשיו הרעים... כי לא יהודי פשוט אנכי ולעולם לא אתדמה אליך ואל מעשיך. הרי לך פרק בהלכות 'ויגבה לבו'.

כדברים האלו פירש גם הנצי"ב ב'העמק דבר' את האמור בפרשתן (לג יט) 'ויחן את פני העיר', שלא נכנס לדור בעיר אלא חנה חוץ לעיר ונקרא פני העיר, והוא כמידתו של יעקב להיות בדד ולא מעורב עם אומות העולם.

פעם בא יהודי לפני הגרי"ז מבריסק זי"ע (בפרשת וישלח) ואמר לו בביאור דברי רש"י עה"פ 'עם לבן גרתי ואחר עד עתה... ויהי לי שור וחמור' ופירש"י 'ולא למדתי ממעשיו הרעים'. והיינו, שיעקב אמר לעשו, אם תתמה היאך 'עם לבן גרתי' בכפיפה אחת ואפילו הכי 'לא למדתי ממעשיהם הרעים'. אין זה אלא כי ויהי לי שור וחמור - דימיתו אותם בעיני כשור וחמור ותו לא מידי, ומה לי ולהם... על ידי כן לא למדתי מאומה ממעשיהם הרעים.

הדברים מצאו חן בעיני הגרי"ז, וכה אמר, אין זהו 'פשוטן של דברים', אבל הדיבורים גופא נכונים וקיימים. כי רבים חללים הפילו 'חברים רעים', ולזה העצה שיביט עליהם כ'שור וחמור' שהרי הנמצא בסביבת שוורים וחמורים אינו לומד מהם 'הנהגות' וארחות חיים.

יז. הנה מצינו שיעקב שלח לאמר לעשו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי...' מהו לשון שמרתי ולא אמר קיימתי וכיו"ב, ומבאר הגה"ק משוראן זצ"ל (בעל השבט מישור), כי שמירה מלשון משמרת וגדר, כיצד אכן הצליח לעמוד

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

וביותר צריך להיזהר מהיצר העושה עצמו כאחיו וידידו לו רע^ט, וכך ביאר הרה"ק הקדושת לוי זי"ע במה המתכוון רק לשלומו ולטובתו, ובקרבו חורש שאמר יעקב (לכ יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' -

בצדקותו במקום הרשע בין לבן וחבריו, רק ע"י עשיית גדר וסייג. ולמדנו, כהיום הזה כאשר אש היצר בוער עד לב השמים, אין לנו דרך להשאר בתוככי הקדושה רק ע"י עשיית גדרים וסייגים.

וז"ל, עם לבן גרתי ואחר עד עתה, פירש"י גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל דבדיוק נקט לשון שמרתי ולא לשון קיימתי משום דיעקב אבינו ע"ה חשש שעשו לא יאמין שקיים תרי"ג מצוות, כי אמר יאמר הכי אפשר לגור בבית לבן הרשע מבלי ללמוד כלום ממעשיו הרעים... לכן רמז לו גם סיבתו של דבר, והיא שעשה גדרים וסייגים בעד כל מצוה ומצוה, כדי שאם יתפתה לעבור לא יעבור כ"א על הגדר וסייג ולא על המצוה גופא, וזהו תרי"ג מצוות שמרתי - כלומר, עשיתי בעדן גדרים וסייגים הנקראים משמרת כדכתיב ושמרתם את משמרת, ודרשו חז"ל (יבמות כ"א) עשו משמרת למשמרת, ועי"ז לא למדתי ממעשיו הרעים.

יח. ודע, כי דרכו של היצר, לתפוס את האדם בעניינים שאינם ממש בגדר האסור רק קרובים אליו, או שספק יש בהם, ומשם יגיע לאיסור ממש, וכך פירש הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע את הפסוק הנאמר גבי 'שרו של עשו' (לכ כו) 'וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו', כשראה שאינו יכול להפילו ממש, התחיל רק לגעת בו, ומשם קיווה להתחיל להשפיע עליו לרעה, כי מאז והלאה תפתח בפניו הדרך להפילו לגמרי.

וכך רמזו בעלי הרמז בפסוק בפרשתו (לכ כה) 'ויאבק איש עמו עד עלות השחר', ששרו של עשו הצליח להזיקו בכף ירכו בעלות השחר, והיה צולע מעלות השחר עד שזרחה לו השמש, ובזריחת השמש נתרפא. ומרמז על ה'מאבק' המתנהל בין ישראל ליצר הרע, שהוא בעיקר בין עלות השחר לזריחת השמש, כלומר בדברים שאינם ברורים, לא יום ולא לילה, לא בדברים הפשוטים לאיסור ולא בדברים הפשוטים להיתר, רק בעניינים שאינם ברורים ובערוביאי, שם מצליח היצר הרע להכשיל את בני, וממילא שם היא עיקר הזהירות והשמירה.

באופן אחר רמז איש צדיק ונבון בפסוק 'ויאבק איש עמו', דהנה 'אבק' מרמז לגדרים וסייגים, אשר על ידם אנו נשמרים מלהגיע לידי עבירה, וכמו שמצינו 'אבק לשון הרע' 'אבק ריבית' 'אבקה של שביעית' וכו', והענין הוא דיודע דהמלחמה של יעקב עם 'שרו של עשו' מרמז על 'מלחמת היצר', וכאן מלמדת אותנו התורה, שעיקר מלחמת היצר אינו על עצם העבירה גופא, כי היצר יודע שאין בידו להכשיל יהודים כשרים וטובים בעבירות חמורות, לפיכך הוא מנסה בכל כוחו להכשיל אדם 'באבקה של עבירה' שיעבור רק על גדר וסייג קטן, בידעו שע"ז יוכל במשך הזמן לפתותו לכל מה שירצה רח"ל, וזהו 'ויאבק איש עמו' שהמלחמה היתה על 'אבק עבירה', ועבודת האדם הוא שלא יתן להיצר הרע שום פתח להיכנס אליו, אלא יאזור כל כוחותיו להילחם עם יצרו 'על הגדרים וסייגים', ואז יהא נכון לבו בטוח שלא יבא בעזר השי"ת להיכשל בדבר עבירה.

פקח עיניך וראה מה קרה ביום שמיני עצרת דהאי שתא תשפ"ד, שכל זמן שהיה חומה באיזור הדרום, לא יוכלו הרוצחים הישמעלים ימ"ש להפק זממם, ואע"פ שהיה להם נשק רב וכו' מכל מקום כל זמן שהיה 'חומה בצורה' לא היה ביכולתם לעשות כלום, אבל ברגע שלכמה שעות נתקיים 'פרצו חומות' ועשו איזה פירצה בחומה, ראה מה קרה רח"ל ה' ירחם. וזהו לימוד לדין שאם יש חומה בצורה עם גדרים וסייגים, לא יוכל היצר לעשות עם האדם מה שרוצה, אבל אם ח"ו מצליח היצר לפרוץ איזה פרצה בגדרי יראת שמים, אז ה' ירחם איזה חורבנות הוא יכול לעשות.

דבר נפלא מביא בעל ה'חמדה גנוזה' שבעצמו שמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, שהנה יעקב אומר לחותנו לבן (לעיל לא לח-מ) 'זה עשרים שנה אנכי עמך... הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני', והדברים קצת תמוהים, וכי לא היה ביתו מקורה בקורת גג מדוע אכלו החורב ביום, וכי לא היו בביתו של לבן כרים וכסתות להפיג את הצינה, ומדוע אכלו הקרח בלילה. ומבאר ה'דברי חיים' כי יעקב אבינו הכיר בטומאתו של לבן, ולכן נשמר ונזהר מלהיכנס לביתו, ובמשך כל אותן כ' שנה לא דרכו רגליו בבית פנימה אפילו פעם אחת (רק בחצר הבית היה מסתובב ושם אכלו הקרח והחורב), ללמדך, עד היכן מגעת הזהירות והרחקה מן הטומאה והכיעור.

יט. בספר 'שבט סופר' (ד"ה באנו) ביאר בדרך זה גם במה שאמר יעקב 'פן יבא והכני אם על בני', שחשש שמא יבוא אליו כמו אם רחמנייה הדואגת על בניה וייראה אצלו כאוהב, ועי"ז יפילו ויכשילו.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

יא

הצילני מיד היצר העושה עצמו כאחי². כי פעמים שבא היצר בדמות 'יצר הטוב', ומתכוון לטובתי - שאקיים מצוות ה', ומציג בפני 'עבירה' כאילו היא מצווה.

ויבן לו - עיקר קנייני אדם מה שמיטיב לרעהו

בפרשתן (לג יז), 'ועקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על בן קרא שם המקום סוכות', וצ"ב, וכי דרכו של עולם לקרוא שם ע"ש מדור הבהמות ולא ע"ש מדור האדם... אלא ביאורו, שעיקר החשיבות הם הפעולות שעשה עבור אחרים³ (אפילו שהם 'בהמות' - וכגון 'אנשים' המתנהגים אליו כבהמה שאינה רואה

ובאותה מידה שיברח אדם מהיצר כן יזכה לנילווי השכינה וסיוע ממעל, וכביאורו של הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (ותשל"ה) את הכתובים בפרשתן (לה א-ז) 'לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך... כי שם נגלו אליו האלוקים בברחו מפני אחיו', שבאותה המידה שהאדם בורח מפני עשו - היצר הרע, כך נראה

בדרך זה יש לפרש מה שמצינו, שבשעה שאמר עשו ליעקב (לג יב) 'נסעה ונלכה ואלכה לנגדך' לא נאמר שיעקב התיירא ממנו, רק נענה ואמר לו 'אדוני יודע כי הילדים רכים' וכו', ואילו בתחילה כשאמרו לו המלאכים 'באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו' שם כתיב 'ויירא יעקב מאד ויצר לו', ומאי שנא זה מזה, אלא יש לבאר בדרך הרמז, שכשאמרו לו שעשו הולך לקראתו, וכאיש האומר לרעהו, פלוני בא לקבל פניך בידידות ואהבה, אז התיירא יעקב, כי אכן רבות יש לפחד מהיצר הרע הנוהג בערמה כאילו הוא ידיד אמת... אכן כשאמר לו עשו אלכה לנגדך, כמי שאומר שהוא בא להיות ה'כנגד' שלך, אם כן מה לו לפחד מהיצר הרע המגלה פניו שבא להכשילו.

כיו"ב ביארו בקרא (תהלים קיח ז) 'ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי', שביותר הנני נצרך שיהא ה' לי - שמירה מן השמים, כשהיצר בא אלי בדמות 'עוזרי', שנדמה לי כאח טוב, כמי שבא לעזור ולסייעני, כי אם 'ואני אראה בשונאי' - כשהיצר בא אלי בדמות שונא, אז יותר בנקל שאראה במפלתו, ואצליח לעמוד בשליחות קודש שלי.

בדרך צחות אמרו לבאר בנוסח ה'יהי רצון' שאנו מבקשים בכל יום בבוקר, שתצילני היום ובכל יום מעזי פנים ומעזות פנים, שלכאורה הוא כפל לשון, ומה בין עזי פנים לעזות פנים, אלא כי (בהברה אשכנזית) נשמע כמי שאומר 'א זיס פנים' (מעמיד פנים צהובות), ובזאת הננו מבקשים בקשה מיוחדת שיצילנו מהיצר המעמיד פנים כאילו הוא רוצה את טובתנו.

כ. כע"ז ביאר הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע (ועוד ספרים) בפסוק (לב יב) 'מיד אחי מיד עשו', שכוונתו על שתי אופנים, הן אם יבוא כאויב ושונא, הן אם יבוא כאוהב וידיד בשלוח ואחזה כ'שני אחים', ומשני האופנים הללו נתיירא יעקב דגם טובתו ואהבתו של עשו רעה היתה אצל יעקב, וזהו שביקש על הני שני אופנים 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' - שאיננו רוצה בו לא לאח ולא לעשו.

כא. הנה נאמר בפרשתן (לב ד) 'וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו', וברש"י 'מלאכים ממש', וצ"ב, מה ראה יעקב להשתמש במלאכים ולהפסיקם מעבודת הקודש אשר עליהם, וכי לא היה יכול לשלוח את עבדיו, וביאר הרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע שבא ללמדנו על גודל החיוב להיטיב עם אחינו בני ישראל ולבוא לעזרתם עד שכדאי אפילו לבטל מלאך מעבודתו הגדולה והקדושה כדי לעשות חסד עם יהודי.

וכך העיד הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע על עצמו (מובא באהבת שלום פר' קדושים בהגה"ה) שבעת שעוסק בתורה ובהתבוננות עד שמגיע לפי דעתו ברומו של עולם, ואז באותו העת אם יש איש אחד אפילו גאר פשוט (-מאוד פשוט) ויש לו איזה עגמת נפש וצריך לדבר עמי איזה חצי שעה להפיג צערו, אז אני מניח את התורה שלי ואת כל הגדלות אבי טוהן א טובה פאר א אידן (-העיקר לעשות טובה ליהודי).

ידוע שלעת זקנותו פסק הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מלכתוב 'המלצות' לנצרכים, פ"א בא אליו איש נכבד שהיה 'נצרך' עני וגווע מנוער, ולגודל נחיצות הענין כתב לו הרה"ק המלצה, יצא האיש מהעיר שמח וטוב לב לאסוף נדבות מבני ישראל רחמנים בני רחמנים. בנדודיו הגיע לעיר אחת שה'מרא דאתרא' היה מחסידי צאנו, מיד הראה לו האיש את ההמלצה ואכן הרב נתרגש מאד לראות המלצה מרבו, וידע שיצא מגדרו שהרי כבר פסק מלכתוב המלצות, על כך קיים בו 'הענק תעניק' - פתוח תפתח' וכו', בלב רחב.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

אחרים אלא את עצמה ואת אבוסה) כי זה כל קנינו של אדם, מה שעושה ונותן עבור זולתו, ולא קרא שם המקום 'בית' על שם מה שבנה לעצמו (שבט הלוי עה"ת ד"ה קמנתי, ועוד).

כתב ה'חזקוני' בפסוק (לב ג) 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, מצווה זו נצטוו בני ישראל

למען יהיה להם לזכרון, מה שאירע ליעקב אבינו כשנותר לבדו, בעברו את הנהר לחזר אחרי הפכים הקטנים, דמכיוון שבניו לא ליווהו, על כן חזר אליהם כשהוא צולע על ירכו, ומזה ילמד כל אחד להיות טוב ומיטיב, לנמול חסדים טובים בין איש לרעהו, לכל אחד בהצטרבותיו ברוחניות ובגשמיות²².

משראה הנצרך כי הרב מאיר לו פנים, הרהיב בנפשו וביקש ממנו, יצטרף אלי מע"כ ללכת עמי לבתי הנדיבים אשר בכאן, כי אינו דומה הליכתי אליהם שאינם מכירים אותי כמו שיהיה כשיראו את הרב מצטרף אלי ויגדלו הנתינות לאין ערוך, הרב לא הסכים, וכה אמר לו, אמנם נתתי לכם ביד רחבה וגדולה כי ראיתי את חתימת רבינו מתנוססת על המלצה שבידך, אבל לכתת רגלי עמכם, זאת לא אעשה, כי הרי זה ממש 'ביטול תורה'...

כעבור תקופה בהגיע חג השבועות נסע הרב אל הדברי חיים, ושהה שם במשך החג, בדרכו הביתה כשנכנס לקבל ברכת פרידה וצאתכם לשלום, אמר לו הרבי, הנה פעמיים כתיב בתורה 'איש' האחד בפרשתן (לב כה) 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו' ודרשו חז"ל, שזהו שרו של עשו, ובשנית כתיב בפרשת וישב (לו טו) וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש, ודרשו שזה מלאך גבריאל, מה שונה זה מזה, אלא כי אכן הרוצה בטובת עמו, ומחפש לסייע ליהודי אחר - ושואלו 'מה תבקש' זה מלאך גבריאל, ואילו זה שכשמבקשים ממנו איזה טובה אומר שלחני כי עלה השחר - אני חייב ללכת לשיר שירה (ללמוד, להתפלל) זה 'שרו של עשו'... ואיך זיל גמור...

כב. ידועים דברי מרן הבעש"ט זי"ע (הובא בלוח היום יום חב"ד ה' אייר) שכדאי לאדם לחיות בזה העולם שבעים ושמונים שנה והכל כדי להיטיב פעם אחת עם יהודי.

כג. בימי קדם היה הגה"ק ה'בית הלוי' נוהג בצאתו מעירו לפשוט מעליו את בגדי הרבנות, והיה לובש בגדים פשוטים עם קסקט לראשו בכדי שלא ירגישו בו עובדי דרכים, פעם באמצע נסיעתו נפתחו ארובות השמים וגשמים עזים ניתכו ארצה עד שכבר לא יכלו להמשיך בנסיעה. משראה כי בבית פלוני עדיין דולק האור מיהר לדפוק על שעריו, מתחילה לא פתח בעה"ב את הדלת, ואף משפתח לא הסכים כל כך במהרה להכניסו בצל קורתו, ורק לאחר תחנונים כי הקור בחוצות מסוכן לעוברים ושבים הסכים היהודי והכניסו לביתו, והשכיבו בפינת הבית בבזיון נורא, והנה, לא עבר זמן ארוך, הגיעו 'אורחים' לאותו הבית ה"ה 'מורו ורבו' המובהק של בעל הבית - הרה"ק רבי אהרן מקוידינוב זי"ע וכמה מחסידיו, מיד העלה בעה"ב את האור בכל הבית והגיש לפני האורחים כסעודת שלמה בשעתו, כשעבר הרה"ק מקוידינוב בדרכו ליטול ידי לקראת הסעודה נחרד לראות את ה'בית הלוי' שוכב על הארץ בבזיון נורא, ומיד נזדעק על בזיון כבוד התורה... ומיהר להקימו מן הארץ וכיבדו ביותר הכבוד.

כשמוע כן בעל הבית ש'אורחו' הראשון אינו אלא אותו 'גאון' שכל בני ישראל חרדים למוצא פיו, ניגש אליו בדחילו ורחימו וביקש 'מחילה סליחה וכפרה' על מעשיו שלא ייעשו... ענה לו הבית הלוי בהקדמת הכתוב בפרשתן (לד ז) שאמרו בני יעקב על דבר מעשהו של שכם בן חמור, 'כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה' ולכאורה צריך ביאור כפילות הלשון, כי בתחילה פתחו 'נבלה עשה' והוסיפו 'וכן לא יעשה'. אלא ביאורו שבני יעקב אמרו כי נבלה עשה כלפי אחותם - בת יעקב, והוסיפו שעל זה גופא היינו יכולים למחול על כבוד בית אבא ולהניח לו, אך הלא וכן לא יעשה הוא עשה דבר שאין לעשות עם שום בר ישראל יהיה מי שיהיה, ועל כך אין להם סליחה ומחילה ואחת דתם למות.

ובזה סיים הבית הלוי ואמר, על מה שפגעת בכבודי בתור הגאון הגדול הנני מוחל וסולח לך מחילה גמורה, אבל השפלה נוראה כזאת אסורה להיעשות עם שום אדם מישראל, אפילו הפחות שבפחותים, על כך אינני יכול למחול ולסלוח לך עד שתעזב את מידותיך המגונות ותלמד הכנסת אורחים מה היא. על כן, בוא נא עמי לביתי אשר בסלוצק למשך שבועיים ימים... וכך הוה, במשך שבועיים שימשו הבית הלוי בעצמו, מבלי תת לשום אדם לשמשו, אלא הוא בכבודו ובעצמו עמד ודאג לכל צרכיו ושמשו במסירות, עד שהיטיב לראות 'מידות' ולב טוב מה הם.

כתב 'רבינו יונה' (שע"ת ש"ג י"ג) בזה"ל, חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו"ד ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חבריו אם דל אם עשיר, וזאת מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם, עכ"ל.

והכינו את אשר יביאו - ההכנה לימי החנוכה הממששים ובאים

בלל גדול אמרו לגבי קיום כל המצוות ולעניין כל מועדי וזמני השנה, כי אינו דומה המקיים את

המצווה והנכנס אל ה'יום טוב' אחר הכנה ראויה, למי שבא מבלי להכין את עצמו"ה, כי ככל שיכין את עצמו"י ויזכך את נפשו"י כך יזכה"י להשיג יותר את האור והקדושה הנוראה וכל ההשפעות הטובות"י, ולא עוד אלא שההכנה היא ה'כלי קיבול' לקלוט בו הקדושה, דמי שבא בלא 'כלי', במה ישמור ויחזיק את האור הגדול. ומקרא מלא דיבר הכתוב ב'אלישע', כאשר התלוננה ה'אשה השונמית' בפניו על ענייה ודחקה, ציוה עליה אלישע הנביא (מלכים ב ד ג) 'לכי שאלי לך בלים מן החוץ מאת כל שכניך, בלים רקים אל תמעיש',

כד. וכבר מילתנו אמורה רבות כי בכלל 'תקנת חברו' הוא כשמרבה בדברי חיזוק ועידוד אשר נוסכים רוח חיים בלב השומע ובאים לקרבו כמים קרים על נפש עייפה (וזהו שכתב רבינו יונה 'אם עשיר, שאינו צריך לגמ"ח בממון, כי אם לחסד בנפשו...'). בא וראה מעלת המדברים טוב איש אל רעהו, דכתיב בפרשתן (לה יז) 'ויהי בהקשותה ותאמר לה המיילדת אל תיראי כי גם זה לך בן', ולכאורה לשם מה נכתב פסוק זה כלל בתורה הקדושה, ומה צורך יש לנו לדעת מה אמרה המיילדת, אלא שבא הכתוב ללמדנו עד כמה יקר בעיני ה' כשאחד מחזק את השני ומרגיעו לבל יתיירא, ואף שבעצם לא חידשה המיילדת מאומה לרחל, כי בביטחונה של רחל בוודאי כבר ידעה בבירור שתלד בן - שהרי כך הייתה תפילתה, 'יוסף ה' לי בן אחר', ומה גם ש'נביאה' היתה, אך כל דיבור ודיבור טוב בין איש לרעהו, אף אם לא חיזקו בפועל, גם כן חשוב הוא מאד, 'ויכתב בספר זכרון' מעשיה של מילדת זו. ועל כגון דא אמרו 'יש קונה עולמו בשעה אחת'.

פעם שמע הגר"ש רוזובסקי זצ"ל איך שיהודי מסביר לרעהו בשבח ומעלת אמירת 'גוט ווארט' (דיבורי חיזוק ועידוד) שהרי 'זה נהנה (מי שנאמר עליו) וזה לא חסר (מי שאמר)', נענה הגר"ש ואמר, אה, זה נהנה וזה נהנה... שכידוע ל'מבינים' איזה 'טעם טוב' יש לה לאמירת גוט ווארט ברוב לב טוב לרעהו.

ומכאן ישא כל אדם קל וחומר בעצמו עד כמה צריך להיזהר בכבוד הבריות מלפגוע חלילה באחרים. וכך למדנו מהא דכתיב בריש פרשתן (לב ד) 'ארצה שעיר', וברש"י, 'לארץ שעיר, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה', הקשה הרה"ק הרמ"מ מווארק'י זי"ע (שהיה מכונה 'הצדיק השותק'), וכי מה רווח יש בדבר, מדוע עדיף להטיל אות בסוף התיבה יותר מבתחילתה, ומאי אולמיה דה"ה יותר מלמ"ד, הוא מותיב לה והוא מפרק לה, דאכן, דחיית הדיבור אפילו רק 'אות אחת' ואפילו רק לשעה מועטת גם זה לרווח גדול ייחשב, נמצינו למידים שאף כשמוכרח האדם לדבר איזה דיבור, לומר הערה לחברו וכיו"ב ידחהו עד כמה שאפשר לו, וייטב לו בזה ובבא (מובא בעשר נפלאות' אות פ"ד).

כה. וכך אמרו 'בעלי הרמז' כי 'הכנה' בגימטריא 'יסוד', כי העיקר וה'יסוד' שעליו יעמוד כל בניין מעשה המצוה הוא ה'הכנה' שלפניה ברעותא דליבא.

והנה בשלטי הגיבורים (שעל הגהות מרדכי שבת עט). הביא רמז לחנוכה מלשון הכתוב בפרשת מקץ (מג טז) 'טבוח טבח והכן', שאות ח' מ'טבח', בצירוף תיבת 'והכן' עולים יחדיו - 'חנוכה'. והרי שבחנוכה נרמז במיוחד ענין ההכנה. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה אומר, שהפסוק בריש פרשתן 'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום' עולה בגימטריא 'אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה', חושבנא דדין כחושבנא דדין (שתיים עולים מספר - 2521, ואולי רמז יש בדבר להכין עצמו לחנוכה כבר בפרשת וישלח).

כו. כך אמר הרה"ק ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע, 'הכנה' עולה בגמטריא - 'מח ולב', לרמז שבראשונה יש להכין את המח ואת הלב לבורא כל עולמים, ולהדליקם בנר חנוכה.

כז. הרה"ק אדמוה"ז מטשורטקוב זי"ע היה אומר על הקרא (י כג) 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', כי כמו ששווי וחינה של 'אבן יקרה' תלוי היכן העמידוה, אם יעמידוה בתוככי חרס ועץ, או בתוככי כותל מטונף ומזוהם לא יהא נראה זיו האבן, ורק כאשר יעמידוה במקום הראוי לה - במקום נקי ומצוחצח אז תעמוד על ערכה וחינה

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

כשנגמרו הכלים, אמרה לבנה הבא עוד כלי חרס שבורים, כי הקב"ה שגור על כלים רקים שיתמלאו בדרך נס, יגזור גם על כלים שבורים שיתוקנו, ואכן אסף הבן כלים שבורים, נתנם זה על גב זה, ונתחברו כאחד בדרך נס, והמשיך עמוד השמן למלאות את הכלים עד שנגמרו כולם, ונענה הבן 'אין עוד כלים בבית', - שמע עמוד השמן כי כן ופסק (עד כאן בתרגום מארמית), מעתה, יש להמליץ בעדינו, שהרי 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' (ע"ז ג.), ויש מקום לאדם לומר - אין בכוחי להכין כלים מזופפין וסתומין כראוי - לבל ישפך ויאבד השפע, לזה אמרינן הֲכֵן כלים כפי כוחך, ואף אם יהא הכלי מחורר פְּנֵפָה, יעשה הבורא נס ויסתום את הכלי, כדי שיקלוט האור...

ואכן כפי כמות הכלים שהביאה כך היה כמות השמן שנשפך בדרך נס בלי גבול וסוף, ולכאורה יש להבין, אם כבר נעשו לה ניסים בריבוי 'השמן', מדוע לא נעשה לה עוד נס בריבוי 'כלים', אלא, זה הכלל, אין אדם זוכה לנס, אם לא יעשה איזו פעולה מצד עצמו, ולכן ברגע שנגמרו הכלים נפסק גם כן 'שפע' השמן מלהשפיע, והלימוד לדידן, בכדי לזכות לשפע הנס והאור, צריך להקדים ולהבין תחילה 'כלים' לקלוט בהם את השפע, ואז נזכה ליהנות מן השפע הנשפע בימי הנוכה^ל.

ולא זו בלבד, אלא דכתב ה'רד"ק' על הפסוק שם (ו) ויהי כמלאות הכלים - (באגדה ובתרגום של תוספתא),

כראוי לחשיבותה. כדברים האלה לדידן, בימים הללו שורה אור לכל ישראל - אלא שהכל תלוי אם ינקה עצמו מעט שיוכל האור לשכון בתוכו (אפי' במעט) יזרח האור כדוגמת אבן טובה כשנמצאת בתוככי כסף וזהב (גנזי ישראל תרפ"ד משם אביו).

כת. מסופר על הרה"ק ה'שמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, שלא נתן לחסידיו לשהות אצלו בעת הדלקת הנרות, חסיד אחד שעז היה חשקו לראות את עבודת הקודש, נחבא פעם באחד הארונות שבחדרו, והציץ משם לחזות בנועם קדשו, והנה רואה הוא שטרם הדלקת הנרות היו פני הרבי בוערים כלפידים, בהכנה דרבה לקראת קיום המצוה, אך בבואו להדלקת הנרות 'פשט צורה' של ההתלהבות, ו'לבש צורה' של פשטות והתאפקות, אמר את הברכה מילה במילה והדליק את הנרות. החסיד שהביט בעבודת הקודש התפלא עד מאד, דהא איפכא מסתברא, שהיה צריך להתלהב בעת קיום המצוה גופיה יותר משעת עבודת ההכנה, אך לא העיז לצאת ממחבואו בידעו שכל הימצאו בחדר שלא ברשות הוא, לפיכך שמר את השאלה בלבו, למחר ניגש אליו ה'שמח ישראל' ואמר לו 'ההתעוררות שהאדם זוכה בשעת קיום המצוה היא על ידי אתערותא דלעילא, אבער וואס דער מענטש קען, און וואס דער מענטש דארף (מה שהאדם יכול וצריך) הוא לעורר את לבו באהבה ויראה בשעת 'הכנתו' למצוה, ואז עליו להתלהב ולהבעיר את לבו בדביקות להבורא יתב"ש'...

כט. הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע נשא את משלו לחולה אנוש שבדקו הרופא וגילה את אזנו כי דרך רפואתו היא שישפוך יין על גבי התנור וינשום עמוק את הריח העולה, הלך החולה ו'ניסך יין' על התנור, גם הכניס את האוויר עד לתוך עמקי ריאותיו, אך לדאבון לב לא נראה שום שינוי במצבו, חזר האיש אל הרופא ושאלו 'למה רימיתני', הן עשיתי ככל אשר ציויתני ואיני רואה שום סימן הטבה. החזיר לו הרופא, הגידה נא, מה עשית, סיפר לו החולה כך וכך עשיתי, נענה לו הרופא, אוי, סכל שכמותך, וכי תעלה על דעתך שיש תועלת בשפיכת יין על גבי תנור צונן, כלום 'סגולות' הנני נותן לך, הרי הכוונה הייתה שתדליק תחילה אש בתוך התנור, וכשיהיו דפנותיו רותחות אז תשפוך יין, ובזה ינדוף ריח היין ויתפשט כהוגן בחלל הבית, ובכח עשן זה כשיכנס לגופו של אדם לסלק ממנו את כל המזיקים. והנמשל לענייננו, חנוכה הינם 'מים המבורכים', מלאי אורה והשפעות קדושות ונפלאות, אך תחילה צריך האדם להרתיח את עצמו למען יהיה כלי מחזיק ברכה, ובזה ישאב השפעת וקדושת הימים עד שיבואו כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו.

ל. והעיקר שיגש בהשגות גדולות כידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למוכר השמן שבא לעיר עם חביות ענק למכור לבני העיר שמן טוב ומשובח, והנה רצונו של המוכר למכור את כל אשר יש לו לבני העיר, אבל למעשה לא יוכל לתת לבני העיר רק כפי הכלים שכל אחד מהם יגיש אליו... הגדול כפי גדלו והקטן לפי קטנו. והנמשל מובן ביותר, כי הקב"ה רוצה להעמיסנו בשפע גדול ביותר אבל למעשה יריק עלינו רק כגודל הכלים שהכינו בני העולם לקבל בהם.

שעשה נסים - בימים ההם ובזמן הזה

פסוק הרמ"א (או"ח קפ"ד) 'ואומרים על הנסים בחנוכה ובפורים קודם 'ועל הכל', ואם לא אמרו אין מחזירין אותו, ומכל מקום יוכל לאומרו בתוך שאר 'הרחמן', ויאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו', והכי נהוג, ותמהו הפוסקים (בכור שור שבת כא. ישועות יעקב סי' תרפ"ד) שהרי אסור לבקש ולהתפלל על מעשה נסים (ברכות נד.), וכדמצינו גבי מעשה דרבא (תענית כד:) שמשום מעשה שהיה ביקש רחמים שירדו גשמים בתקופת תמוז, ונתגלה אליו אביו בחלום שישנה מקום שנתו, ולמחר מצא סימני סכינים על מיטתו, שהיו מוזיקים רוצים להזיקו ולהרגו, וכל זאת מפני שהטריח כלפי מעלה ופעל נס שלא לצורך, ואם כן איך הותר בחנוכה לבקש 'הרחמן הוא יעשה לנו נסים'.

ומבאר בעל השואל ומשיב' (בספרו דברי שאול דרוש לחנוכה), דהני מילי בשאר ימות השנה שעולם כמנהגו נוהג, אז אסור לבקש על הנהגה ניסית ולמעלה מדרך הטבע, כי בזה הוא משרד בריאת שמים וארץ, אבל בימי החנוכה שכל העולמות מתנהגים בהנהגה ניסית, בימים אלו הנם הוא בטבע הבריאה, אם כן כשם שמבקש בכל השנה כולה על הטבע כך בידו לבקש על הנם בחנוכה לא, ושפיר מבקשים ומתפללים

'הרחמן הוא יעשה לנו נסים' לב. (ומכל מקום פשיטא, שגם בכל השנה כולה בידנו לפעול נסים ונפלאות על ידי תפלה, אך גדלה מעלתם של ימי חנוכה שאז אפשר 'להתפלל' להריא על הניסים).

אמרו חז"ל (שבת כא:): מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה, ולכאורה תמוה מדוע פתח בלשון רבים 'מהדרין' וסיים בלשון יחיד 'מדליק שמונה', ועוד, מדוע נקט לשון 'מהדרין' ולא לשון 'מחמירים' כבכל הש"ס.

ואומרים בשם הרה"ק היחידושי הרי"ם' זי"ע לבאר על פי דברי המהר"ל (נר מצוה ח"ב) שמשפך 'שבע' מורה על הטבע, וכמו שנאמר (משלי ט א) 'חצבה עמודיה שבעה' ואמרו (סנהדרין לח.) אלו 'שבעת ימי בראשית', שהבורא ברא עולמו בשבעת ימי הבנין, והוא הנהגת הטבע, וכל מה שלמעלה משבע - דהיינו 'שמונה' מורה על למעלה מן הטבע. והוה כוונת אומרים 'יום ראשון מדליק שמונה' - בלשון יחיד, וקאי על הקב"ה, שהוא בעצמו מדליק מנין שמונה בעולם. כלומר הנהגה שלמעלה מן הטבע. ובוה מבואר נמי מה שאמרו 'והמהדרין' שהוא מלשון 'הדרי בי', ר"ל, שעבודת ימי החנוכה היא להחזיר בתוך תוכו הנהגה זו שמעל לטבע, ובוה יושפע עליו הנהגה זו לכל השנה לד.

לא. הנה פלא מצינו כי כששרה אמנו ילדה את יצחק אבינו כשהיא בת תשעים שנה 'ותיהום כל העיר'... הכל סחו ודשו בענין זה ואף בתורה מצינו התייחסות לנס גדול ופלא זה, ואילו כשיוכבד ילדה את משה רבינו הייתה בת ק"ל ולא מצינו 'רעש' מזה, ומבאר המגד מדובנא (במשל מתוק) כי במצרים היה 'יריד' של ניסים 'ששה בכרס אחד' יולדות ביער ושני שיניים צומחות להם וכו' אזי אין כל משמעות וחשיבות לנס בין הניסים... אף לדידן ייאמר, ימי החנוכה הם ימי 'יריד' לניסים ואין כל כך חשיבות לנס הנעשה ליחיד אף אם הוא בעצם נס גדול, והמשכיל ינצל לפעול לעצמו נסים ונפלאות שיגיעו אליו בקל יותר...

לב. אולם עדיין יש להקשות, אם הותר לבקש בימים אלו על ניסים, מדוע לא קבעו חז"ל לומר כן לכתחילה בנוסח הברכה (ולא רק למי ששכח), ותירץ האדמו"ר מטשערנאביל זי"ע בתוכחת מוסר, כי מי ששכח 'על הנסים' בתפלתו סימן הוא שמסיח דעתו מימי הניסים, לכן עליו לבקש שיזכה לנס פרטי - להתעורר מתרדמתו, ולהשכיל ליהנות מן האור הגנוז הנשפע בחנוכה.

אולם חסידים ואנשי מעשה פירשו לאידך גיסא, שאף בימי חנוכה זקוק האדם שתהא בידו זכות כל שהיא כדי שיוכל לבקש על הנס, והשוכח לומר 'על הנסים' בתפלתו וודאי נשבר רוחו בקרבו, ולכן בשכר מדת ענוה ושפלות רוחו זוכה שהותר לו לבקש על הנסים. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, אלא שיש להשתמש בכל אחד ממאמרים אלו בזמן הנכון, כי על ידי החלק הראשון יתעורר לעבודת ה', ומ"מ אם ינסה היצה"ר להפילו מחמת כך בפח היאוש, מיד יזכיר לעצמו שלב נשבר ונדכה לא תבזה, ובוה יבטל מעליו כח היצר הרע.

לג. והנה הגם שכל ימי חנוכה הם ימי ניסים והנהגה שמעל לדרך הטבע, אך ביותר הדברים אמורים ביום ראשון של חנוכה. וכפי שפירשו בדברי הגמ' (שבת כא:): 'בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון', שלכאורה אין הלשון

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

מדוקדק כ"כ, כי נראה שכבר שבכ"ה כסליו חלים שמונת ימי חנוכה, והיה צריך לומר כי בכ"ה כסליו מתחילים שמונת ימי חנוכה, אלא רמז יש כאן, כי אכן ביום ראשון דחנוכה מאירים כל הארות של שמונת ימי חנוכה, וכביכול שביום זה מונח כבר שמונה ימים. ויתבאר ביותר על פי מה דאיתא ברוקח 'אין חוזק כחסידות בתחילתה', כי גופא בתר רישא אזיל, והכל קיים כבר בתחילה.

ובספר 'שבט מיהודה' (לנר א' תרס"ז) כתב בזה הלשון, ביום ראשון דחנוכה בודאי רפואה קרובה לבוא לכל מיני מחלה ו"ל. עפ"י דברות קדשו של כ"ק מר אבא (הרה"ק רבי לייבל אייגער ז"ע) מארן זצוקלה"ה שתיבת רפואה הוא אותיות 'אור פה' ונקראת ג"כ 'ארוכה', שהוא אותיות אור כ"ה. והיינו שכל רפואה הנעשית תמיד ע"י תפלה שהוא 'אור פה', נעשית בחנוכה בעצם יום הראשון בכ"ה בכסליו, והיינו אור כ"ה. עכ"ל. ואם כי בוודאי כל ימי חנוכה מסוגלים לרפואה, אך ביותר ניתן לפעול זאת ביום הראשון.

סיפר לי יהודי חשוב שליט"א מתושבי ענגלאנד (אנגליה), שלפני כחמישים שנה נולדה לו בת בימי הקיץ, ולדאבון לב נולדה הבת בלי בני מעיים (קיבה) רח"ל, והודיעוהו הרופאים שמדרך הטבע לא תחיה אלא יום או יומיים. כשמעו את דבריהם העלה בדעתו למהר ב'קריאת השם' עוד בימות החול כל עוד שהיא בחיים חיותה, וישאל היהודי את הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווראסק ז"ע על רצונו לקרוא מיד שם, אך הרה"ק אמר לו שימתין עד שבת. אבי הבת ניסה להסביר כי מי יודע אם תאריך ימים עד שבת, אולם רבי איציק'ל עמד על שלו שיתן שם בשבת. ואכן כך עשה. והנה רופאים נתנו לה לאכול אך 'כבולעו כך פולטו' ומ"מ למרבית הפלא נשארה הבת בחיים, כשהרופאים אומרים שניסי ניסים מתרחשים עמה בכל רגע - מעל לדרך הטבע.

כך נמשך הדבר עד יום א' דחנוכה, באותו היום גילה הרופא להורי הבת שאין בידו כל הסבר בדרכי הטבע - אבל לנגד עיניו נראה בצילומים דבר פלא והפלא כי נברא 'יש מאין' ובמקום הקיבה החל לגדול עור קצת ואולי יש תקווה, וביום שמעלים האור עלה העור... עד שבתוך ב' שבועות נבראה בקרבה קיבה חדשה לאורך ימים ושנים, ויהי לפלא ולמופת. ויהי בר"ח ניסן הבעל"ט נכנס האב עם ב"ב לרבי, והזכירו ב'קוויטעל' את הבת, נענה הרבי ואמר, שמיד כשנולדה הבת הבין מדברי האב שאין כל מציאות שתחיה הבת, על כן המתין לשעת הכושר - נר א' דחנוכה, ואז בקע רקיעים בתפילתו עד שהרגיש שפעל לה ישועה (מששמעה אם הבת דברים מפורשים יוצאים מפי הרבי נפלה לארץ חלשות ונתעלפה רוחה, שהרי באותו היום החל העור לצמוח - והם לא סיפרו לרבי באיזה יום אירע הנס כי לא ידעו מתחילה שהישועה הייתה תלויה ביום זה דייקא).

סיפר אחד מבני חבורתנו בעיה"ת בני ברק יצ"ו (בשנת תשע"ט), כי ב"ב לא חשה בטוב כבר כמה שבועות, וחששו הרופאים שהמחלה הידועה מקננת בקרבה, והורו לעשות סדרת בדיקות מקיפות וצילומים, ביום כ"ד כסלו בבוקר אמרו הרופאים כי אכן נתאמת החשש הנורא, והם רואים בצילומים את הגידול רח"ל. מיד נפלה בבית אימה וחשכה גדולה, והפעיל האיש עסקנים גדולים שיסדרו לו תור בדחיפות אצל פרופסור גדול, וביקש לקבוע את הביקור אצלו בזמן שאחר השקיעה למען יזכה ל'המתקת הדינים' בכח ימי חנוכה, ואכן בערב היו אצל הרופא שבדק היטב אותם הצילומים, ולטענתו הרופאים הראשונים טעו בדבריהם ואין כאן אפילו זכר לגידול...

עוד מעשה שמעתי מאחד מבני החבורה באלעד, אשר בנו עבר תאונה קשה בתחילת חודש כסלו, והיה מוטל בבית חולים, והנה מיד לאחר שהחשיך הלילה והחלו ימי חנוכה להאיר על הארץ נעשה נס גדול, ופתח הבן את פיו לראשונה והחל לדבר בשפה ברורה כאחד האדם.

שמעתי מאיש יהודי הדר בחו"ל שסיפר מה שבדידיה הוה עובדא, כי לפני כשלוש שנים ומחצה גילו הרופאים אצל שנים מבניו מחלה נדירה ל"ע שאינה מצויה כמעט בין הבריות, ולאחר שעירב עסקנים ידועי שם ויועצים רפואיים נתברר לו כי מחמת נדירותה אין ידוע על דרכי הטיפול והריפוי, והנה, בערב חנוכה (תשפ"א) שמע אודות העת המסוגל לקבלת התפילות אודות ענייני רפואה, ובפרט בנר ראשון דחנוכה, סבר וקיבל, ובאמונה שלימה עמד בתפילה ושפך שיח לפני אבינו שבשמים שיחוס וירחם, ואכן תיכף לאחר חנוכה נמצא רופא אשר הציע איזה טיפול, וב"ה שכהיום הזה כמעט ואין זכר למחלה, ואין פלא בדבר, כי כאמור חנוכה הוא זמן שלמעלה מן הטבע...

לד. וכדרך שפירשו את לשון הגמ' (שבת כא:): 'לשנה האחרת קבעום בהלל והודאה', שלכאורה מדוע קבעום רק בשנה שלאחריה ולא באותה שנה, אלא שהתבוננו חכמים בעצמם וראו שהשנה שעברה עליהם היתה שנה אחרת - שכל השנה היתה במציאות אחרת לגמרי לאחר אור חנוכה, ועל כן קבעו לדורות ימים אלו בהלל ובהודאה. לה. כן ידוע מה שפירש הקדושת לוי (קדושה ראשונה) בלשון הגמ' 'לשנה האחרת קבעום בהלל והודאה', שבשנה

הברכות שבירך יצחק את יעקב, שם נאמר (כו כה-כו) 'ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת וכו', ויגש וישק לו, ומדוע חזר הכתוב כמה פעמים על תיבת 'לו', ומבאר כי הנה ברכות אלו לא נאמרו ליעקב לבדו, אלא בזה השפיע יצחק את הברכה לבני ישראל לדורותיהם, ומקור הברכה נמשך על ידי ל"ו נרות החנוכה בכל שנה ושנה, על כן נכתב וחזר נכתב תיבת 'לו', למען נדע את אשר לפנינו לשאוב ממעייני הישועה מלא חפניים, ולא להיות כשוטה המאבד מה שנותנים לו ל"ו.

כתב ב'מחזור ויטרי' (לחנוכה, סדר התפלה וקריאה"ת) ש'חנוכה' הוא מלשון 'חנינה', גם נודע מה שכתב הרה"ק ה'מאור עיניים' ז"ע (מקץ ד"ה זמן) לרמוז עניין חנוכה בלשון הכתוב בפרשת מקץ (מג כט) 'אלוקים יחנך בני', וכוונת הדברים, שיש בה הנחנה של לפנים משורת הדין ושללא לפי מעשי האדם.

ומתאמרא משם הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע, שהשפע היורד בחנוכה דומה לשפע היורד בראש השנה, אולם חילוק יש ביניהם, שהשפע הנקצב

וכל אשר דברנו בשבחי הנס של חנוכה חוזר להיות מידי שנה בשנה^{ל"ה}, כי הנה בגמרא מצינו שחנוכה הוא הנס האחרון שהיה לבני ישראל (שנקבע עליו יו"ט כוכר לנס, ע"י יומא כט.), ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (חנוכה תרל"ו ד"ה חנוכה) טעמא דמילתא, דכל תכלית ומטרת הנס היא לחזק את האמונה בלבנו שהקב"ה הוא לבדו מנהיג את העולם בהשגחה פרטית (שהרי הקב"ה כל יכול ובידו להצילם מיד שונאיהם מעיקרא, ואז לא יצטרכו כלל לנס, אלא שאז לא יתחזק יסוד זה בלבבות בני"), ומזמן לזמן עשה הקב"ה לבני עווד ניסים אחר שנשכח הנס האחרון מבנ"י, כדי לחזור ולחזק את האמונה בהשגחתו ולגלות אלוקותו בעולם, אבל נס של חנוכה עדיין מאיר לנו, והוא חוזר ומתחדש שוב ושוב בכל שנה ושנה כבימים ההם ממש (אלא שבכל דור מתעוררים הניסים למה שנצרך באותו מקום ואותו זמן), ולכן נס זה היה הנס האחרון, גם לכן נקרא 'חנוכה' - מלשון חינוך והתחדשות, כי נס זה יש בו התחדשות מידי שנה בשנה עד ביאת הגואל בב"א ל"ו.

בה דקדק האדמו"ר מבלאזוב ז"ע (ב'הקדמה' לספר 'צבי לצדיק' שהרפ"ס בשנת תרצ"ו) בלשונות הכתוב לגבי

הראשונה כשירדו ההארות של חנוכה סברו שמא אלו רק הארות לשעתם, אך לשנה האחרת הרגישו בעצמם את גודל האורות החוזרים ויורדים לקראת ימי החנוכה, וכבר נוכחו לראות שהארות אלו עתידים לירד בכל שנה ושנה, על כן קבעום לדורות.

לו. וכן למדנו בגמרא (שבת כא:): 'מאי חנוכה, דת"ר בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה וכו', שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה, וביאר הגה"ק הבן איש חי (בן יהוידע ד"ה לשנה) את קושיית הש"ס 'מאי חנוכה', דהכי קאמר, הלא 'חנוכה' היא מלשון חינוך והתחדשות, ומדוע נקרא בשם 'חנוכה' בתוספת אות ה"א הנראית לכאורה כמיותרת, ומשני שהתרחש הנס בימי החשמונאים בכ"ה בכסלו, 'לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה', וכוונת התירוץ, כי האות ה"א מורה על דבר הפרה ורבה, וכמו שנאמר (בראשית מז כג) 'הא לכם זרע', וכיון שקבעו את הימים הללו לכל הדורות בהלל והודאה, לכן אף שהנס התרחש בפועל רק בימים ההם מ"מ פעלו החכמים בקדושתם להמשיך את אורות הנסים בימים אלו לעולם ועד, ומשום הכי שפיר נקרא 'חנוכה' בתוספת אות ה"א, לרמז ולהורות על שפע הניסים שמתעוררים בכל שנה ושנה ממה שהיה בימים ההם.

וב'דברי חיים' (לחנוכה) האריך, שחז"ל הוסיפו יו"ט אלו על יו"ט של תורה כדי שיהא קיום ועמידה לבנ"י מעמד בגלות ולא יפלו ברוחם חלילה, כי בדורות הראשונים הספיק להם האור מן השלש רגלים בלבד, אך בדורות הללו תיקנו חז"ל להוסיף עוד ימים טובים כדי לדחות את החושך, ולכן קבעו את ימי חנוכה לדורות עולם.

לז. פעם נכנס הרה"ק ה'לב שמחה' ז"ע לביהמ"ד בימי חנוכה, והפטיר בלשונו (בקוצר אמרים, וכדרכו), 'אוצרות דרייען זיך און וואלגערן זיך, מדארף זעהן צו אריין כאפן' - 'אוצרות' מסתובבים ומתגלגלים וצריך לתפסם ולחטפם. ועל כגון דא היה זועק הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע (בירח האיתנים) מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק' - שלא ידמה לאותו שוטה וסכל המסתובב ביום השוק, ובמקום לנצל את הזמן לקנות 'סחורה טובה' בזול ולהרוויח הון רב במשך השנה הבאה, הינו מתעסק בזוטות ושטויות...

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ביומא דראש השנה הוא כפי מעשי האדם, ותלוי יה"ר שנוכה לאור באור החיים, באור החנוכה הקרב באתערותא דלתתא, ואילו בחנוכה בא השפע במתנה ובחנינה, באתערותא דלעילא בלבד לח.
 ובא, ונוכה כולנו יחד לרחמים וחסדים מגולים בבריות גופא ונהורא מעליא.

לח. כע"ז רימז הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זי"ע (בן הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב בנו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע) בלשון חז"ל (עירובין יח): 'אמרה יונה לפני הקב"ה, רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם', כי כנסת ישראל נמשלו ליונה (ברכות נג:), וזהו – אמרה יונה לפני הקב"ה, בני ישראל מתפללין קמיה דקודשא בריך הוא שיפסוק להן מזונותיהן בימי חנוכה בשעה שמדליקין את הנרות בשמן זית, כי אז מסורין המזונות בידך לקבלם במתנת חינם, וממילא יזכה כל אחד לשפע הפרנסה, ואל יהיו מתוקין כדבש זה ראש השנה שטובלים בו את התפוח בדבש, כיון שאז מסורין בידי בשר ודם – באותה שעה מודדים לפי מעשי האדם, ומי יצדק לפניך בדין.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת וישב - חנוכה תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

עם פרוס חג החנוכה - מאמר מיוחד:

סיפור נפלא - גודל עת הרצון לתפילות על חינוך הצאצאים בזמן הדלקת נרות החנוכה

החבר התעורר בבהלה, "זה אמיתי!!!"
"אבל עכשיו שבת, מה באפשרותי לעשות???"
מחשבות חרטת מלאו את ליבו. "מדוע המתנתי עם השליחות עד היום, הרי זו כבר הפעם השלישית שהוא מגיע, ומבקש, ומתחנן..."
מיהו החבר? ואיזה שליחות הוטלה עליו? ומדוע לא יכול לעשות זאת בשבת? לקבל תשובות על השאלות הללו, ולהתפעם ממסר ברור ואמיתי מעולם האמת עלינו לחזור לאחור, עם פרוס החנוכה בשנת תשע"ז.
בעצם, עלינו לחזור עוד יותר אחורה לשנת תשע"ג.
ואולי לתחילת הסיפור, שנת תשס"ח.
הרב אוריה שטיין זצ"ל בנו של המגיד מישרים המפורסם הגאון רבי מנחם שטיין שליט"א, חלה במחלה האיומה.
אברך צעיר עם 2 ילדים!
במשך שש שנים התמודד ונלחם על חייו הרב אוריה כאריה, במהלכם אף הוציאו את אחת מעיניו - בכדי להציל את חייו.
במהלכם קידש שם שמים בצורה מדהימה ובלתי נתפסת בדרגות גבוהות של אמונה, של בטחון בהקב"ה, של "שמחים ביסורים".
בניגוד גמור לתחזיות הרופאים שלא נתנו לו יותר מחודשים ספורים, המשיך לחיות עוד שש שנים כאמור, ויתירה מכך - נולדו לו עוד שני ילדים ב".
בשנת תשע"ג נלקח נפש נקי לבית עולמו, והותיר אחריו משפחה שבורה, אלמנה, ארבעה יתומים - שלשה בנים ובת אחת, וכמובן ההורים והסבים האחים והגיסים וכו'.
הילדים - היתומים - גדלו, ונכנסו כולם ללמוד באותו תלמוד תורה חשוב בשכונת "בית וגן" בירושלים.
וכאן מתחיל סיפורנו...
תשע"ז. תחילת החורף.
מנהל התלמוד תורה יוצר קשר עם אם הילדים ומדווח על חוסר חשק ללמוד של הבן - היתום - כבן העשר וחצי שנים שנמצא לאחרונה "מחוץ לעניינים" כלשון המחנך.
האם מאוד הצטערה, אך אי אפשר לומר שהופתעה, גם היא ראתה את חוסר חשקו ללכת לחיידר.
כל המעורבים בדבר טכסו עצה כיצד לרומם את הילד ולהצית בליבו שוב את חשקת התורה - המחנכים והנהלת החיידר, הסבים - הרב שטיין שליט"א והסבא השני, אבי האלמנה. ניסו כך וניסו כך, ללא הצלחות מיוחדות.
באותם ימים, חברו הטוב (לשעבר) של הרב אוריה ז"ל - חבר שהיה בקשר מאד טוב עימו בחיים חיותו - להבדיל. מתעורר בבוקר בבהלה.
הוא ראה את אוריה בחלום---
ככל שהוא מהרהר בחלום, נזכר הוא בכל הפרטים המצמררים:
אוריה הגיע אליו ואמר לו כך: "אחד מבני לא לומד כל כך טוב בתקופה האחרונה. אני מבקש ממך שתיצור קשר עם אימי ותגיד לה שכיון שימי החנוכה מתקרבים, והילד הזה זקוק ליותר תפילות כדי שיחזור לו הטעם בלימוד, שתראה לנצל את העת רצון המיוחדת בשעת הדלקת הנרות ותבקש במיוחד עבור הבן הזה"---
חלום מוזר - חושב החבר לעצמו.
"וכי לא היה לו אל מי להגיע? מה הוא צריך לבא אלי שאני יפנה אל אימו? אין הוא מכיר את כתובתם?"
"ובכלל, מה יותר מתאים שהאמא - אם הילד בעצמה שתבקש עבור בנה - בנם. ככל הנראה שזה סתם חלום, 'חלומות שוא ידברו'".
כעבור יומיים -
"ויחלום שנית", אותו החלום פוקד אותו שוב.
החבר מבטל זאת שוב בליבו וחושב לעצמו: "כנראה שחשבתי ביום על החלום הקודם, ולכן חלמתי זאת שוב".
עברו עוד כמה ימים.
חג החנוכה מתקרב, הגר הראשון יחול בליל מוצאי שבת קודש הקרוב.

הגיע ליל שבת קודש -

עשרים וארבע שעות לפני שחג החנוכה יפרוס את כנפיו, כל בית ישראל ידליקו נר ראשון.

החבר עולה על יצועו, מבלי להתכונן למה שעומד להתרחש בלילה הזה.

אוריה זצ"ל מופיע בפעם השלישית.

הפעם, עם כל העוצמה! בלי להשאיר ספקות או סימני שאלה.

"תגיד לי אתה חבר שלי או לא?!" פתח מיד בתביעה נחרצת!

והמשיך מיד -

"אתה לא מבין שיש לי צער מזה שבני אינו לומד?!" "אני לא יכול לפרט לך מידי הרבה, אבל יש לי ממש צער מזה!!!"

"מה בסך הכל ביקשתי ממך, תפנה אל אמא שלי ותגיד לה שתנצל את העת רצון בזמן הדלקת נרות החנוכה להתפלל על בני! שערי שמים פתוחים בזמן הדלקת הנרות ושהיא תתפלל על בני שיחזור לו הטעם בלימוד!!!"

והוסיף בחרדה ממש: "מחר בלילה כבר חנוכה! מה יהיה?!!!"

אוריה ז"ל ממשיך ומתרחץ לו מעצמו את אחת השאלות שנקרו במוחו מאז החלום הראשון -

"אני לא רוצה לבא ישירות להורים שלי, אני לא רוצה להבהיל אותם"

"תגיד לאמא שלי שאמנם היא מתפללת על הנכדים, וזה עוזר! אבל הבן הזה זקוק ליותר תפילות. ואי אפשר, וחס וחלילה, שלא נפספס את העת רצון המיוחדת בעת הדלקת נרות החנוכה להצלחה בחנוך הילדים!"

החבר היה המום!

תוך כדי החלום, אזר אומץ ושאל את אוריה:

"למה אתה מגיע אלי, למה שלא תפנה ישירות לאשתך - האלמנה - אם הילדים, שהיא תתפלל עבורם!!!"

עונה לו אוריה:

"מכיון שהיא נישאה, שוב אין לי יכולת להגיע אליה" - - -

תוך כדי הדו שיח, שם לב החבר כי פניו של אוריה מאירים ובפניו מופיעות שתי עיניים יפות וברורות, ומיד הוא שואל את אוריה:

"היכן נעלמה הרטיה הקבועה שהיתה לך בשנים האחרונות?"

אוריה ענה לו בתוכחה:

"שכחת היכן אני נמצא? אני רואה פי אלף יותר טוב ממך! מה זה בכלל הגוף?!" מעטפת חיצונית בלבד!

בסיום משפט תוכחה זו - נעלם מעיניו!

החבר התעורר באחת!

זה אמיתי! אמיתי לגמרי!

עכשיו ליל שבת, לישון - אני כבר לא אצליח יותר הלילה הזה. הוא קם, פתח ספר תהילים והתחיל לקרא ברגש רב עבור נשמת חברו הטוב - אוריה ז"ל.

המחשבות רצות, והוא כולו לחוץ, "אני חייב להשיג את אמא שלו לפני שהם מדליקים נרות, ויהי מה!"

"אוי ווי! יש בעיה!"

דאגה כבדה ממלאת את ליבו של החבר - "מה אעשה אם הרב שטיין מדליק נרות מיד בצאת השבת, ואני הרי כן נוהג להחמיר להוציא את השבת רק בזמן רבינו תם".

מראהו המתחנן של אוריה לא משאיר אצלו מקום לספיקות, ומחליט הוא לעצמו - אדעתא דהכי לא קיבלתי על עצמי להחמיר.

מיד, אבל מיד בצאת השבת, ניגש החבר אל הטלפון ומתקשר לבית הרב מנחם שטיין שליט"א, ובליבו תפילה שיצליח במשימתו לתפוס את הרבנית שטיין - לפני הדלקת הנרות!

מתקשר ומתקשר, שוב ושוב, - אין מענה!

"רבונו של עולם, תעזור לי! שיענו כבר, שיענו לפני הדלקת הנרות!"

עבר זמן רבינו תם. והוא מתקשר ומתקשר - - -

יחד עם זאת, הסבא היה נוהג לומר, שהכובע צריך להיות על הראש, ולא הראש בתוך הכובע, כלומר: הראש אינו צריך להיות מונח בזה. בסלבוודקה תרצו את הקושיה על פי דרכם – יוסף נמכר לעבד, וזנרק ממשפחתו. אדם רגיל במצב כזה מאבד את עשתונו. הוא אינו שומע כלום, אינו מריח ואינו יודע כלום, ורק טרוד במה שעומד לקרות איתו, אך יוסף הצדיק שמר על גדלותו. הוא נשאר באותו ישוב הדעת, כאילו הוא נוסע כעת לירושלים... הוא לא איבד את דעתו מן הלחץ – מה יהיה אתי כעת. הוא בטח בה', וידע כי בשבילו נברא העולם והקב"ה נמצא עמו.

במצב כזה, של הרגשת הגדלות גם בזמן הצרות, ודאי שירגיש בריח רע והוא עלול להפריע לו, לפיכך דאג הקב"ה שיריח טוב.

שיטת נובהרדוק – פחיתות המתעניין בריח בעת שבו

ישיבת נובהרדוק חנכה בדיוק לקצה השני – הם עבדו על שבירת המידות. הם הראו כמה קטן האדם, ועד כמה הנאה קטנה של העולם הזה עלולה להוציא מכל שיקול הדעת שלו.

בחור רץ לחפש פחית קולה, ומסוגל בשל כך להפסיד שיעור שלם... אדם רוצה שלבת קצת יותר בנוח, ועבור זאת נוסע לתל אביב לחפש ריפוד לרכב... כמה שעות מבזבזים בשביל ברוז לאמבטיה... בשביל שטויות – יכולים לאבד את הכל.

בנובהרדוק חינכו לשבור את הרצונות. כל מה שאתה רוצה – שתעשה ההפך. מי שאהב להתלבש יפה, חונך בנובהרדוק לקנות לעצמו כובע חדש, לשבת עליו ולרסק אותו, וכך ללבוש אותו...

על פי שיטתם זו תרצו בנובהרדוק – ראו כמה יכול אדם להיות קטן. הוא נמכר לעבד, ומה יכול לעניין אותו בזמן הזה? לא אבא ולא כלום, רק הריח שיש לו בנסיעה... משום כך צריך הקב"ה לדאוג לכך.

הם, כמובן, לא דברו על יוסף הצדיק, אלא על כך שאדם צריך להיות מודע למדות ולכוחות היצר, כלומר: לכוחות הבהים והאפלים שבו, כדי לשבור אותם. הקב"ה ברא אדם עם הכוחות הללו, שוגרמים לו לשכוח את כל מה שיש מסביב בשביל איזו הנאה, ואלמלא ישבור אותן הוא עלול ליפול.

שיטת בריסק – כדי שלא יופרע תלמודו

ישיבת בריסק היתה ישיבה שכולה תורה. הם לא למדו מוסר, אלא כל היום תורה. בבריסק נהגו שחתן בשעת חופתו נותן 'חבורה' מתחת לחופה בסוגיות של קדשים. כשעושים שם ברית מילה, באמצע ההגשה לסנדק לברית מדברים איתו על הרמב"ם...

פעם גאשתי את ראש ישיבת בריסק בירושלים בחנות כובעים. הוא הגיע עם בנו לקנות לו כובע ראשון לכבוד הבר מצוה. במקרים אחרים יש בקניה זו התרגשות גדולה, אך אותו ראש ישיבה דיבר עם בנו על הרמב"ם בהלכות ספק טומאת תהום, ואמר לו ששיטת תוספות בנוזד נראית לא כמו הרמב"ם, ורבי חיים אומר ככה... תוך כדי כך הוא מדד את הכובע, החליף למידה אחרת, ושילם...

בבריסק לא מתעסקים בכלום. יש רק משהו אחד שצריך לעשות בעולם – ללמוד.

לשיטתם אמרו, שאילו היה ליוסף ריח רע הוא לא היה יודע מה מקורו, וממילא לא היה יכול ללמוד... כדי שיוסף הצדיק יוכל ללמוד בשעת הנסיעה למצרים ולשנן את התורה שלמד, דאג הקב"ה שיהיה לו ריח טוב.

שיטת טלז – הריח הוא אות בשמים

טלז היתה ישיבה של ענקי המחשבה. בטלז הדלקת נרות חנוכה לא היתה פעולה שטחית של הדלקת אור, אלא מעשה שפועל בעולמות העליונים. בפעולה הזו מאירים את החושך שהוא היצר הרע! הם חוננו לתפוס בכל דבר את המחשבה שעומדת מאחוריו ואת הועמק הטמון בו. לא היו בטלז שיחות מוסר אלא שיעורי מחשבה, להבין את העומק וההבנה שמסתתרים מאחורי הדברים, ולדעת מה אתה עושה ואיך אתה פועל.

בטלז תרץ רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל תרוץ מדהים –

שני אנשים דוקים בן אדם בסכין – אחד מהם הוא רוצח שפל, והשני הוא מנתח בבית חולים. מה ההבדל ביניהם? הרוצח סכיני מלוכלך. מעולם לא ראינו שרוצח שדוקר אנשים לוקח אלכוהול ומחטא את הסכין שלו בין דקירה לדקירה... לעומת זאת מנתח בבית חולים, שמטרתו לרפא אדם, מחטא את הסכין היטב, כך שיהיה סטרילי לגמרי ולא יעביר חיידקים.

יוסף לא ידע אם מכירתו מגיעה משום שהקב"ה כועס עליו ביותר על שדיבר לשון הרע על אחיו, וכביכול רוצה לזרוק אותו מעל פניו, או שמדובר בניתוח שנועד לתקן את מדותיו ולרומם אותו. מהו המבחן? אם מנקים את הסכין או לא, כלומר: איזה ריח יש לו בדרך, אם יש לו ריח רע, סימן שהקב"ה אומר לו 'לך למצרים, איני רוצה לראות אותך', ומגרש אותך כפי שגרש את ישמעאל שונאו על שיצא לתרבות רעה. אך אם יש ריח טוב, מעיד הדבר שיש כאן משהו טוב, תהליך שביא לתיקון ולריפוי.

זה היה האות שנתן לו הקב"ה בריח הבשמים!

שיטת מיר – גילוי השגחת ה'

בישיבת מיר היו עובדים תמיד על אמונה. במיר הצליחו לעבור את השואה בכוח האמונה, בידיעה שיהודי אף פעם אינו לבד, ותמיד הקב"ה נמצא עמו.

רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, נהג לומר: כשילד נכנס לניתוח הוא רואה את כל הרופאים עם מסכות, בגדי מוסרים ממנו, והוא מושכב על

מיטה קרה כשמעילו דולקת מנורה גדולה. הילד מבוהל ביותר, אך הנה הוא מבחין מבעד לחלון באימו שעומדת ומנפנפת לו לשלום. האמא אינה מורידה בפועל משהו מן הכאב, אך הילד רגוע – אם אמא איתו הוא לא לבד הכל בסדר.

על פי זה בארו במיר – הקב"ה מראה ליוסף, שעל אף שהוא נמכר כעת לעבד, ואינו יודע מה יאכל וכיצד יקיים מצוות, ומה בכלל יקרה איתו, מכל מקום ה' איתו. הקב"ה הראה לו: תראה, אני חושב עליך. לערבים אין אף פעם ריח טוב באמתחתם. פתאום הם נושאים בכליהם בשמים. תזכור שאינך לבד, אלא עם הקב"ה. גם כי אלך בגיא צלמות – לא אירע רע כי אתה עמדי.

שיטת החסידיים – בנשמה אי אפשר לגעת

החסידיים מחנכים לפעול עם לב. הם מדריכים לקיים מצוות עם כל הלב, בהתלהבות דקדושה. לחיות עם שמחה, ולא לפעול כמו רובוט.

את קושיטתנו באר רבי יצחק מוורקי זצ"ל על פי שיטתם באופן הבא – כל ההנאות שבועול: אכילה, שתיה, רחיצה ושינה – הן הנאות גשמיות. יש הנאה אחת שהיא רוחנית: הריח, כפי שאמרו חז"ל (סברכות מג ע"ב) איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו? זה הריח. זוהי היסבה להרחת הבשמים במוצאי שבת – כשהנשמה היתרה מסתלקת מן האדם.

בריח הטוב אומר הקב"ה ליוסף: הם יכולים למכור את גופך, לקרוע לך את הבגדים ולזרוק אותך לתוך בור. בגוף הם יכולים לענות אותך, אך בנשמתך הם אינם יכולים לגעת. שם תמיד ישאר ריח טוב. על הנשמה שלך תשמור כעל בבת עינך.

עד כאן דבריו של רבי אליהו ברוך פינקל.

לחטוף כל דבר טוב

כאשר אמרתי את הדברים לפני בחורי הישיבה שלנו, הם שאלו: ומהו התרוץ לפי דרך הישיבה שלנו?

נענית ואמרתי להם:

יש לכם רב שמשנן לכם כל הזמן: תתפסו מה שאפשר לתפוס. אתם יכולים לחטוף ברכה אחת טובה? מצוה אחת קטנה? שתי דקות מהשיעור? תעשו כל מה שאתם יכולים לעשות.

לפי זה נבין מה רמז הקב"ה ליוסף הצדיק. הקב"ה אמר לו: נכון, הכל שחור, אבל משהו טוב אתה יכול לחטוף. יש לך ריח טוב במקום ריח רע – קח ותהנה לפחות מזה. אל תאמר: אם הכל רע לי, כבר לא שווה כלום. יהודי צריך להעריך אפילו דבר קטן כמו ריח טוב בדרך למצרים!

(רבי גואל אלקריף – דורש טוב)

וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו, וגו' מדוע פניכם רעים היום" (מ, ז)

כשלומדים אנו פסוק זה, צריך להבחין ולהתעורר בנקודה חשובה מאוד, והוא, שחובת האדם להיות מטיב פנים לחבירו בכל מצב, וכדאמרו "לעולם יקדים אדם שלום לכל אדם ואפי' לגוי שבשוק".

"לעולם" מהו? כי אצל האדם יש לפעמים מצבים קשים, שרוחו שבורה בקרבו מפני הצרות שיש לו, וכשחבירו נפגש בו ומכרכו ב"בוקר טוב" לבבי, משיב לו בפנים קודרניות... וכ"ש אם כמה ערביים שבשוק יפנו אליו לברכו, שלא יביט לעברם כלל, וק"ו בן בנו של ק"ו לראות גוי במצוקה ולגשת אליו ולשאלו "מה אירע?" "מה אפשר לעזור?" דברים כאלו לא עולים על דעתנו בזמני צער ויגון.

והנה, יוסף במצרים מכור לעבד, נתפס על מעשה שלא היה ולא נברא, והוכנס לבית הסוהר, וכבר עשר שנים יושב שם ללא עוול בכפו, ואינו רואה פתח הצלה משום מקום, ובוודאי שמצב כזה היה לכאן צריך להעכיר את רוחו, לפי מושגינו, ובוקר אחד, רואה יוסף שני הערביים שאתו בבית הסוהר ומבחין כי פניהם רעים היום הרי בהכרח שהבין וראה כל אותם הימים יום ויום וראה את שלומם, שלכן הבחין שהיום אירע משהו, וכבר הוא מקדים לשאלם "מדוע פניכם רעים היום", ולא שהם באים להתייעץ עמו, ואינו ממתיך יום או יומיים לראות מה מצבם אלא תיכף הוא שואל אותם למצבם.

ושינוי בברייתא (מסכת כלה רבתי) ר' יהודה אומר דרכן של ת"ח, עניו, ושפל רוח, רזיו, וממולח. ומפרשין התם, דכתיב "ממולח טהור קודש", שצריך תלמיד חכם להיות ערב לכל אדם, ולא יהיה כקדירה שאין בה מלח!

כלומר: כי כמו שכחור מלח בתבשיל הרי כל התבשיל אין בה טעם טוב... כך גם ת"ח שהוא מלא בעניויות שפילות רוח, וכל שלל המעלות שמנו שם חכמים, אבל אם אינו "ממולח" אין בו טעם... שאם שוקע הוא בתלמודו או רץ לעשיית מצוות ואפי' גמ"ח, ובדרכו פוגשו אדם ואומר לו שלום בפנים מסבירות, והלה לרוב טרדתו עונה לו בוקר טוב חמוץ... הרי אין בו טעם טוב, וא"א לקרא לו "טהור קודש" ואימתי נהיה מושלם עם טעם וריח, כשיודע להסביר פנים כראוי בכל מצב, ולכל אדם, בעריבות ובשמחה, ושלא יהיו פניו החמוצות בכור ברשות הרבים... ובכך הרי הוא ממולח טהור וקודש!

סיפר לי אדם אחד, שבבחרותו תר אחרי ישיבה ללמוד בה ונסע לסלבוודקה להכיר את המקום, וכשהגיע, אמר בדיוק הסבא ז"ל שיחה לתלמידיו, ושמע אז רעיון עמוק ונחרתו הדברים בליבו, וכך אמר הסבא, נתאר לעצמינו שרואים אנו אדם שעומד בפתח בית הכנסת עם כד חלב בידו האחת וכוס בידו האחרת, ומוזג ומשקה לכל נכנס, כוס מליאה חלב... הלא היינו מתפעלים מאותו איש עד למאוד.

ואם כך, סיים הסבא, הרי תוכחה מוסרית לכל אדם, שיכול בקלות להעפיל לדרגה גבוהה יותר, בפחות מאמץ! שאילו בכניסתו וביציאתו מביהמ"ד יאמר וישיב לכל אדם בלבביות, בחיך עד שהלה ישיב כמו"כ חזרה כשחיוך על שפתיו, הלא הוא גדול מאותו זה שמשקה חלב, ומפורש אמרו חז"ל (כתובות קיא) גדול המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקה חלב!!! כנראה אפוא, שמלאכה זו להשקות חלב כל בוקר עם כל המאמץ וההוצאות הכרוכות בה קלה יותר מלחיך לחבר!... נביא אם כן מעשה נוסף המלמדינו דעת, ומידות דרך ארץ ומוסר, אולי ישמעו באזנו ויפתח ליבנו.

(להגיד)

מון הראוי להסמיך לכאן מה שמביא בספר ציוני תורה בשם אחד מהצדיקים, שביאר, שספר השל"ה הק' עה"ת מחוברים ג' הפרשיות וישב, מקץ, ויגש, לפרשה אחת שלימה, ומה הטעם? וביאר, עפ"י המסופר על הרה"ק בעל ה"שנח משה" זי"ע, שנוהג היה שלא ללמוד מסכת בבא בתרא אלא אם כן יהיה לו זמן ללמוד מדף כ"ג עד קס"ה ברציפות! ומדוע? מפני שבדף כ"ג מסופר שהוציאו את רבי ירמיה מבית המדרש, ובדף קס"ג מסופר שהחזירו אותו. ולא רצה להפסיק כשרבי ירמיה בחוץ... כן הדבר גם כאן, בפרשת וישב התחיל מכירת יוסף ובפרשת ויגש כבר התוודע אל אחיו, ולא רצה השל"ה הק' להפסיק באמצע.

ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה (ט, י)

... רשע אומרים לו" מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי, אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף, אמרו עליו על יוסף הצדיק, בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים... ולא רצה לשמוע אליה, נמצא וכו' יוסף מחייב את הרשעים" (יומא לה, ב)

לכאורה, שואל רבי איצ'לה בלור, תשובת הרשע אינה מובנת כלל. שואלים אותו מדוע לא עסק בתורה, ומה הוא עונה? איך אלמד תורה, הלא "טרוד הייתי ביצרי" – הייתי עסוק בשטויות... נתאר לעצמנו שמשגיח ניגש לבחור בישיבה ושואל אותו: "היכן היית אתמול, מדוע לא באת ללמוד?" והוא יענה: "כבוד הרב, כי"צ רציתי ללמוד, אבל הייתי עסוק".

- "במה היית עסוק?"

- "ישבתי עם חבורת פרנחיים על הברזלים ולא יכלתי לעזוב באמצע..."

וכי תירץ הגיוני הוא זה? הלא ההתנשאות שבדבריו כבר גדועה יותר מעצם הטענה!

כדי לשבר את האוזן כמה לכאורה מגוחכת טענה זו, נזכיר מעשה שמספר ה'בן איש חי', על אדם שהגיע אל רב העירייה בערב יום הכיפור ואמר: "באתי לבקש דרך תשובה על מעשה עבירה שעשיתי".

- "מה עשית, איזו עבירה?"

- "כבוד הרב, לא נטלתי מים אחרונים".

נו, טוב, זה באמת לא בסדר, אך עדיין ביטול נטילת מים אחרונים אינו כה חמור"...

- כבוד הרב, לא נטלתי מים אחרונים מפני שגם לא נטלתי מים ראשונים לפני הסעודה".

- "אכלת בלי נטילת ידיים?!"

- "כן".

- "מדוע?"

- "כבוד הרב, אם אני אוכל מאכלי טריפה, היעלה על הדעת שאטול ידיים לפני הסעודה?"

- "אכלת נבילות וטריפות?! מדוע? הרי ישנן כל כך הרבה מסעדות כשירות, ומדוע הוצרכת לאכול מאכלי טריפה?"

- כי כל החנויות היו סגורות, זה היה בשבת..."

ואדם זה בא לבקש תשובה על מים אחרונים...

וכן, שואל רבי איצ'לה, כיצד זה שעל התביעה מדוע לא עסק בתורה, אומר הרשע: "טרוד הייתי ביצרי" – עברתי עבירות ולא היה לי זמן ללמוד גמרא. איזה מן תרוץ הוא זה?

התשובה היא, שאכן כך הוא: עד כמה שמעשי העבירות גרועים הם, עוון ביטול תורה עולה עליהם בחומרתו! "טרוד הייתי ביצרי" פחות חמור מביטול תורה. לכן, אדם מעדיף שיענישוהו על העבירות שעבר מחמת יצרו, רק שלא יענישוהו של עוון ביטול תורה שהוא החמור מכל!

מנהג האשכנזים שבכל עניין שיש צורך להזכיר שמו של אדם, מזכירים אותו עם שם אביו, כגון כשקוראים יהודי לתורה אומרים: "יעמוד יוסף בן יעקב" וכן על הקבר כותבים: פה נטמן ראובן בן יעקב" וכו'. המקום היחיד שמזכירים את שם האב הוא בתפילה על החולה.

מדוע?

באר ה'בן איש חי': משום שלאביו יש גם עוון ביטול תורה, משא"כ הנשים שאינן חייבות בלימוד תורה ואין להן עוון זה. לכן כשבאים להתפלל על חולה, מזכירים את שם אימו, כי הזכרת שם האב עלולה לפעמים אף להזיק יותר כי יש בידו ביטול תורה

(ומתוק האור)

התשובה האמיתית לטענת ה"אילו"

ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר סריס פרעה שר הטבחים (לט, א) היצר הרע עובד הרבה עם כוח הדמיון. אחד מן הדמיונות שבהם הוא משתמש הוא ה'אילו'. אצל בחורים מדובר ב'אילו הייתי לומד בישיבה אחרת'.
1

ואם כך, סיים הסבא, הרי תוכחה מוסרית לכל אדם, שיכול בקלות להעפיל לדרגה גבוהה יותר, בפחות מאמץ! שאילו בכניסתו וביציאתו מביהמ"ד יאמר וישיב לכל אדם בלבביות, בחיך עד שהלה ישיב כמו"כ חזרה כשחיוך על שפתיו, הלא הוא גדול מאותו זה שמשקה חלב, ומפורש אמרו חז"ל (כתובות קיא) גדול המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקה חלב!!! כנראה אפוא, שמלאכה זו להשקות חלב כל בוקר עם כל המאמץ וההוצאות הכרוכות בה קלה יותר מלחיך לחבר!... נביא אם כן מעשה נוסף המלמדינו דעת, ומידות דרך ארץ ומוסר, אולי ישמעו באזנו ויפתח ליבנו.

ר' ראובן מלצקי שוחח פעם על גדולי הדור הקודם, ונתגלגלה השיחה למעשה נפלא ומוסרי על ר' לייב חסיד מקעלם, וכך סיפר:

בהיותי אברך צעיר לימים, חשקה נפשי להכיר את גדולי וצדיקי הדור, וללמוד מדרכיהם, ושמעתי על ר' לייב חסיד, שהיה מפורסם לצדיק וחסיד בעיירת קעלם, שמתו פעמי אל העיריה, חיזרתי על מקום מגוריו ודפקתי בדלתו, בעודי דופק, שומע אני מיד שמעבר לדלת "רץ" מאן דהו, וכשנפתחה הדלת ראיתי שהיה זה ר' לייב חסיד בעצמו, שכיון ששמע דפיקות רץ תיכף לפתוח. ובעודי משתהה על הדבר, כבר הושטה לי ידו בשלום עליכם נלבב עד למאוד ובמתניקות שלא תתואר בעט סופר, ותיכף אחז בי בשתי ידי ונהניסני לביתו פנימה, והניח ידו האחת על שכמי, משל היינו ידידי נעורים, והחל מתהלך עימי כך אנה ואנה בחדרו והשאלות זרמו מאליהם, מה נשמע, מה עושים אתם, איך אתם מרגישים ומה שלום הילדים ואיך הפירסה וכו', כך שוחח ושוחח כשחיוך נסוך על פניו וידו על שכמי במשך עשרים רגעים!

וכאן פנה ושאל, נו... כעת תאמר לי בבקשה מי אתם? כלומר שלא ידע ולא הכיר מי אני כלל, מסביר ר' ראובן, אלא מאי למדתי, שהיו מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, "כל אדם" באשר הוא, ובסבר פנים היפות ביותר! דרכן של תלמידי חכמים... פלאי פלאות!

ולכשנתבונן בכל מה שאירע ליוסף למן היותו בבית אביו עד בואו אל מלכות מצרים, נראה שהכל שרשרת ניסים אחת גדולה, מעשה גורר מעשה כל פרט אחוז במשנהו, יעקב עשה כתונת פסים האחים שנאוהו, מכווהו למצרים, ומעשה דפוטיפר ענין החלומות וכו'.

ואולם מעשה זה של שאילת שלומם של אותם שני המצריים, יוסף עשה בעצמו זאת בעצמו ומזוהר ליבו, כמבואר לעיל באריכות והרי אם לא היה ניגש לשאול בשלומם, או שלא היה מבחין כל הימים במצבי הרוח של השנים הרי שלא היה נעשה למלך מצרים, ונמצא ששאילת שלום אחת הביאה וגלגלה את יוסף מן הבור עד "ויוסף הוא השליט" ומכאן מה כוחה של שאילת שלום ולהיפך חומר מניעת מעלה זו עד היכן מרחיקה לכת.

העיתון הפופר - רבי יעקב גלינסקי

אימי ע"ה הייתה מנוייה על עיתון של אגודת ישראל בפולין, שקראו לו "טאג בלאט", העיתון גמא מרחקים עד שהגיע אל בתינו בעיירה בשעות אחר הצהריים. הוא היה מוקד משיכה לנשים רבות בסביבת מגורינו, כדלהלן. חרוט בזכרוננו מימי ילדותי פרט מעניין שהתרחש סביב העיתון.

באזורינו התגוררו נשים שלא ידעו לקרוא בשפת המדינה הכתובה, הן ידעו לקרוא לשון הקודש, ולדבר פולנית, אבל לא ידעו לקרוא ולכתוב בפולנית. וכיוון שהם – כמו כולם- רעבים היו לחדשות מהעולם, הרי שלפנות ערב, היו אותם נשים מפנות לעמן קצת זמן ונכנסות לבתינו לשעה קלה, אימי הייתה קוראת להם את ה'חדשות' הכל טוב ויפה.

ויהי ערב.

אחת השכונות, אשה מבוגרת, הקדימה לבוא. היא נכנסה לבית בשעה שאמא עדיין הייתה עסוקה בקילוף תפוחי אדמה במטבח. כאשר ראתה שהעיתון כבר מונח בפתח הבית, הגביהה אותו והסתכלה על כתבה בעמוד הראשון, בנושא בניית אניה חדשה (האנגלים בנו אז אניה חדשה)

לפתע, נזעקה הישישה בקול גדול, האשה שלא ידעה לקרוא רצה פנימה עם העיתון וצעקה:

- "דבורקי (לאמי קראו דבורה) מה קורה לך, ספינה טובעת בים ואת עומדת ומקלפת תפוחי אדמה במטבח!..."

אמא שעדיין לא עלעלה בעיתון, מיהרה לקראתה, יצאה מהמטבח עם הסינר. נטלה את העיתון והביטה בו. מיד הבחינה בטעותה של הישישה:

כיון שלא ידעה לקרוא, היא אחזה את העיתון הפוך – וראתה ספינה הפוכה... אמי סנטה בה בידדות: מה איתך? כך קוראים עיתון? הלא כתוב כאן שבונים אניה! את לא יודעת לאחוז עיתון. תביני באנגליה בנו אניה פאר חדשה".

כילד, המילים האלו נחרטו במוחי, עם מוסר השכל שבהן:

האדם קורא את המציאות בצורה הפוכה, הוא לא יודע לקרוא, חושב שהספינה טובעת, בו בזמן שההיפך הוא הנכון – בונים אניה חדשה...

אין לנו השגה באבות הקדושים, אך מה שאנו כן יכולים ללמוד מפרשתינו, שהם, ידעו לקרוא ואנו לא...
2

יוסף הצדיק ע"ה הסתובב במקומות קשים ורעים, מי בכלל יכול להעלות על הדעת את הסבל שלו עשרות שנים. הוא החזיק מעמד למה כי "ה' עמו". יוסף ידע שה' מנהל אותו ויכל מה דעביד רחמנא לטב עביד" – לא אני מנהל את העולם. ולבסוף? התגלה כי הצרות רק הועילו לו להרויח כפל כפליים.

אילו היו לי יותר כשרונות'. אילו היה לי חברותא אחרת' או 'אילו הייתי גדל בבית אחר', 'אילו הבנים היו יותר מוצלחים ורגועים'... איש איש ונסיגותיו וה'אילו' שלו.

הנסיגון של יוסף הצדיק הוא מורה דרך להתמודדות עם היצר הרע של 'אילו'. הוא מדריך אותנו כיצד לחשוף שהכל דמיון אחד גדול ולפוגג את כח היצר. ליוסף הצדיק היה את ה'אילו' הגדול ביותר בהיסטוריה:

יוסף נפל בבת אחת מאגרא רמה לבירא עמיקתא – עד גיל שבע עשרה הוא היה מרופד בתנאים הטובים ביותר שהיו בתבל. הוא גדל בחממה רוחנית שאין כמותה. הוא מצד עצמו היה נשמה גבוהה – זיו איקונין שלו דומה ליעקב, אביו היה יעקב אבינו, אמו – רחל אמנו. יעקב אבינו היה עם הרב'ה שלו וגם החברותא, והעביר לו את כל מה שהוא למד משם ועבר. אין מצב מושלם יותר מן המצב הזה. לא מדובר כאן רק בישיבה טובה וחברותא טובה אלא משהו שהוא הרבה מעבר לכך ואין לנו מושג בו. יוסף צועד במסלול של גדילה, ובדרך הטבע הוא עומד לצמוח לתנא אלוקי.

והנה בגיל שבע עשרה, בבת אחת – טאראח. נפילה עצומה אל התנאים הקשים ביותר שיכולים להיות בתבל. לא מדובר שמצא את עצמו לפתע בישיבה סוג ג' עם בעיות של חברותות וחברים, אלא שהגיע למקום שאין בו לא ישיבה ולא בית כנס, לא טלית ולא תפילין, לא חומש, לא משנה ולא גמרא. הוא מגיע למצרים, הנקראת 'ערות הארץ', מוקד הטומאה, מקום שיש בו עבודה זרה, גילוי עריות וכשפים.

הוא עצמו נמצא בבית פוטיפר וסובל נסיונות נוראים מאשת פוטיפר. במשך תקופה ארוכה הוא נאלץ להתמודד עם פתויים איומים מהבוקר עד הלילה. לאחר מכן הוא נכלא למשך עשר שנים בבית סוהר, בתוך בור אפל. אין מדובר כאן בתנאים שזוכים להם בימינו אסירים פלשתינאים. בתהלים (קה, יח) מתוארים התנאים הקשים שהיו לו: 'עיני כבבל רגלו ברזל באה נפשו'.

באותם ימים לא היה טלפון או פקס. שום תקשורת עם בית אבא לא היתה לו. יתרה מזאת, מצרים היתה מקום שבדרך הטבע לעולם לא יוצאים ממנו, ויוסף לא ידע אם קיים סיכוי כלשהו שאי פעם יראה את אביו ואחיו.

היצר הרע מפתה אותו: אתה בחור מוכשר, יפה תואר, תפתח חיים חדשים, תבנה קריירה! אך למרות הכל ממשיך יוסף לעמוד בצדקותו!

ואז בא היצר הרע ומתחיל לטעון את טענות ה'אילו' – אילו הייתי נשאר בבית של יעקב, איזה שטייגען היה לי... הייתי מלאך אלוקים... מה רוצים ממני כעת? למה כבר אפשר להגיע בתנאים כל כך קשים??

גם אם יוסף עצמו לא חשב על כך, אכחשו היינו חושבים כך במצב כזה.

מהי האמת שמהווה תשובה לטענת ה'אילו' שטען היצר הרע ליוסף? בפרשת פנחס מפורטים כל יחסיהם של ישראל: "חונן משפחת החנוכי לפלוא משפחת הפלאי" (במדבר כו, ה), בכל משפחה יש תוספת של יו"ד בראש וה"א בסוף. רש"י הקדוש נותן טעם בדבר: "לפי שהיו האומות מבזין אותם ואומרים: מה אלו מתיחסין על שבטיהם, סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקדוש ברוך הוא שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר: מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם".

מצרים מכונה 'ערות הארץ'. כאשר הגיעה לשם שרה, מיד לקחו אותה למלך, ואברהם ידע לצפות זאת, משום שהנהול במצרים היה שאם אשת איש מוצאת חן בעיני המלך – הורגים את בעלה. שם היו בני ישראל! נתונים בטומאה הגדולה ביותר שקיימת בעולם.

אם לא די בכך, הם היו עבדים של המצרים. מי שקצת מבין את משמעות המושג 'עבדים' שכיום אינו מצוי, יודע כי בעבד יכול האדון לעשות כל מה שהוא רוצה בלי לתת דין וחשבון לאף אחד. הוא יכול להטביע אותו, לחנוק אותו ולעשות לו כל מה שעולה על דעתו. כך בכל העולם, ובמצרים – על אחת כמה וכמה, עבדים במצרים נחשבו לאבק אדם.

לפיכך, אך טבעי היה שאומות העולם ביזו את ישראל ואמרו להם: אתם מתיחסים למשפחות ולשבטים... הרי אם בגופכם שלטו המצרים – בנשותיכם על אחת כמה וכמה.

אך התורה מעידה שבני ישראל היו כולם מיוחסים, וכולם כשרים – שבטי ק-ה עדות לישראל. המצרים לא פגעו בשום בת ישראל לרעה ולא טימאו אותה, מלבד אחת שפרסמה כתוב – שלומית בת דברי. כולם אהובים, כולם ברורים. לעניות דעתי, זהו נס שמבחינה מסוימת הינו הרבה יותר גדול מקריעת ים סוף, שכן קריעת ים סוף היה נס של לילה אחד, והנס הזה חל יום יום, לילה לילה, כפול שש מאות אלף איש! נסו להכפיל את זה בשלוש מאות ששים וחמישה ימים בשנה, ואת התוצאה במאתיים ועשר שנות שיעבוד... בכל הזמן הזה – אחת הייתה ופרסמה הכתוב!

איך ארע הנס הגדול הזה?

זמן רב לפני בוא בני ישראל למצרים שלח הקב"ה לשם את יוסף הצדיק. יוסף עמד מול פתויים נוראים של אשת פוטיפר. הנסיגון היה עד לב השמים, וכשהו אעמד בזה הוא הכניס כוח של קדושה לכל עם ישראל.

זהו שאמר יוסף: "כי למחיה שלחני אלקים לפניכם" – למחיה רוחנית. הוא העניק להם כח לעמוד בנסיגון.

ה"שפת אמת" העיר הערה נפלאה על הפסוקים.

נאמר: "ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר סריס פרעה שר הטבחים... ויהי בבית אדניו המצרי (לט, א-ב). מה בא הכתוב להדגיש במילים "ויהי בבית אדניו המצרי" לאחר שכבר אמר התורה שהיה שם?

תמיהה זו חוזרת ונשנית גם כשהגיע יוסף לבית האסורים. הכתוב אומר "ויתנהו אל בית הסהר", ומיד חוזר ואומר "ויהי שם בבית הסהר" (שם, כ), ושוב אנו תמהים – מדוע? הרי כבר אמרנו שהוא הגיע לשם!

אלא, שאדם אחר היה שוגה בחלומות של 'אילו' – אילו לא היו אחי מורידים אותי לכאן... אילו יכולתי לחזור אל אבי יעקב... אך יוסף לא נתן לעצמו לעשות זאת. הוא אמר: בלי חלומות וכלי דמיונות. העבודה שלי כעת היא: 'ויהי שם!' הקב"ה שם אותי בבית פוטיפר, למרות הנסיגון שיש בו, כי פה העליה שלי, כאן ה'שטייגען' שלי. לאחר מכן הוא הוביל אותי לבור האסורים, וזה תפקידי.

יש אנשים שאוהבים להזכר: פעם היו לי תנאים טובים... פעם יכולתי לגדול... יש כאלו שמדמיינים את העתיד – בישיבה קטנה אתחיל ללמוד... כעת אני בשידוכים, אחרי החתונה אתפוס את עצמי... יוסף מלמד אותנו: "ויהי שם" – למקד את המאמצים בתפקיד שנתן לנו הקב"ה כעת!

קורה לפעמים אצל אברך שהאשה חולה ואינה מתפקדת רח"ל או שהילדים חולים, והוא נאלץ לבלות לילות שלמים בבית חולים. במצב כזה אפשר להכנס לתסכול – מה עם השטייגען?

עלינו לדעת שיש שטייגען של סטנדר ויש שטייגען שעושים בבית חולים. כל תפקיד שנתן לנו הקב"ה הוא הזדמנות לעליה רוחנית. אדם יכול לעבוד בכל מצב. השטייגען של יוסף התחיל אצל יעקב אבינו, אך לאחר מכן השטייגען שלו היה לעמוד בנסיגנות של בית פוטיפר ושל בית סוהר עם אמונה וביטחון, כששם שמים שגור על פיו. לכל שלב יש את הנסיגנות שלו.

פעם אמר לי אברך: התנהלות בבית דורשת הרבה סבלנות כלפי האשה והילדים, ואני מרגיש שאני לא תמיד עומד בנסיגון הזה.

אמרתי לו: יש לך טעות יסודית בכל הגישה. אתה התרגלת לחשוב, שאדם יורד לעולם לעשות שטייגען – עם הגמרא והסטנדר והחברותא, והאשה והילדים הם הנסיגות של החיים. אך האמת היא, שהאשה והילדים הם השטייגען של החיים. זו העליה הרוחנית של האדם! כל מצב עם הקשיים שלו מזמן לאדם תפקיד שהקב"ה רוצה ממנו. לפעמים תפקידו הוא להרגיע את הילד או את האשה.

זהו הלימוד הגדול מיוסף הצדיק: דוקא שם, בחושך, היה לו תפקיד לבנות את כלל ישראל.

לכל אחד בעולם יש תפקיד – שאף אחד אחר אינו יכול לעשות! לפיכך נברא האדם יחיד. גם בחור שנדמה לו שיש לו את המידות הקשות ביותר בעולם ותאוות רעות, וגם בכשרון הוא מוגבל – יש לו תפקיד מסויים שאותו לא יכול לעשות לא החפץ חיים ולא רבי חיים עוזר, ולא רבי אהרן לייב, וגם לא משה ואהרן. אחרת הוא היה מיותר פה ולא היה נברא. ההתמודדות הללו הן קידוש השם שהוא, ורק הוא, יכול להביא.

(רבי אליהו דיסקין – דורש טוב)

"עצת ה' היא תקום"

יוסף סיפר לאחיו על חלומותיו. התקוממו: "המלך תמלך עלינו [בהסכמתנו], אם משול תמשל בנו" [בעל כרחנו] (בראשית לו, ח). ומכרוהו לעבד, באמרם "ונראה מה יהיו חלמתיו" (שם, כ). ומה, בסופו של דבר? לא זו בלבד שלא מנעו קיומם, אלא שעל ידי המכירה נסתבכה המלוכה! "ואתם חשבתם עלי רעה, אלקים חשבה לטובה!" (בראשית כ).

פרעה שמע מאצטגניניו שעתיד להולד מושיען של ישראל וילקה במים [במי מריבה], ואמר: "הבה נתחכמה לו", למושיען של ישראל. גזר "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו". ולבסוף, על ידי גזרה זו עצמה, גדל בארמונו את משה רבינו, ושם למד טכסיסי מלכות (ראב"ע שמות ב, ג)!

והספור הידוע בגמרא (שבת קט ע"א) ביוסף מוקיר שבת, שהחוזים בכוכבים הודיע ולשכנו הנכרי עתיר הנכסים שיוסף ינחל כל רכושו. מה עשה, מכר כל אשר לו, את האחוזות והנחלאות, הבתים והטירות, התבואה והסחורות, והמיר הכל במרגלית יקרה. כדי שלא לאבדה, טמנה בכובעו. כשעבר על הגשר באה רוח והעיפה כובעו לנהר, בא דג ואכלו. עלה הדג ברשת בערב שבת לנפות ערב. אמרו: "מי יקנה בכזו שעה", והשיבו: "יוסף מוקיר שבת!" קנאו ומצא את המרגלית. מכרה בשלש עשרה עליות מלאות דינרי זהב. אמר לו אותו סבא [אליהו הנביא (תוספות חולין ו ע"ב)]: מי שמלוה לשבת, השבת פורעת לו!

ונה, אילו לא היה אותו נכרי מוכר כל נכסיו ומשקיע תמורתם במרגלית, איך היה יוסף זוכה בכל הנכסים הפוזורים? נמצא, שכאשר בקש להפיר את הגזרה פעל למעשה בשליחות עליון! ובענין זה -

ירד בספינה, והתרגשה סערה. המלחים קראו איש לאלוהיו, ולשואו. יונה התגלה בירכתי הספינה וסיפר סיפורו, וחידו חרדה גדולה. הורידוהו לים, ושקט מיד. העלוהו, והסערה התחדשה. הורידוהו שוב, ובלעו הדג. "וייראו האנשים יראה גדולה את ה', ויזבחו זבח לה', וידרו נדרים" (יונה א, טז). התפלל יונה ממעי הדגה, והקיא ליבשה. שב ונצטווה, והלך. קרא קריאתו, "ויאמינו אנשי נינוה באלקים". כתב הרד"ק: "כי אנשי האניה היו בעיר והעידו עליו כי הטילוהו אל הים וכל ענינו כאשר היה, לפיכך האמינו בנבואתו ושוב בתשובה שלמה" -

הרי לנו שכאשר האדם מנסה להתחכם על רצון הקדוש ברוך הוא, "וישב בשמים ישחק, ה' ילעג למו" ואדברה, על ידו יסובב את עצתו ביתר שאת ועזו! (והגדת)

"נכאת וצרי ולט"

יום אחד פגש בי ר' יצחק ויזר, יהודי בני ברק, חסיד בורשא. סיפר לי סיפור אודות דין תורה מעניין שבא לפני הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל מברודי. (היה זה לפני הגאון המהרש"ם מברעזאן, ומופיע בשו"ת מהרש"ם) ומעשה שהיה, כך היה.

פרנס הקהילה זומן ללשכת המושל. זימון כזה לא בישר טובות. עלה, וחששו התאמת. המושל הודיעו שגדוד צבא עומד לערוך אימונים במחוז, ויהודי העיירה נדרשים לארח את החיילים, חייל ושנים במשפחה. חשכו עיניו: לארח בריון גוי בבית, על הליכותיו ושפתו ההמונית וגדופיו הנוראים. להאביסו, ולהשביע רצונו, שאם לא כן מי יודע כיצד יביע מורת רוחו. ובבית נערות צנועות. בקצרה, בשורת איוב. אבל גזרת המלכות היא. כינס את יהודי העיירה והודיעם.

הידיעה הממה, אבל היו ביניהם חסידים שהתעשתו מיד: "נפנה אל הרבי, ויעתיר להעביר רוע הגזרה!" היו שם 'מתנגדים' שהתייחסו בספקנות, אך מובן שלא התנגדו.

הגיעה המשלחת אל הרבי, שנענה: "כמה שווה עבורכם להעביר רוע הגזרה?" אמרו: "כל מחיר, רבי!" מלבד הפגעים הרוחניים, הרי 'הארוח' יעלה הון עתק! אמר הרב: "אני אוסף עתה כספים למצוה רבה של פדיון שבויים. אם נתנו לי אלף קרונות - אלף כתרם, המטבע האוסטרית - תושעו!"

אורו עיניהם. אם יחלקו סכום זה בין המשפחות, יצאו מרווחים. שבו לעיירתם ובשרו על הישועה. החסידים שמחו, וה'מתנגדים' פקפקו.

בטחו החסידים בכוחו של רבם, והציעו עסקה: יתנו הכל את חלקם, ואם הרבי לא יפעל לבטול הגזרה יחזירו להם החסידים את כספם!

היתה זו הצעה שאין לסרב לה. שבה המשלחת אל הרבי וצורו הכסף בידה. שמח והבטיח שבזכות המצוה "שאיין לך מצוה גדולה כמוה" ומצוות אין ספור כלולות בה (רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ח ה"י) לא יהיו הם שבויים בכף אורחיהם.

כעבור ימים מספר נקרא פרנס הקהילה אל המושל. הודיעו שהגיע מכתב המבטל את התכנית הקודמת. האימונים לא יתקיימו במחוז זה, וגזרת הארוח בטלה. לחסידים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. אחת היא, אם פעל זאת רב או זכות המצוה פעלה.

ה'מתנגדים' לא ויתרו. עלו אל המושל, ובקשו לראות את המכתב שהגיע מעיר המלוכה. עיינו בו ומצאו, שנכתב לפני שבועיים ימים והתמהמה בשיגורו וכדרכי הדואר. הווה אומר, שהגזרה בטלה עוד לפני שהיו אצל הרבי. הווה אומר, שלא הרבי פעל את הישועה.

תבעו שהחסידים יעמדו בדיבורם וישיבו להם את כספם.

החסידים טענו שהרבי צפה הכל ברוח קדשו, וביטל את הגזרה בשרשה עוד לפני בואם. ה'מתנגדים, בטלו ולעגו, והעיירה היתה כמרקחה. החליטו להגיש תעצומותיהם לפני הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל. אבל לפני כן, הצהירו נציגי ה'מתנגדים': "רבי, אין רצוננו בפשרה אלא בדין תורה, ונבקש לדעת 'מהיכן דנתנו', מה מקור הפסקה!"

שמע את טענות הצדדים, ואמר: "דינו לבקר משפט (ירמיה כא, יב), שובו מחר".

הזכיר ה'מתנגדים': "אך ורק דין תורה!"

מוסכם.

למחרת התיצבו, והרב פתח: "התנ"ך, הוא מקור מספק?" בלי ספק.

"ובכן, הבה נלמד פרשה בנביא (שמואל ב, ו). דוד המלך ביקש להעלות את ארון הברית מקרית יערים לירושלים. נהג בו עוזא שלא בכבוד הראוי, וה' המיתו. כיון שכך, פחד דוד מקדושת הארון, מי יוכל להזרה בו, והביאו לבית עובד אדום הגיתי שהיה לוי, וראוי לשרת לפני הארון. ראה דוד שבית עובד אדום הגיתי התברך בעבור ארון האלקים, והעלהו לירושלים. עד כאן, דברי כתוב.

ואמרו בגמרא (ברכות סג ע"ב): מה היא ברכה שברזו? זו חמות [הינו אשת עובד אדום] ושמונה כלותיה [הנשואות לשמונה בניה] שילדו ששה ששה בכרס אחד. שנאמר (דברי הימים א, כו) "ולעבד אדם בניו שמונה כי ברכו אלקים, ששים ושנים לעבד אדם". כלומר, היא וכלותיה ילדו ששה בכרס אחד הרי חמשים וארבע, ועם שמונה הבנים מנו ששים ושנים.

אשאל שאלה: אילו היה יהודי גדול, צדיק ובעל רוח הקודש, ה"חפץ חיים" למשל, מגיע לעיר זרה במדינה זרה, עיר של פריצות והוללות. פריז, למשל. למרות ששמעתי שפריז מלאה ביראת שמים. כי יהודים רבים הגיעו אליה, והשאר שם את היראת שמים שלהם. אבל זה רק משל. והיה הולך בשדות שאנס אליזה ומכריז: "בעוד ארבעים יום פריז נהפכת". האם היה סיכוי שמישהו ישים אליו לב? שיקבל איזו פינה בעתון?

יונה הנביא נשלח להחזיר את נינוה בתשובה, כי הקדוש ברוך הוא חס על מעשה ידיו. פחד יונה שאכן יחזור, ותשובתם תעורר קטרוב על ישראל. לכן החליט לערוק ולברוח. ניח שיהיה הולך, וקורא את קריאתו, איזה הד היה לה? היו מושכים בכתפיהם וממשיכים במעשיהם. ככלות ארבעים הימים היו נבלעים באדמה, אות לבני מרי. והי המתברר למפרע שחשש שוא חשש, ולא התעורר כל קטרוב על העם. אדרבה, יכול היה להשתמש בענשם כאזהרה לישראל, ככתוב: "הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חצותם מבלי עובר, אמרתי: אך תיראי אותי, תקחי מוסר" (צפניה ג, ו).

ובענין זה -

מסופר, שסוחר יהודי המתגורר בסין החליט ליבא בעצמו סחורות מאירופה. הפליג ויצר קשרים עם יצרנים וספקים, ולפני שובו נסע לראדן לקבל ברכת ה"חפץ חיים". הציג עצמו: מסין הגיע. סין, בקצה העולם.

"מה נשמע בסין?", התעניין ה"חפץ חיים".

נאנח: "הענינים יגעים. היהודים מפוזרים. אין חינוך יהודי, אין שחיטה כשרה, יש נסיונות קשים בשמירת השבת, השם ירחם".

ה"חפץ חיים" לא התפעל. ענה: "צרתכם צרת רבים בדורנו, בקהילות רבות, מאוסטרליה ודרום אפריקה ועד לדרום אמריקה וצפונה. חברתי עבורם את ספרי 'נדהי ישראל'. קח עמך כמה ספרים, תפיץ אותם בסין. הם מורים איך להחזיק נעמד בתנאים הקשים -

ומה עוד נשמע בסין"

תמה: על מצב היהודים כבר ספר, על מה עוד ידווח? אמר: "זה כמה שבועות שיצאתי משם" -

"אבל לפני שהפלטת, על מה דברו שם. על מה דווחו העתונים?"

ענה: "הסינים בנו סכר ענק, שפינה עמק שלם להתישבות חקלאית. אבל הסכר נבנה ברשלנות ומסת המים הכבירה ערערה אותו. הוא קרס, ומאה אלף סינים טבעו למוות!"

ה"חפץ חיים" הזדעזע: "אוי ואבוי. מידת הדין מתוחה, עד לסין הגיעה!" הרב, מותר לשאול שאלה?"

"ודאי".

"כשספרתי על מצבת העגום של היהודים, הגיב הרב בהשלמה. וכשספרתי על טביעתם של קולים, אכרים סיניים, מזדעזע הוא כל כך?!"

"ברכות יחולו על ראשך! אמור לי, בורשא היית?" "ודאי!" לראדן, מגיעים דרך ורשא.

"כמה יהודים גרים שם, ומה חלקם באוכלוסייה?"

תמה, אבל ענה: "מספרים שכשלוש מאות אלף יהודים, מתוך כמיליון תושבים"

"כן, אישר ה"חפץ חיים", "כך אומרים. אמור נא, אילו היית רואה אדם עומד בככר העיר ונואם באידיש, אל מי היה פונה?"

"מה השאלה, ליהודים העוברים ושבים!"

"אבל בעצמך אמרת שאינם אלא מיעוט!"

חיך: "אכן, הגויים הם הרוב, אבל אינם מבינים אידיש. אם דיבר באידיש, ליהודים דיבר".

"כדבריך, הנהן ה"חפץ חיים". "אם כך, הלא תבין. שטפון הגורף מאה אלף יצורי אנוש, 'מי במים', השם ירחם, שפת שמים הוא, איתות ממרום. אך מי מבין אותו, מי יתבונן בו ומי ידעזע ממנו. הסינים? הרי אינם מבינים שפה זו! אם כן, אל מי פנו. למי אותתו? לנו! אבל אנו, בראדן אנו. ומהיכן נדע על האיתות, איך נשמע אל הנאום השמימי? הביאוך הנה, שתספר אודותיו..."

זה המבט הנכון, המפוכח. המבט של ה"חפץ חיים" זצ"ל!

זה מה שהיה קורה, אילו מילא יונה את שליחותו.

אבל הקדוש ברוך הוא אכן ביקש שבני נינוה ישובו בתשובה. ולכן, לכאורה, אין סיכוי.

ברח יונה.

הבה נתבונן. כמה הם ריחי לדה, תשעה. ויש מיעוט, היולדות לשבעה (יבמות לו ע"א). וכמה זמן היה הארון בבית עובד אדם הגתי, פסוק מפורש הוא: "וישב ארון ה' בית עבד אדם הגתי שלושה חדשים ויברך ה' את עבד אדם ואת כל ביתו" (שמואל ב ו, יא), פרש רש"י: אשתו ושמונה כלותיה ילדו ששה בנים בכרס אחד - "ויגד לדוד לאמר ברך ה' את בית עבד אדם ואת כל אשר לו בעבור ארון האלקים, וילך דוד ויעלהו עיר דוד בשמחה" (שם, יב). והנה, אם ילדו כעבור שלושה חדשים, הוברר למפרע שהתעברו חצי שנה לפני כן. אם כן, מה הראיה שביית עובד אדם התברך בעבור ארון הברית? על כרחך, שהקדוש ברוך הוא מכין הברכה והישועה מראש כשכר עבור מה שיעשה בעתיד, ובפועל בא השכר לאחר המעשה הטוב -

כך בבית עובד אדם, וכך בעניינכם. שנתתם עבור פדיון שוביים, והרבי התפלל, ובאה הישועה. וגם אם הוכנה מראש, עבור המצוה והתפלה הוכנה!"
נעיניתי ואמרת: "נאה פסק, אך מזלם של החסידים שהיו מוחזקים בכסף, והמתנגדים בקשו להוציא מידם..."
ר' יצחק וידר נדרך: "מה מבקשים אתם לרמוז, שאם המתנגדים הבטיחו ועדיין לא נתנו חלקם, לא היו החסידים יכולים לתבוע מהם?!"

אמרת: "יכולים היו לטעון שאין משם ראיה. כי בתלמוד הירושלמי (יבמות פ"ד הי"ב) ובמדרש (במדבר רבה ד, כ. שיר השירים רבה ב, יח) אמרו, שילדו שנים בחודש, ששה בשלושה חדשים. ואם כך, אין משם ראיה."
ומהרני להרגיעני: "אבל היסוד, נעמד של ברול! ואביא לך ראיה. סספרו בגמרא (כתובות סד ע"ב): מעשה בני אחד, שבא לפני רבא. שאלו: במה אתה סועד? אמר לו: בתרנגולת פטומה, ויין ישן. אמר לו: ואיך חושש להטיל עצמך על הצבור. הרי מקושש אתה נדבות למחיתך, מי התיר לך להרגיל עצמך בכללו מותרות על חשבונם? אמר העני: וכי הבורא אני אוכל, משל הבורא אני אוכל! שלמדנו: "עיני כל אליך יסברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו" (תהלים קד, כז), 'בעתם' לא נאמר, אלא 'בעתו', מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו! אדחכי, בינתיים, הגיעה אחותו של רבא שלא ראה אותה שלש עשרה שנה, והביאה איתה תרנגולת פטומה ויין ישן.

אמר רבא: "מאי דקמא". פרש רש"י: מה דבר זה שארע לפני עתה, שלא הייתי רגיל בכך. שבאה זו לכאן ותרגולת ויין ישן בידה. "נעניתי לך", דברתי יותר מדאי, "קום אכול!"

עד כאן דברי הגמרא. ואני שואל: יש כאן אשה שזכתה שאחיה הוא רבם של ישראל, עומד בראש הסנהדרין [כמבואר בקונטרס הסמיכה לרלב"ה, אלא שלא היה להם דין בין דין הגדול], ראש לכל החכמים (יומא נג ע"ב), חכם ועשירי (מועד קטן קח ע"א), גדול בנגלה (ערויבן כט ע"א) ובנסתר (סנהדרין סה ע"ב) - ואינה מתראת אתו - לא חודש וחודשיים, לא שנה ושנתיים - שלוש עשרה שנה?! כנראה שהתגוררה ברחוק מקום.

ומה ארע כעת? כנראה שתקפו עליה געגועיה.
והחליטה שלא תבוא בדיימים ויקות. נשאה עמה תרנגולת פטומה, ויין ישן. מתי יצאה לדרך? לפני ימים. ומתי הגיע העני? לפני דקות. ואיך הגיעה האחות בדיוק עתה, הזדמנה ברגע הנכון, ובידה התשורה המותאמת? "מאי דקמא?!" איזה תזמון!

ומוכח בעליל, שממרום מכינים מראש כל הנצרך, שיעג ברעג הנכון! - והוספתי: "בין אם המקור ליסוד זה מהגמרא, בין אם מהנביא, ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, אין לך דבר שאינו רמוז בתורה!"
והיכן, כאן בפרשתנו. בענין מכירת יוסף.
האחים מתנכלים ליוסף להורגו, בחסדי שמים מתערב ראובן ומצילו מידם, משכנעם להשליכו אל הבור. יהודה מציע למכור לארחת ישמעאלים מזדמנת - השתלשלות מקרים אקראיים. והנה מתברר שהשירה לא נושאת נפש ועטרון, אלא נכאת וצרי ולוט, שלא יסבול אותו צדיק מריח רע אלא אדרבה, ישיב רוחו בבשמים משובבי נפש!
מתי יצאה השירה מגלעד, מתי רכשה והטעימה מטענה - אבל במרום מכינים הכל, לזמנו ברגע הנכון!

"זה פתרוננו"

ידועה השאלה, שר המשקים ושר האופים חלמו חלומות כענין עבודתם. האחד חלם שהוא סוחט ענבים עבור כוס פרעה, והשני שהוא נושא סלי מאפה על ראשו. שמע יוסף, ופתר לשר המשקים לטובה, שבעוד שלושה ימים, כמינין שריגי הגפן שראה, ישיבו פרעה לשרת לפניו. ולשר האופים פתר שבעוד שלושה ימים כמינין הסלים שראה יתלהו פרעה. כיצד ידע לפתור לזה לרעה ולזה לטובה?
כאמור, ידועה השאלה ותשובות רבות לה, וכולן נכונות. אבל אנו, להרגלנו, חותרים לתשובה מוחיבת, שתזעזע ולו במעט את שיון הנפש. שתבקיע ולו כסדק את שריון האדישות.
וכהרגלנו, נפתח בספרו.

איכר צרר יבולו בשק, כתפו על שכמו והלך למכרו בעיירה הקרובה, להרויח כמה פרוטות. רוח נעימה נשבה, וכובע הקש רחב התיטורא הצל מפני קרני השמש היוקדת. הדרך השתרעה לפניו למלא העין, והיה לו פנאי למכירי לחשוב. וכפי שנראה, בחור הוגה היה.
אמר לעצמו: אשרי שיש לי רגלים, להלך בהן לעירה.
אשרי שיש לי כתף, לכתף עליה את השק הכבד.
ואשרי שיש לי גב, לתמוך את השק הכבד.
אבל ראש, למה?!

חשב וחשב, ואשריו, שהדרך ארוכה. יכול היה להקדיש זמן רב למוחשבה.
הפך בה והפך בה, יגע ומצא: ודאי, מה השאלה -
הראש, לחבוש עליו את הכובע הרחב, להגן מפני קרני השמש הקופחת!
ואם זו המסקנה אליה הגיע, באמת לא היה לראשו כל שמוש אחר!
אנו, הרי יודעים עבור מה נועד הראש -
"שיר המעלות, אשרי כל ירא ה' ההלך בדרכיו. יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהלים קכח, א-ב). ודרשו רבותינו: "גיע כפיך", ולא יגיע מוחך. וכבר דרש רבנו ישראל מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל" אגרת טו) שירגיל האדם עצמו לעסוק במלאכתו ובמסחרו וראשו יהיה שקוע בתלמודו.
וכבר היה מעשה -

בחור בן עליה, מתמיד ושקדן, בנה ביתו. חותנו הבטיח נדוניה נאה, וחמש שנות מזונות. נצל האברך את שנות השבע לשקוד על דלתות תורה, הרחב ובסס ידיעותיו. בנתיים גדלה המשפחה, ושנות המזונות כלו. בקש את כספי הנדוניה, וחפש מלאכה נקייה וקלה, שתאפשר לו להמשיך ולשקוד על התורה במדת האפשר. יגע ומצא: ירכוש סוס ועגלה ויהיה לעגלון. יסיע אנשים ויוביל משאות. לא עשה את הצעד בטרם נסע לרבו, לקבל רשותו וברכתו.

שמע הרב, הסכים וברך.
קנה את הסוס והעגלה, רכש את המקצוע והצליח בו. הסיע והוביל, ונצל את הדרכים הארוכות לשנון מזמורי תהילים, פרקי משניות ודפי גמרא. לתקופת הימים נסע לרבו. אך ראהו, פסק פסקו: "תמכור את הסוס והעגלה, ותחפש מלאכה אחרת" -

תמו: "הלא הייתי אצל הרב ונועצתי בו, קבלתי הסכמתו!"
ענהו רבו: "אכן כן, אבל לא שערתי בשעתו, שאם תרכוש סוס ועגלה תעשה את מוחרך לאורווה!"

איי, כמה אברכים יש, שראשם הוא מסלקת גמ"חים, או קיטון של יעוץ השקעות. קטלוג של ריהוט או מפת מסלולים...
שאלנו שאלה, והנה התשובה -

שר המשקים פעל בידי, סחט ענבים והניח את הכוס על כף פרעה, ניחא. אבל שר האופים השתמש בראשו כבמדך, שלושה סלי חרי על ראשי -
וכי עבור זה נועד הראש?!

(הגדת)

כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתי אל פרעה והצאתני מן הבית הזה (מ, יד)

במדרש רבה מקץ [פ"ט ג'ן] איתא "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף. ולא פנה אל רהבים ע"י שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי ניתוסף לו שתי שנים" וכו'.

והנה בתהלים (כז, יד) כתיב "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".
ובחידושי מרן ר"ז הלוי על התורה ביאר כוונת הפסוק, דמי שבוטח בה' אין שחר בעולם אשר יוכל להקב"ה לשלם בו שכרו, אלא רק שיעשנו בעל בטחון גדול יותר. וזהו דכתיב "קוה אל ה' וגו", שכרו יהיה "קוה אל ה'". היינו שהקב"ה יחזק ויאמץ לבבו, ויהיה בטחונו עוד יותר גדול ויותר חזק. יעו"ש בדבריו.
והנה כאשר אמר זאת מרן הגר"ח זצ"ל, ישב שם סוחר אחד והתפעל מאד, והיה חוזר ואומר "ייער א גוטער ווארט..." והתפעלותו היתה עצומה. שאלו מרן זצ"ל "נו, ר' פלוני אולי באמת תניח את עסקיך, ועם בטחונך הגדול בהקב"ה תשב ותלמד תורה ובעז"ה תמצא פרנסתך"... וכמובן שלא השיבו הסוחר דבר.
התבטא מרן זצ"ל "דאס נישט"...

וסיפר דכשהיה מרן הגר"ח זצ"ל דבריסק, היה בבדיסק משולח אחד שהיה נוסע לאסוף כספים והתפרנס מן האחוזים כדרך משולחים. ויהי בסוף החורף, כשהלך לדואר לשלוח לביתו כמה מאות רובל, שכרו מחודשים ארוכים של אסיפת כספים, ראה לפתע כי הכסף איננו.

ומיד נסע לבית מרן הגר"ח זצ"ל, התפרץ לחדרו וגעה בבכיה עד שבקושי היה ניתן להרגיעו לספר המעשה. תוך כדי שסיפר את כל השתלשלות העניינים הוסיף כי יודע הוא מי שגנב ממנו הכסף, כי שם בדואר ראה אדם אחד אשר ג"כ הולך לשלוח דבר מזה, ונכנס הלה עמו בדברים ואמר לו "ר' יהודי הלוא תראה כי מעילך קרוע" ונכנס עמו למשא ומתן למכור לו מלבוש חדש. וכדי לראות את מדתו היה ממשמש בכל הצדדים בהמלבוש שלבש. ובתוך כדי כך ודאי גנב את הכסף.
והנה מרן הגר"ח זצ"ל הרגיעו באמרו לו, שישתדל עבורו אצל עשירי העיר לאסוף עבורו את הכסף שאבד. ובקשו שיכנס אליו בעוד שבוע ועד אז הינו תקוה כי יצליח לאסוף עבורו סכום נכבד.

לאחר שבוע כשנכנס הנ"ל שוב לבית הגר"ח זצ"ל קבלו מרן הגר"ח בשמחה, ובישר לו כי הצליח למעלה מן המשוער, וכי יש לו עבורו את מלוא הסכום אותו איבד ועוד עם תוספות וכו'.

באותה שעה ישבו בבית מרן זצ"ל דייני הבית דין דבריסק. המשולח בראותו שכבר נאסף הכסף התבייש על שככה התמרמר ובלב אודות "כסף" לפניו שבוע. ונענה כי מה שהצטער כך ובלב אודות מה שקרה לו, לא היה זה רק כיון שאיבד את הכסף אלא היה זה כיון שהצטער על עצמו... על שככה היה שוטה להיכנס בדברים עם אותו אדם שרצה למכור לו המלבוש, ולא הבין מיד שהוא גנב. ענהו הגר"ח זצ"ל "אם כך הם פני הדברים שעל הכסף אינך מתמרמר, ולא רק על שהתפתית לשווח עם אותו גנב, ומחשיב אתה את עצמך כשוטה, הנה הכסף נדע מה לעשות בו לדבר אחר שבצדקה, ומה שכבודו דואג שנחשב "לשוטה" הנה אני והבית דין ניתן לך "כתב בית דין" שאתה חכם ולא שוטה..."

המשולח בשמעו זאת, התחיל לצוות "אבער די געלט... אבער די געלט..."
כך המשיך מרן הגרי"ז זצ"ל לאותו סוחר שהתפעל מן הוורט על "קוה אל ה"
"אבער די געלט, אבער די מסחר..."

יש בנותן טעם להוסיף כאן מעשה בעניני השגחה ובטחון בה'.
לאחר שהיתה שריפה הגדולה והידועה בעיר "בריסק" אשר כלתה הרבה מבתי
העיירה עמד אחד בהשטיבל של הבית דין וסיפר לאנשים שעמדו עם, שהוא אחד
מאותם אנשים אשר בסביבת מקום מסחרם אירעה הדליקה. שיש לו מחסן עם
הרבה סחורה יקרה, וכל אותה העת כשהשתוללה השריפה פחד ודאג על רכושו
לכל תכלה אותו האש.

ובשעת מעשה כשאחזה השריפה באותו רחוב שבו נמצא רכושו, אמרו לו כמה
אנשים שיתנו לו בעבור סחורתו חמשים אחוז משווייה, אם ימכור להם עתה את
סחורתו, ולא הסכים. וכשנתקרבה האש יותר למחסן שבו נמצאת סחורתו, באו
והציאו לו עשרים אחוז משווי הסחורה, וגם לא הסכים. ואף כשהגיע האש לאותו
בית עצמו והציאו לו עשר אחוז משווי הסחורה לא הסכים.
ואכן להפתעת הכבאים וכל האנשים שעסקו בכיבוי השריפה, נעצרה האש ממש
בפתח המחסן של אותו האיש, ויהי לפלא!

וסיפר זאת הסוחר לאנשים שעמדו בפתח בית הדין, כדי להראותם גודל חכמתו
ופקחותו, שלא התפתה למכור את סחורתו היקרה בפחות משווייה.

מרן הגר"ח זצ"ל שמע מהחדר הסמוך את כל סיפור המעשה שסיפר אותו הסוחר,
מיד יצא ואמר לסוחר "הנה כי כן אתה התכוונת לספר את גודל חכמתך ופקחותך,
אך האמת דהוא להיפך, ספרת זה עתה את גודל טפשותך. דהא עפ"י השכל לא
היה שום צד הצלה לסחורתך כהאש אחזה בתחילת הרחוב, וכל שכן שכבר
אחזה האש באותו הבית ממש, וכל מה שהיו נותנים לך באותן דקות גורליות, היה
לך לרווח נקי, והיית צריך למוכרו.

אך זה עתה ספרת דבר אחר והוא "שאפילו אם האדם הוא טיפש גמור, מ"מ אם
נגזר עליו שלא יפסיד את כספו לא יפסיד מאומה, אפילו יעשה כל טפשות
שבעולם..."

זכה העולם שרבינו הקדוש הגרי"ז זצוק"ל העלה על הכתב את הביאור הנ"ל,
ונדפס ב"חדושי מרן רי"ז הלוי" על התורה [דף נג ע"א]

וזה לשון קדשו שם: "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. נראה להסביר כוונת
הפסוק, כי הכתוב אומר שהתשלום הגדול שיוכח לזה הבעל בטחון הוא שהקב"ה
יחזק ויאמץ לבבו ויהי בטחונו עוד יותר גדול ויותר חזק.

ואבאר דברי בדרך משל לשני אחים, אחד עשיר ואחד רש, והאחד העשיר הי' טוב
לבב, והעניק מעשירותו לאחיו העני בכל מלוא מדת ההרחבה, הן באכילה ושת'
והן בליבישה ודירה נאה, ושאר דברים, הכל ביד רחבה, עד שלא נשאר בהנהגתם
שום חילוק ביניהם.

פ"א אמר העשיר לאחיו העני: אמת כי לא יחסר לך שום דבר, אבל זה בעצמו הוא
לא טוב, כי יהי' כל מצרך תלוי בי, וכל מחסורך יהי' נשען על טוב לבי מה שאני
אתן לך. ולכן הוצע לו כי יקציב למענו סכום גודל, ויעשה לו ממנו עיסקה שימצא
בה כל פרנסתו ברווח, ולא יהי' עוד תלוי בו ובטוב לבו.

והנמשל מזה לענין בטחון, שהכתוב מעיד שע"י מדת הבטחון יכולים להשיג כל
דבר, כענין שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, ביאור הדבר, שאם תהי'
בטחונך בה' כל כל חזק עד שתתענג ע"י זה, אז יתן לך משאלות לבך, וכן הכתובים
מעידים להלן גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה והוציא כאור צדקך ומשפטך
כזהירים, וכן דום לה' והתחולל לו, שכפי פי חז"ל ענין הכתוב שאם יש לאדם
שונאים המבקשים רעתו ידום והי' יפלים לפניו חללים חללים, הכל לפי ערך
שלימות הבטחון ככה ישלם מאתו ית"ש לפי אותה מדה, וישגי כל משאלות לבו
בהרחבה.

אבל האם נוכל לומר גם שהקב"ה ישיפע לו עשירות גדולה עד שלא יצטרך עוד
לבטחון, זהו דבר שאי"א לאומרו.

כי הנה בחובות הלבבות בשער הבטחון מסביר והולך שמדת הבטחון יתירה בערכה
על כך מה שיש בעוה"ז כגון שדות ובתים וכרמים וכל עשירות שבעולם וגם מבעל
האלכימאיה שבדיו להפוך כל מיני מתכות לזהב שכל אלו יש להם פחד מבנ"א
ומנגבים וליסטים וש"ד ואילו הבעל בטחון יש לו תמיד מנוחה שלימה ואין לו
דאגה משום דבר עיי"ש בדבריו, באופן שהבטחון בעצמו יתירה ערכו על כל
עשירות שבעולם, ואיך נאמר שה' ישלם לו בעד מדת בטחונו דבר שהוא פחות
במעלה מהבטחון, אלא מה הם התשלומים יותר גדולים שיכולים להשיג ע"י מדת
הבטחון הוא שהקב"ה יחזק ויאמץ לבבו ויזכה לבטחון עוד יותר גדול ויהי' עוד
יתר מאושר, והן הן דברי הכתוב קוה אל ה' יחזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', שבזכות
הבטחון יזכה לבטחון עוד יותר גדול וזהו שכרו, ודו"ק, עכ"ל רבנו מרן הגרי"ז הלוי
זצוק"ל זי"ע ועכ"א.

וזכינו ללמוד בדבריו הקדושים הללו של רבינו הגרי"ז זצוק"ל, שאמנם כן
"שהכתוב מעיד שע"י מדת הבטחון יכולים להשיג כל דבר", והנה רבים מקשים
ושואלים: שהנה יש להם [לפי דמיונם] מדת הבטחון, ולא השיגו על ידה כל דבר,
והנה בא רבנו הגרי"ז זצוק"ל וביאר היטב: מה היא זו "מדת הבטחון" אשר על ידה
"יכולים להשיג כל דבר"? - "כענין שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך,
ביאור הדבר, שאם תהי' בטחונך בה' כל כל חזק עד שתתענג ע"י זה, אז יתן לך
משאלות לבך... הכל לפי ערך שלימות הבטחון ככה ישלם מאתו ית"ש לפי אותה
מדה, וישגי כל משאלות לבו בהרחבה", עכ"ל רבינו הגרי"ז זצוק"ל.

(לב שלום)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו

כתוב בספר צבי לצדיק להרה"ק מבלאז'וב זי"ע בפרשת וישב ע"פ הקדמה ידועה
של המגיד הגדול ממעורטש זי"ע, ליישב קושיית המפרשים עה"פ וישב יעקב
בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שכל זה הפסוק לכאורה מיוחד שכבר כתוב בפ'
וישלח שיעקב אבינו נתישב בארץ ישראל, ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית
הארבע היא חברון אשר גר שם אברהם ויצחק, הרי כבר כתוב מדויק היכן ישב וגם
הוזכר ענין מגורי אביו. והרי לימדנו הבעש"ט שאין פסוק בתורה שאין בה לימוד,
א"כ יש ללמוד מה בא זה הפסוק ללמדנו. מלבד מה שביאר הרמב"ן על דרך
הפשט, הרי צריך גם למצוא בזה הוראה לעבודת השם.

מעשה היה בימי המגיד שעשיר אחד שנתקרב אליו ירד מנכסיו, ובא לשאול את
המגיד איך יזכה לשני שלחנות. כרבינו הקדוש ורב אש"י, הרי אמרו חז"ל הרוצה
להחכים ידרים, הרוצה להעשיר יצפן, ולכא"ו הדרום והצפון רחוקים מאד זה בזה,
ממש כרחוק מזרח ממערב, וא"כ לאיזה צד היה רב אשי מתפלל לדרום או לצפון?
והשיב המגיד ברוח קדשו שהעצה לזה שיהיה האדם בעונה ושפלות הרוח
בבחינת אין, ומי שהוא 'אין' אין לו קצוות ויכול להיות בשני הצדדים כאחד. כך
יזכה לתורה וגדולה במקום אחד, כי דרום וצפון יתאחדו כאחד. וכמו שמצאנו
במשה רבינו הענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, וזכה לשתי שלחנות.
וזש"כ 'משמת רבי בטלה ענוה' והוא זכה לתורה וגדולה במקום אחד.

כמו כן אמר המגיד זי"ע שבעניני עוה"ז אי אפשר לאהוב ולירא כאחד, כי כשאדם
נמצא בתוקף האהבה אינו מושפע משום יראה, ואם יתיירא ויתפחד מאד מאיזה
ענין מפחיד, לא יעל בו מדת האהבה באותה שעה. משא"כ בעבודת ה' הולכים
כאחד אהבת הבורא ויראת הבורא, וכמו שהמשנה ברורה מונה שני המצוות הללו
כמצוות תמידיות, הרי שגם בשעה שהוא אוהב יכול לירא וגם בשעה שהוא ירא
הוא גם יכול לאהוב. וגם בזה ביאר המגיד שכיון שהשכינה שורה על האדם
כשהוא נכנע בשפלות הרוח, וכיון שהוא בבחינת אין, ממילא אין בו גבול וקץ כלל,
ויכול להתדבק באהבה ויראה כאחד, בצפון ודרום כאחד. כי כשאני 'אני', יש גבול
קץ ומדה, כשאני 'אני', אין שום צמצום של גבול. וכנודע שתלמידי המגיד היה
אסור להם לומר 'אני', אם אמרו 'אני', היו צריכים אח"כ לומר 'אני לא' כמנין
פעמים שאמרו 'אני'... וכך יכולים אהבה ויראה להתיישב בלבבו של אדם.

ובזה מבאר הצבי לצדיק הפסוק וישב יעקב. כי אברהם אבינו עבד את השי"ת
במדת אהבה, ויצחק הלך לצד השני, במדת היראה, הראשון שמחבר שני המדות
הוא יעקב אבינו, כמי"ש אלה תולדות יצחק בן אברהם, שהוא כלול מאברהם
ויצחק כאחד. ובפרשת וישלח כתוב שיעקב בא אל ממרא קרית הארבע אל
המקום אשר דר שם אברהם ויצחק, היינו שיעקב אינו הולך אל המקום אשר דר
שם יצחק מצד מדת הגבורה לבד, כדרכו של עשיו שהלך לגמרי לצד הרע
שבגבורות דיצחק ולא היה לו שום שייכות לאברהם, וכן ישמעאל לקח צד הרע
שבמדת החסד דאברהם ונפל אל הקליפות, אך יעקב אבינו לקח הטוב שבאהבת
אברהם והטוב שביראת יצחק ומחבר שניהם בחדא מחתא, וזש"כ 'אל המקום
אשר דר שם אברהם ויצחק'.

וזהו וישב יעקב, כנודע שמדת התפארת אע"פ שהיא מדה המכרעת אך היא
נוטה יותר לצד החסד, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מגורי לשון רבים, היינו הן
אביו יצחק והן אבי אביו יעקב, כמבואר בראשונים דברי המדרש שתיבת 'מגורי'
בגימ' מספר שנות אברהם ושנות יצחק ושנות יעקב עד לאותו יום, כי אברהם
היה חי מאה שנה לפני לידת יצחק, יצחק היה חי ק"פ שנה הרי ר"פ, ויעקב עדיין
חי ונבלע בשנות יצחק. מגורי" בגימ' רנ"ט, וחוסרים כ"א שנה שהם מחיי יצחק עד
לאחר מכירת יוסף כנודע. ויש שהקשו בחשבון זה ואכמה"ל.

ולזאת מגלה הפסוק איך יכולים לחבר שני העבודות כאחד; 'בארץ כנען' לשון
הכנועה, כשאדם נכנע ושפל בדעתו, אזי יוכל לזכות למדת אהבה ויראה כאחד.
ולכן כתוב וישב יעקב ולא וישב ישראל, כי עתה מדבר מענין הענוה והשפלות
הרוח בחי' יעקב, עקב ענוה. וממשיך הפסוק 'אלה תולדות יעקב יוסף', פי' הרה"ק
מבלאז'וב שמספר החשבון של 'יראה - אהבה - ענוה' הוא בגימ' 'יוסף הצדיק'.
כי כל מה שזכה יעקב לחבר שני העבודות כאחד, היה ע"י ענוה, ולכן אלה תולדות
יעקב יוסף, שיוסף הצדיק בגימ' אהבה יראה ע"י הענוה. זכה רבינו המגיד הגדול
זי"ע שכל צדיקי הדורות אמרו תורה ע"פ היסודות שלו בעבודת השם. זכותו יגן
עלינו ועל כל ישראל אמן.

(הגרמ"י רייזמן)

אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו

כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתי אל פרעה
והוצאתני מן הבית הזה (מ, יד)

יוסף הצדיק ישב בבית הסוהר במשך שנים עשרה שנה. ברור שהיו טעמים
אמתיים משמים לכך שנענש בעונש זה, אך המצרים טענו שנענש משום שביקש
לטמא את אשת פוטספר.

היתה זו עלילת השווא המרושעת ביותר בתולדות העולם. יוסף הצדיק התגבר על
יצרו עד שנעשה יותר מלאך מכן אדם. למרות שאשת פוטספר פתחה אותו לעברה
מידי יום בוקר, צהריים וערב, החזיק מעמד ופוטפט ביצרו. לכן דווקא הוא, מכל
השבטים נקרא בשם יוסף הצדיק, על אף שכל אחיו גם הם היו צדיקים גמורים.
דווקא על מעשה זה של מסירות נפש בקדושה ובטרה, אסרו אותו המצרים בבית
האסורים.

במשך עשר השנים שבהן ישב יוסף בבית הסוהר, לא חדלו המצרים מלדבר
אודותיו ולהעליף עליו עלילות שווא.

לכית הסוהר של שר הטבחים אינו יוצא משם בחיים. האפשרות היחידה להשתחרר, תתממש במידה שפרעה בעצמו יחון אותו באחד מימי הולדתו.

זהו הנהוג הנהוג בכל ארצות העולם. גם מלכת אנגליה וגם נשיא ארצות הברית משחררים אסירים בימים מיוחדים. אבל את מי חוננים? רק את מי שיש לו אבא עשיר, אח מפורסם או דוד המקושר לשלטונות. הקרובים הם אלו שפותחים במסע שתדלנות, ומשחדים אנשים קרובים למלך שימליצו בפניו לחון את יקירם. אבל מה יעשה מי שאין לו שום פתחון פה לפני המלך? הרי ליוסף לא היה כל קרוב, ידיד ומכר במצרים. הוא היה עלול להנמק בבית הסוהר עד יום מותו, לא היה לו שום פתח תקוה. מי בעולם יכול היה לקשר אותו עם פרעה? על פניו הוא נתון במצב של יאוש מוחלט!

והנה לפתע ראה יוסף הצדיק שמתרחשים מאורעות פלאיים. עצם הדבר ששר המשקים ושר האופים חטאו לפרעה, שכעס עליהם עד כדי כך ששלחם לאותו בור בו שהיה יוסף – זה כבר פעלא עצום. ולמרות זאת, יוסף לא פנה אף פעם אל מי מהם בשאלה: "אמור לי, בבקשה, כבוד השר, האם יש לך מישהו שמכיר את המלך פרעה ויכול להשתדל עבורי?"

מרב בטחוניו בה' הוא לא שאל כלום ולא בקש כלום. רק בסוף אותה השנה, כשפתר חלומם של שר המשקים לטובה, אמר יוסף בלבו: 'ברוך ה' אלקי אבי יעקב, עושה נפלאות גדולות לבדו. איזו השגחה פרטית הוא טובב כדי להוציאני מבית הסוהר! כנראה שהשר הגדול הזה, שבעוד שלושה ימים ישתחרר, עתיד לקשר ביני לבין המלך ולחלצני מהבור. איזו השגחה עליונה, אני כבר רוצה לומר הלל על הנס הגדול הזה. לא הייתי מעלה על דעתי שיווצר עבורי ערוץ תקשורת כזה לפרעה!..."

אבל עדיין ניקר בלב יוסף ספק גדול. אמנם התברר לו שהקב"ה רוצה להצילו, אבל לא התברר לו מה נדרש ממנו בעת זו? האם עליו לשתוק ולהמתין עד שיסחררוהו, או שעליו לפתוח את פיו, ולומר לשר המשקים שלא פשע במאומה.

בפני יוסף נצבה שאלה גדולה בהלכות בטחון. הוא לא ידע האם במידה וישתוק הוא יהיה בגדר פושע שלא קיים את חובת ההשתדלות, או שלפי מדרגתו אסור לו לומר דבר, ועליו להותיר את הכל בידי הקב"ה. יוסף דן עם עצמו ולבסוף הכריע שרצון ה' שיאמר כמה מילים של השתדלות לשר המשקים, ולכן הוציא מפיו רק מילים ספורות ותו לא.

לשר המשקים, שבאותם רגעים כה שמח מהבשורה הטובה שהגיעה לאזניו, באמת לא היה אכפת לעשות טובה לבחור הנחמד שפתר את חלומם לטובה. שלושה ימים חלפו והנה הוא רואה כי הוא יוצא בדיוק ביום שצפה יוסף. מיד מחליטים את פיו, ובכך נותן הוא את הכוס על כף פרעה. הוא רצה להזכיר את יוסף, אבל הדבר נשמט מזכרונו.

כיצד אנו היינו נוהגים לו היינו במצבו של יוסף? מן הסתם היה כל אחד חושב לעצמו, כי אם באמת היה זה רצון ה' שיפנה לשר המשקים, עליו להמתין בדריכות עד שיבוא השליח מבית פרעה ויוציאו לחרות, שהרי הוא קיים את רצון ה', ואם היה חולף יום והשליח המיוחל לא היה מופיע, היה מתחיל לחשוב מה ארע, ומדוע לא הצליח עדיין שר המשקים להביא את בקשתו בפני המלך. אולי פרעה נמצא כעת בסבב פגישות מדיניות חשובות, אולי שר המשקים עסוק כרגע בענינים דחופים שאינם סובלים דיחוי.

גם אם היו חולפים עוד מספר ימים בלא כל התקדמות, הוא היה מתעודד ואומר לעצמו: "טוב, בן אדם הוא רק בן אדם, אולי שר המשקים חולה. אולי פרעה חולה, אולי הוא יצא ליצידי ועדיין לא חזר, מי יודע?"

גם אם היו עוברים מספר חודשים, גם אם היתה חולפת שנה שלמה, עדיין הוא היה מייחל לרגע בו ימצא שר המשקים את שעת הכושר ויזכיר אותו לפני פרעה. מדי שנה ביום ההולדת של פרעה, הוא היה מתמלא תקווה, שאולי הפעם זה יקרה, אולי השנה יזכר שר המשקים להזכירו לפני פרעה, ויבקש שיוציאו אותו סוף סוף מבית האסורים.

ניתן להניח שבינתיים הוא היה מנסה לאתר איזה שליח, שיזכיר לשר המשקים את הבטחתו. הרי השר כל כך נהנה מפתרון החלום. הרי הוא ממש חיבק ונישק אותו לשמע הבשורה הטובה, בטח יזכר בסוף, ויזרוק כמה מילים לפרעה!...

גם אם היו עוברות שנים רבות, והאסיר האומלל כבר לא היה חושב על כך יומם ולילה – תמיד היה נותן בלבו ניצוץ תקוה שבסופו של דבר יממש שר המשקים את הבטחתו, ויבא להוציאו מעמק הבכא.

ישנם אנשים רבים החווים ציפיות כגון אלו בחייהם. הם מבקשים ממישהו לדבר עם פלוני שיעשה עבורם טובה, ולאחר מכן ממתנינים וממתנינים, בתקווה שאולי הוא יתעורר יום אחד וימלא את מבוקשם.

ומה עשה יוסף במשך כל אותה תקופה?

אומר דוד המלך: "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים וישי כזב" (תהלים מ, ה), ואמרו חז"ל (בראשית רבה פט, ג): "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" – זה יוסף, ולא פנה אל רהבים – על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי' 'והזכרתי' נתוסף לו שתי שנים".

רבים מתקשרים בבאור פסוק זה, שהרי כיצד יתכן שבתחילה נאמר שיוסף בטח רק בה', ולפתע רומז הכתוב שמפני שבטח בשר המשקים נוספו לו כעונש עוד שתי שנים בבית האסורים.

התשובה לכך היא, שבעשר השנים בהן שהה יוסף בבור הוא בטח רק בה', והתפלל בכל יום שיוציאו מבית האסורים. הוא לא ניסה להפעיל שום פרוטקציה או

כדי לשים קץ להוצאת הלעז המתמשכת הזו, נוצר הצורך ליצור חדשות אחרות. לפיכך גלגל הקב"ה את פרשת שר האופים ושר המשקים, כפי שנאמר: "ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים" (בראשית מ, א), ופרש רש"י: "אחר הדברים האלה – לפי שהרגילה אותה ארוורה את הצדיק כפי כולם לדבר בו ולגנותו, הביא להם הקדוש ברוך הוא סחרנם של אלו, שיפנו אליהם ולא אליו".

כשנתבונן בהשתלשלות הענינים נבין, כי באותה העת התרחשו במצרים ארועים יוצאים מגדר הרגיל.

הרי שר המשקים של פרעה היה חייב להיות אדם הגון ומוכשר, לא יתכן שמי שמתמנה לשר בממשלת מצרים יתן על כף פרעה כוס יין עם זבוב בתוכה. כמו כן, אין זה בגדר האפשר ששר האופים יגיש למלך עוגה עם אבן בתוכה. כמו כן, אין זה בגדר האפשר ששר האופים יגיש למלך עוגה עם אבן בתוכה. ברור, אפוא, שהיתה זו השגחה למעלה מדרך הטבע. הקב"ה גלגל שהשרים לא ירגישו בזבוב ובאבן, ופרעה יקצוף עליהם וישלח אותם למשמר "בית שר הטבחים" (בראשית מ, ג), וכפי שמפרש התרגום "בית רב קטוליא", כלומר, פרעה כה קצף על שני השרים עד ששלחם לבית הסוהר לנידונים החייבים מיתה.

ניתן לשער כי פרעה תכנן להניח לשניים להתבשל במשך כמה ימים, עד שיחליט מה יעלה בגורלם, אבל בפועל הם ישבו בבית האסורים במשך שנה שלמה. מרגע זה והלא הפסקו המצרים לדבר על יוסף, והחלו לרכל על שני השרים שסרחו. העתונאים התחילו לחטט בעברם ולהעלות באוב פרשיות נושנות. באלו בית ספר הם למדו, באלו אוניברסיטאות הם השתלמו, וכמה סמים צרכו בנעוריהם.

ישנם אנשים המחפשים את האמת, ומנגד ישנם אנשים התרים אחר ידיעות מעניינות ומרעישות. הם קוראים בשקיקה את כל מה שמדפיסים בעתונים, מתוך סקרנות לדעת ולראות מה קורה בעולם. לכן, אפילו אם קוראים הם דברים חיוביים, הם לא חוזרים על ידי כן בתשובה, כי כשאדם קורא רק מתוך התעניינות גרידא, הדבר לא משפיע עליו לטובה.

הדבר נכון לא רק לגבי עיתונים. אפילו אם אדם קורא ספר תולדות צדיק מתוך סקרנות לשמה, הוא לא יחזור מכך בתשובה. אבל אם הוא אומר קודם הקריאה: 'רבונו של עולם, הנני מוכן ומוזמן לקרוא בספר הזה, כדי ללכת בדרכי הצדיק!' הוא יעלה מעלה מעלה.

כזה היה טבעם של המצרים. הם עסקו בחדשות מתוך סקרנות בלבד. האם מישוהו באמת האמין לעלילה על יוסף? האם למישהו באמת היה אכפת מגורלו? היה זה רק סיפור מעניין שלא חדלו לדוש בו במשך זמן רב. אבל ברגע שציץ ארוע חדש, שכחו את יוסף ועברו לרכל על הפרשיה העכשווית של שר האופים ושר המשקים.

את כל זה תכנן הקב"ה, כדי שיפסיקו לדבר על יוסף הצדיק, ואט אט ישכחו את עברו, וכך יהיה מוכן למלוכה.

שר המשקים ושר האופים, כאמור, שהו בבית הסוהר במשך שנה שלמה, כשיוסף משמש אותם בנאמנות, והם נוכחים לראות שהוא אדם ישר, הגון וצדיק. בסוף השנה חלמו שניהם חלומות שונים, וכמובן שגם זה היה בהשגחה משמים.

"ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון חלמו המשקה והאפה אשר למלך מצרים אשר אסורים בבית הסוהר. ויבא אליהם יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים" (בראשית מ, ה-ו). מכאן שמע שעה אותה עת הם לא היו זועפים. זאת למרות שאדם שאינו יודע אם מחר עומדים לתלותו או להחיותו, לקברו או להשיבו למשרתו, אמור להיות דואג וזועף, אך מאחר ששהו בבית האסורים במשך שנה שלמה, עם שמש טוב כיוסף הצדיק, הספיקו להרגע מעט.

ברם באותו בוקר נראו שניהם זועפים באופן יוצא מגדר הרגיל. מה גם שבדרך כלל שר בממשלה לעולם אינו מראה פנים זועפות. שר הוא דיפלומט. את כל מה שהוא מרגיש הוא שומר בפנים, וכלפי חוץ מציג את ההפך. אם הוא שונא אותך, הוא מחייך אליך. אם כואב לו משהו, הוא טוען שהוא בריא כמו שור. אבל באותו בוקר הראו שני השרים ליוסף פנים מכורכמות. וגם את זאת גלגלו משמים, ששר המשקים ושר האופים לא שלטו בעצמם, וכך יוסף, שמונה לשרתם ולדאוג לרווחתם, התעניין בשלומם ושאלם: "מדוע פניכם רעים היום?" (בראשית מ, ז).

"ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף הלא לאלקים פתרנים ספרו נא ליי. רחמנות על שני הגויים הללו, שנאלצו לשמוע מיהודי את המילה 'אלוקים'... אבל כך דיבר יוסף, בלי להתגאות כשוריי, כשהוא תולה הכל בבורא יתברך.

שר המשקים החל לספר את חלומו, ומיד נתנה ליוסף בינה יתרה משמים להבין את הפתרון לטובה. וכך היה פתרונו: "בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו".

לנוכח הבשורה הטובה שהחיתה את נפשם, מהר שר המשקים לחבק ולנשק את יוסף, אשר חשב בלבו האם כדאי לבקש ממנו שיפיעל את קשריו וינסה לחלצו מבית הסוהר, ומיד אמר לשר המשקים: "כי אם זכרתי אתך כאשר יטיב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתי אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה. כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור".

הבה נתאר לעצמנו את מצבו של יוסף.

גנבו אותו בנעוריו מבית אביו ומארץ מולדתו, והביאוהו לבית של שר מצרי, וגם שם לא חטא מאומה, אלא רק קידש שם שמים. ולמרות היותו חף מפשע העלילו עליו עלילות שווא וכלאו אותו בבית האסורים למשך עשר שנים. ומי שנשלח

לא עוול בכפוף. יוסף לא ביקש משר המשקים לבקש מפרעה מלמט פושע מביט האסורים, אלא לשחרר אדם שמוכר לו כהגון וחף מפשע.

אבל שר המשקים לא טרח לומר לפרעה מאומה. וגם כשפצה לבסוף את פיו, עשה זאת תחת לחץ כבד, לאחר שפרעה חלם חלומות ואין פותר. כל היועצים הבכירים, פותרי החלומות, האצטגוניים והמכשפים, הציגו בפני פרעה פתרונות שונים ומשונים, אבל שום פתרון לא התקבל על דעתו, והוא איים לשחוט את כולם. ומאחר ושר המשקים נמנה עם יועצי המלך, הוא היה נתון בסכנת נפשות כמו כל אנשי חצר המלכות.

רק אז הואיל שר המשקים בטובו לפצות את פיו ולומר: 'אדוני המלך פרעה, לפני כמה שנים חטאתי לפניך, אני ושר האופים, ושנינו היינו בבית הסוהר וחלמנו חלומות. ושם איתנו נער עברי, שוטה שאינו ראוי לגדולה, ששימש בעברו כעבד לשר הטבחים. ואל תשאל אלו עברות הוא עשה, עשר שנים לא הפסיקו לכתוב עליו בעיתונים! אמנם הוא פתר את חלומותינו, אבל הוא בחור כל כך נבזה, שפשוט בושה להזכירו לפני המלך'.

תוך כדי דברי הלעג של שר המשקים, פרעה כבר לחץ על הכפתור, ובתוך מספר רגעים הריצו את יוסף מן הבור, גלחו את שערותיו והחליפו את שמלותיו, והנה הוא נצב לפני פרעה, בעוד שר המשקים עומד באמצע דרשתו האנטישמית.

הרי לנו כי שר המשקים לא התכוון כלל להוציא את יוסף מהבור, ורק הקב"ה הוא זה שהוציא את יוסף לחופשי.

פרעה הרכין את ראשו בפני יוסף, שלפני זמן קצר עוד היה בבית הסוהר, ואמר לו בתחוננים: "חלום חלמתי ופתר אין אתו, ואני שמעתי עליו לאמר תשמע חלום לפתר אתו" (בראשית מא, טו).

מה היינו עושים במצב כזה? הרי היינו נופלים לכוזה בלבול, עד שלא היינו יודעים באיזה עולם אנחנו נמצאים בכלל. כיצד ניתן לתאר את ההרגשה של אדם היוצא מבור הכלא ומובל הישר אל ארמון פרעה היושב במחיצת שריו, מתחת לכל הנברשות הנוצצות, כשמסביב ניצב משמר חיילים מלכותי.

ברם יוסף לא התבלבל ולא מעד בלשונו, אלא השיב בענות חן: "בלעדי, אלקים יענה את שלום פרעה". חלילה לומר שאני יוסף פותר חלומות, זה לא אני, אלא הקב"ה – הוא שישים את הפתרון בפי. במילים אלו התבטאה חזרתו בתשובה של יוסף. כשעמד לפני פרעה והכריז "בלעדי", הוא גילה כי אינו מאמין בשום כח בעולם מלבד הבורא יתברך!

מסופר שבכל שנה כשקראו את הפסוק: "בלעדי, אלקים יענה את שלום פרעה", היה הסבא מקלם זצ"ל פורץ בבכי, ואומר: איזה חינוך קבל יוסף בבית אביו עד שיכול היה להחזיק מעמד במצב כזה! הרי אדם לא יכול לאזור ביום אחד אמונה שכזו!

זוהי האמונה השלמה שאנו למדים מיוסף הצדיק אשר שם מבטחו בה' ולא פנה אל הרבים.

(רבי שלמה ברעודה זצ"ל – דורש טוב)

❦ לימי החנוכה ❦

כח העצום בעת הדלקת נר חנוכה

מסופר (שיח שרפי קודש ח"א, חנוכה אות לח, בשם הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע) על הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שהגיעה אליו אגודת חסידים מן המרחק לחסות בצלו בימי החנוכה. משנכנסו לקבל שלום סיפרו שיש בעירם 'מסור' שעושה להם צרות גדולות ומבקשים מהרבי לברכם שינצלו ממנו. אולם החוזה הגיב להם לאמור: "הער לייטט אין הימל" (- הרי הוא מאיר במרום), ויהי הדבר לפלא. עברו כמה ימים והחסידים באו בשנית לרבים להזכיר את צרת ה'מסור', עתה השיבם החוזה שרואה את המיצר להם ויפעל עבורם ישועה מאת השם. באותה שעה ביאר להם, שכאשר באו בפעם הראשונה היה אותו מוסר באמצע מצות הדלקת נר חנוכה, לכן היה מאיר אז בכל העולמות, משא"כ בבואם שנית לפניו, ראה את כל החורבנות שעושה.

אלא שאין אנו מרגישים תמיד בכח העצום הנגרם ע"י עשיית המצוה. ואפשר להתחזק בזה כדלהלן כפי שסיפר הגרמ"י רייזמן:

שמעתי מהרה"ח רבי אברהם מרדכי מלאך מבורו פארק [מחסדי גור, ה"ש"ת נתן לו כח נפלא להעביר דעת בלבואש דבדיחותא] מעשה דבדידיה הוה עובדא, אחיו מארץ ישראל השיא את בנו הראשון ונמנע ממנו ליסוע לחתונה, והציעו לו לשמח את הציבור בזמן המצוה טאנץ דבדרי בדחתות דרך הטלפון, רבי אברהם סבר וקיבל, כשהתחיל המצוה טאנץ התקשרו אליו בטלפון ואמרו לו שבכדי שיוכל להתרכז ולומר דברי הבדחנות כראוי, הם מסדרים את הטלפון עם הרמקול באופן שהציבור ישמע אותו והוא לא ישמע את הציבור. לא היה לו ברירה והסכים לכך. ותיכף התחיל לומר דברי בדחנות. אך היו לו הרגשה מזרה מזה, שלא רק שלא ראה את מי הוא מבדח, אלא גם לא שמע אותם. ואף לא היה יכול להיות טוח אם שומעים אותו כלל. וכך הוא יושב בביתו בבורו פארק ואומר מילי דבדיחותא, לאחר רבע שעה החזירו את הטלפון למצב רגיל, ושמע לרגע איזה רעש של מחיאת כפיים ותיכף נותק הקו.

לאחר שעתים התקשר אליו אחיו המחותן, והודה לו בכל לב, שאל אותו רבי אברהם מרדכי, האם שמעו אותי בכלל? ענה לו אחיו, איזה שאלה, הרי כולם כמעט נפלו מן הכסאות מרוב ששון וצהלה שהשפעת עליהם.

רבי אברהם מרדכי התבונן במעשה ולקח ממנו מוסר השכל הפלא ופלא. ה"ש"ת הוריד אותנו כאן לעולם הזה, ללמוד תורה ולהתפלל ג' תפילות בכל יום, באופן

להשתדל אצל שר בית הסוהר. גם בעת ששר המשקים ושר האופים הגיעו לבית האסורים, הוא לא חקר ולא ברר אצלם מתי וכיצד פרעה משחרר אסירים, אלא ציפה לישועת ה' יתברך.

רק בסוף השנה, כשפתר את חלום שר המשקים לטובה, אמר יוסף לעצמו: 'הנה, אני רואה שזה משמים, כנראה זו יד ה' שעל ידי האיש הזה אצא מהבור!' ובכך שג, כביכול, בהלכות בטחון.

אמנם בתחילה הוא לא ידע שטעה, ולכן המתין באותו יום לראות מה יקרה. כיון שאם היה זה רצון ה' שידבר, היה אמור להשתחרר תכף ומיד. אבל כאשר הוא לא השתחרר בתוך יום אחד – הגיע יוסף מיד למסקנה שפנייתו לשר המשקים לא היתה נכונה, ואסור היה לו לנקוט בהשתדלות הזו, ולכן התוודה מיד ואמר: 'אנא ה', חטאתי, עויתי, פשעתי, פניתי אל הרבים. אנא ה', אני מתחרט על כך מאוד, מכאן ואילך לא אפנה לאף אחד מלבדך!'

אולם מאחר והקב"ה מדקדק עם חסידים כחוט השערה, נענש יוסף וישב עוד שנתיים בבית האסורים. מן הסתם היו שם ליצינים שאמרו לו: 'יוסף, מה קרה בסוף עם החבר שלך, שר המשקים, למה הוא לא מוציא אותך מכאן?' ויוסף היה עונה: 'שר המשקים! לא זכור לי שראיתי אדם כזה בבית הסוהר!...'

כיצד אתה לא זוכר, הרי אתה בעצמך דברת איתו ובקשת ממנו שימליץ לפרעה להשחרר אותך?! שאלו הליצינים את יוסף, שהשיב: 'אני לא זוכר אדם בשם שר המשקים! מדוע בכלל צריך שר מיוחד כדי להשקות את פרעה? מה הוא תינוק שאינו מסוגל לשתות לבד?'

יודעים מה עשה יוסף הצדיק? הוא עקר מלבו ומחק מזכרונותיו את כל המאורע, עד שחש כאילו שר המשקים לא היה מעולם. מני אז שם מבטחו רק בה' יתברך, ובמשך כל השנתיים הבאות לא העלה על דל מחשבתו את התקוה: 'אולי בכל זאת יזכר בי שר המשקים ביום מן הימים, וידאג להוציא אותי מבית האסורים?' הוא מחה את שר המשקים מזכרונו, והחזיר ללבו כי רק ה' יתברך יוציא לחפשי בבוא השעה.

זהו פרוש דברי המדרש על הפסוק: "אשרי הגבר אש שם ה' מבטחו", יוסף בטח כל ימי חייו רק בה', ולא בשום דבר אחר. ולא זו בלבד, אלא שגם לאחר ששגג פעם אחת והשתדל אצל שר המשקים, הוא חזר מיד בתשובה – "ולא פנה אל הרבים", ולא ציפה שמשם תבוא לו הישועה.

את הפרוש הזה אומר הגאון מוילנא במילים קצרות על הפסוק: "ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה' רחב פי אל אויבי כי שמחתי בישועתך" (שמואל א, ב, א), וזה לשונו הטהורה:

"כי שמחתי בישועתך – זו מדת יוסף וכו', כי שמחתי בישועתך, שלא היתה סיבה להוצאתו על ידי אדם. וכשבטח על שר המשקים נוסף לו יגון ב' שנים. וכאשר תלה עיניו על ה' יתברך, אז נאלץ פתאום בנפלאות ה' על ידי חלומות פרעה. וידעו הכל כי ה' יתברך היה בעזרו ולא אדם. וזהו 'בישועתך', ולא בישועת אדם."

מהי כוונת הגאון באמרו: "וכיון שתלה עיניו על ה' יתברך", האם כוונתו שקודם לכן לא תלה יוסף, חלילה, את עיניו בקב"ה?!

אלא הכוונה כפי שבארנו, שלאחר שיוסף שגג פעם אחת, וסבר שרצון ה' שיאמר כמה מילות השתדלות, ושזה חלק מההשגחה שנועדה לחלצו מכלאו, מחק את כל המאורע מזכרונו וקבל על עצמו לא לעשות יותר כל השתדלות אלא לשים ידו רק על ה' יתברך.

ה"חזון איש" זצ"ל מבאר את הדברים בספרו "אמונה ובטחון" בלשונו הזהב: "אם כי עקרי הבטחון מחובת הלב, ומסתעפים ממנו מצוות מעשיות, בחובה של מניעה מפעולות נגד חברו, יש בזה גם גדרים בפעולות של השתדלות המותרת, ולפעמים הבטחון מתנגד להשתדלות ואוסר אמצעים מיוחדים.

"והנה נתחינו לדון במחשבתנו כל פעולה טרם עשייתה, אם היא מוסכמת ממידת הבטחון. וחז"ל אמרו במדרש רבה מקץ, כי השתדלותו של יוסף הצדיק לבקש משר המשקים 'והזכרתני', היתה כלולה במדת הבטחון. ואמרו: 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו', זה יוסף, 'ולא פנה אל הרבים' וגו', שבשביל שפנה אל שר המשקים נתוסף לו שתי שנים. רצונם לומר, יוסף ידע שאין הצלתו תלויה בהשתדלות והכל מיד ה', אבל בהיות שנתחייב האדם בפעולות ולא לסמוך אנוסים, חייב ויכיל את עצמו לשמש בהזדמנות זו ולבקש משר המשקים.

"ואמנם בהיות שלפי תכונת הרהבים אין בטבעו לזכור ולהיטיב, אין ראוי המעשה הזה רק מתוך יאוש, והמיואש עושה כל מה שיכול, אף בדברים הרחוקים מכל תועלת. אבל אין לבוטח לעשות כמו אלה, ואין פעולה זו מפעולות החובה. ויש במעשה זה כעין זריית אבק על זוהר האמונה והבטחון, ואחרי שאינה חובה, היא אסורה. וכוונת חז"ל על הפעולה, ולא על מידת הבטחון של יוסף חלילה. וידע יוסף שאין עזר מן אדם בלתי מיד ה' לבד. אבל מה שחייב עצמו לשאול משר המשקים לא היה לפי קבלת חז"ל דין אמת, אלא לא היה לו לפנות אל הרבים", עד כאן לשון ה"חזון איש".

ואכן כשמבחינים במה שהתרחש לאחר מכן, רואים בחוש, שפעולת ההשתדלות הזו היתה מיותרת, ושר המשקים לא היה האיש שהביא להוצאת יוסף מבית האסורים. וראיה לכך, שהרי יוסף בקש משר המשקים שיאמר לפרעה, שגנבו אותו מארץ העברים, וגם במצרים הוא לא חטא במאומה, ונזרק לבית הסוהר על

רבת את ריבם

ושומעים אותנו אך אין לנו רואים ולא שומעים כלל מה שנעשה מדברינו ומעשינו ומחשבותינו. אין לנו שומעים מחיאת כפיים על כל התגברות על היצר, השאירו אותנו לא רק רבע שעה, אלא מאה שנה על סוג טלפון כזה, אתה תדבר ולא תשמע ולא תדע אם שומעים אותך, רק תצטרך להאמין בזה באמונה שלימה. שגם שאתה במצב השתקה ולא יודע אם מישוהו שמח איתך, דע והאמין שכל העולמות עליונים מקבלים שפע עליון על ידך. כמו שדוד המלך נקרא בדחנא דמלכא, כך אנו צריכים כביכול לשמח את מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכל העולמות עליונים יושבים ומצפים לנו, ופעמים שיש לנו נסיון קשה מאד מאד, כשיעלה למעלה ישאל 'האם נהנו ממני', ואז יספרו לו שכולם השתעשעו ממנו עד מאד. דוד המלך עשה רגל רביעי במרכבה ואתה צדיק! הוספת כמה ברגים חזקים, אלא שלווה צריך להמתין מאה עשרים שנה. והוה עיקר נסיון האדם, אומרים לו מה לעשות, אין לו ספיקות בכך, מספרים לו שנהנים ממנו, והוא צריך להתחזק כל החיים שמסתמא שומעים אותי, מקוה שמסחמים איתי... כשתעלה לשמים לאחר מאה ועשרים, יספרו לך כמה שמחות וצהלות גרמת בכל העולמות. ואם אח שלך לא מתקשר אליך אחרי שעתיים שנהנו ממך, תאמר את זה אתה לעצמך, כי אם אין אני לי מי לי.

כתב השם משמואל (חנוכה תרע"ג מוצש"ק ליל ד', ותר"פ מוצש"ק ליל ה') לבאר תפילת על הניסים 'רבת את ריבם' מלשון 'כי יהיה ריב בין אנשים', ענין הריב הוא שיש לאחד טענות ותביעות על השני. ומה שבח יש במה שהקב"ה רב את ריבנו' הרי אין בזה לשון היכר שהיה לנו איזה נצחון בריב במלחמה, רק שהוא רב את הריב שלנו. למשל שיש לראובן איזה ויכוח עם שמעון, ובא לוי ומטייע לראובן להתווכח עם שמעון, האם זה אומר שהוא ניצח אותו? אמנם אצל השי"ת בוודאי כשהוא לוקח את הריב, בוודאי הוא מצליח, אך עדיין צריכים אנו למודעי מה תוספת שבח יש בזה שהקב"ה רב את הריב שלנו.

ופי' השם משמואל שהיוונים הרשעים השפילו מאד את בני ישראל, בבחי' שחה לעפר נפשיו, דיכה לארץ חיית, וכמ"ש במדרש לחנוכה וכ"כ בפיוט דשבת חנוכה - שהיו עוקרים את הדלתות של בתי ישראל כדי שלא יוכלו להתנהג בצניעות, לזאת מדליקין נר חנוכה על הפתח להודות להשי"ת על הצניעות שבבתי ישראל. כי היוונים השפילונו מאד עד שהרבה אבדו את החשק ללחום עם היוונים, מרוב יאוש ושפלות הרוח. וכן שמעתי מאנשים שעברו את המאורעות הקשות בשנות הזעם שממש כך הרגישו כדברי השם משמואל: 'נכנעו לסבול נפשם עול הגזרה ולא הרהיבו עוז בנפשם לחשוב שיש להם ריב עמם, וכל תקותם של הכשרים היה רק ההרג על קדושת שמו יתברך...'

צא מהיאוש, תפסיק לסבול

כי כל זמן שאין אדם נופל לשפלות הנפש, יש לו עדיין רצון לריב, אך כשמשפילים אותו למטה מג' טפחים הוא מאבד כל רצון לריב, אם אינו כראוי הוא מתייאש, ואם הוא איש כשר הוא מצפה למסור נפשו על קידוש השם. ולפי דרך הטבע לא היה צריך להיות כלל ריב בין ישראל ליוונים לפי מה שהם השפילו אותנו. אבל הקב"ה אימץ את רוחם והגביה את נפשם עד שחישבו את עצמם בעלי ריב עם היוונים, והוא נס נפלא שלא כדרך הטבע, לאחר שהשפילו אותנו כ"כ, באו 25 אנשים בחבורת מתתיהו ובניו ונתעלו להיות בעלי ריב עם היוונים בדרך נס ופלא.

וכן אמר החידושי הר"ם עה"פ 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים', הוצאתי אתכם מהמצב שהייתם סובלים בשקט את הגזרות, אלא עשיתי נס שתאבדו את הסבלנות לסבול, והרצו לצאת. כמו שאמר החפץ חיים בגזירות דרוסיה שאם היה לנו כח לריב איתם היו נעשים ניסים גדולים, אע"פ שיתכן שהיו נהרגים כמה וכמה, מ"מ היו צריכים להיות בעלי ריב עם הסובייטים, והוה דרך נס שחשבו כך. וכן היו כמה יהודים שהיו אנשי פלא להיות בעלי ריב עם מעצמה כזאת.

וזוהו 'רבת את ריבם' שאנו מכירים שלא היינו בעלי ריב מכח עצמנו, מרוב שפלותנו, אלא שאתה עשית אותי בעל ריב ולא כמתייאש. לאחר מכן 'דת את דינם' כי כשיש כבר שני בעלי ריב, בין קודש לחול, בא הקב"ה ודן את דינו, ונקם את נקמתנו וקיים הפסק כראוי והצילונו.

נס חנוכה שאדם יוצא מהיאוש ומתחיל לריב עם עזות הגוף

עוד כתב שיש לבאר בעוד אופן, כי יש אנשים שמתייאשים וכופפים את ראשם בצפייה 'מתי יעבור הזמן', כי מי יוכל לעמוד כנגד כוחות נוראות של רשע שמפצים בעולם בטאות וזוהמא, אני וביתי נעבוד את ה', אך נשאר לדורות בימי חנוכה שנתעורר בלב איש ללחום ען כנגד הרע שבחוץ והן כנגד הרע שבלב, שלפעמים שאדם מתייאש מללחום עם הרע שבנפשו, מאחד שמרגיש שאין מספיק חלק הטוב בנפשו שיכול ללחום בכל כך הרבה חלקי הרע, ולכן הוא סובל ורובץ תחת משא מלך זקן וכסיל, ואינו מתחזק עם הנקודה הטובה, עוד מעט ואין רשע, שהרי עשוי יש לו רב, יש לי רב, מה עשה הקב"ה 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות', כי הנקודה הטובה שבנפש האדם נקראת נקודת ציון וירושלים, ציון בגימ' יוסף, ושם יש נר דולק בנפש האדם, כמ"ש בגמ' פסחים ז: 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות' ששם מדובר על העוונות, דברות אפי' עון זוטא משתכת, וזה לעומת זה עשה האלקים, כי היצר הרע מחפש את העונות הזוטות להחליש דעתנו, אך הקב"ה יש לו נר גדול למצוא נקודה טובה קטנה שבקטנות, כדפי' בפסיקתא. וכפי מה שאדם אוזח עצמו בעלי ריב עם היצר הרע, אך הקב"ה רב את ריבו, וזהו 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע' שתרגיש תמיד שאתה בעל ריב עם היצר הרע, לאחר שאתה בעל ריב, בא הקב"ה ומציל עני מחזק ממני ועני ואביון מוזלו. ולא להתיאש לומר שאין אנו יכולים לריב עמו כלל. (הגרמ"י רייזמן)

עוד כתב שיש לבאר בעוד אופן, כי יש אנשים שמתייאשים וכופפים את ראשם בצפייה 'מתי יעבור הזמן', כי מי יוכל לעמוד כנגד כוחות נוראות של רשע שמפצים בעולם בטאות וזוהמא, אני וביתי נעבוד את ה', אך נשאר לדורות בימי חנוכה שנתעורר בלב איש ללחום ען כנגד הרע שבחוץ והן כנגד הרע שבלב, שלפעמים שאדם מתייאש מללחום עם הרע שבנפשו, מאחד שמרגיש שאין מספיק חלק הטוב בנפשו שיכול ללחום בכל כך הרבה חלקי הרע, ולכן הוא סובל ורובץ תחת משא מלך זקן וכסיל, ואינו מתחזק עם הנקודה הטובה, עוד מעט ואין רשע, שהרי עשוי יש לו רב, יש לי רב, מה עשה הקב"ה 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות', כי הנקודה הטובה שבנפש האדם נקראת נקודת ציון וירושלים, ציון בגימ' יוסף, ושם יש נר דולק בנפש האדם, כמ"ש בגמ' פסחים ז: 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות' ששם מדובר על העוונות, דברות אפי' עון זוטא משתכת, וזה לעומת זה עשה האלקים, כי היצר הרע מחפש את העונות הזוטות להחליש דעתנו, אך הקב"ה יש לו נר גדול למצוא נקודה טובה קטנה שבקטנות, כדפי' בפסיקתא. וכפי מה שאדם אוזח עצמו בעלי ריב עם היצר הרע, אך הקב"ה רב את ריבו, וזהו 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע' שתרגיש תמיד שאתה בעל ריב עם היצר הרע, לאחר שאתה בעל ריב, בא הקב"ה ומציל עני מחזק ממני ועני ואביון מוזלו. ולא להתיאש לומר שאין אנו יכולים לריב עמו כלל. (הגרמ"י רייזמן)

קושיית ה"בית יוסף"

על הקושיה המפורסמת מדוע מדליקים שמונה נרות חנוכה והלא השמן הספיק ליום אחד והנס היה אם כן שבעה ימים היה מתרץ הסבא מקלם הגאון רבי שמחה זיסל זצ"ל שבזמן שעשו זכר לנס רצו חכמינו ז"ל להורות לנו שגם הטבע הוא נס, כי כל יום שהשמן דולק זהו רק מהכח הנסי, והשמן הטבעי עצמו לא השפיע במאומה על השתלשלות הנס.

והנה רמב"ן סוף פרשת בא בזה הלשון "מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה ואין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד אלא אם יעשה המצוה יצליחו שכרו ואם יעבור עליהם יכריחו עונשו הכל בגזירת עליון כאשר הזכרתי כבר" עד כאן לשונו.

על דרך זה אפשר לבאר מה שאמרו חכמינו ז"ל (פסחים ק"ח, א) "קשים מזוונותיו של אדם קריעת ים סוף" מזוונותיו של אדם שהם ענין טבעי בהחלט מעשה ידי אדם ותחבולותיו מדמים לקריעת ים סוף שהוא ענין נסי בהחלט השוה חכמינו דבר שהוא עיקר טבע לדבר שהוא עיקר נס על ידי הקדוש ברוך הוא לבדו לומר לך

שאף הטבע נעשה על ידי הבורא לבדו, אין טבע בעולם בכלל הכל נוצר מתפתח ומקבל חיותו מהקדוש ברוך הוא לבדו. מי שחושב שגם הטבע משתתף בבריאה והנהגה הריהו עובד עבודה זרה ומאמין בשינוף.

אבל אין זאת אומרת שהאדם לא יעסוק בשום דברים טבעיים שיש להם שייכות לטבע וישב בחיבוק ידים, האדם מצדו בתור נזרהבריאה שהקדוש ברוך הוא המשילו על היצירה, צריך לעשות את המוטל עליו וכפי שכתוב "וברכתך בכל אשר תעשה", כי כך גזרה חכמתו העליונה שהכל יעבור דרך השפופורת ששמה "טבע" אבל בדעתו ושכלו צריך האדם לדעת כי אין הטבע מועילו כלום אף במשהו. - דרכי מוסר

תירוץ נוסף

מסופר על הגאון המקובל רבי יצחק אייזיק הכהן זצ"ל רבה של קוריץ שהיה חריף מאד בקטנותו, ופעם אחת בהיותו בן שמונה שנים, שאלוהו חכמי ברודי שאלה זאת, והילד הרר כמה רגעים והשיב: לפי דעתי קבעו שמונת ימי חנוכה בשבילנו הילדים שנדע בכל יום ויום מימי החנוכה כי אנו פוסקים הלכה כבית הלל ולא כבית שמאי...

חכמי ברודי הסתכלו זה בפני זה ותמהו על תשובה סתומה ומזוזה זו, אבל הילד המשיך את דבריו, הלא במסכת שבת (דף כא) מזכירים את המחלוקת שבין בית שמאי ובית הלל בנוגע להדלקת נרות חנוכה, בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך [ביום שני שבעה ביום שלישי ששה ביום רביעי חמשה וכן הלאה] ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך [בשני שנים בשלישי שלשה ברביעי ארבעה וכן הלאה] ואם היו קובעים רק שבעה ימים, כי אז ביום רביעי של חנוכה לא כל ילד היה יכול לדעת אם הלכה כבית שמאי או כבית הלל, משום שלפי דעת שניהם הלא היו מדליקים ביום רביעי ארבעה נרות אבל עכשיו שכשקבעו שמונת ימי חנוכה הרי בכל יום ויום יודע ומבין כל ילד לפי מספר הנרות הדולקים כי הלכה כבית הלל...

ועל המלחמות

באחר מימי חנוכה תשכ"ו הופיע הרב הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן גאב"ד פוניבז' זצ"ל במושב ארצישראלי של חרדים, מושב "יסודות" בנחל שורק, כדי להשתתף בשמחת חנוכה הבית של ביה"כ המקומי, כיון שנתכבד לשאת דברי ברכה לכבוד המאורע שילב בדבריו רעיונות מעניני דיומא, והסביר בין השאר את נוסח ההודיה שאומרים בתפילה ובברכת המזון "על הנסים ועל הנפלאות ועל המלחמות" הוא שאל בפליאה כאיש משתומם: מהו שאנו מודים על המלחמות? וכי אוהבי מדון אנחנו, ועל חרבנו נחיה, ששמחים כביכול על שזימן לנו ה' מלחמות? וכי אינו מתאים יותר שנודה על הנצחונות שבהם מיגרנו את האויב?

והשיב: להודות על הנצחון - עדיין מוקדם מדי. הלא המלחמה ביוונים היתה מלחמה רוחנית בעיקרה מלחמת הקדושה נגד הטומאה, והנצחון הסופי לא היה אלא בעת שיבוא משיח צדקנו, אפס, בינתיים מודים אנו על עצם הדבר שאנו נלחמים. על כך שבכל המצבים הקשים ביותר כשהטומאה מאיימת להשתלט ולכבוש הכל יהודים, אינם נכנעים, אלא נלחמים בעוז על יהדותם...

איצרותיהם של צדיקים

ניסוך שבכל יום

ימי חנוכה הם ימי שמחה והודיה על הנסים. נס הנצחון במלחמה ונס פח השמן. נוסח התפילה בחנוכה "על הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". ההבנה הפשוטה היא שכיון שבימי כסלו היו נסים גדולים לכן קבעו עליהם זמן שמחה והלל והודאה להשי"ת.

אכן, יש המתעוררים לשאול כיצד מבינים את נוסח התפילה "בימים ההם בזמן הזה" איך בזמן הזה בימים שאנו חיים בהם רואים נסים? כל הסיפורים של הנסים הם על אירועים שקרו בעבר פעם היתה קריעת ים סוף וכל עם ישראל עברו בתוך הים ביבשה נסי הכניסה לארץ ישראל והנסים שהיו בבית המקדש וכו' אך מדוע רק הדורות ההם ראו נסים ואנו לא רואים בימינו התרחשות של נסים? וכי רק לדור המדבר או לחשמונאים היתה הזכות לראות בחוש נסי שמים, ולנו אין את הזכות הזו?

יתכן שהשאלה אינה במקומה, אבל התשובה, לדעתי אינה פשוטה כלל, ומונח בה יסוד גדול והבנה אחרת במהות הנסים ימי החנוכה.

ניסים גלויים בזמנינו

אספר לכם מעשה שהיה, כפי שסיפרו בעל המעשה, הוא גר היום במונסי בארה"ב, ועובד לפרנסתו כרופא, אבל הוא שוקד על התורה והנו תלמיד חכם. לא כל ימיו היה מסופר שומר תורה ומצוות, לפני שנים הוא היה בלוס אנג'לס כחילוני גמור, ועבד כרופא בחדר מיון של בית חולים. באחד הימים הובהל לחדר המיון אדם מחוסר הכרה אשר נמצא מוטל ברחוב אחרי התקף לב קשה, הרופאים הוועקו להצילו, ולאחר חצי שעה התייאשו מחייו, ניתקו את המכוונות וקבעו את מותו. הרופא מספר שלפתע הוא הבחין בתנועה בידו של המת. בתחילה חשב שאילו עצבים שעדיין מפרכסים לאחר המוות,

אבל אח"כ הבחין בתנועות נוספות של הגוף, הוא הסיר את הכיסוי מעל פניו, ולתדהמתו הוא רואה את ה"מת" - חי. הוא התחיל מחדש לעסות את לבו. ה"מת" הרים את ידו וסימן לרופא להפסיק להתעסק בו. הוא שואל את הרופא: "לך קוראים חיים מאיר?" הרופא נדהם לחלוטין! זהו אמנם שמו היהודי אבל אין אדם בעולם שקורא לו כך, כולם יודעים שהוא "בארי", רק מסבתו הוא שמע ששמו "חיים מאיר". והנה החולה ממשיך ושואל: "אתה מניח תפילין?" והוא עונה בשלילי. החולה מצוה: "מהיום תתחיל להניח!" ושוב שואל אותו: "אתה אוכל כשר". וכשענה לא, חזר וצוהו "תאכל כשר!" כשסיים החולה את דבריו, עצם את עיניו ונפטר לבית עולמו.

ימי החנוכה הם ימים המסוגלים לראות ולהבין את הנסים. ה"זמן הזה" שבחנוכה, מהותו החינוך. אין די שהנסים מתרחשים אלא שאנו לומדים ומושפעים מהם. כשאב ובנו עומדים בתפילה כלפי האב זוהי מצות תפילה, אך כלפי הבן הקטן לא שייכת כעת מצות תפילה. עבור הבן משמשת תפילת אביו כאפשרות של חינוך. הוא רואה וקולט משתכל ומבין בצורת התפילה של המבוגר, ומושפע ממנה בעומק נשמתו. כל פעולה של חינוך, בונה נדבך נוסף במבנה אישיותו של החניך. כך מתעצבת דמותו של הקטן, כך הוא גדל, משתנה ונבנה.

ההכנה הרוחנית של החשמונאים "בימים ההם" היתה שהם היו מסוגלים ומוכנים להתחנך מהנסים. כאשר מצד האדם יש את כלי הקליטה וההשפעה, הקב"ה מראה לו את נסיו ונפלאותיו. כשנמצאים במדרגה רוחנית שמוכנה להבין את משמעות הנסים, להתחנך מהם ולשנות מחמתם את צורת ההתנהגות, אז יש ענין ותועלת בגילוי הנס וזוכים לראותו בחוש.

ממור"ר הגרי"ד זקוק"ל שמעתי, שהנה בחנוכה אנו קובעים הלל ושמחה על כך שפח שמן קטן דלק בדרך נס שמונה ימים. וידועים דברי חז"ל (שבת כב ע"ב) שגר המערבי היה דולק במקדש שנים רבות ולא כבה אף פעם. ובמשך מאות שנים של המשכן ובתי המקדש היה נס במנורה שהשמן שהספיק רק למשך הלילה, דלק מעת לעת תמיד, וא"כ צ"ב מהו הנס המיוחד במנורה ובשמן של חנוכה?

אמנם התשובה לזה, שבחנוכה היינו מסוגלים לקלוט את הנס להבין שהשי"ת מדבר אלינו ומשפיע עלינו שנוכל להתחנך ממעשיו.

החינוך של חנוכה הוא שהקב"ה הוא בעל הכוחות כולם בבריאה, והוא בעל הבירה והוא עשה ועשה ויעשה את כל המתרחש בעולם, בין בטבע ובין בנס, בין בגלוי ובין בנסתר ו"אין עוד מלבדו".

חנוכה "להודות ולהלל"

ימי החנוכה נועדו לעורר בנו את הכלים לקלוט את נסי הקב"ה. להתחנך לראות את הנפלאות והתשועות, ולהבין שהשי"ת מנהל את עולמו בחסד וברחמים בכל עת ושעה. ובפרט צריכה להיות גודל ההכרה בהנהגת הישועה של השי"ת שגם בעת צרה ומצוקה נוכל לראות שמתוך הצרה מצמיח הקב"ה את נס הישועה. בבחינה של "כי אשב בחושך ה' אור לי". נרות החנוכה מיועדים להאיר לעין המתבונן שמתוך הצרה ממציא הקב"ה פדות ורווחה.

מעשה נורא שמעתי על קבוצה של ארבע מאות יהודים, שהיו אזרחים גרמניים ונתגלגלו בשנות המלחמה לאנגליה. הבריטים לא יכלו להצויק בתוכם פליטים גרמניים, החשודים כמרגלים בזמן מלחמה, ולכן אספו את כל הקבוצה ושלחו אותם באנית מסחר לגירוש באוסטרליה. הם שחררו אסירים ופושעים מבתי כלא, כדי שישמשו כמלחים על האניה. אך יצאה האניה מהנמל באנגליה התחילו המלחים להתעלל בקבוצת היהודים. נגבו מהם את מזוודותיהם ובזזו לעצמם כרצונם, את הנותר השליכו באכזריות את הים.

הים הצער ועגמת הנפש על איבוד החפצים, המזכרות והמכתבים האישיים היו גדולים מאד. "מה זה עשה ה' לנו?" כך הגיעו הפליטים, בעירום ובחוסר כל והתאקלמו באוסטרליה.

לפני שנים מספר, עשרות בשנים לאחר הגירוש ההוא, מצא יהודי אחד יומן של קצין גרמני ששרת בשנות המלחמה בצוללת. באחד הפרקים המתארים את שנות המלחמה הוא כתב על אותה אנית מסחר בריטית שנקלטה בראדר של הצוללת. הפלגה ללא ליווי צבאי הייתה בימים ההם כהתאבדות. ניתנה הוראה לירות על האניה, אך לא היה ברור אם אכן היריות פגעו במטרה. כיוון שנקלט בראדר שמוזרות וחפצים פזורים שביבות האניה, נשלחה סירה למשות אתמן מן המים. בבדיקה גילו מכתבים בגרמנית על אזרחים גרמניים. רושם הוא: "שוחנו שלא פגענו באניה עם גרמנים כמותנו. בהוראה שקיבלנו מהפירר בעצמו [היטלר י"ו ש] הופקדנו לירות את האניה עד לאוסטרליה בכדי להגן עליה מפני תוקפים בריטים אפשריים".

לאחר שנוסעי האניה ירדו והיא חזרה לאנגליה, זיהו הגרמנים שהיא שייכת לאנגלים ופוצצו אותה. נתבונן כעומק המעשה, ארבעים שנה יהודים בכו והצטערו על אובדן המזכות והמכתבים האישיים, אולי אפילו התמרמרו על מדת הדין שפגעה בהם, והנה מתברר למפרע גודל החסד שעשה עמם השי"ת, ובנס ממש איפשר להם להגיע בשלום לחוף מבטחים. מתוך מצב של חוסר סיכוי להנצל, זימן להם ה' מלחים באניה, פושעים ואכזריים, שזרקו את חפציהם למים ובכך ניצלו חייהם.

הנסים מתרחשים סביבנו, אך אין לנו תמיד את הכלים לקלוט ולהבין את גודל חסדי השי"ת עמנו, בכל ימי חינו.

לשם כך נקבעו שמונת ימי החנוכה "להודות ולהלל", לפתח את יכולת ההבנה. להתחנך מהנסים ולהיות מושפעים מהעולם הנפלא בו אנו חיים. וממאורעות היום יום "שכולם נסים ואין בהם טבע ומנהג של עולם" (רמב"ן סו"פ בא)

הודאה על "בחן בחסד וברחמים"

הנה דיבני ברכות הנהנין מחולקות, לחם ברכתו המיוחדת "המוציא" ולאחריו נתחייבנו מן התורה בברכת המזון. על העץ ועל האדמה ישנן ברכות נוספות במטבע שטבעו לנו בהם חז"ל. אבל ישנה הלכה של ברכה כוללת ומיוחדת: הוראה אילנות יפים, נוף מיוחד וכדומה מברך "ברוך שככה לו בעולמו". [ש"ע או"ח רכה, ועי"ש במשנ"ב ס"ק ל"ב ועכשיו לא נהגו כלל לברך ברכה זו ומ"מ נכון לברך בלא שם ומלכות].

משמעות נוסח הברכה היא שאנו מודים להשי"ת שיש ככה בעולמו. וה"ככה" הוא העולם היפה שברא לנו הקב"ה. אין מברכים כך על חכם גדול, ולא על גיבור גדול, הברכה נתקנה על מראה יפה. הכח והתכונה המבטאים יותר מכל את מציאות הבורא בתוך הבריאה, ש"ככה בעולמו", הוא היופי. "הק" יפה דודי". וכשרואים דברים יפים בעולם אפשר להתבונן ולראות את גודל יופיו של הבורא, שכך הוא בעולמו.

נתאר לעצמנו שהעולם היה נברא בשני צבעים בלבד, שחור ולבן, כיצד החיים היו נראים? והנה גדל חסדו עלינו והרבה צבעים וגוונים בעולם. "בחן בחסד וברחמים" - עוד קודם שמודים על החסד, אנו מודים על החן".

עלינו להתבונן ולראות את הטוב והיפה שבבריאה. את החכמה בה יצר השי"ת את גוף האדם. את חלוקת האיברים ותועלת תנועתם, בעין פקוחה נוכל לקלוט את חסדי השי"ת ורוב נפלאותיו בעולם, ולהתחנך להלל והודיה בכל יום.

למה נקרא שמו אחז

נסיים בדבר חכמה ששמעתי לפני עשרות שנים מרבי בין ציון ידלר המכונה "המגיד הירושלמי". הוא דיבר אז על המתיוונים שביקשו לקעקע את יסודות החינוך.

בירושלמי נאמר "למה נקרא שמו אחז - שאחז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות - כך אמר אחז אם אין גדיים אין תישים אם אין תישים אין צאן אין רועה" (ירושלמי סנהדרין פ"ו).

נשאלת השאלה, למה באמת נקרא שמו אחז וכי הוא אחז בבתי הכנסיות, הוא סגר אותם, ושמו היה צריך להיות סגור.

נהם המגיד רבי בן ציון בקול בוכים ואמר: הוא לא סגר. אם הוא היה סגור, היו הכל אוזרים חיל למסור נפשם על התורה והעבודה, היו מתפלשים בעפר, מתכסים בשקים, עורכים מערכות להעביר את רוע הגזירה - בצומות וזעקות לשוכן מרומים. הוא התחכם.

אחז, בסך הכל - הכניס מפקח חינוכי מטעמו לתלמודי תורה, מפקח רוחני מטעם הממשל לשיבות. הוא אחז בהם. ועם אחיזה זו, לאט לאט, טיפין טיפין היה בטוח להגיע רחוק, לעקם מעט את הילדים הקטנים, להסיט את השלימות בראשיתה, וכך, בקרוב או בחוק לא יהיו גדיים "ואם אין גדיים אין תישים, אם אין קטנים אין גדולים, אין חכמים, אין נביאים, אם אין נביאים אין רוח הקודש"

היוונים, בסיוע המתיוונים, גם התנהגו בדרך זו. בתחילה, הם לא ציוו להניח מנעולי ברזל על הישיבות, התוכנית שלהם הייתה שהישיבות תסגרנה מאליהן. אילצו את הכוללים והישיבות להוסיף שעה או שעתיים של חכמה יוונית וכדומה. זו הייתה ראשיתה של הגזירה האיומה - להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

כי אין צורך לקרוע את הגמרות או לשרוף את החומשים, יש דרכים אחרים להשכיח את התורה...

"נזהרתי ולא חשבתי כלל"

אתם רוצים מעשה? שואל ר' שלום את היושבים סביבו, אז אספר לכם מה שסיפרתי היום בשולחן שבת, לאורח פלוני שסעד על שולחני.

איש היה בירושלים אבן דאוד ז"ל כך היה שמו. רבים דיברו על צדקותו ושחרו לפתחו לשמוע את דבריו.

אמרו לו, את שם האב, אם והגיל, והוא פשוט התחיל להגיד ולגלות נסתרות. דמות נדירה, הלכתי למעונו בהזדמנות מסויימת, היה זה כאשר הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן היה חולה מאד.

לא רציתי ללכת לאבן דאוד, אבל ידידי רבי לייב פרידמן הכריע שהאיש צדיק, לכן הסכמתי ללכת יחד לאיש הצדיק הנ"ל, יצאנו יחד אני ור' לייב פרידמן זצ"ל.

בדרכנו, פניתי לר' לייב ואמרתי בפסקנות: "שמע נא אני מתכוון בקרבך לנסוע לחו"ל, אף אחד לא יודע מהסיפור, רק סוכן הנסיעות, עימו שוחחתי. עכשיו גם אתה יודע. אם 'אבן דאוד' יידע על הנסיעה - יש בו ממש, ואם לאו - אין בו ממש. לדידי - זה יהיה האות והמפתח".

נכנסנו. אמרנו את השם שלי. אבן דאוד הרים את העיניים הגביה את ידו ושאל: "כבודו, חושב לנסוע רחוק מעבר לים?"... המשך לדבר על עוד כמה עניינים שאין מקומם כאן.

אח"כ חזרנו את שמו של רבי אליהו לאפיאן. והוא החל לפרוש על השולחן בקצרה, את ההסטוריה של חייו, ואף פירט באיזה מוסד הצליח במשרתו והיכן לא, אח"כ המשך ואמר כי להבנתו שורש נשמתו מצדיק פלוני, ולפתע הרים את קולו ביראה: הוא יהלום שאין בו פגם, עד לפני זמן מה היה בו פגם אך תיקן גם את זה, הוא בסכנה (בצעקה) אבל הוא עוד יאריך ימים כיון שהשכין שלום בין איש לאשתו... דברי האיש.

רבי אליהו התרפא באותה שעה, ועוד חזר להרביץ תורה. כאשר שב לאיתנו, העזתי ושאלתי: האם רבינו השכין שלום, לאחרונה, בין איש לאשתו?

הביט עלי ר' אליהו בהתפעלות: "רוח הקודש הרי אין היום, מניין לך דבר זה? פון וואנעט וויסט איר" סיפרתי על האיש ודבריו, רבי אליהו שמע ושקע.

טוב, המעשלה עם אבן דאוד לא כל כך חשוב, מה שנחוצ' לכם לשמוע ולהבין הוא המשך: מה סיבת הסכנה הרפואית שרבי אליהו היה נתון בה אז?

יש כאן נושא נוסף.

רבתי, אם לא היינו זוכים הנס היה רק הניצחון הגשמי החיצוני גבורת הגוף גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וזה רק חצי נס. ולמה רק חצי? כי המתיוונים, אלו שבתוכנו (לא היוונים הגויים) רבבות המתיוונים שהסתובבו בתוך העם היו ממשיכים לשלוט - בשלטון הרוח היוונית המשוקצת.

זאת הורנו הקדוש ברוך הוא כשלא יותר למשה רבינו על התממהות של שעה במילת בנו, כששלח מלאך להמיתו. ואלמלא הזדרזה צפורה ומלה את בנה, היינו מאבדים את משה רבינו חלילה, וגאולת ישראל מה תהא עליה. אבל אין המטרה מקדשת את האמצעים!

ונספר - מלכתחילה, בקש רבי ישראל סלאנטער להיות "צדיק נסתר", ואף הכין עצמו לכך. למד להתפלל במהירות ועומה תוך כוונת כל הכוונות, התמחה במלאכת הנגרות וסיגל את היכולת לשנות תלמודו ולעייין בו במהלך עבודתו. בגדר: "יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהילים כח, ב), יגיע כפים ולא יגיע מחו.

לבסוף החליט, שלא לשם כך נטעו בו כשרונותיו. החליט לזכות את עם ישראל בתנועת המוסר להשתפרות ולהתעלות. וכדי שאימצוה, מצא לנכון לגלות גאונותו העצומה - הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל מנאו ראש וראשון לגאוני דורו, לפני השרף מבריסק וה"בית הלוי" ושאר גדולי דור דעה! - והיה מסבב בקהילות ישראל ומשמיע שעורי תורה, לפולסים עמוקים שארכו כשש שעות ובהם בלל חצי ש"ס, שהדמימו שומעיהם ובגינם התקבלו דבריו.

פעם הופע בוילנא ודרש בפני גדולי תלמידי החכמים בעיר. הציע את הסוגיא ושטח סדרת תמיהות, הציב את יסודו ובקש ליישב על ידו את כל השאלות, ולפתע קם אחד הלומדים והקשה על היסוד המחודש מגמרא מפורשת.

חכך רגע קט, ואמר: "הצדק אתכם, היסוד נסתר", וירד מן הבימה.

כתרוהו הלומדים וניסו כוחם בדחיית הסתירה, זה אומר בכה וזה אומר בכה. נענה רבי ישראל ואמר: "באותו הרגע שהזכיר אותה גמרא, עלו במוחי שתיים עשרה דחיות לקושייתו. ויודעני בברור, שכל אחת מהן היתה מתקבלת על דעת הלומדים. אבל אני ידעתי שהן דחיות סרק, והקושיא איתנה. אמרתי לעצמי: אבל הלא אינך דורש כדי לחדש חידושים בעלמא. כל מטרתך לבצר את סמכותך התורנית שיהיו דבריך נשמעים לביסוס תנועת המוסר. ועכשיו, כשישמעו שלומד אלמוני סתר את שיעורך, ועוד גמרא מפורשת שנשכחה ממך, תזולזל בעיני הלומדים ויזלזלו בתנועת המוסר. לא למענך, אלא למען המטרה הנעלה, דחה את קושייתו בקש!

ואז אמרתי לעצמי: ישראל, הלא אתה לומד מוסר! הודה על האמת, וירדתי מן הבימה!"

כששמע זאת הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל, מגדולי לומדי וילנא, הצטרף לחבורת תלמידי רבי ישראל מוסלאנט!

(והגדת)

"זדים ביד עוסקי תורתך"

בהודאת "על הנסים" בחנוכה, אומרים: "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך". ותמוה, בשלמא גבורים ביד חלשים, נס הוא. אף רבים ביד מעטים. אבל מה הרבותא של מסירת טמאים ורשעים וזדים ביד טהורים ועוסקי תורה. אילו היו הכוחות שווים, מדוע שלא יצאחו הטובים.

ברם, ידועים דברי הרא"ש (ריש בבא מציעא) בענין "כל דאלים גבר", משום "שמי שהדין עמו מוסר נפשו להעמיד את שלו בידו יותר ממה שמוסר האחר נפשו לגזול". ודבריו צריכים באור, מי לא עסקין שהאחד חלש והשני גבור. אלא שחלש המוסר נפשו, יגבר על גבור רפה רוח.

ואמרו (סכה נב ע"א) שהיצר הרע מניח אומות העולם ומתגרה בישראל, ובתלמידי חכמים יותר מכולם. כי גדולה שנאת הרע לטוב, וככל שהטוב גדול כך גדולה שנאת הרע אליו.

וכעין זה אמרו (פסחים מט ע"ב) שגדולה שנאה ששונאים עמי הארץ לתלמידי חכמים יותר משנאה ששונאים עובדי כוכבים את ישראל, ואומרים: מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכהו כחמור הנושך ושובר עצם.

וכבר נשאל הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, הלא הכתוב אומר: "כמים הפנים לפנים", כפי שהמים משקפים בבואת האדם הנשקף בהם, "כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). אם כן, היינו צריכים לשנוא את הגויים כפי שהגויים שונאים אותנו. ועיינו הרואות שהגויים מוכנים להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, והיהודים אינם שונאים אותם כל.

והשיב, שבכל יהודי יש איזו נקודת השלמה עם הגוי, ובאותה נקודה הריהו מזדהה עמו ואינו שונאו. אבל בגוי אין אף "פינטעלע איד", והוא שונא אותנו באופן מוחלט ומושלם.

וכך אמר גם ה"חפץ חיים" זצ"ל, שבכל מקום בו יהיו יחסי הכוחות בין הדתיים והחילוניים שווים, ינצחו החילוניים. כי בין הדתיים יש פשרניים וסבלניים למחצה לשליש ולרביעי, ואילו החילוניים יוקדים במשטמתם. ופעם, התבטא ואמר: אנו נלחמים עבור האמת, ברפיון. והם נלחמים עבור השקר, ובלהט.

וזה היה הנס בחנוכה, לא זו בלבד שמעטים גברו על רבים וחלשים על גבורים, אלא שהטהורים גברו על הטמאים, ובנוהג שבעולם הטהורים נלחמים ברפיון והטמאים בלהט. ואם הפסידו הטמאים במערכה, הרי זה נס ופלא!

(והגדת)

בדרך הדרוש

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לו, א) ור"ו שנים, הוא משום דקושי השעבוד השלים הד' מאות וברשי"י "ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוה שנים. וזה יתכן אי אולינו בתר חשבון האיכות, ובאיכות א"כ לפי חשבון האיכות הוא כבן עשרים. וזוהו מובן, קפץ עליו רוגזו של יוסף". יש לומר עפ"י הפלח הרימוון אכן נשלם הזמן. אבל אי אולינו בתר חשבון הכמות, שביקש יעקב לישב בשלוה דאולינו בתר חשבון האיכות דלכן ביקש יאע"ה לישב בשלוה דסבר ההגלות אינו קישוי השיעבוד אינו משלים הזמן. והנה הקדמונים ז"ל לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף שנענש כיוון דאולינו בתר מחזיל מאביו, והטעם שלכן לא יהיו בני"י במצרים אלא כתבו דהא דנענש יוסף על שהוציא דבה, אע"ג דבי"ד של חשבון האיכות.

(בני דוד)

גלין זה לעילוי נשמת הרה"ח ר' אברהם בן ר' שמואל יצחק ז"ל ויטריאול נלב"ע כ"ח נסליו

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וישב תשפ"ד שנה י | גליון מס' 511

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

כוללת את כל הבקשות

בתפלת "ויהי רצון" הנאמרת בברכה האחרונה שבברכות השחר אנו מבקשים סדרה ארכה של בקשות, ולבסוף חותמים בבקשה מיחדת הכוללת בתוכה את כל הבקשות כולן, והיא: "ותגמלנו חסדים טובים".

בשלוש מלים כללו רבותינו מסדרי התפלה כל בקשה ומשאלה; כזו הנצרכת לעתות שלום, ועל אחת כמה וכמה ברכה הנצרכת בעת צרה וצוקה.

רבים תמיהו על פשר ההדגשה "ותגמלנו חסדים טובים"; וכי יש 'חסדים רעים' חלילה! מדוע אין די בבקשה סתמית על חסדים, כעין הלשון שאנו אומרים בבריתת "אלו דברים" הנאמרת לאחר ברכת התורה: "וגמילות חסדים"?

ידוע הוא הספרם של גדולי הדורות, כי בהדגשה זו מכוונים אנו לבקש מהקדוש ברוך הוא שיגמל עמנו חסדים שאף לעיני בשר יראו כטובים. שהו אמנם אמונים אנו לומר: "גם זו לטובה" אף על מארע הנראה לעינינו כרע, שהרי כל מעשי ה' לטובה הם. ואולם טובה הנאה באפן שכזה היא נסיון, וכינון שזה עתה בקשנו: "ואל תביאנו... לידי נסיון", אין מתאים יותר מלבקש עתה: "ותגמלנו חסדים טובים" - חסדים שטובתם נגלית ואינם מהיום נסיון עברנו.

חשבת להוסיף, כי אף ההודאה החותמת את הברכה: "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל", כוללת בתוכה את כל ההודאות כולן, כלומר את כל סדרת הטובות שהודינו עליהן זה עתה בברכות השחר, את כל הטובות שנודה עליהן בהמשך היום, ואת כל רבבות הטובות שאיננו זוכים לפרט בפנינו.

אם זכינו להודאה כוללת כל כך, בודאי יכאב הלב לראות שדוקא אותה אנו שוכחים לומר כראוי; מצער לראות כי גם בין המבינים שאנו לברך מדי יום את ברכות השחר בחברותא, יש המאבדים סבלנותם דוקא לקראת בקשה זו ובורחים לפני עניית אמן אחריה. הלא החשבון פשוט: אם בבקשה זו כוללת את כל ההודאות והבקשות, על אחת כמה וכמה עניית אמן אחריה! שהרי "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

אנו חוזרים וכופלים הודאה זו בברכת אבות בתפלת שמונה עשרה: "א-ל עליון גומל חסדים טובים". המתבונן ימצא שחשבון הגימטריה של ראשי תבות אלו עולה תשעים ואחת, כגימטריה של אמן. ללמדנו כי עניית אמן היא הפותחת שערי ברכה, ובזכותה נזכה כלנו לראות אך ורק "חסדים טובים" כל הימים, ונאמר אמן.

בברכת "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל". אמן.

שבת שלום,

278 213 מחולקת

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

יוסף הצדיק הדר בעניית אמן

"והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחויו לאלמות" (לז)

רבי נתן שפירא בעל ה'מגלה עמקות' מגלה כי שרשו של יוסף הצדיק הוא בסוד 'אמן', ומבאר: "יוסף הוא שומר השער, והשערים נפתחים באמן, ככתוב (ישעיה כו ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמור אמונים'. דבר זה נרמז אף בכך שגאמר על יוסף (לעיל לז א): 'בן זקנים הוא' - סופי תבות אמן, וכן בכך שבשעה שנולד היה יעקב אבינו בן צ"א - כגימטריה של 'אמן'. ולפי זה החזיון שראה בחלומו: "והנה אנחנו מאלמים אלמים" בא ללמד, שבכחה של עניית אמן משתתקים המקורגים ונעשים כאלמים.

'מגלה עמקות' וישב דף מג ע"ב ודף מח ע"ב

והרי הדברים תואמים למובא בספר 'סדר הדורות' (ערך רבי יוחנן) שרבי יוחנן הדר בעניית אמן, ומאידך בגמרא (ברכות כ א) הובא שרבי יוחנן העיד על עצמו: "אנא מזרעא דיוסף קאתינא", כי לזרעו של יוסף יאה להדר בעניית אמן.

אראות השלום, ברכות כ א

"לשלום" ולא "לשלום"

"וייראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם" (לז ד)

יש להבין, מדוע נכתב: "דברו לשלם", אף שלכאורה יותר היה נכון לכתב: "דברו שלם"?

פרש רבי אורי הלוי מדרוין:

ידועים הם דברי ה'מגן אברהם' (תקפב ד) כי הסבה שאנו אומרים בעשרת ימי תשובה "זכרנו

לחיים", בשוא תחת הלמ"ד, אף שלפי כללי הדקדוק היה עלינו לומר "לחיים" בפתח, היא משום שאמירת "לחיים" בפתח עלולה להשתמע כבקשת: "לא-חיים", והרי יש להקפיד שלא להתפלל בימי הדין בלשון העלולה להתפרש לרעה. לכך נרמז הפסוק שלפנינו: אחי יוסף, מחמת "שלא דברו אחת בפה ואחת בלב" (כפי רש"י), לא יכלו לדבר עם יוסף "לשלום", בשוא תחת הלמ"ד, כי אם "לשלום" בפתח, כלומר לא-שלום.

בן אורי [אלקוא תפ"ט]

על מנעלים

אין מברכים 'שהחנינו'

"ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה" (לז כח)

חכמים אמרו (פרקי דרבי אליעזר לח) כי אחר שהתחלקו האחים בכסף שקבלו עבור מכירת יוסף, נטל כל אחד מהם את הכסף שקבל ורכש בהם מנעלים לרגליו. על כך קובל הנביא (עמוס ב ו): "על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים".

את הסבה לכך שהאחים קנו בכסף דוקא מנעלים באר רבי פנחס קאגלבונו, רבה של בוסקוביץ, בשם זקנו רבי אליעזר היילברון, כך: חכמים (ביק צד א) דרשו מן הכתוב (תהלים א): "ויבצע ברוך נאץ ה'", שהמברך על דבר גנוב "אין זה מברך אלא מנאץ". משום כך לא יכלו האחים לקנות בכסף שקבלו עבור מכירת יוסף דבר המחייב ברכה, ולכן בחרו לקנות דוקא נעלים, אשר בשונה מכל בגד חדש, אין מברכים עליהן שהחנינו (ראה שו"ע או"ח רכג ו).

יש מנחילין סי"ג

נחיתה מיוחדת לתפלה מהדרת

כל אריכות הדברים לפני מי שכל כך בז לכל עניני העולם הזה, ומאכלו במרבית שנותיו היה לחם צר ומים לחץ, אולם הפתע כשהרב לא מהר לבטל את הדברים.

"הוא מציע לתת לנו כל מה שנבקש?!" - הסיק הרב, "אם כן, תגיד לו שאכן יש לי בקשה מאד חשובה..."

הדיל שמע ונדדה, מי יודע מה יבקש הרב הזקן... אלא שהרב לא נתן לו זמן רב לחשב: "בקשתי היא", אמר הרב, "כי הטיס יואיל בטובו להנחית את המטוס במקום הקרוב ביותר שיוכל לנחות". "מה?" הפתע המקורב, והרב הסביר:

"את תפלת מנחה ויום פפור קטן התפללנו על אדמת ברזיל, את תפלת שחרית נתפלל אי"ה על אדמת ארץ הקדש. עתה עומד להגיע זמן תפלת ערבית, ואיני רוצה להתפלל במטוס, לפי שאין זו תפלה מהדרת, אם מחמת הטלטולים התכופים, ואם מחמת המקום הצר שאינו תורם לישוב הדעת וכונת הלב. אנא בקש מהטיס שבהגיע זמן תפלת ערבית יואיל לנחות לזמן קצר בשדה התעופה הקרוב ביותר, כך גרויח תפלה מהדרת..."

"תאמר לדיל שמבחינתי אין פנוק גדול יותר מלהתפלל פראוי בישוב הדעת" - התחנן הרב משהבין כי בקשתו אינה פשוטה לבצוע. הדברים שיצאו מן הלב פעלו את פעלתם.

בשעה שבע בערב לפי השעון המקומי, מעט לפני השקיעה, נחת המטוס באיים הקנריים, אותם איים מרהיבים השוכנים מול חופי מרוקו ושיכים למדינת ספרד.

את הזמן הקצר שנותר עד לחשכה נצלו הנוסעים שירדו מהמטוס כדי לצפות בנוף האגדי שהתפרש אל מול עיניהם; ים בגון כחול עמוק מצד אחד ומרחב ירק-עד מהצד השני, אך הרב שטיינמן לא התעניין בנוף כלל, הוא התישב מיד לנצל את הזמן ללמוד התורה הקדושה.

בהגיע שעת תפלת ערבית התכנסה כל הפמליה בחדר שהקדש להם על ידי אנשי צוות שדה התעופה לתפלת ערבית חמה ומרגשת, במקום שספק אם אי פעם זכה להתקדש בתפלתם של יהודים פשרים, על אחת כמה וכמה בתפלתו של אדם גדול שכזה.

משהסתיימה התפלה שבו הנוסעים למטוס שהמתין להם בסבלנות. הרב התישב במקומו והמשיך בלמודו, והנוסעים כלם קבלו שעור מאלף שילווה אותם לכל חייהם, שעור שלמדם מהי ערפה של תפלה, ומה רבה חשיבות אמירתה כהלכתה בכל פרטיה ודקדוקיה, עד כדי מסירות נפש של ממש.

לרומם' עמ' 103

היה זה קול למוזו של ראש הישיבה, הגאון רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל, אשר במקום להתרוח בכרסת הפאר שהקדשה לו, במטוס שנושפר עבורו ועבור פמליית מקרוביו על ידי אחד מנגידי עולם התורה, הטה עתה את גופו לפנים ורכן על הגמרא הקטנה שבידו, ממנה למד בנעימת קול לאורו החור של פנס מזדמן.

זה עתה שב הרב ממסע קדש שערך במסירות נפש במשך שבועים ימים, לחאק קהלות הקדש במדינות אמריקה, מסע שהחל בצפון יבשת אמריקה והסתים בדרומה. מסע שהיה מפרך עבור צעירי גיל, קל וחמור עבור אדם חלוש ומסגף בן קרוב לתשעים.

לאחר שבועים של מסע כבר היו רגליו של הרב מתשות מהתרוצצות בין מרפז תורה אחד למשנהו, גרונו כבר נחר מעשרות דרשות שנושא לפני קהלים שונים, וידיו כאבו מלחיצת אלפי ידים של מבקשי ברכתו. גופו הכחוש שוע למנוחה, אך בפעם המי יודע כמה, גם הפעם הוא נצח על ידי נשמתו שצמאה לדברי תורה. במקום לנוח או לכל הפחות להתרוח, ישב הרב כפוף במקומו, משביע נפשו בדברי תורה מתוקים מדבש ונפת צופים.

בהגיע שעת ארוחת הערב נדלקו האורות באחת, והנוסעים

התעוררו מתנומתם. כדרך של טיסות פאר, למרות מספר הנוסעים המצומצם זכו הללו לכבוד מלכים; לא פחות משלושה דילים עמדו לשרותם, דרוכים לספק להם כמעט כל משאלה שיחפצו.

מעגב וחנוט בחליפה יקרתית, אחוז ביראת כבוד, נגש ג'ק, הדיל הראשי, אל הרב שטיינמן, הניח לפניו מגש שעליו הגשה ארוחת ערב כשרה למהדרין, והציע את שרותיו בנימוס:

"הגני כאן לשרותך, הרב, בכל מה שתחפץ" - הכריז הדיל בטקסיות ופרט: "המטוס שלנו מציע לנוסעיו את מיטב הפנוקים יש לנו כאן עוגות מפארות וכשרות למהדרין, ויסקי פשר ממיטב היצרנים, פרות מיחדים ערבים לחך וכמעט כל פנוק שכבוד הרב מעלה על דעתו."

אחד מהנוסעים התנדב לתרגם את הדברים בקצרה באזני הרב. הוא התביש לחזר על

צהרי יום ה' כ"ז באייר תשס"ו בשמי האוקיינוס האטלנטי. הטיסה הפרטית שיצאה לפני כשעתיים מסאו פאולו - ברזיל לכוון תל אביב התנהלה כסדרה. גראלד, הקברניט הפנוסה, נוט את המטוס במימונה, כשליצדו מנומנם הארוי, טיס המשנה הוותיק.

הדיל שמע ונדדה, מי יודע מה יבקש הרב הזקן... אלא שהרב לא נתן לו זמן רב לחשב: "בקשתי היא", אמר הרב, "כי הטיס יואיל בטובו להנחית את המטוס במקום הקרוב ביותר שיוכל לנחות". "מה?" הפתע המקורב, והרב הסביר:

טיסה ארפה עמדה לפניהם, והם היו ערוכים לה בהתאם.

עם פניסתו לשמי האוקיינוס עמעמו אורותיו הפנימיים של המטוס הקטן והמפאר, ושלושה עשר הנוסעים בו התכנסו במקומותיהם. חלקם הטו פרסותיהם לאחור, בבקשם לתפס תנומה שהיתה מתבקשת לאחר שבועים עמוסים וגדושים בפעילות קדש, וחלקם פנו להשלים את סדרי למודיהם, דבר שאף הוא היה מתבקש אחר שבוע שהקדש לעסוק בצרכי צבור.

אל הרעש המונוטוני של מנועי המטוס התלוה הפעם קול זמזום חרישי נעים לאזן.

חובת המברך בעניית אמן

לפי שעניית 'אמן' אחר ברכה היא חלק בלתי נפרד מהברכה, לכן צריך המברך לכוון לצאת ידי חובת עניית אמן מפני העונה אמן אחר ברכתו, ואף העונה אמן יכוון להוציא את המברך ידי חובת עניית אמן. ואולם יש מי שחולק וסובר שהמברך אינו צריך לצאת ידי חובת עניית אמן על ברכתו.

מקורות ובאורים:

בירושלמי (ברכות ז, א), מובא שרבי זעירא בקש מתלמידו רבי אבא בר זמינא שיברך על היין ויוציאו ידי חובתו, והשיב רבי אבא לרבו: "כמא דאנא ירב דעתי מפקא יתך ידי חובתך בברכתא, כן הב דעתך מפקא ידי חובתי באמן" [כפי שאני נותן דעתי להוציאך ידי חובה בברכתי, כך תן דעתך להוציאני ידי חובה בעניית אמן]. על פי זאת כתבו האור זרוע' (ח"א סי' קס) והמהר"ם מרוטנבורג (שו"ת, דפוס לבוב תשובה תסו) שהעונה אמן על ברכה צריך לכוון להוציא את המברך ידי חובת עניית אמן. בספר 'דרכי נעם' להג"א (ברכות מז א) מביא את דברי הירושלמי ומבאר שכשם שהעונה אמן צריך לכוון להוציא את המברך בעניית אמן, כך על המברך לכוון לצאת בענייתו, כדן כל היוצא ידי חובתו בשמיעה מאחר שצריך דעת שומע ומשמיע (ראה שו"ע או"ח ריג א). הרמ"א (או"ח קסז ב) פסק להלכה כדעת הירושלמי, וכן פסקו הב"ב איש חי' (מסעי יד) וה"פ החיים' (שם כז). וראה ב"ב איש חי' (שם) שמשום כך אף על העונה אמן לאמרה בקול, כדי שישמע המברך.

בטעמה של הלכה זו כתבו ה'דרכי משה' (שם) והג"א (באור הג"א א' שם) שהיא משום שעניית אמן היא חלק מהברכה. וכך אף מבאר ה'משנה ברורה' (שם כ): "דעניית אמן גם כן מקלל הברכה היא, ואף

על גב דהוא ברך כבר בעצמו, מפל מקום על ידי שעונים אמן עליה הברכה חשובה יותר, ולכך נכון לכתחלה לכוון לצאת בעניית אמן שעונה העונה". אמנם בפרוש 'פני משה' לירושלמי (שם) מבאר שטעמה של הלכה זו אינו משום שאמן היא חלק מן הברכה, אלא משום שהמעלה של "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות נג א) קיימת גם על המברך, ולכך כוננו לצאת ידי חובת עניית אמן מפני השומע ברכתו ועונה אמן, גדולה מעצם אמירת הברכה.

ואולם ה'משנה ברורה' עצמו (באור הלכה' שם) חולק על הרמ"א בטענה שמלבד באור זרוע' אין מזכר בפוסקים הראשונים שעל המברך לצאת ידי חובתו באמן שעונים על ברכתו, ולכן לדעתו: "כל המברך בעצמו איזו ברכה אינו צריך לאמן כלל ויכלל". לגבי הירושלמי שעליו הסתמכו הפוסקים מצין ה'משנה ברורה' (שם) לפרוש בעל ספר 'חרדים' לירושלמי (שם) שמפרש שרבי זעירא עצמו עמד לברך על היין ולהוציא את רבי אבא תלמידו ידי חובתו, ויש להגיה בדברי הירושלמי שרבי זעירא אמר לתלמידו רבי אבא: "הב דעתך מפקא ידי חובתך באמן", כלומר שכשם שאני מכוון להוציאך ידי חובה בברכה, כן אתה תכוון לצאת ידי חובתך בברכה זו בעת שאתה עונה אמן אחריו, לפי שכדי לצאת ידי חובה בשמיעה, צריך גם דעת שומע וגם דעת משמיע. לגרסה זו אין בירושלמי כל התייחסות לענין חיובו של המברך לשמוע עניית אמן. וראה בספר 'ברכת אברהם' (ברכות מז א) שהעיר מדברי הג"א (באור הג"א א' שם ו'דרכי נעם' שם) שהביא ובאר את דברי הירושלמי כגורסת האור זרוע'. וראה עוד בספר 'מאיר עז' (ח"ז עמ' 391) שהביא כי בעל 'דרך אמונה' הורה שלהלכה על המברך לכוון לשמע ולצאת בעניית אמן מפני השומעים כפשוטו דברי הירושלמי, וכפי שפסק הרמ"א.

בסדר נהורא השלם' (פרק טו בהג"ה) כתב שהחזן שאינו יכול לענות אמן בבית הכנסת, יכון בשעה שאומרים אמן לשמות הגיה ואדנות שהן בגימטריה אמן, ויהיו הם נכתבים לפניו בשלוב אותיות לסרוגין: "אהדונה".

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים' והעומד בראש הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א.

עת צרה היא ליעקב, וכלנו מחפשים להוסיף ולהרבות זכיות שיגנו עלינו ועל כל בית ישראל.

לעת הזאת, מה שמרבים אתם לשוב ולעורר על גדל כחה ושוב מעלתה של עניית אמן, זהו בבחינת "דבר בעתו מה טוב". אכן כן, למרות שהדברים מפורסמים, יש לשוב ולהזכיר פעם אחר פעם את דברי חז"ל על היות עניית אמן קורעת גזר דין, ואת העבדה שזכותה עומדת לישראל בעת צורה וצוקה להנצל משונאיהם וממבקשי רעתם, כפי שעיינו ראות ואזנינו שומעות בנסים המפלאים המתרחשים בכל יום.

בסיעתא דשמיא נפל ברעיוני רמז נפלא המורה ומלמד על ענין זה:

את תפלת "קיום פרקן" שבה אנו מעוררים רחמי שמים על שארית ישראל, מסימים אנו במלים: "מרון די בשמיא יהא בסעדהון כל זמן ועדן" [-רבון העולמים יהיה בעזרתם בכל זמן ועת]. וראה זה פלא, כי הגימטריה של ראשי תבות אלו היא תשעים ואחד בדיוק, כגימטריה של אמן. והאמת שרמז כפול יש כאן; שהלא מיד לאחר מכן אנו אומרים: "ונאמר אמן" - כלומר שהקדוש ברוך הוא יעמד לעזרתנו בזכות עניית אמן.

אם בכל זמן ובכל מצב זקוקים אנו שהקדוש ברוך הוא יהיה בעזרנו, על אחת כמה וכמה לעת הזאת, על כן בודאי ראוי שנקפיד עתה במיוחד על עניית אמן, וכך נזכה להתבשר בבשורות טובות, ישועות ונחמות, ונאמר אמן.

בברכה נאמנה,

שלום דב סג"ל, בני ברק

בעל 'אילת השחר' כ"ד בבסלו תשע"ח

ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן מדבר בכנס 'בני אמונים'

רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן נולד בבריסק בשנת תרע"ה לאביו רבי נח צבי שהיה מנכבד הקהלה. בשנת תרצ"ז עבר לשוויץ עקב צו גייס שקבל, ובשנת תש"ה עלה לארץ ישראל. כחצי שנה לאחר הגיעו לארץ התמנה לעמד בראשות ישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא, ובשנת תשט"ז הכתר כראש ישיבת פוניבד' לצעירים. בשנת תשנ"ח הקים את ישיבת 'ארחות תורה' בבני ברק, ובהמשך הקים ישיבות נוספות ברחבי הארץ, והן עמדו תחת נשיאותו. תמוך ועודד את פעילות 'בני אמונים' ואף השתתף בשני כנסים שנערכו לחזק עניית אמן. הרב שטיינמן נפטר בכ"ד בבסלו תשע"ח, והוא בן מאה ושלוש שנים. מאות אלפים לא את מטתו לבית החיים של ישיבת פוניבד' בבני ברק. חבר את סדרת ספרי 'אילת השחר' על התורה ועל מסכתות הש"ס.

והמשיך: "הרי לפנינו מעלה נוספת בעניית אמן; מצוה כה נשגבה שאדם יכול לקבל על ידה את כל המעלות והברכות, ויחד עם זאת, קיימה אינו כרוך בסרף גאווה. זוהי המעלה הגדולה מכלם - לעשות דבר טוב שאין מערב בו סרף גאווה!"

הפונה בעניית אמן

חדוש גדול חדש ראש הישיבה בדין פגנת אמן: כידוע פסק השלחן ערוך (אורח קכד ז) כי יש לענות אמן בכונה. השו"ע והפוסקים (שם) מבארים כי הפונה בעניית אמן היא בהתאם לתכו הברכה. מלבד זאת כתבו הפוסקים שיש לכוון בעניית אמן, לתבות: "א-ל מלך נאמן" שהן ראשי תבות אמן ('פרישה' שם ו, וראה 'משנה ברורה' שם לו), והמקבילים אף הורו לכוון שלוב שמות הויה ואדנות שהן בגימטריה אמן. לפי שהפונה הראויה היא "עבודה קשה מאד", הורה ראש הישיבה שדי בכך שיכוון בעניית אמן "שורצה שתתפרש עניתו כמו הפונה הראויה".

סמוכין לכך הביא מפקס ה'חזון איש' (דמאי סי' טו אות ו) שפני שאין בקי בהפרשת תרומות ומעשרות ויש לו בביתו נסח הפרשה פדיון, די בכך שיאמר "שיחול הכל כנסח הנמצא ברשותו", מבלי לפרש בשעת ההפרשה ('נוטרי אמן' ח"ב עמ' 30).

מכתב קדש

להלן העתק מכתב קדש ששלח ראש הישיבה לכבוד כנס חזק לעניית אמן שהתקם בבני ברק בתשרי תשע"ח:

צלום מכתבו של ראש הישיבה לכנס 'בני אמונים'

בסיעתא דשמיא

לכבוד המתכנסים בכנוס לחזק עניית אמן על ידי ארגון 'בני אמונים' בראשות הר"ר יעקב דב מרמור שטיין שליט"א.

חז"ל האריכו מאד בגדל מעלת עניית אמן ואין מה להוסיף בזה, יה"ר שחפץ ה' בידם יצליח.

(-)

המשנה האחרונה במסכת מכות מביאה את דברי רבי חנניה בן עקשיא: "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הוזה להם תורה ומצוות". הרמב"ם (פירוש המשניות שם) מפרש משנה זו כך: "מסודות האמונה בתורה שאם קים האדם מצוה מתרי"ג מצוות פראוי וכהגון, ולא שתף עמו מטרות ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה מאהבה כמו שבארתי לה, הרי הוא זוכה בה לחיי העולם הבא. לכן אמר רבי חנניה כי מחמת רבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל מי חיי בשלמות ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה". הרמב"ם עולה שהזכות הגדולה העומדת לאדם לזכות בעולם הבא היא עשיית מצוה לשם שמים בלבד ללא שום פניה אחרת.

הגרא"ל שטיינמן באמירת ברכות השחר בפני המתפללים

"לדעתי", סכם ראש הישיבה את דבריו, "מצות עניית אמן היא מצוה שנתן בקלות לקימה לשם שמים. שכן בעניית הפונה אין האדם משיג מטרות גשמיות כלשהי, ולרב פשוטותה וקלותה, אין בקיימה אף חשש לגאווה. נמצא אפוא שעניית אמן כהלכה היא הדרך הראויה שבאמצעותה יכול אדם לזכות בדין". (כאיל תערג, מועדים עמ' ססא)

יצא פי רעיון זה הזכיר ראש הישיבה אף בדברים שנשא בכנס לחזק עניית אמן שהתקם בעינת אמן 'בני אמונים' בי"ג באולג תש"ע, וכה היו דבריו: "בעניית אמן כהלכה יש מעלה גדולה ועצומה, בכך שהיא כל כך פשוטה ומלה לקיים עד שפכיכול אין מה להתגאות בה!"

ברכות השחר בהכרותא

בערב ימיו, לאחר אחד השעורים שמסר לפני תפלת שחרית פותקין בביתו, פנה לפתע ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן לנוכחים ואמר: "הבה ונקבל על עצמנו מכאן ולהבא שפרכע שעה לפני התפלה יעמד כל אחד ויאמר ברכות השחר, וכלנו נענה אחריו אמן. כשם שפסוחר אינו מסתפק במעט כסף אלא מבקש להרבות את הונו, אף אנו שמלאכת שמים היא עסקנו, לא נסתפק במעט אמונים, אלא נבקש להרבות אמונים עוד ועוד".

והוסיף: "כשנמצאים בעולם הזה אין מבינים את החשיבות של עניית אמן, שזה שוה מיליארים, אולם בעולם הבא נוכח האדם לראות שכל אמן עוזרת לו, והוא חש בהסרוגה של כל אמן. על האדם לדעת שאפלו אמן אחת יכולה להצילו" ('נוטרי אמן' ח"ב עמ' 26).

אמן ועוד אמן

באותה הזדמנות המשיך ראש הישיבה ואמר: "פעם היו יהודים מקפידים מאד בעניית אמן, והיו מחפשים עוד אמן ועוד אמן, עד שהיו הולכים מאחד לאחד כדי לשמע את הברכות ולענות אמן. וכך יש אומרים את הברכות השחר בקול כדי שיוכלו לענות אחרים אמן, וזה דבר טוב מאד שהם מזכים אחרים במצוות. גם בני הישיבות יכולים לנצל הזדמנות רבות לעניית אמן, מבלי שזה יפריע ללמודם. על האר"י ז"ל מעידים (שערי תשובה' ו) שהיה שומע ברכות השחר מפי אנשים רבים, והלא האר"י ז"ל היה בודאי לומד יותר מאתנו!" (שם עמ' 27).

מצוה שנתן לקימה לשם שמים

באחת השנים, כאשר נועץ הגר"י זילברשטיין בראש הישיבה במה עליו לחזק את הצבור לקראת ראש השנה, הפתיעו ראש הישיבה ברעיון מקורי ומנמק היטב:

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כו כסלו תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 4:00 תל-אביב: 4:14 חיפה: 4:03 מוצאי שבת: ירושלים: 5:14 תל-אביב: 5:16 חיפה: 5:14 ר"ת: 5:52

פרשת וישב

מדה כנגד מדה

כפי המדה שאדם נוהג עם הבריות, כך נוהגים עמו מן השמים!

נלמד מהפסוק: "ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם: (פרק לז-ב) ופירש רש"י: כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים וחשודים על העריות. ובשלתן לקה [מדה כנגד מדה]. על אבר מן החי – "וישחטו שעיר עיזים"... ועל דיבה שקורין לאחיהם עבדים – לעבד נמכר יוסף. ועל העריות שסיפר עליהם – ותשא אשת אדוניו וגו'.

אמרו חז"ל במשנה (סוטה ח): "במדה שאדם מודד, בה מודדין לו" וזה הן לטוב והן למוטב, ומדה טובה מרובה. רואים זאת אצל יוסף (בפרשת מקץ) בשעה שעלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, אמר פרעה ליוסף: "אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי... ויקראו לפניו אברד".

על פסוקים אלו מובא ב**זוהר הק"י**: "אמר רבי חייא, קוב"ה מדיליה דיוסף קא יהיב ליה [=לפי מדתו של יוסף כך מדדו לו], פומא דלא נשק לעבירה - כתיב "ועל פיך ישק כל עמי". ידא דלא קריב לעבירה, כתיב "ויתן אותה [את הטבעת] על יד יוסף". צואר דלא קריב לעבירה, כתיב "וילבש אותו בגדי שש". רגל דלא קריב לעבירה, כתיב "וירכב אותו במרכת המשנה אשר לו". מחשבה דלא חשיב לעבירה, נקרא "נבון וחכם". לב שלא הררה - "ויקרא לפניו אברד"... כולא מדיליה נטל. עכ"ד הזוהר.

ומצינו הנהגת "מדה כנגד מדה" לאידך גיסא: על הורג נפש בשגגה נאמר "כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול" (במדבר לה-כח) ואמרו חז"ל (מכות יא) שאמותיהם של הכהנים הגדולים היו מספקות לגולי עיר המקלט מזון ובגדים, כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו, משום שהיה להם לכהנים לבקש רחמים על דורם ולא ביקשו.

והוסיף הלבוש (בלבוש האורה) בביאור הענין, וכך כתב: "לפי שלא התפלל (הכהן) שלא תארע תקלה זאת בישראל בחייו. ולכן באה לזה תקלה זו. לכך חיבה אותו התורה לזה שישב בעיר מקלטו עד מות הכהן הגדול, ויצטער שלא יוכל לשוב לשבת בביתו כל זמן שכהן הגדול חי, ומתוך כך יתפלל הוא על מיתת כהן הגדול, ותתקבל תפלתו, ויקבל הכהן הגדול את עונשו מדה כנגד מדה, שמפני שלא התפלל, הוא ימות שלא בזמנו ע"י תפלתו של זה, ויתמנה אחר תחתיו שיתפלל, ולא תהא תקלה בישראל".

רואים אנו מכאן כמה נוראה הנהגה זו של מדה כנגד מדה, שאין זה רק חשש בעלמא שבאופן טבעי עלול הרוצח בשוגג להתפלל על הכהן גדול שימות כדי שיוכל לצאת לחפשי. אלא זהו רצון התורה שמסבבת שיקרה כן שיתמנה כהן תחתיו המרגיש בצער הדור ומתפלל עליהם.

"נאלצו לשלוח את ספרי התורה..."

כאשר הובאה העיר פרשבורג במצור בעת מלחמת נפוליון, וניחתו עליה פגזים ועשו בה שמות והציתו שריפות, ביקשה קהילת פרשבורג להציל את ספרי התורה בעיר. ושלחה אותם לעיירה יירגן הסמוכה.

אמר על כך בעל **החתם סופר**, כי יש בזה הנהגת "מדה כנגד מדה" ודרכי ה' ישרים. שכן אשתקד פרצה בעיירה יירגן שריפה שכילתה את העיירה על ספרי התורה שבה. או-אז ערכו בני פרשבורג מגבית לשיקום העיירה ותרמו ביד נדיבה לבניית הבתים, אך לא הסכימו להשאיל לבני העיירה את ספרי התורה שלהם. לפיכך נאלצו עתה, בנסיבות מצערות, לשלוח להם את כל ספרי התורה שברשותם...

עפ"י הגדת החת"ס

מהי ה"מדה כנגד מדה"...

סיפר הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל: פעם הלכתי אחרי שני מאורי המוסר, הגה"צ **רבי אליהו לופיאן זצ"ל** והגה"צ **רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל**. עינו של רבי אליהו היתה חבושה ושאל אותו רבי יחזקאל: מה קרה לעין שלך, מדוע היא חבושה בתחבושת? ענה לו רבי אליהו (בענוותנותו): נכשלתי בראיה... והקב"ה פגע בעיני.

"מיהרתי קדימה לראות את תגובת רבי יחזקאל וראיתי שהוא שותק בשתיקה של הסכמה כדבר פשוט שאם נכשלים בראיה נענשים בראיה...

עוד סיפר רבי משה אהרן: פעם עלה רבי אליהו לישיבת קמניץ ולפתע מעד במדרגות ונפל, ונשאר יושב על המדרגות. נגשו אליו אנשים ושאלוהו על הרגשתו ותשובתו היתה שמרגיש טוב.

חזרו ושאלו אותו: אם כן, למה אינו קם על רגליו והרי זה סימן שנחבט ובוודאי כואב לו! ענה להם רבי אליהו: "אני יושב ומחשב מה כאן ה"מדה כנגד מדה", מפני מה נפלתי... **המשגיח דקמניץ**

עלוז השבוע פרשת וישב, מוקדש לעילוי נשמת הגאון הגדול **ר"י עטרת ישראל רבי ברוך מרדכי בן רבי ישראל אזרחי זצ"ל**

נלב"ע י"א מדר-חשון התשפ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

להשריש את מדת האמת באופן שיהיה "תוכו כברו" ולא לדבר "אחד בפה ואחד בלב"!

נלמד מהפסוק: "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (פרק לז-ב)
וכתב רש"י: מתוך גנותם למדנו שבחס, שלא דיברו אחד בפה ואחד בלב. עכ"ל. וידועים דברי חז"ל: כל תלמיד שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. ויש אומרים: נקרא נתעב (יומא עב). ואחד משלושה שהקב"ה שונאן הוא המדבר אחד בפה ואחד בלב (פסחים קיג).

שאלה מעניינת שאל הרב מפוניבז' - הגר"ש כהנמן זצ"ל את כ"ק האדמו"ר מסטמאר - רבי יואל טייטלבוים זצ"ל: מדוע קיימא לן כדעת לבן שלא לישא הצעירה לפני הבכירה ולא נוקטים כדעת יעקב אבינו שביקש לישא את רחל הצעירה לפני לאה הבכירה!!

ותירץ לו הרבי מסטמאר: הרי מה שלא נושאים הצעירה לפני הבכירה, כדי שלא לצער הבכירה, ולכן כאשר היא מסכימה ומוחלת, רשאית הצעירה להקדימה. וכך סבר גם יעקב אבינו, ובוודאי לא חשב לשאת את רחל ללא הסכמה ומחילה מצד לאה.

אלא שעל זה אמר לבן ליעקב לא יעשה "כן" במקומינו. "כן" במובן אמת (כנות) כדרך הנאמר "כן בנות צלפחד דוברות" כלומר: מקומינו הוא מקור השקר והמרמה ואין מצוי כאן כלל אמת, עד כדי כך שאף אם הבכירה אומרת בפה שמוחלת ומסכימה הרי בליבה אינה מסכימה כלל, והוא "אחד בפה ואחד בלב" ואי אפשר לסמוך על זה, לכן במקומינו אין לשאת את הצעירה קודם הבכירה.

[והיה מי שהמליץ בדרך צחות: לבן אומר ליעקב "לא - יעשה כן במקומינו". כלומר: אין כל ערך למילה וכשאומרים במקומינו "לא" כוונתנו הפוכה וה"לא" נעשה ל"כן" וכשאומרים "כן" זה "לא". ומובן לפי מדוע הזהיר הקב"ה את לבן, השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע"....]

החתם סופר הזהיר (בשו"ת ח"ו סימן נט) על חובת קושט דברי אמת נקי מכל רמאות וכזב. וכך כתב: "ורצוני כי ברית כרותה כל ת"ח וצדיק המכונה "יעקב", יש לו מיצרים נגדו המכונים "לבן". ואמנם מעטים הם הרשעים האלו אשר ימצאו נגדם מי שהוא אחיהם ברמאות כיעקב נגד לבן".

מוסיף החתם סופר: "והוא יודע כי הרבה פעמים הפכתי בהם ומהם ומהמונם, ואמרתי להשמר מהם ולעשות העקוב למישור. ואמרתי לברוח מן הקטנה שבתרמיתם, ונכשלת בגדול ממנו, ולא זה בלבד עמי הארץ והמון העם, אלא לומדי תורה ואפילו רבנים, כל שאין דובר אמת בלבבו ולא היושר והצדק מרכבו, הרחק דרכך ממנו ורגלך מנתיבתו"....

"ודובר אמת בלבבו"...

כשיצאה לאור המהדורה החדשה של ספר "דוב מישרים" שחיבר הגאון מטשיבין - רבי דב בעריש וויזנפלד זצ"ל, שלח המחבר עותק מהספר לרבה של ירושלים הגאון רבי צבי פסח פרוק זצ"ל. כעבור מספר ימים שלח רבי צבי פסח את הגאון רבי משה אהרן רוזנטל זצ"ל, כדי לתת לרבי דב בעריש סכום של עשר לירות, סכום נאה כתשלום על הספר שכיבד אותו בו.

רבי דב בעריש סירב לקחת את הכסף וטען שהיות והתכוון לתת את הספר במתנה, אינו מעוניין לקבל כסף תמורתו. כשניסה לשכנעו שרבי צבי פסח שלח את הכסף כמתנה ולא כתמורה, עמד בסירובו המוחלט לקבל את הכסף בהזכירו את דברי הגמרא (מכות כד). "ודובר אמת בלבבו כדבר ספרא"....

שר התורה

"יהיו פיו ולבו שוים"...

מעשה ביהודי סוחר שנכנס לכ"ק האדמו"ר רבי מאיר פרימישלאן זצ"ל והתאונן שלמרות כל התחכמויותיו ותחבולותיו, אין ההצלחה מאירה לו פנים.

השיאו רבי מאיר עצה טובה: נאמר "ולכל בני ישראל לא יחרץ" - אין צורך ליהודי בחריצות ופיקחות יתירה. אלא "כלב-לשונך" - יהיו פיו ולבו שוים, חדל לך מן הקנוניות, ואז אני מבטיחך כי תשכיל ותצליח....
ממע"נ

מודה על האמת

מעלה נשגבה להודות על האמת בפני הזולת אף אם מתבזה על ידי כן !

נלמד מהפסוק: "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני" (פרק לה-כו)

ואמרו חז"ל יהודה הודה ולא בוש, מה היה סופו? נחל חיי העולם הבא (סוטה ז). כיוצא בזה אמרו חז"ל על הפסוק "יהודה אתה יודוך אחיך" - מקרא זה לא אמרו אלא כנגד צדיקים שכובשים את יצרם ומוזים במעשיהם, שכל המודה במעשיו זוכה לחיי העולם הבא (מד"ר). עוד אמרו חז"ל: יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה, שנאמר (תהלים סא) "עדות ביהוסף שמו" יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה (סוטה י).

כדוגמת הודאתו של יהודה, כך היתה הודאתו של משה רבינו, כאשר הודה בפני אהרן, ככתוב בפרשת שמייני "וישמע משה ויטב בעיניו", ואמרו חז"ל: הודה ולא בוש משה לומר לא שמעתי, אלא אמר שמעתי ושכחתי.

ותמה הגר"י קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל (בספרו ברכת פרוץ): איזו רבותא היא על משה רבינו שלא אמר שקר שלא שמע, מפני הבושה שיש ב"שמעתי ושכחתי"?

וביאר הסטייפלער שאילו היה משה משיב "לא שמעתי" לא היה בזה שקר אלא אמת גמורה, כי כוונתו לומר לא שמעתי את ההיתר באנינות אלא בקדשי שעה, ואם כך היה משיב הרי זה אמת, אלא שהיה בזה רק חצי אמת ולא כל האמת, שהרי מלבד מה שלא שמע [להתיר באנינות אלא קדשי שעה] שמע גם שבקדשי דורות אסור, אלא ששכח, ואילו היה משיב רק "לא שמעתי" אף שאינו שקר אך גם לא כל האמת. עיי"ש.

נמצא שמשו רבינו לא רצה להעלים אף משו מן האמת אעפ"י שיש בזה בושה, ולא רק שלא העלים שום דבר. אלא שהשתדל עוד לפרסם כל זה בכל ישראל וציוה להכריז שהוא שכח ואהרן הזכיר לו.

מצינו באגרותיו של החזון איש שכתב (בקובץ אגרות ח"ב אגרת יט) "אני נכון לקבל מכל אדם, ואני קל לומר טעיתי, ואני שמח בזה באור האמת". ובאגרת אחרת (עט) כתב: "ורוצה אני לקבל האמת מכל אדם ואין דרכי להחזיק, רק להקשיב כי ידעתי כי האדם כולו שגיאה"....

"אתה הצודק"...

יום אחד נכנס יהודי לביתו של הגר"ש אלישיב זצ"ל לשאול שאלה ואמר לו את שמו. אמר לו הרב אלישיב: "הגרענינים היו שלך".... הלה לא הבין על מה מדבר, עד שהרב אלישיב הזכיר לו שלפני עשרות בשנים כשהלה היה ילד, היתה לו מריבה עם חברו על גרעיני המשמש ("גוגואים", או אג'ואים בלשון הירושלמים) והם כילדי מאה שערים באו לשאול את חוות דעתו של הרב אלישיב עם מי הצדק והוא פסק שהשני צודק

ואולם אחר זמן, למד הרב אלישיב את הנושא וראה שהוא הצודק ולא חברו, עתה אחרי עשרות שנים של עמל התורה ויגיעה עצומה, זכר הרב אלישיב את המקרה וכי טעה אז בהוראתו, וזכר להודיע לאותו אחד משני המתדיינים של אז, כי "הגרענינים היו שלך ואתה הצודק"....

הלמות עמלים

אל ישנה אדם בנו בין הבנים [או תלמיד בין התלמידים] שלא לגרום לקנאה!

נלמד מהפסוק: ועשה לו כתנת פסים (לז-ג)

ואמרו חז"ל (שבת י:): לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שהרי בשביל משקל שני סלעים מילת לכתנת פסים שעשה יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

ביאר הגה"צ הגרי"ל חסמן זצ"ל (בספרו **אור יהל**) שאף אחר הידיעה שנדע כי קנאתם של השבטים הקדושים ביוסף אחיהם, לא היתה כאן קנאה פשוטה שאנו מכירים. בכ"ז כתוב "ויקנאו בו אחיו" "ואין מקרא יוצא מדי פשוטו" (שבת סג.) ומדה זו היתה בוודאי דקה מן הדקה. משהו של קנאה כחוט השערה בתוך הרי אררט של יראת ה' ואהבתו ומדות טובות עד להפליא כראוי לשבטים הקדושים. אבל הקב"ה שהוא בוחן כליות ולב גילה לנו "ויקנאו בו אחיו".

ומפורש בדברי חז"ל שאילו לא היתה לנגד עיניהם התחלת הקנאה של כתנת הפסים, לא היה מתגלגל הדבר ולא היו באים ליד מעשה נורא כזה של מכירת יוסף אחיהם. כי כאן היתה ההתחלה של הקנאה והשנאה. עכ"ד הגרי"ל חסמן.

ק"ו לדרגה השפלה שלנו! עלינו להבין ולהכיר בפחיתות התכונות והמדות שלנו. יש להבחין בין קנאה שהיא שלילית שאז הרצון שמה שאין לי לא יהיה גם לשני [לא מטריד את המקנא מה שאין לו, אלא שיש לשני] ובין "קנאת סופרים" שמה שיש לשני יהיה גם לי.

ניתן להמליץ על כך, בדרך צחות, את הפסוק (קהלת פ"ה-יא): "מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל והשובע לעשיר איננו מניח לו לישון" כלומר: העובד כשלעצמו אין לו דרישות. הוא מרוצה ושמוח גם במעט שיש לו, ולכן שנתו מתוקה, ואולם כשמקנא בחברו אזי "השובע לעשיר איננו מניח לו לישון" כלומר: העושר הגדול שיש לזולתו הוא זה שמטריף את דעתו. מטריד את מנוחתו ומדיר שינה מעיניו. כי המצב הזה "שיש לזולתו", מפריע לו הרבה יותר מהמצב ש"אין לו"..." (וראה מסגרת)

בדרך זו יוסבר הפסוק (בראשית ד-ו) בו הקב"ה שואל את קין: "למה חרה לך ולמה נפל פניך?" ולכאורה מה השאלה? הלא סיבה טובה יש לו לקין שיפלו פניו שהרי הקב"ה לא שעה אל מנחתו אלא רק למנחת הבל?

אלא תוכחה נוקבת הוכיחו הקב"ה: מדוע באמת הנך מצטער, האם על הכשלון שלך ואז ניחא. או שמא חורה לך יותר על הצלחתו של הבל, על "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו"...

הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל היה אומר (בשבט מוסר פרק עג): מי שיש בו מדת הקנאה, תמיד לא פוסק לשון הרע מפיו, זאת כדי להשפיל בעיניו את כולם. כל מי שהוא גדול ממנו בחכמה או בעושר או בכבוד או באיזה מדה טובה וכל זה מסיבת הקנאה.

ומובא במעם לועז: דרכו של הקנאי שמצטער מדוע זוכה חברו למעלה גדולה בעושר ובבנים ובנכסים. עליו לדעת, כי בחשיבה זו הרי הוא פוגע בכבוד שמים, שהרי הקב"ה רצה לתת לחברו טובות אלו. משל למה הדבר דומה? למלך החולק לשריו ועבדיו מעלות כל אחד לפי ראות עיניו. ואם יבוא אחד מן השרים וישאל מפני מה יושב פלוני למעלה, הרי הוא יענש על שפגע מלך. ק"ו במלך מלכי המלכים הקב"ה.

צריך לדעת כי הקנאה היא מדה שאוכלת את האדם ללא תועלת וכמו שכתוב (משלי יד-ל) "לב מרפא ורקב עצמות קנאה" ומבאר **רבינו יונה** שלא רק משמן בשרו ירזה מן הקנאה אלא גם העצמות שהם קשים ירקבו מחולי הקנאה.

עפי"ז מובא רעיון נאה בשם הגאון **רבי חיים ברלין זצ"ל**, על הפסוק בו מבקש יוסף מאחיו: "העליתם את עצמותי מזה" (בראשית נ-כה). כך אמר להם יוסף: בעוד מספר שנים תווכחו לראות שלא היה בלבי כל קנאה ושנאה כלפיכם. וזאת כאשר ימצאו האחים את עצמותי של יוסף כשהם שלימים ולא שלט בהם "רקב עצמות קנאה".

"איכפת לו שהשני הרוויח..."

באחת מדרשותיו על ענין הקנאה, הביא הגה"צ **רבי יעקב גלינסקי זצ"ל** מעשה שסיפר הגאון **רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל**:

מעשה בקצב שהגיע אליו לשאול שאלה. אותו קצב רכש שור בדמים מרובים, בסך חמש מאות גילדן. ויש חשש לכשרות השור. בחן רבי יהונתן את השור, ובצער רב נאלץ להטריפו. הקצב קיבל עליו את הדין. מה לעשות יש גם הפסדים, המקום ימלא חסרונו. ימכור לגוי את הבשר בהפסד מרובה.

למחרת הגיע שוב אותו קצב לדין תורה. הוא וחברו מסוכסכים ביניהם על עשרים גילדן. יפסוק הרב את דינם. ישב רבי יהונתן אייבשיץ, חקר ובדק ומצא שהיריב צודק והקצב צריך לשלם לו עשרים גילדן.

או-אז כמה כעס הקצב! רתח ורגז, שצף וקצף: "או שהרב לא יודע לפסוק, או שפשוט קיבל שוחד ולכן פסק לטובתו..." סינן הלה מבין שיניו בכעס ובחוצפה כלפי הצדיק.

ולא מובן - שאל הרב גלינסקי - איך זה שאתמול ספג הלה בשקט ובדומיה נזק והפסד של חמש מאות גילדן ולא כעס, ואילו עכשיו משתולל הוא ומאבד עשתונותיו ברוב כעסו על עשרים גילדן בלבד?!

אלא התשובה ברורה: לא איכפת לו כל כך ההפסד שלו. מה שמאוד איכפת לו שהשני הרוויח... זה כבר בלתי נסבל ובלתי נסלח. והיינו "קנאת איש מרעהו"...

רבי יעקב אומר

"ובלבד להוריד את זה מגדולתו..."

במעשה הבא המחיש **החפץ חיים** עד כמה יכולה הקנאה לשבש דעתו של אדם: פעם פרצה מחלוקת בעיר קטנה בין מושל הכפר לבין שכינו. זה האחרון איים להביא דבתו רעה לפני השלטונות על דברים לא חוקיים שעשה בתור פקיד ממשלתי. אשתו, בנסיון למנוע מבעלה להלשין, טענה: הרי הפקיד שיחרר את בנו מהצבא, ואם יתפס בעוון, יאסרו מיד גם את בנו.

ענה לה בעלה כשהוא כולו מבולבל מכעס: "הכל כדאי! כדאי לאסור אותך. כדאי לאסור אותי ואת בנו, ובלבד להוריד את זה מגדולתו!"

ח"ח עה"ת - מעשי למלך

[וכאותו] משל ידוע ש"החמדן" ו"הקנאי" הלכו יחדיו. פגש בהם המלך ואומר: ישאל אחד מכם דבר ויקבלו ואילו לחברו ינתן כפליים. החמדן לא שאל ראשון כי המתין לקבל כפליים. אך גם הקנאי לא ביקש ראשון, כי התקנא בחברו אם יקבל כפליים... לבסוף נעתר המקנא להיות ראשון, וביקש: שינקרו לו עין אחת כדי שחברו ינקרו שתיים...]

"שלא יביא לקנאתם בו..."

סיפר רבינו הגרא"מ שך זצ"ל על **רבי שרגא פייבל פרנק זצ"ל** (חותנו של הגאון **רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל**) שהיה יהודי עשיר גדול, את המעשה הבא:

כאשר שלח את רבי שרגא פייבל את בנו לשיבה, כדי לקיים "הוי גולה למקום תורה" ציפו הכל שאותו בן עשירים לא יזדקק לאכול "ימים" אצל משפחות, כפי שנהגו אז שאר הבחורים.

ואולם אביו העשיר הקפיד על כך שבנו יאכל "ימים" כמו כל התלמידים, ולאחר מכן שילם לאותן משפחות שאירחו את בנו, על הארוחות. ואכן - סיים הרב שך - זו הנהגה טובה וראויה לחנך נער שהוא בן עשירים, שלא יתבלט ביתרון שיש לו על פני חבריו שלא יביא לקנאתם בו...

שמושה של תורה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'תהילה' להשם! [ב] / סיפור שמונה עשרה למבצע הסיפורים

תקציר משבוע שעבר: לאחר שנים של התמודדות עם ילדה מאתגרת באופן לא רגיל (מאובחנת ODD+ADHD ומספר אבחנות נוספות...) החלטנו להתמקד בהשקעה במישור הרוחני – וזה כלל התפייסות עם מי שפגענו בו בעבר...

אני מחייג מספר. מספר מי אני, למה אני מתקשר. מזכיר נשכחות איך פגעתי וציערתי. הנה הגיע הזמן לעמוד מאחורי המעשים. כן, ודאי שהוא זוכר... אבל – כמה טוב. הוא סולח בלב שלם. להיפך, הוא מציע לשמור על קשר מהיום והלאה.

ממשיך להתקשר לרבי לכתיבה מכתה ד' שתמיד הפרעתי לו בשיעורים, ועוד... כך – שיחה ועוד שיחה. ככל שנקרעתי מבפנים ממבוכה ובושה, גדולה היתה ההקלה של הפיוס. הניקיון של הלב בלתי ניתן לתיאור. **ותודה לכם, עלון "איש לרעהו". השפעתכם הייתה עצומה על המודעות שלי כמה חמור לפגוע וכמה חשוב להתפייס ולמחוק פגיעות ישנות.**

הרשימה הולכת ומתקצרת. למרות חששותי, זכיתי לסיעתא דשמיא עצומה בתהליך. גם השגתי את כולם בקלות וגם נעניתי בהרבה הבנה, מחילה וברכות שמעכשיו דברים ישנתו לטובה... * * *

בשלב זה הרגשתי שאני רוצה לשחרר קפידה נוספת, ילדותית אולי, שנמצאת דווקא בליבי שלי. את הכאב והתרעומת על "אבא של ברוך".

כזכור מהפרק הקודם, ברוך היה חבר מאוד קרוב בישיבה. לאחר אירוסיו הורו לו הוריו לנתק איתי כל קשר. החלטתי שבמסגרת ניקוי הלבבות, עלי לאורר גם את הפינה הזו בלב... להפסיק עם ה"לא תיטור" – דאורייתא!

כן, אחרי שבקשתי מכל כך הרבה אנשים שימחלו לי – אמחל אני לו סוף סוף.

ליבי רעד מבפנים, מהתרגשות וחשש. בשעת ערב שקטה אזרתי אומץ... וחיגתי את המספר... הזדהיתי. היה שקט של הקשבה. ביראת כבוד הסברתי במילים קצרות שלמרבה הבושה יש בליבי קפידה לא קטנה, בעקבות הפרידה מברוך שנכפתה עלי, ובקשתי ממנו להפגש ולהתפייס. לא מצליח להעביר רגשות במילים. חשש, רעד, התרגשות, תקווה... אבא של ברוך הזמין אותי להגיע למחרת בערב.

נקשתי בהיסוס על הדלת, היא נפתחה והחיוך החם והמוכר המיס את חששותי.

שוחחנו ארוכות. אבא של ברוך היה מופתע לגמרי מכך שאני עדיין סוחב איתי את המטען הזה כל כך הרבה שנים. הוא סיפר עד כמה הוא היה זה שתמך בחברות שלנו בזמנו ועודד את ברוך לפתח את הקשר שתרם לו כל כך. ועד כמה קשה היה בבוא העת, אך הכרחי, להפריד בינינו. הוא הדגיש שלא היה משהו שלילי בי או בדידות. לא היה כאן משהו נגדי, חלילה. להיפך. מרוב שהיו כאן עומק, נאמנות ובינוי, הוא התייעץ, ובשיתוף עם אשתו ראו צורך לעצור ולפנות בלב של ברוך מקום נקי לקשר חדש.

כן, כעת, ממרחק של שנים כשאני עצמי הורה, קל לי להבין שלא תמיד מה שהילד רוצה זה מה שטוב לו... * * *

מה שקרה הוא, שאני הגעתי לשיחת הפיוס מתוך עמדה והרגשה צריכים לבקש ממני סליחה. כן, הוד מעלתך, אני האברך בעל המידות נ"י, שעזרתי לר"מ שליט"א לעמוד על טעותו כדי שיוכל לפייס אותי ולתקן את אשר עיוות... אני זה שיזמתי את השיחה ואיפשרתי לו להבין עד כמה גדולה פגיעתו בי, ועד כמה עמוק צריך להיות הפיוס מצידו... בום---

במהלך השיחה, עם קילוף שכבה ועוד שכבה שעמדו בינינו, חדרה למוחי ההבנה, בהירה כשמש. טעיתי. אני הוא זו שצריך לבקש ממנו סליחה.

אני זה שבמשך שנים שמרתי בליבי כעס עצום כלפיו, ועברתי על "לא תעשה" מפורש בתורה. אני זה שהקפדתי, למרות שהוא עשה נכון וכוונתו היתה רק לטובה. אני הוא זה שהתעלמתי מכל התועלת שה' טוב לי דרך הפרידה והתמקדתי רק באגו שלי.

אביו של חברי האהוב הביא אותי בעדינות ובפשטות להבנה שאני כהורה – במקומו – הייתי בוחר באותו המהלך, ובעצם, הניתוק הכפוי והכואב היה בסופו של דבר גם לטובתי. קשר כה קרוב של ידידות היה מקשה גם עלי בראשית חיי הנישואין. * * *

ובאותו לילה, כעומקו של הקשר כך היה עומק הפיוס ביני לבין אביו של ברוך. דקות מתוקות של פתיחות, הבנה וקרבת הלב שסייעו לי לשחרר מטען של שנים. התפייסנו. מחול לך!

ומאליה עלתה השאלה המתבקשת: מה עורר אותך לבוא להתפייס דוקא עכשיו? שיתפתי. בקושי, בהתמודדות, ב"אין מוצא".

וכשעמדתי כבר בדלת, אמר אביו של ברוך: "עכשיו ניושע שנינו!" כן, כאשר יש בליבי של יהודי קפידה על זולתו, הוא הסביר, הרי שנוצר מחסום בשמים לא רק כלפי הפוגע, אלא גם כלפי הנפגע. כשמתפייסים, נפתחים שערי שמים גם ל"פוגע" וגם ל"נפגע". ועכשיו שהתפייסנו, ניושע שנינו.

כמעט 12 בלילה. יצאתי לרחוב. השמיים היו שחורים ונקיים, ובליבי האירו שחרור, הקלה וניקיון פנימי. * * *

למחרת לפנות ערב, אבא של ברוך לא חש בטוב לפתע. **בדיוק 24 שעות על השעון אחרי שיצאתי מביתם:** הבהילו אותו לניתוח חירום.

הרופאים אמרו, שאם היה מגיע שעה מאוחר יותר ח"ו כבר לא בטוח שהיה מה להציל.

אחרי יומיים מהשיחה שלנו: בתנו 'תהילה' נכנסה למוסד חנ"מ חרדי מעולה שהיה מודיך בשבילה. במקום זה היא צמחה, התקדמה מאד ונבנתה מכל הבחינות.

כשבוע וחצי לאחר מכן: אבא של ברוך כבר מתאושש מהניתוח ו... הוא זכה לארס את הבן הצעיר – שידוך שהיה על הפרק כבר כחצי שנה. עלה וירד ולא התקדם. והנה, נפתח השער! וכך, מלבד המתנה הגדולה של לב טהור, בלי קפידות וכעסים, הסרת הטינה וה"לא תיטור", ברוך השם נושענו שנינו! * * *

הזוכה השמונה עשרה: בעל המעשה החפץ בעילום שמו

הזוכים הנאים במבצע הפרטים לעידוד וטיפוח מדות טובות יבולים לחיות אתם. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרת על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשלוחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

שלושה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 500-200 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
 - 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.
 - 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
 - 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
 - 5) למותר לציין כי על שולח הסיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".
- בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.**

הרב וינברג: אני ממליץ על תה מיוחד שיש בו סגולות לבריאות, מספרים להזמנה: 0545252463, 026480277 (על כל אחד להוועץ)

{ אז נדברו }

פרשת וישב תשפ"ד | גליון מספר: 628 | לסדר: "ולהשיבו אל אביו.."

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

האם חנוכה זה באמת כזה אי אי כמו שעושים ממנו?

בינינו... רוצה שאני אגיד לך את האמת האמיתית מה זה חנוכה?? האמת כמות שהיא ללא כחל וללא סרק בלי להגזים ובלי לנפח... האמת היא שחנוכה זה יום חול שגורתי לכל דבר ועניין!!! ימי חנוכה מותרים במלאכה... אין דין של משתה ושמחה... בקיצור: חנוכה זה יום שגורתי לכל דבר ועניין... רק מה?? בבוקר אחרי שמו"ע צריך להגיד הלל שלם... חוץ מזה בערב צריך להדליק נר חנוכה אחד בודד ופשוט לקום וללכת!!! כי הדלקה עושה מצוה וכבתה אין זקוק לה וממילא כמו שבמקווה אומרים לטבול לצאת... ככה בחנוכה להדליק ולצאת... זהו!!! בשורות הספורות האלו בזה מתחיל ובזה נגמר חנוכה... זהו!!! אין יותר!!! כי אין!!!

אם אתה לא מאמין לי תעשה חיפוש בכל הש"ס בבלי וירושלמי ראשונים ואחרונים ואפילו זוהר... ותנסה לסחוט מידע נוסף... אין!!! נאדא!!! בזה מתחיל ונגמר חנוכה...

ואני אומר את בצורה בוטה... למה?? כי מי שכך יעשה ומי שבזה מתחיל ונגמר אצלו חנוכה אל תסתכל עליו כמו גוי... ולמה לא?? כי הוא עושה בדיוק מה שכתוב לא פחות ולא יותר... נו... תכל'ס... אם אני צודק ביבוש שלי שחנוכה מתחיל ונגמר בחמש דקות בבוקר ודקה וחצי בערב אז למה תכל'ס אף אחד מאיתנו לא מרגיש ככה ולא חושב ככה???

אוהו... כאן אנחנו נכנסים לנקודה הפנימית של חנוכה!!! חנוכה זה הארת אור הגנוז!

תסלח לי על הדוגמא הלא כ"כ מוצלחת... אור הגנוז במילים אחרות זה **אפליקציה!!!**

מה אני מתכוין?? בא ניקח את הדוגמאות הכי נקיות (כמעט בלי דם על הידיים... וגם על זה אקבל על הראש... טוב שיש מי שצועק גם על זה) בכל בית כנסת יש עמדה של קהילות או נדרים פלוס... כולנו עוברים ליד העמדה הזו!! רק מה?? יש כאלו שהם רק מטעינים שם את הרב קו וזהו... ויש כאלו שנכנסים קצת יותר פנימה ועושים שם מבחנים של 'שיבה על קברו' וכדו' ויש כאלו שנכנסים שם עמוק ושוכחים לצאת... סיימו עם הנדרים פלוס... כעת הלכנו הבייתה... ובכניסה לבנין מה מחכה לנו?? העיתון של יום שלישי!!! ושוב אותו סיפור... יש כאלו שכל השייכות שלהם לעיתון זה פשוט לפנות את התיבת דואר ולזרוק אותו לפח... אבל יש כאלו שנעצרים בעמידה וקוראים כותרות ראשיות... ויש כאלו שמתיישבים על זה בעיון רב שיהיה העיתון מחודד בפיו שאם ישאלך אדם אל תגמגם... ואז מגיע השלב של הציתוק!!! עוד קו נייעס מנסה לדרוש בשלומך באדיבות... ושוב אותו סיפור... יש את היהודי שיתרגז ובאותה שניה יקיש 9 להסרה... יש את אותו אחד שיקשיב בין 29 שניות לדקה 38 שניות עד ש'הוא הבין את עניין' ומכניס לרשימת דחיה... ויש את אותו אחד שנכנס לשם דוך און דוך ולא גומר להתקשר לשם באובססיה... ועד עצם היום הזה הוא עדיין לא סיים שם...

מבחינתי זה מה שנקרא **אפליקציה!!!** כל הרשימה הזו היא כמו דלת!! אתה עובר לידה... אם אתה רוצה... אתה יכול להשאיר אותה סגורה ולהמשיך הלאה... ובאותה מידה אתה יכול לפתוח לרגע ולסגור ובאותה מידה אתה יכול להיכנס לשם עם כל הרמ"ח והשם"ה... המושכות בידך!!! אתה תחליט עד כמה להיכנס והאם להיכנס והאם להישאר שם לנצח...

עד כאן הדוגמא מהזית השלילית!!! מהחושך הגנוז של דורנו!! הטכנולוגיה של דורנו זה ממש החושך הגנוז... יש לך כמויות של אפליקציות... אפשרויות... כל מיני חלונות שאתה ונטו ואתה תחליט איזה ייחס לתת להם... אבל אתה מבין לבד שזה בסה"כ הזה כלעומת זה עשה אלוקים... כי הסיפור העיקרי הוא שבדורנו האחרון מתחיל להתנוצץ הארת אור הגנוז!!!

וזה עובד בדיוק על אותו מהלך... הקב"ה שולח כיום לכל יהודי חלונות הזדמנות... כל מיני אפליקציות רוחניות לא מחייבות... שאתה יכול להיכנס אליהם ובאותה מידה להמשיך הלאה (פעם זה לא היה... פעם עיקר היהדות הייתה מתחומת במה שיהודי חייב לעשות והיום אם תשים לב רוב הידישיקייט שלנו היא בשטח האפור וחבל שאין מקום להאריך בזה) והדוגמא הכי בולטת- זה חנוכה!! חנוכה זה אפליקציה!!! יש פה חלון הזדמנות... זכותך לפדוק איתו כרטיס כמו רב קו... הלל בבוקר הדלקת נרות בערב ושלוש על ישראל ואתה גלאט!!! ובאותה מידה אתה יכול להיכנס לזה יותר ויותר ולשאוב מזה מלא חופניים רוחניות וקרבת ה'... כנ"ל בשובבי"ם... שובבי"ם זה צינתוק!! אתה יכול באותו רגע להכניס לרשימה דחיה... לא קשור אלי... לא קבלנו מרבותינו ואתה גלאט!!! ובאותה מידה אפשר להיכנס לאפליקציה הזו ולהפוך אותה למכרה זהב של עליה רוחנית... זה נטו עניין שלך!!

לזה קוראים הארת אור הגנוז!!! יש פה חלונות אור אבל גנוזות!!! תרצה?? תפתח... לא תרצה?? תמשיך הלאה... זה ישאר סגור וגנוז ולא יקרה שום דבר... ולא נודע כי באו...

כמובן שחנוכה זה רק מדגם!!! מדגם למושג שנקרא אור הגנוז!!! בדור שלנו קיים אור עצום!! ויש כאלו שמטפסים לגבהים עצומים וזה לא סתירה שלצידם מתהלכים אפסי ארץ שלא זדים מילימטר... אין זה יכול להיות?? התשובה היא: שהיום המנגנון עובד עם אור הגנוז!!! האור נמצא... קיים... ה' שולח ברקים... צינתוקים רוחניים... חלונות אור והזדמנויות... והחכמה היא לתפוס את זה... אחזתיו ולא ארפנו... לנצל את המומנטום של ההתעוררות הפנימית ולהיכנס לזה... יש אור! האור נמצא!!! יש לנו עצומות של בהיות... אבל זה עדיין חלונות... צריך לפרוץ אותם... לא לתת לזה לעבור...

ואם את התובנה הזו אנחנו נוציא מחנוכה... אז תדע לך שזה חנוכה!!! מה תעשה עם האפליקציה של חנוכה? זה פחות מטריד... מה שהכי חשוב זה להיות מוכן ודרך לקראת כל מיני הבזקים עמוקים שפתאום מחלחלים בנו... ואוטו חולפים... וההלו לתפוס את זה... אין מקום ביריעה אבל כולנו יודעים במה מדובר... ולדעת שזו הארה מיוחדת שה' נתן לנו בתור משקל נגד לדור האפליקציה ואכמ"ל.

סוף שנה לועזית,
זו הזדמנות לתרום ולקבל
קבלה המוכרת להחזר מס,
אז למה אתה מחכים??
איך תורמים?
באופציות שלהלן:

**כך אתם שותפים איתנו
בהצאות ובזכויות:**

בבנק: פאג'י
סניף 182
חשבון 747815
ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)
ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזר מס (ס' 46)
באשראי: "נדרים פלוס"
בטלפון: 0799-654321
בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095
תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ונחמות!

גם לך קשה עם השעות הכבדות של אחה"צ?

השנה נפל לי האסימון: חנוכה זה החג של סדר ב'!!! נכון יש סדר ב'??? אז החג שלו זה חנוכה!!! אם ככה מה הפלא שהוא כזה מרצד כזה... רועד כזה... מאיר בחשיכה כזה... אני לא צריך להגיד לך איך מתחיל סדר ב'... ולא סתם אלא ככה באזור 4.45... בדרך כלל בשעה הזו אני בסדרת פיהוקים ממושכים... חבר שלי אמר לי פעם שמובא בספרים שהמת בשעת הלוויה שומע את ההספדים כמו מתוך חלום... והוא פעם ניסה לדמיין את זה... זה היה נשמע לו כמו החברותא שקורא את הגמ' בסדר ב' תוך כדי שהעיניים שלי נעצמות... אבל אלא אפשר לגמרי להכליל... סו"ס יש בודדים ששעות הצהרים בשבילם זה השעות הכי דומיננטיות... אבל לפחות חשוב שידעו שהם בודדים!!! שידעו שהעולם כעת עומד עליהם ולפחות שירימו את בית המדרש... עכ"פ בשבילי השעות של סדר ב' זה היה השעות העייפות והכבדות ואפילו מדכאות שלי... בשלב מסוים ממש התייאשתני!!! נשארתי לישון עד שבחורף הייתי כל היום מברך פעמיים ברכות התורה... כבר לא האמנתי שיום יבא ואני אראה אור וחיוניות בשעות אלו... אבל!! את כל התיאור הזה אני כותב לך בשביל המשפט הבא: תתפלא לשמוע אבל יום אחד זה קרה!!! לאט לאט הצהרים התחיל להתעורר והשעות הרדומות האלו נהפכו להיות שעות מפכות וחיוניות... בקיצור: אל יאוש!!! גם על זה אפשר להתפלל!!! לא להשלים ולא לוותר על אף שעה ביום... אני זוכר שהייתי יוצא בשעה 4.30 מהמיטה עם פרצוף כרית... ומיד מתחיל להתכונן לאאאורות של חנוכה והייתי מתפלל אנא ה'... תאיר לי את השעות האלו... שהחנוכה ימשיך הארה והתלהטות לשעות האלו בעצמם!! לשלוש וארבע וחמש בצהרים... ויום אחד זה קרה!!! וזה קורה! יש סיכוי!! תתפלל גם על זה...

האמת היא שעומד לי על הלשון להגיד משהו... ש... שההלו... כמה שפחות לישון בצהרים... השינה בצהרים לא מטיבה עם האחרי צהרים!! רק מה לעשות שיעייפם... ולמה עייפים? כי הולכים לישון מאוחר... ולמה הולכים לישון מאוחר? כי ישנתי בצהרים... אז זהו!! שיש מצוה גדולה ועצומה להיות עייף בשעות הלילה מאלף ואחת סיבות שאכמ"ל... וההכשר מצוה לזה זה לישון כמה שפחות בצהרים... ואני יכול להגיד מניסיון אישי: שכל הישן טוב בלילה נחשב לו כאילו ישן כל הצהרים והלילה ביחד... הסיבה שאני לא מדבר על זה כי אני עדיין באמצע להיגמל מזה... הייתי אחד הגרועים בנושא הזה... וזו אחת הסיבות העיקריות למה הצהרים שלי היה נראה בטטה...

עכשיו: זה לא סתם ששעות הצהרים הן השעות היותר עייפות ויותר קשות... יש לזה סיבה!!! כידוע: שעות הצהרים הן השעות שמסמלות בחינת דין!!! יצחק עומד הדין הוא תיקן תפילת מנחה! אם תשים לב: גם אצל יצחק וגם אצל רבקה... השעה שלהם זה **"לפנות ערב"** אצל יצחק זה מתבטא ב"ויצא יצחק לשוה בשדה לפנות ערב" וגם כשאליעזר מחפש שידוך של יצחק... מתי זה??? "ויברך את הגמלים... **לעת ערב**, לעת צאת השואבות"!!! בקיצור: אליעזר בחר לחפש את רבקה בסדר ב' (אוי אוי... אני לא רוצה לספר לך מה היה סופם של כל השוערים שרצו לחזות בזיו פני בתחילת סדר ב'... לא הם ולא הביקורת של הדתות...) יצחק ורבקה שייכים לשעות אחרי צהרים **לפנות ערב!!!** ובשביל להמתיק את השעות האלו... בשביל זה יש לנו את נס פך השמן ואת נר חנוכה... ש-מתי זה? ותבא אליו היונה **לעת ערב!!!** והנה עלה זית טרף בפיה- זה נר חנוכה... הדלקת נרות חנוכה זו ההזדמנות והמצוה שיש בה את הכח להאיר ולמנף את ה"לעת ערב"!! להפוך את זה לעת צאת השואבות... **קעת בקיצור נמרץ... באמת למה דווקא השעות האלו ביום מסמלות את הדין??**

העניין הוא כך: הבוקר מסמל ריענון... התחלה... התחדשות... על שעות הבוקר נאמר: 'והוא כחתן יוצא מחופתו ויש כגבור' והנה לאט לאט היום הולך ומעריב... דועך שמשו עד שהיום שוקע... התהליך הזה מזכיר מוות!! היה פה יום שהתחיל עם כל ההתחדשות ולאט לאט הלך ושקע ושקע עד ש... שהיום הזה מת... ולכן אם שמת לב כל בן אדם שמת... אומרים שהעריב שמשו!!! או לחילופין באה השמש בצהרים... כלומר: ביאת השמש היא סמל למשהו שהיה ונגמר... משהו שהסתלק ואיננו, או לנו כי בא יום כי ינטו צללי ערב... זו הסיבה ששעות אחה"צ מסמלות דין!!! כי הן מסמלות סילוק וסיום!!! נו... אז באמת מה עושים?? איך באמת ממתיקים את הדין הזה? מה עושים שלא תבא השמש בצהרים??

אז העניין הוא כך: כל תוקף הדין זה רק עד ששקעה השמש... ברגע שלמעיישה הגיע הערב... ולגמרי הסתיים היום... **קעת יש הפתעה!!! לפתע מתברר שלא!!!** פתאום מתברר שזה שנהיה קעת לילה... **זה לא בגלל** שהיום הזה מת!!! אלא מאי??? היום הזה בשה"כ פינה את מקומו ליום הבא... אז הנה... ב"ה הגיע עוד יום... משהו חדש מתחיל...

זה האור של חנוכה!!! זה מה שמסמלים הנרות של חנוכה... כן... גם כשמשו מתוק נגמר... גם כשעוד יום עבר וחלף... עוד תקופה נגמרת... אם נדע לנצל כל יום וכל הזדמנות ולהוציא ממנה את המירב והמיטב... היום הזה לא נגמר!!! היום בשה"כ **הושלם!** היום בשה"כ התמלא וכעת הוא מתפנה לטובת היום הבא שגם הוא קעת צריך להתמלאות... (זה כמו הליין של בית חרושת לבקבוקי שתיה... כל בקבוק מתמלא וממשיך לנוע בסרט נע... ומפנה את מקומו לבקבוק הבא שיתמלא גם הוא...) ולנו לא נותר אלא למלא!!! למלא כל יום! להשלים כל יום בתורה ובעבודה... ובעיקר למלאות את אותו יום בתפקיד ובשליחות היחודית של אותו יום!!

בחנוכה אנחנו יושבים מול הנרות ומתחילים לשיר מעוז צור ישועתי... שמת לב מה אנחנו שרים בפיוט הזה?? אנחנו מספרים על כל הצרות שהיו לכלל ישראל... ו... ומה?? וברוך ה' נשארנו בחיים!! לא כתוב שם מה הרווחנו... איזה כיף יצא לנו בסוף מזה... לא!! הפיוט מלא בכאב... רעות שבעה נפשי... וביגון כוחי כלה... כי ארכה לנו הישועה... נו... אז מה פה השבח וההודאה הגדולה?? ש... שמה?? שבכל זאת שרדנו את כל הבעיות?? זה הכל??

מה התשובה?? כן!! בחנוכה אנחנו לומדים להודות לה' על עוד ווי! על עוד משימה שהושלמה... אצל יהודי כל תקופה וכל יום זה משהו שלא נגמר... אלא הושלם!! התמלא!! ונשלח בחזרה לשמים... מתי יהודי עולה לשמים?? כשמלא יומיו!! כשהוא מסיים לשגר את כל הימים שלו לה'... ועל פניו זה נראה שמשו פה כל הזמן נגמר... אבל אל דאגה... לעת ערב יהיה אור!!! יום יבא וכל הימים שהיו אי פעם ונגמרו ונשלחו לארכיון ההיסטוריה לפתע יציצו ויפיעו ויתברר שהם לא נגמרו אלא הושלמו!! כל יום עלה לשורשו! השלים תפקידו... וממתין לנו לבא היום... לא נותר לנו אלא למלאות את הימים... להאיר את הימים ואת הלילות... לא לוותר על שום חלקיק יום... לא להתייאש ולהשלים עם שום שעה מתה ביום... תדע לך: ששעה אחת ביום כפול שבעים שנה זה... זה קצת הרבה... תתפלל על זה!!! תתפלל למלאות את הימים... להאיר אותם באור התורה ועבודת ה'... והכי הכי: לזכור שאף יום לא נגמר... ואף תקופה לא מתה... כל הסיבה שה' מחליף את הזמנים זה בשביל לאפשר לעוד כלי להתמלאות... לעוד עשרים וארבע שעות של תפילין ק"ש תפילה וההירבה להם תורה ומצוות...

'דמות דיוקנו של אביו נראית

לו ליוסף בחלון' (פרשת השבוע)

והפעם זה אתה!!! אבא יקר!!

תקנה לו אתה את הספר הזה! שהוא יקבל

את זה דווקא מסך... זה עקרוני!

15.000 צעירים כבר הקדימו את ההורים

שלהם וקנו... אבל אתה תקדים אותו!!! תהיה

חלק מהעניין!! זה חשוב!! צריך גם אותך פה

בחלון... (בהזדמנות נדבר על זה)

חדש: אידיש:

בארה"ב ניתן קעת לרכוש בכל חנויות

הספרים המובחרות עד גמר המלא...

לפרטים נוספים: 845-406-1364

הספר בעברית:

ביחס לספר בעברית אנו זקוקים לתגבור

התחמושת והנשק לקראת חידוש הלחימה

בימי השובבי"ם הקרבים ובאים, במילים

פשוטות יותר: נותרו לנו בשה"כ 100 ספרים

במלא... ואנו זקוקים להדפסה מחודשת... כל

הרוצה ליטול חלק במאמצי הלחימה של

כוחותינו... יבא ויטול... **פרטים נוספים**

ניתן לפנות ל 052-7683095

ניתן לקנות את קונטרס

'עזה (כמות) אהבה'

בענייני חנוכה וברוך ימים אלו,

בפלא': 0527683095 - 0548446691

ניתן להשיג במקדי המכירה של גיליון זה.

מה ההבדל בין מסובך -- מתוסבך???

לפני כמה שבועות כתבתי מאמר חריף על הסיסמא "ביחד ננצח" שזה לא נכון... ואדרבה... רק לא ביחד איתם ננצח... אנו צריכים דווקא ליצור חומה בינינו לביןם ואדרבה... רק ככה נוכל לנצח... וכצפוי קבלתי על זה כל מיני שלל תגובות מגוונות... ואני מוכרח לומר שנכנעתי!!!

מישהו התקשר וטען לי טענה ניצחת וגרם לי לחזור ב...

אבל בשביל לשמור על כבודי ה"אבוד..." אני אציג שתי תגובות!!! תגובה אחת שאני ממש לא מסכים איתה ותגובה שניה שגרמה לי לחזור ב...

ובכן: היו הרבה שטענו לי בתקיפות איך אתה מזלזל בכח האחדות??? הרי כתוב במפורש בתורה כבר אז בדור הפלגה שברגע ש"הן עם אחד ושפה אחת לכולם" ויש ביניהם אחדות... אזי אפילו הקב"ה בכבודו ובעצמו מכריז "ועתה לא יבצר מהם את אשר יזמו לעשות" זאת אומרת: ה' העניק כזה כח לאחדות שכביכול אפשר לפעול אפילו נגד רצונו יתברך?? נו... אם ככה... אז למה אתה מזלזל בכיתוב "ביחד ננצח"?? למה אתה לא מתרגש מהאחדות הנפלאה שבכוחה ננצח??

אמרתי לאותו אחד: כן... אתה צודק... לאחדות יש באמת כח עצום!!! דא עקא!! שאדרבה... זה רק מלחיץ אותי יותר ויותר... כי אם לאחדות יש כח... אתה יודע איזה אחדות יש עכשיו בעולם הערבי?? העולם הערבי בימים אלו... עם האחדות שלו, הוא עוקף אותנו בענק... הם מצליחים להתעלות מעל יריבות של שנים רבות בין שיעים וסונים וכולם מתאחדים נגדנו... (האם שמת לב שרוב האסירים הבטחוניים ששחררו בעיסקת חילוף שבויים הם בכלל לא מעזה אלא ממזרח ירושלים... תראה איך איכפת לראשי החמאס מעוד איזה משפחה ערבית אונימיטית משיין ג'אבער... חוץ מזה אם שמת לב כשהייתה הפסקת אש בעזה אוטומטית גם החיזבללה שמר אימונים וגם הוא נצר נשק אפילו שאף אחד לא דיבר איתו... נטו ממקום של שיתוף פעולה מול גזע יריב בעולם הערבי...)

זאת אומרת: ה"ביחד ננצח" זו סיסמא שקשורה לאו דווקא ליהודים... זו סיסמא שנכונה גם בייחס לדור הפלגה שמתיימרים להילחם בה'... אז מה יהיה כשהעולם הערבי החליט לקחת את הסיסמא של 'ביחד ננצח' והוא מחליט להילחם ביחד נגד בניו של ה'??? פחד פחדים!!!

בקיצור: הסיסמא הזו בימים אלו... לא בטוח שהיא משמשת לטובתנו... ובדיוק על זה אמר מרן הרב שך שאחדות זו סיסמא שהכי אהובה על עגלונים!!! לא משנה מה אתה... מי אתה... מה אתה חושב... העיקר להיות באחדות!!! להיות ביחד... שודדים ביחד... עגלונים ביחד... ישראלים ביחד... ערבים ביחד... עכברים ביחד... העיקר ביחד.. ביחד ננצח זו סיסמא נכונה!!! הבעיה שגם האויב משתמש בה לא פחות טוב מאיתנו!

אבל אל תפחד!!! למרות שהעולם הערבי כעת מאוד מאוד באחדות נגדנו... ולמרות שה' כבר הבטיח

בדור הפלגה ש'עתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות'?? אל תשכח שבסופו של סיפור דור הפלגה לא הצליחו לבצע את זממם למרות!!! למרות שהם היו מאוחדים!!!

ולמה?? לא משנה כעת למה... דבר אחד ברור: שבסופו של דבר יש בורא עולם!! והוא קובע פה את הסדר יום... ותסמוך עליו שאם יש פה משהו מסוים שהוא לא רוצה שיקרה... כולם יכולים לעמוד על הראש ביחד... ולחלום חלומות טובים ביחד... ותכל'ס... עצת ה' היא תקום!! בסוף בסוף הביג בוס יעשה מה שהוא רוצה וכולם גם יחד לא ישנו לו את התכניות... אז איך?? איך בדיוק הוא יעשה? תן לו להפתיע!! את זה תשאיר לו... הוא יפלא אותם... יפזר אותם... פיזר אותם... זה כבר יצירתיות והומור שרק לבורא עולם יש. רק דבר אחד ברור שהוא לא מפתיע בכלל:

עם כל הכבוד לאחדות!!! הסיפור האמיתי פה זה בורא עולם!!! אם אתה רוצה לנצח זה לא ביחד ננצח... אלא ביחד איתו ננצח...

עד כאן התגובה הלא נכונה שקבלתי על ה-ביחד ננצח... אבל!!! במקביל!! קבלתי עוד תגובה מכמה תלמידי חכמים... תגובה מעניינת ומפתיעה... ת"ח אחד התקשר אלי ואמר לי: אני חולק עליך!! אתה אמרת שרק לא ביחד איתם ננצח... לא!!! זה לא בסדר... שכחת שיש לנו אבא משותף... יש לנו את אבא שבשמים שיש לו כך וכך בנים אבודים... נשמות תועות... ואבא שבשמים לא מוותר עליהם... אבא שבשמים בוכה עליהם והמו מעיו עליהם ולא ידח ממנו נידח... ולכן ביחד ננצח!!! אנחנו לא מוותרים על האחים התועים שלנו... אנחנו נתפלל עליהם... נקרב אותם... נייצג אותם... ניקח אותם קרוב קרוב ללב שלנו... ולא נוותר עליהם!!! זו לא סתירה שיכול להיות שאנחנו נאלצים להתרחק מהם בתוקף... יתכן שאנחנו צריכים למחות בהם בתקיפות... אבל אנחנו לא יכולים לוותר עליהם!! כי אבא שלהם לא מוותר עליהם!

אה... אבל מה תגיד: חלק מהם יורקים לנו בפנים?? אה... חלק מהם מחללי שבת לתאבון?? נכון... זה אולי מעליב... אבל לכן מה?? לכן נזרוק אותם לבור?? לכן נמכור אותם לישמעאלים?? ו... ומה יהיה עם אבא?? להזכירך: בשבוע הבא אנחנו נראה שבנימין עשה את 'שטות חייו' והוא החליט לגנוב את הגביע של איש אדוני הארץ לא פחות ולא יותר... ואנחנו כועסים עליו... מממזה כועסים... עקרונית לא מגיע לו שנחפה עליו... מי שעושה שטויות שיתבשל ב'שטויות' שהוא עושה... אבל לא!! כולנו מוסרים עליו נפש... כולנו נחושים להחזיר אותו הבייתה בריא ושלם... למה?? כי ביחד ננצח?? לא!!! כי כולנו בני איש נחננו!!!

הכל בשביל אבא!!! כל השיקול זה אבא!!! אבא המשותף שלנו!! זו האחדות של עם ישראל!!! זו האחדות שסביב אבא משותף...

כשאני שומע על חטוף שעדיין נשאר בעזה... מה איכפת לי ממנו?? בגלל שיש לי ולו את אותה אזרחות?? זה הסיפור?? מה... אני עוד איזה צרפתי

שיש לו איזה קפיץ בלב עם כל אחד שיועד צרפתי?? לא!! אני יהודי!! ואצל יהודי יש אבא!!! אבא משותף!! אבא שבשמים שברגע שאחד מהבנים שלו שרוי בצער שכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי... ומהמקום הזה איכפת לי מאחרון נדחי ישראל...

אני מאוד כועס על בנימין... אני בכלל לא באחדות איתו... מצידי שצפנת פענח יקח את בנימין בשבי לכל הרוחות... שיאכל את הקש שהוא בישל לעצמו... אבל אבא!!!!!! איך אעלה אל אבי והנער איננו איתו!!! זה המסר שאליו אנחנו חותרים אליו מפרשה זו לאורך מאתיים שמונים פסוקים!!! זה מתחיל כעת בפרשת וישב... שהאחים שונאים את יוסף... כועסים עליו והם צודקים... הם מחרימים ואפילו הקב"ה בכבודו ובעצמו מצטרף למניין... זה אומר שהם צודקים!!! ובסוף מה קורה???

בסוף מתברר שהיה פה חטא!!! חטא מכירת יוסף!!! ולמה זה נהיה חטא?? כי נכון... צדקתם בטענות מול יוסף... אבל מה עם אבא...?? איך לא זכרתם את אבא?? וכאן מתחיל תהליך של ריפוי ותשובת המשקל שיוסף מכריח את האחים למסור נפש על האח הקטן בנימין!!! ויוסף מאתגר אותם בסיטואציה יזומה שהוא טופל על בנימין עלילת דם!!! נותן להם לחשוך בו שהוא גנב... וכעת בא נראה אתכם בכל זאת מוסרים נפש בשבילו!!! ולמה?? כי איך אעלה אל אבי והנער איננו איתו!!! לא בשביל בנימין... לא מגיע לו... אלא בשביל האבא המשותף!!!

כל הפרשיות האלו- וישב מקץ ויגש חותרים למסקנה ולהבנה הזו... שאחדות בכלל ישראל זה לא סיסמא של עגלונים שביחד ננצח... ביחד נוציא את הסוסים מהבוץ... ה-ביחד מסוג שכזה הערבים טובים בזה יותר מאיתנו... ה-ביחד ננצח של יהודי זה סביב האבא המשותף שלנו!!!

זה אבא שבשמים שיש לו ילדים שהמו מעיו עליהם... ואני אוהב את הבנים שלו לא כי כסף לנו ביחד... ויש לנו פטרויות לאומנית... אלא כי

מה יהיה עם אבא???

טען לי אותו תלמיד חכם: כתבת מאמר שלם נגד ה-ביחד ננצח!! טענת ובצדק שיש חוטאים בכלל ישראל שאסור לנו להיות איתם ואנחנו מתנתקים מהם ורק לא ביחד איתם ננצח... זה נכון ו... ולא נכון!!! כי נכון שאנחנו נאלצים להתנתק מהם כי הם חוטאים ומחטיאים... אבל בסופו של דבר אסור לשכוח שיש פה אבא!!!!!! ויהודה נתן ערבות ליעקב אבינו שבנימין חוזר הבייתה בכל מחיר גם אם הוא "גנב" את הגביע ועשה "שטויות" בדרך... ושוב: למה למסור נפש על גנב?? למה מגיע לו שיתמסרו בשבילו? לא!!! לא הבנת!!! זה לא הוא!! זה האבא המשותף שלנו!!! זה איך אעלה אל אבי והנער איננו איתו...

אז דבר כאן: כן- ביחד ננצח!!! כן ביחד נקבל פני משיח צדקנו!!!! אנחנו לא נוותר על אף יהודי... ולמה?? כי אבא שלו לא מוותר עליו...

אמשכם... והתסתבכות הזו היא הנס שלנו... שיש לנו אבא טוב ודואג... שמה שיהיה ומה שלא יהיה לא ידח ממנו נידח ובסוף בסוף ה' ידאג גם לאחרון נדחי ישראל שיהיה לו חלק לעוה"ב... (כמה?? זה כבר עניין אישי של כל אחד!! זה כבר עניין של צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם!! כל אחד לפי מה שהוא עשה... אבל כאן זה תמיד יהיה מסובך...) ואל תנסה לפרום ולהתיר את ההסתבכות הזו... תשאיר אותה... זה אינטרס אישי שלך... בינינו... אני ואתה צריכים את ההסתבכות הזו לא פחות מהחילוני... גם אני ואתה צריכים את היום הזה שהקב"ה פתאום ידפוק דפיקה אדירה על השלחן ויגיד: בני היכן אתם??

אז תכל'ס... ביחד ננצח או לא ביחד??

כן ביחד!! אנחנו לא מוותרים על אף יהודי!! ולמה לא???

כי אבא שלו לא מוכן לוותר עליו!! הסיבה היחידה שאיכפת לי מהחטוף בעזה... כי יש לנו אבא משותף!! אל תשכח שיש גם שתי מיליון ערבים בעזה שחלקם סובלים סבל גדול מאוד... (סו"ס יש כמה בודדים שזה לא באשמתם) אתה מרחם עליהם?? לא!! ועל החטופים? כן!! למה??

כי החטופים הם בנים של ה'!! ויש לנו אבא משותף!! וכמו שאיכפת לי עד אחרון החטופים ככה איכפת לי מאחרון נדחי ישראל... ואני צריך להתפלל לא שיתמו חוטאים אלא יתמו חטאים מהארץ ורשעים עוד אינם.

עכשיו ככה: אני יודע בודאות!! ואני ערוך מראש לציבור מאוד מסוים שלא יסכים איתי ולא יסתדר עם מה שכתבתי בשום פנים ואופן... כי מה פתאום... אין שלום אמר ה' לרשעים... מעלין ואין מורידין... אנחנו לא אוהבים אותם וה' לא אוהב אותם... ואני אגיד לך מאיפה זה נובע: יוסף הצדיק מצליח להנחיל ולהחזיר לכל אחיו שיקחו אחריות על אח שלהם!! למען אבא צריך למסור נפש גם על האח גגב שלא מגיע לו... ואכן ה"א שבתים למדו לקחת אחריות על אחיהם בכל מחיר!!

חנץ מאחד!! יש אחד שלא למד את זה!! תנחש מי?? בנימין בעצמו!!

בנימין הוא היחיד שלא חטא במכירת יוסף, וממילא לא נדרש ממנו לתקן את זה... הוא היחיד שגם ידע את האמת שהוא בכלל לא גגב... (כלומר: הוא היחיד שידע שהמסירות נפש של האחים שלו זה בצדק וביושר... על עלילת דם שטפלו עליו שהוא בכלל לא גגב...) וכך זה לדורותי! יש תמיד את שבת בנימין שהם צמודים ונאמנים לגמרי לה' ולתורתו... ידיד ה'... שכן של ה'... חופף עליו כל היום... אצל בנימין אין חכמות... הנפש החוטאת היא תמות!! אין ויתורים... אצל בנימין אין כזה דבר שהאח יהיה גגב ואתה תמסור עליו נפש... אם הוא גגב ועושה שטויות... יקוב הדין את ההר... אנחנו צריכים את הבנימין התון שיזכיר לנו את הרציוני!! אבל באותה מידה אנחנו גם צריכים להזכיר לבנימין שאם בנימין נמצא פה איתנו זה רק בזכות שאנחנו מסרנו עליו נפש גם בגביע וגם במעשה של פילגש בגבעה שעשינו שמינית באויר ונאלצנו להרוג עיר בישראל בשביל המשכיות לשבת בנימין ואכמ"ל.

ואיך משהו אמר ליי? הציבור רוצה לשמוע דברים ברורים!!!! הציבור רוצה לשמוע דברים תתוכים!! לא משהו באמצע כזה חצי חצי...

ואני עומד ושואל: רגע רגע... מי אמר שאפשר??

מי אמר שבכל נושא אפשר לחתוך בסכינת חריפה ולהגיד דברים תתוכים...??? תתפלא לשמוע... אולי ישנם דברים שהם באמת מסובכים... והם נשארים מסובכים ואנחנו צריכים להתמודד עם התסבכות שלהם...

מה קנץ? שירות אחד אני כן יכול לספק לך: אני יכול לחתוך ולהגדיר לך בצורה כירורגית מדויקת וחתוכה מה!! מה פה כ"כ מסובך... והתסבכות היא כן:

תקשיב טוב טוב:

תחשוב על הורים שיש להם בן שירד מהדרך!! הוא סוחט אותם רגשית... ממרר להם את החיים... כל כולו עגמת נפש מורת רוח ודאבון נפש...

ותאר לעצמך שאתה אח שלנו!! ונניח שהוא כעת משרת בצבא בעזה...

אמא שלך דואגת לו?? אוהו... ועוד איך... הלב שלה דופק!! היא לא נרדמת בלילה... רגע... אמא יקרה... בינינו... בשקט בשקט... הרי את כ"כ סובלת ממנו ביום יום... כשהוא בבית הוא מסב לך כ"כ הרבה עגמת נפש... אז למה את כ"כ דואגת?? מקסימום... הכי גרוע... הוא יזכה למות על קידוש ה' ותמות נפשו מות ישרים?? נו... תגיד לה את זה.

נראה אותך!! נראה אותך אומר לאמא כזה משפט... הסוף יהיה שהיא תהרוג אותך על קידוש ה'!! נו... אז איך אתה מסביר את זה??

איך זה הולך ביחד?? ילד שמצד אחד כ"כ מצער את ההורים שלו ומצד שני חססססר לך אם יקרה לו משהו ח"ו... נו... אתה מבין את זה??

על זה נאמר: אין רווח שמסוגל להבין את זה... ואין אבא ואמא שלא מבינים את זה... נו... זה ישר או מסובך?? זה מסובך!! מאוד מסובך... זה משהו שאי אפשר לשרטט אותו מתמטית על לוח... זו מערכת מאוד עמוקה של ייחסי אב ובן... (אם אתה מאוד רוצה שאני אדבר בשפה תורנית עמוקה... קוראים לזה ספירת כתר שהיא הספירה היחידה שהיא למעלה מספירת חכמה... כלומר: זה מחוץ לחישובי מתמטיקה ומשוואות... בייחסי אבא ובן אין שיקולים של ריווח והפסד... שאם הילד הזה יותר מצער מאשר מביא נחת אז הוא לא ריווח... בא נחליף ילד... לא!! זה לא עובד ככה!! זה גם לא עובד מספירת... אם טרוף טרוף יוסף לא יעזור שיקומו כל בניו וכל בנותיו של יעקב לנחמו... הוא ימאן להתנחם... בקיצור: לך תסביר את זה לרווק!!! בקיצור: מערכת יחסים של אבא ובן זו מערכת מסובכת... והיא לעולם לא תפסיק להיות מסובכת... זה בדיק הסיפור שבו אנחנו נמצאים כעת... יש בינינו יהודים חוטאים ופושעים שעוברים על כל התורה כולה מאל"ף עד תי"ו והם גורמים המון צער לאבינו שבשמים... ואנחנו מחויבים להוקיע אותם ולמחות בהם ולהתנער מהם מכל וכל... ומאיך זה לא סתירה לרגע שאבא שבשמים הוא אבא זה והילדים שלו והוא אוהב אותם ודואג להם ולבו עליהם... זה מסובך!! ואל תחכה שזה יפסיק להיות מסובך... כי זה ימשך להיות מסובך עד ביאת גואל...

זה לא מסובך!! זה מתוסבך!!!

ה' ברא מנגנון שיריון והגנה לבניו שמה שיהיה ומה שלא יהיה... הוא מתוסבך איתנו!! בחבלי אדם

אז כמובן: שאנחנו נתרחק מהם!! בודאי שנוקיע את מעשיהם!! ואם בנימין גגב... אז עיין במדרש בסוף מקץ איך שכולם מקללים אותו ומקנטרים אותו. אבל לא על חשבון אבא!! אבא חייב אותו בבית!!

אז נכנעתי!! הוא צודק!! אני חוזר ביי!! כן ביחד ננצח!! ביחד איתם ננצח... לא ה-ביחד של העגלונים... לא להיות באחדות כמו כל הרוצחים השפלים שהם כעת מאוד באחדות... לא להיות באחדות כמו כל שונאי הדת שמתאחדים במלחמה מול התורה ולומדיה... אבל כן להיות באחדות סביב האבא המשותף!! כלנו בני איש אחד נחנו!!

כבר עשרות פעמים נכתב כאן בגיליון היסוד ואני חוזר עליו שוב ושוב:

בית המקדש לא נחרב על עבירות שבין אדם לחבירו... כי זה בית של ה'!! בית של ה' זה מקום שכל עניינו בין אדם למקום!!

אה... אבל תכל'ס כולנו יודעים שביהמ"ק נחרב על שנאת חיים??

מה התשובה? השנאת חיים שעליה נחרב ביהמ"ק זה לא קשור למצות ואהבת לרעך כמוך ולא למצוות שבין אדם לחבירו... אלא מאי??

טייער יידן... אתם רוצים לריב?? תריבו!! אתם כועסים אחד על השני? אני מבין אתכם... אבל מה עם אבא ???

אתם לא קולטים שאתם מענישים בראש ובראשונה את אבא שבשמים??

למה אתם לא לוקחים בחשבון שיש פה אבא שבשבילו - לראות אתכם כותשים אחד את השני... זה שורף לו מבפנים?? זה שורף לו את הבית?? הגיע הזמן שנבין שאהבת ישראל זה לא סיסמא של אחדות!!

זה ה-אבא!! האבא המשותף שלנו!! בא ניקח בתור דוגמא... שלמה ואבשלום!! שני אחים!! האם שלמה מסתדר עם אחיו אבשלום?? ממש לא... משום כיוון לא... אין להם שום מכנה משותף... אבל תתפלא לשמוע... שלמה אוהב את אבשלום ודואג לו...

ואפילו איכפת לו ממנו... ולמה??

מה לעשות... יש לנו אבא משותף שקוראים לו דוד... ואני יודע מה יקרה ביום שאבשלום ימות... אבא יצטער ויבכה ויאמר 'מי יתן מותי תחתיו'... ולכן איכפת לי מאבשלום... אה... אבל שלוימה שלוימה... מה... אתה לא רואה שאבשלום ממרר לאבא שלך את החיים?? אתה לא רואה כמה קשה תרבות רעה שיוצאת מביתו של אביו?? עונה שלמה: אתם צודקים! זה מסובך!! מסובך מאוד!! זה קונפליקט!! מצד אחד אני שונא את אבשלום על זה שהוא כ"כ מצער את אבא... ומצד שני אני גם יודע כמה לבו של אבא עליו... זה מסובך!! אף אחד לא אמר שזה לא מסובך... אבל לפחות לדעת שזה מסובך!! הילדים של הרבש"ע זה קשר מסובך...

תכל'ס... כלפי מה הדברים אמורים??

כעת בתקופה האחרונה... אנחנו בציבור החרדי מאוד מסתבכים איך להתייחס לכל התרחישים... מצד אחד אתה שומע על פושעי ישראל שנהרגו... האם צריך להצטער עליהם או שבא בעל דין וגבה את חובו? איך להתייחס לצבא שכולו נשען על כפירה במלכות שמים... וכו' וכו'???

לפניך חשיפה חלקית של תוואי המנהרות לקיום תורה ומצוות במסי"נ

חשוב שתדע: מנהרות זו לא המצאה של החמאס... את המנהרות אנחנו המצאנו!!! אנחנו- דורו של מתניהו חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יוון הרשעה... להשיכם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך... נו... מה אתה חושב?? הם יצליחו?? הם יצליחו למנוע מאיתנו ברית חודש ושבט?? ככה אתה מכיר אותנו?? **בשביל זה יש מערות ומנהרות!!!** כן... לא רק החמאס צריך מאגרי נשק במעבה האדמה... גם לעם היהודי יש מאגרי נשק בלתי קונבנציונליים... לא!! לא מדובר פה בטילים ורקטות... לא זה הנצחון שלנו. מאגרי הנשק שלנו זה שמירת תורה ומצוות בכל מחיר!!! ולכן יש לנו צורך במערך לוגיסטי של עשרות מנהרות לאורך כל רצועת מודיעין, מודיעין עלית, מכבים, בית חורון עליון ותחתון... מדובר בתעשייה של עיר תחתית של קיום תורה ומצוות מתחת לפני השטח לכל מנהרה יש את הפיר המסווה שלה... את התוואי שלה... את קוד הכניסה שלה... וקיימת חשאיות מוחלטת וסמטאות לכל נושא ולכל מפקדה... לא נוכל להספיק להקיף את כל מפת המנהרות והאינש שלם... אבל נתחיל... לצורך העניין הוחלט לחלק את אזורי המנהרות לפי ששה סדרי משנה ולפי מסכתות הש"ס... כלומר: עשר המנהרות המרוכזות בריכוז היותר צפוני של מטה בנימין... הרי הוא נקרא בשם אזור זרעיים... נתחיל במנהרה **ברכות!!** זו המנהרה הרשמית בית המדרש... **פאה** זה מקווה טהרה שפתוח בעיקר מבעוד יום לפני הערב שמש... (מי שרוצה לבליה קוראים לזה עוקצין... זה כבר באזור אחר לגמרי) **צמאי** זו מנהרה קטנה שבה יש בית הוראה למי שצריך... יש בה את כל הצידוד של הד' סמינים... יש שם גם אפילו כהן שבקי בנגעים... ואפילו מישהו שבקי בענייני טומאת מת והזאה... וכעת אנחנו עוברים למנהרה **כלאים!!!** זו כבר מנהרה סודית ביותר שנפתחה רק פעם בחודש- לביל ל' דראש חודש... ויודעי דבר יודעים שבשעה זו יושב הנשיא אנטיגנוס איש סוכו ומקבל עדות החודש בהיחבא מיותר לציינן שזה אחד מעבירות חוק החמורות ביותר בימים אלו... לכן רוב הציבור לא ידע את מיקומה... הלאה... אנחנו עוברים למנהרה שביעית... אוהו... זו מנהרה די רחבה וגדולה גם עם תוואי הכי ארוך... וגם יש לה עשרות פתחים חשאים היישר מתוך הבתים... ותנחש מה יש שם?? בה נערכים תפילות של היום השביעי- שבת קודש!!! והיות ולאחרונה יש בזה סיכון גדול כי גזרו באופן רשמי על השבת זמני תפילות זה על הכוונת... לכן מתפללים רק מוסף ולא שחרית... כי מוסף יותר חשוב להתפלל בחבר עיר מאשר שחרית (עכ"פ לפי ראב"ט) ולכן את הק"ש של שחרית מכניסים בתוך הקדושה של כתר... (ומסופים שם תחנונים על שעת השמד... ברוך כבוד ה' ממקומו- ממקומו הוא יפן ברחמים/ברחמים לעמו ויחון עם המיחדים שמו ערב ובוקר בכל יום תמיד, (אומרים) פעמים באבה אומרים... ואז כולם זועקים בדממה שמע ישראל ומסיימים קדושה ומודים ומתפזרים בשקט וככה יש מניינים בזה אחר זה של תפילות מוסף בתאיזם מראש... מחלקים את הציבור לקבוצות קבוצות... כל אחד בשעה שלו) הלאה... מנהרת **תרומה** זה פיר מנהרה לא מאויש... אין שם אנשים... דבר אחד כולם יודעים שיש שם סלסלה שניתן להניח בה בשקט תרומה!!! ובמרחק של 50 מטר... יוצאת מנהרה מתוך בית משפחת כהן והתרומה נלקחת משם ונאכלת בטהרה... כנ"ל מנהרת חלה זה גם נקודת איסוף זה ניתן להניח מקראות של חלה... הסלסלה מתרונקת מידי יום... במקביל מסכת מעשרות גם היא!! מי שרוצה להפריש מעשר ראשון ללויים... מניח שם ומסתלק... גם היא מתרונקת מידי ערב. כמו"כ מנהרת מעשר שני... למי שרוצה שיעלו לו את המעשר שני לירושלים... (יש לנו פה צוות מיומן של בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות... הם מוסמים בלהעלות 'סחורה' חשודה לירושלים ללא חשש... מה שנקרא 'ללא חשש טבל ושביעית', אתה שם את הפירות... בערב זה מתרונק... למחרת מידי יום אתה רואה את ר' יענקל לוקח את הסולם הנצחי ואת הסלסלה ומה היום? היום הוא צריך לחרוש... או לזבל את השדה... והוא לוקח איתו פירות... ואישה הוא מגיע לירושלים.) **אגב: יהודים יקרים: להזכירכם** כפי שסיכמנו בינינו במסכת מעשר שני (פ"ד מ"א) **יש לנו קוד מוסכם:** כלי שכתוב עליו האות **ס'** זה מעשר, **ט'- דמאי, ת- תרומה, והאות ק'- קרבן**, כמו כן: כפי שסוכם, כשרוצים להעביר מידע על ברית מילה שמתקיימת היום בעיר (ולא להגיד תחנון) הקוד סיסמא זה קול ריחיים!!! פתאום כולם נזכרים לטחון חיטים וזה הקוד הנצחון שלנו שהנה עוד ילד יהודי נכנס בעירנו בבריתו של אברהם אבינו תחת אפו של הצורר... (קולות הריחיים זה קוד שמכריז שיש פה תינוק בן שמונה ימים ששוחקים לו סמינים לרפואתו) וכאן אנחנו מגיעים למסכת ומנהרת **ערה!!!** אוהו... מנהרת ערה מדובר במנהרות סודיות ומתחלפות... שעורכים בהם מידי יום ברית קודש על אפו ועל חמתו של הצורר היווני...

סיימונו עם מערך של בטה"כ 11 תוואי מנהרות... אבל חכה חכה... יש עוד עשרות מנהרות פה במעבה האדמה... כן... מה אתה חושב... יש מנהרה מיוחדת ששם נערכים מידי יום כמה וכמה חופות וקידושין כדת משה וישראל בלי שום חשש טומאת הגמון וגונדא דיליה... ואגב: גם כאן יש קוד סיסמא מוסכמת שכשרוצים להעביר מידע שנוערך היום בשכונה שלנו חופה כשרה... פתאום כולם מדליקים נרות לבילה!!! חנוכה שמח!!! מה יש?? חנו בכ"ה?? לא... לצערנו עדיין לא... **אז מה כן??** כעת לבילה זה עוד בית יהודי יוצא לדרך על אדני התורה והטהרה על אפם ועל חמתם של הטמאים שבקרוב ממש ימסור אותם ביד הטהורים... וכעת אנחנו עוברים במעבר חד למנהרה האולטרא סודית שנקראת **גיטין!!!** לא כולם יודעים את הרקע... כעת בימים אלו מתארגנים קבוצות קטנות של קדושי ה' עמלי תורה בטהרה שאינם יודעים בצורת מבלע, אוכלי חולין על תהרת תרומה... והם כעת מתארגנים לקראת מרד תחת הנהגתו של מתנייהו כהן גדולה ויהודה בנו לגאול את המקדש וקדשיו ולהשיב את שופטנו כבראשונה ויועצנו כבתחילה ולהנהיג בארץ ישראל מדינת הלכה... ולצורך העניין הם כותבים כעת גט על תנאי לנשותיהם כי... כי הם יוצאים כעת על החיים ועל המוות... זו מלחמת קיום!!! להיות או לחדול!!! עכשיו: אי אפשר שלא להזכיר... שיש עשרות פירי מנהרות מפוזרים לצורך קיום החדרים והבל פיהם של תינוקות של בית רבן... לשם שינוי המנהרות האלו דווקא ממוקמות תחת מגרשי טניס וכדורגל, ברכות שחיה ומגרשי ספורט... (יש לנו תקציב מרשים ועשיר מטעם ממשלת יוון למימון מועדון נוער לפיתוח הגוף.. יש שם ציוד מלא של כל סוגי החישוקים, כדורים, לאימון וטרפייה וכושר ג'וד, קאראטע ושאר צורות...) אבל מתחת!!! מתחת לפני השטח ישנם מנהרות מנהרות מפותלות... ושם יושבים ילדי ישראל ועמלים בתורה... וכשיש אזעקת צבע אדום מיד כולם יוצאים בסערה ובצעקות כדרם של ילדים וגודשים את המגרש... משתוללים... בועטים לגובה... מאגרפים... אף אחד לא חולם שמדובר בילדים קדושים שבקיאים בשעה סדרי משנה על פה... ונאלצים לצורך העניין לשחק את המשחק ולבזו וללעוג מאחורי גבו של הפחך הידוע לשמצה הנבחר מטעם פושעי ישראל המתיוונים... היות ולא נותר מקום ביריעה, אז רק כמה הודעות קצרות מפה לאוזן... בימים אלו יוצאים מלשכת הגזית כמה הוראות שעה... א. מחמת צוק העתים חכמים מתירים בתקופה זו לטלטל בשבת ספר תורה מגג לגג ומחצר לחצר ומקרפף לקרפף כדי לשמור על סודיות... דבר שני: בנושא גיטין... יצאה הוראה שאישה גרושה לא צריכה לשמור את הגט אלא יכולה לשרוף אותו מטעמי בטיחות, ואין לה מה לחשוש... ולכשירווח יגבו את כתובתה גם ללא הגשת גט מזהה... דבר שלישי: בעקבות אסון נורא שקרה אסור בשבת לצאת בסנדל המסומר... דבר רביעי: היות ותפילת שמו"ע הארוכה עלולה להיות סכנה, אשר ע"כ בימים אלו ניתן להתפלל תפילה קצרה. בזה הלשון: הושע ה' את עמך, את שארית ישראל ובכל פרשת העיבור יהיו צרכיהם לפניך בא"י שומע תפילה

לאבא הדואג לבנו שנמצא בקרב הניסיונות...

בפרשת השבוע ישנו אבסורד... נפל דבר!!! יוסף נלקח... נחטף... נמכר... יש פה מעגל של שני אנשים שעוברים חוויה מאוד קשה!!!
יעקב!!! ויוסף!!! ותכל'ס... יש ביניהם הבדל תהומי... יעקב שבור ורצוף... מתאבל... בוכה... וימאן להתנחם... ואילו יוסף?? יוסף פורח ומשגשג... והי איש מצליח... וכל אשר הוא עושה ה' מצליח... עד כדי כך שברגע שהוא רואה את שר המשקים ושר האופים שהם זועפים... הוא מיד שואל אותם: מדוע פניכם רעים היום?? יוסף יוסף: אותם אתה שואל למה פניכם רעים היום?? את השאלה הזו תשאל את אבא שלך שכבר כמה שנים נסתלקה ממנו רוח הקודש ופניו רעים??

זה ממש זועק!!! ככל שיעקב אבינו יותר שבור ככה יוסף יותר שמח ומצליח ואפילו... אפילו מסלסל בשער...
איך אתה מסביר את זה??? **והתשובה היא מאוד פשוטה:**

זה בדיוק כמו אבא שזוכה ביום הזה לארס את בנו בשעה טובה ומצליחה... והמחותנים ישבו ודנו בענייני כספים ולשניהם היה מאוד חשוב לסדר את הילדים עד הסוף... לסדר אותם עם דירה בלי משכנתא וכלי חובות ואבא השכיב שם סכום גדול מאוד של כסף... ופה קרה משהו מאוד מעניין... באופן פתאומי התחפכו היוצרות!!! לא זו בלבד שהארנק של אבא התרוקן אלא גם הארנק של הבן שלו התמלא... איך זה יכול להיות?? נו... איך זה יכול להיות?? פשוט מאוד: זה הולך ביחד!!! מאיפה הארנק של הבן התמלא...?? מהארנק של אבא שהתרוקן... מיישהו פה היה צריך לרוקן את הארנק של עצמו בשביל למלאות את הארנק של הבן שלו...

כשיעקב שולח את יוסף למצרים... ליעקב מאוד מאוד חשוב לצייד את יוסף הצדיק בהרבה הרבה דמי כסף... כלומר: לצייד אותו עם כל ה"ארגז כלים" ועם כל התנאים הדרושים בשביל שיעבור את המבואות המטונפים האלו בשלום וישאר יוסף הצדיק מתחילתו ועד סופו!!! ולצורך העניין יעקב פותח את הארנק הגדול והנורא שלו... ופשוט מרוקן אותו לטובת יוסף... יוסף יורד למצרים ולמרבח ההפתעה לא חסר לו שום דבר... יש לו מטענים רורביים של שם שמים שגור על לשונו... מטענים של כוחות נפש להתגבר על יצרו... אבל יש שם מיישהו שנאלץ להתרוקן בשביל!!! מיישהו שם נשאר עגמומי... דואג... מתפלל... ממאן להתנחם... למה?? למה יעקב אבינו לא מצליח לפחות כמו יוסף?? למה הוא לא שמח לפחות כמו הבן שלו?

לא!!! לא הבנתם... שלחתי את כל השמחת חיים הזו איתנו!!! את כל ההצלחה שלחתי איתו... את כל החן והסוד ורחמים שלחתי איתו... את כל ה"אין נבון וחכם כמוך, אתה תהיה על ביתי ועל פוך ישק כל עמי..." את כל המושכות של העולם שהיו מסורים בידך... את כל זה שלחתי עם יוסף... וליעקב לא נותר אלא להישאר דואג... מתאבל... וממשיך להתפלל...

הורים יקרים: אתם דואגים ליוסף שלכם!!! אתם דואגים לחיל שלכם שמתמודד יום יום מול הניסיונות של דורנו...

תמשיכו לדאוג ולהתפלל... אבל דבר אחד!! אל תדאגו מהדאגה... תבינו שהדאגה שלכם היא בטה"כ ההוראות קבע שמיכניסה לו לחשבון עוד ועוד כוחות עילאיים ושמימיים לעמוד בניסיונות... אתם אולי מרוקנים כוחות נפש אבל זה בטה"כ הולך אליו... תמשיכו לעצוק!! תמשיכו להתפלל!! שום דבר לא ישאר בכיס שלכם... אתם תשגרו תפילות וזה יעבור ישר לחשבון האישי שלו... אז אתם לא תרגישו כלום... מה איכפת לכם העיקר שהוא יהיה איש מצליח... העיקר ששם שמים יהיה שגור על פיו ומשיך להיות שקוע בלימוד... מוכינים?? מי לא.

הסגולה של הפתק מהחנוכיה שבבידים...

בשנתים האחרונות ישנה סגולה חדשה!! טרנד חדש!! בסוף ימי החנוכה... כשמוחזרים את החנוכיה לבידים... אתה כותב על פתק את המשאלת לב שלך... מה היית רוצה שיקרה במשך השנה הקרובה... רוצה שידוך לאחות... דוע של קיימא לאחיך... רוצה שהשכן יצליח למכור את הדירה (העיקר שכבר ילך...) אתה כותב ומדביק את זה בחנוכה מקופל ולמטה. ואז שנה הבאה אתה פותח... הופ!! הנה... הגיעה הישועה...

ותשמע... אנשים טוענים שזה בדוק ומנוסה... כל מי שדחף פתק לפני שנתיים... פתח חנוכיה בשנה שעברה והתברר שבמשך השנה הגיעה הישועה... ובקיצור: חכה חכה... אנחנו אוטוטו הולכים לפתוח את החנוכיה... והספירה לאחור התחילה... ותשמע... יש עוד סיכוי... (אני מתנצל בפני מי שקורא שורות אלו ברגע שאחרי הוצאת השפן מהשק...)

תכל'ס... ייגש אלי משהו בעצב רב ובדכודך עמוק והוא כבר הספיק לבשר לי שככל הנראה זה לא עבד אצלנו!! עשיתי את כל הסגולה... כתבתי משאלת לב... קפלת... דחפתי למטה בחנוכיה... שמתו בבידים... ותכל'ס מה קרה?? איפה טעיני בקוד האימות או הקידוד של הסגולה?? אמרתי לו: "לא יכול להיות" שזה לא עבד!! אין סיכוי... תראה לי את הפתק... הוא הוציא את הפתק... הסתכלתי... ומיד!! מיד אמרתי לו:

אה... בטח שזה לא עבד... זה... זה לא כתוב טוב... למה??

היית צריך לכתוב את זה בכתב ברייל!!!

מה...?? כתב ברייל?? מה הקשר ברייל?? ברייל זה כתב של עיוורים?? אמרתי לו: מה אתה רוצה... אם אותו בורא עולם הזה שאתה פונה אליו... אם צריך דווקא לכתוב לו זה אומר שהוא כנראה לא שומע ח"ו... אה... אם הוא לא שומע ח"ו... אז לך תדע... אולי הוא גם לא רואה עפ"ל... אה... **אני לא צודק??** אם בורא עולם 'לא מבין' כשמדברים איתו והוא צריך שיכתבו לו... אז לך תדע באיזה שפה הוא 'מבין'!!!

עכשיו: בינינו... הליצנותא הזו שאני עושה כעת... הלוואי וזה היה מצחיק... מה נעשה שאנשים לוקחים את זה מאוד מאוד ללב... אנשים כותבים בשיא האמונה לבורא עולם ודוחפים לו בתוך החנוכיה... ואני שואל: **מה חשבתם??**

מה **הסיפור??** תנסו להסביר לי מה ההיגיון??

תן לי איזה הסבר אחד הגיוני למה בורא עולם צריך פתק שישכב לו בבידים שנה שלימה בשביל לקבל את הבקשה שלך?? תנסה רגע להיות הדובר של בורא עולם ותנסה להסביר: אם בורא עולם הוא ה-כל יכול שאמור להושיע אותך... למה זה אמור לעבוד יותר טוב אם זה יעבור דרך הבידים והחנוכיה מאשר שתפנה אליו ישירות...??!!??

ואם אתה לא מצליח להסביר לי את בורא עולם... כי זה הרי קשקוש...

אז בא נעבור לשלב הבא... **בא נקרא לחולה בשמו!** שנינו מבינים טוב מאוד שבורא עולם לא קשור לפנטזיה הזו... רק מה?? מה אנחנו אלה שהמצאנו את זה!! ואם ככה, כעת בא ננסה כעת להבין את עצמנו!! פסיכולוגית!! מה עומד מאחורי התופעה המוזרה הזו שאנשים מצדיפים לתקשר עם בורא עולם בכל מיני דרכים עקיפות החל מפתקים דרך הבויידים וכלה בכל מיני סגולות... למה הם מצדיפים את זה יותר מלתקשר איתו ישירות באופן לייני... איך אתה מסביר את זה??

אני חושב שלא צריך להיות גאון גדול כדי להבין את הסיפור:

מפגש ישיר מול בורא עולם הוא מחייב!! הוא תובעני!!!

אין לי כוחות נפש להיות נחמד ולהתחיל לנהל מערכת יחסים מול בורא עולם... תעשה טובה... אין לי סבלנות לזה... זה כבד לי... עזוב... לא נוה לי עם זה!! הכי טוב שתתן לי איזה פתק... אני אתקע אותו באיזה בידים... נסכים על הסדרי ראייה... נתאם שאני אשים את הפתק בשעה חמש... ואילו בורא עולם יגיע בשעה שמונה ויקרא מה שכתבתי לו... אבל לא ליד... לא נוה לי עם המפגש איתו... עכשיו שלא תבין לא נכון... כשאני אומר שמפגש עם ה' זה תובעני... אין הכוונה שאני צריך להיות צדיק ומושלם כשאני פונה אליו... לא!! אדרבה... דווקא התפילה זה הדבר היחיד שה' מקבל אותי כמות שאני בגודל טבעי ללא תנאים וללא תקופת הכשרה... רק מה כן?? המפגש הישיר מול ה' מזמין תקשורת בין אישית!! בדור שלנו במיוחד התחום של תקשורת בין אישית זה משהו שלא מגיע לנו ברגל!! תקשורת זה משהו שסוחט מאיתנו אנרגיות וכוחות נפש... (אני יכול להעיד באופן אישי:

אצלי עיקר ההקרבא של הניתוק מהאינטרנט מגיעה ליד בטיני בזה שתשעים אחוז מהאנשים שאני מדבר איתם בטלפון... הייתי מעדיף לו הייתי יכול להתכתב איתם במייל... או באס אם אס אם זה היה מותר... כי אין לי כח להיות נחמד לאנשים... אין לי סבלנות לשיחות נימוס... ומה נשמע... ואין אתה... אם היה לי מייל חפשי הייתי מתקתק מידי עם המישים אנשים ומסיים איתם בשניות... עכ"פ בזו מסתכמת ההקרבא שלי במייל!!!)

בדור שלנו, תקשורת בין אישית זה משהו שסוחט הכי הרבה כוחות ואנרגיות... ממילא תעשה טובה... אני מעדיף להגיש בקשה לה'... אבל דרך המייל... דרך הקישור של החנוכיה בצירוף פתק בדרך לבידיים... אה... אבל אם אתה מתקשר עם בורא עולם דרך המייל של הפתק... אתה מפסיד את המגע המלטף... את החום... התלותיות... את ההכלל?? לא... לא תודה... אני לא בשביל זה... תן לי ישועה דרך המשלוח...

על פי זה לראשונה הבנתי פשט בהלל!!! כל פעם שאני אומר את ההלל השלם ואני מגיע לקטע של "עצביהם כסף וזהב מעשי ידי אדם פה להם ולא ידברו עיניים להם ולא יראו... תמיד אני שואל את עצמי: רגע... ומה עם הגויים בעצמם?? הם עצמם לא יודעים שעצביהם כסף וזהב ועיניים להם ולא יראו ואזנים וכי'... מה... זה מידע שרק אני ואתה יודעים אותו?? בקיצור: אני בתמימות שלי תמיד הבנתי שהגוי מסכן... הוא קנה אלוהים חדש!!! ארוז!!! ישר מהניילונים!!! ואז כשהוא בא לפתוח את החבילה בשעה טובה... פתאום היהודי הופיע מול הגוי וגילה לו... אל תשאל... הפילו אותך בפח... קבלת חתול בשק... הנה תראה... האלוהים הזה לא רואה... לא שומע... נכה... זה אלוהים מורדם מונשם... תחזיר אותו בחזרה... ככה אני תמיד חשבתי...

עד שהשבע נפל לי האיסמוון!! לא!!! ממש לא!!! הכל בסדר!! אין פה שום הפתעות ושום מקח טעות!! הגוי יודע טוב מאוד מה שהוא עשה!! הוא לגמרי עומד מאחורי ההחלטה... בדיוק לזה הוא מתכוין... זה בדיוק מה שהוא רצה... הוא רצה אלוהים חרש אילים...

למה?? מה ההיגיון?? למה גוי מחפש אלוהים נכה??

נו... למה? תגיד אתה... מה... אתה לא מבין למה?? אתה לא קולט שאלוהים שלא רואה ולא שומע זה האלוהים הכי הכי פנטסטי!!! הוא שוכב לו בשקט בבידים... לא מפריע... לא מתערב לך...

בחיים... אתה לא צריך לדבר בשקט ובחשש כי בלאו הכי הוא לא שומע... כשאתה עושה שטויות אתה לא צריך להתחבאות כי בלאו הכי הוא לא רואה... (רק זה חסר ללבו... שעל כל אחת מהרמאויות שהוא עושה ליעקב, פתאום האלוקים נוקש לו על הדלת... ההלו... מה קורה פה?? לכן צריך אלוהים כזה שאפשר אפילו לגנוב אותו... העיקר שיהיה בשקט) בקיצור: הגוי מחפש דווקא אלוהים כזה נוח שאפשר לשלוח לו פתקים דרך הבויידים... שאפשר להסתדר איתו בשלט רחוק... שאני לא אצטרך להגיד לו בוקר טוב בתפילת שחרית ולא צהרים טובים במנחה ולילה טוב במעריב... תן לי לחיות... אין לי כח להיות נחמד מול בורא עולם... אני לא רוצה את המסלול **הרטוב** אלא את המסלול **היבשו**!! אני רוצה לתקשר עם בורא עולם **על יבשו**!! פתקים... סגולות... רמזים... קודים... לשלוח לו אנשים... להוציא עליו שטרות... נרות... ערביות... ללחץ עליו עם ברכות של צדיקים... לעבוד איתו עם שלט רחוק... רק דבר אחד לא!! **אל תפגיש אותי מולו פנים אל פנים!** אני מעדיף את המסלול היבש!! גם אם הוא מכפיל את המסלול הרטוב בפי שתיים... אני מוכן להתאזר בסבלנות שנה שלימה ולחכות לפתק שיחזור מהבויידים... אפילו שסידור תפילת כל פה מחכה לו בכל עת ושעה...

טיירע ייד: הגיע הזמן שנדפוק על השלחן ונכריז: סטופ!!!

'עד מתי תתחמקין הבת השובבה ד'!! די להתחמקות!!!

מה אבא שבשמים בסה"כ רוצה?? קצת תקשורת בין אישית!! כ"כ קשה לתקשר איתו?? מה זה החסימה הרגשית הזו... לאן אתה בורח... די לקשקושים... די לסחור סחור... הגיע הזמן שנבין שאבא שבשמים זה אלוקים חיים!! הוא פה!! הוא אמנם אבא חזק וגדול המגביה לשבת אבל ההלו... המשפילי לראות!! הוא נמצא יחד איתך בשפל... הוא מכיר אותך טוב... הוא יודע שאתה לא טוב בלנסח משפטים... הוא יודע שכשאתה נבוך אתה קצת מגמגם... וזה לא מפריע לו... אתה לא צריך לשחק אותה מולו... אתה יכול לעמוד מולו בגודל טבעי ודווקא ככה הוא אוהב אותך!! **דלותי ו--לי הושיעו!** אתה יכול להיות דלתי וזה לא סתירה שאתה חמוד לו... כבר כתבתי כאן לא פעם: כשהייתי ילד הייתי מנסה לעשות רושם... לעשות כל מיני פרצופים מזודים כדי להרשים... ואמא שלי הייתה כל הזמן אומרת לי: **חבל!! אתה הכי חמוד כשאתה מביעי!!** המשפטים הכי מתוקים שלך זה דווקא כשאתה איתו: **ואתה אומר מה שאתה מרגיש... ואילו דווקא כשאתה מנסה לעשות רושם ולהביא איזה ביצוע מעניין... דווקא אז אתה נהיה כזה טיפס כזה... מעצבן כזה... איפכא מסתברא...** (הוי... כמה שאני מבין את זה היום... היום אני מנסה להסביר את זה לכן שלי...)

הגיע הזמן שנבין את זה!

אבא שבשמים רוצה אותי לא כי אני מוצלח במיוחד ולא כי יש לי הרבה עצות טובות להחכים אותו... **לא!! הוא רוצה אותי כי הוא אבא שלי...** הוא בסה"כ רוצה את העיניים שלי ממוקדות בו- ישורון!! הוא רוצה להיות לי לאב ואני אהיה לו לכן ושאני לא אברח ממנו... זה הכל!!

אז למה למען ה'?? למה לקחת לאבא שבשמים את העונג הזה??

אז נכון שתקשורת בין אישית מול בורא לא מתחילה ונגמרת בפתק... ונכון שתקשורת זה לא משהו שלוחצים וזה נוסע... אבל אל תשכח שבינינו... גם הישועה לא מחכה לך בהמתנה מחנוכה שעבר עד זאת חנוכה זה ומזאת חנוכה זה עד... חנוכה הבעל"ט... שום דבר לא עובד בלחיצה על כפתור... גם סגולות לא... סגולות גם לא עושות חיים קלים (למי שכבר התנסה בהם) בקיצור: תקשורת מול בורא עולם זה אומר שיש פה בניה של מערכת יחסים דינמית... פרויה... נושמת... מתפתחת שלב אחרי שלב... אתה לא עומד עם אקדח ויורה בקשות!! אתה גם לא מקריא שמות של משרד הפנים... **אתה מנהל שיחון!!!** אתה שופך את הלב... אתה יושב ומספר לאבא שבשמים איך עבר עליך היום... פעם אתה מודה ומשבח... ופעם זה בנימה עצובה ומדוכאת... פעם אחת זה מפגש מוצלח עם הרבה רגשות ורגשות... ופעם אחת זה יבש ורדום... פעם זה בנימה של תסכול ופעם זה באופטימיות... מה שבטוח: **זה חייו!!!** זה לא היכון הכן וצאי!! זה לא שלוש ארבע ו...)

בקיצור: בחור יקר: צר לי לאכזב אותך... אבל אוטוטו אתה אמור בעזר"ש להקים בית בישראל... ושם אתה אמור לנהל מערכת יחסים!! וצר לי להודיע לך שמערכת יחסים זה **הדבר היחיד בעולם** שעדיין לא הצליחו לפתח לו קיצורי דרך ולא שלט רחוק וגם לא מתג... כיום הרי לכל דבר יש לחצן... לכוילר, לקומקום, למכונת כביסה, ליבוש, לתנור, למיקסר... למפזר חום, לרכב, למזגן... היום הכל עובד עם לחצן שאתה עושה קבע' וקדימה... זה נוסע... זה עובד... הדבר היחיד בעולם שנשאר מכני ואין בו קיצורי דרך **זה מערכת יחסים!** זה הדבר היחיד שנבנה מעקביות של פעם ועוד פעם... יום ועוד יום... נדבך ע"ג נדבך... ולא נותר אלא להשקיע!! לדבר... לשפוך את הלב... ישפוך שיחו... לשוחח עם ה'!! ולבנות מולו מערכת יחסים עמוקה... פנימית... רגשית...

אין לך ידידי היקר: לא נעים לי לומר אני מאוד שמח בשילך שהסגולה לא עבדה!! כי נכון שמאוד רצית כבר למצא שידוך... אבל תאר לעצמך שהיית מקבל את השידוך שלך דרך הפתק מהבויידים... אז היית מתחתן בשעה טובה ו... ואז מה...?? גם לאשתך היית כותב פתקים וחסם לה בבוידים?? ואז אחרי שנה היא הייתה פותחת את זה?? תגיד לי: כזו מערכת יחסים רצית לבנות?? כזה בית רצית?? **עוד בית אחד כזה ואבדנו...** אי אפשר לבנות בית עם חוסר תקשורת עד כדי כך...

אז זהו!! אתה רוצה להיות בית נאמן בישראל... וה' גם רוצה... ה' רוצה שתבנה ותבנו יחד איתו את הבית להשראת השכינה... וה' רוצה לתת לך מתנה לקראת הנישואין... בא תתחיל ממני!!! תתחיל לבנות יחד איתי את המערכת יחסים... תתחיל כבר עכשיו לרפד את החיים בקשר אמיתי ורציף איתי ואז אני אתן לך את השידוך שלך!! ושנים ביחד תבנו מערכת יחסים יחד איתי... שכינה ביניהם...

ואז אגמור בשיר מזמור חנוכה- הבית לדוד... תפתח את המזמור שיר חנוכה הבית לדוד... תראה איך שזה חי... נושם... לא תמיד זה נחמד... יש רגעים ש"העמדת להררי עזר" ויש רגעים של "הסתרת פניך הייתי נבהל..." אבל זה ביחד עם ה'... זה מול ה'... לבחור במסלול הרטוב... לא במסלול היבש... להאיר לפני ה'... חנוכה שמח.

גיליון מס' 541 פרשת וישב-חנוכה
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גיליון זה יוצא
לעילוי נשמת רשכבה"ג מרן ראש הישיבה
רבי אהרן יהודה ליב
ב"ר נח צבי זצוק"ל שטינמן
נלב"ע כ"ד כסלו תשע"ח
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - נר חנוכה

בענין שואלין ודורשין קודם החג בחנוכה

נשאל רבינו זצ"ל האם בחנוכה אמרי' שואלין ודורשין ל' יום קודם החג (כמבואר בפסחים ו' ב' ואו"ח סי' תכ"ט ס"א), והביא מש"כ התוס' מגילה (ד' א' תד"ה מאי) דל"ש בפורים שואלין ל' יום קודם החג, וה"ה בחנוכה, (מועדי הגר"ח ח"א סי' כ"ג). וכתב לי רבינו זצ"ל במכתב, דאף אם ליכא חיוב שואלין ודורשין ל' יום, מ"מ בודאי ראוי ללמוד הלכות חנוכה קודם לחנוכה כדי שידע ההלכות כראוי, (הלכתא רבתא חנוכה, וכן בשו"ת שלמת חיים סימן שפ"ז כתב דפשוט שנכון ללמוד הלכות חנוכה בזמנם, וכן מובא בספר בית הלוי עיני חנוכה שבמדינות אלו נוהגים ללמוד בימים אלו סוגיא דחנוכה דפ' במה מדליקין).

לדרוש הלכות חג בחג בחנוכה

השיב רבינו זצ"ל דבימי החנוכה איכא לדינא דשואלין ודורשין בענינו של יום כמו דא"ל (בגמ' מגילה ד' א') בפורים, (קובץ נתיבות ההלכה גיליון ל"ג עמוד ר"ח) דדין שואלין ודורשין קודם החג הוא רק בחג דאורייתא כמש"כ התוס' מגילה (שם) אבל יש דין שואלין ודורשין בענינו של יום לדרוש הלכות חג בחג (כמבואר בגמ' מגילה שם לענין פורים, ועי' גם ברבינו ירוחם נתיב ט' ח"א כ' על ימי החנוכה וקבעום לדורות להיתם ימים טובים לקרות בהם ההלל ולהזכיר דינם, ובס' בן יהוידע עירובין נ"ד ב' עשה מועדים לתורה, הכונה שתלמוד הלכות חג בחג הלכות חנוכה בחנוכה, והש"ח כ' במס' שבועות פ' נר מצוה אות צ"ז דבטנהדרין ק"א א' אי' כל הקורא פסוק בזמנו מביא גאולה לעולם, על כן בני הזהירו ללמוד בחנוכה הלכות חנוכה).

ובמכתב לשואל אחר ענה רבינו זצ"ל האם יש שואלין ודורשין בחנוכה, כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, ונראה דקאי רק על הלכות חג בחג. (ועי' פנ"י מגילה ד' א' דאע"פ שחנוכה ופורים אינם אלא מד"ס ואינם בכלל תקנת מרע"ה מ"מ כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון). ולגבי ר"ח כתב לי רבינו זצ"ל במכתב דאית ביה חיובא דתקנת משה דשואלין ודורשין בענינו של יום, אלא דיוצאין יד"ח בקריאת התורה דר"ח, ומי שלא שמע קריאתה"ת אינו יוצא יד"ח באמירת פסוקי הקרבנות דמוסף, דאמירתן דרך תפילה לא מהני, ומ"מ במה שבחנוכה קוראין קריאת הנשיאים אין יוצא בקריאתה"ת יד"ח שואלין ודורשין בענינו של יום (אע"פ שפרסומי ניסא יש גם בהפטרות נרות דחנוכה עי' תוס' שבת כ"ג ב' ד"ה הדר) דבעינן שילמד בענינו של יום בהלכות חנוכה, (הלכתא רבתא חנוכה).

בענין חובת גברא בני"ח

כתב רבינו זצ"ל, דברש"י שבת (כ"ג א') מבואר דמי שאין לו בית פטור, וכן נראה בתוס' סוכה (מ"ו א' ד"ה הרואה) דדימו נ"ח למזוזה אלמא דהוא חובת הדר, אבל הביא מחמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאמר להוכיח מהרמב"ם דנר חנוכה הוא חובת גברא, ובאין לו בית עליו לשכור או לקנות בית לקיים המצוה דמבואר ברמב"ם (פ"א מברכות ה"ג) דמצות נ"ח אינו רשות כמזוזה שיכול לדור באהל ולהפטר מחיוב זה, רק חייב בה כמגילה, ועי' גם בפיוט האב"ע לשבת חנוכה (מודפס בסדר ו"י עמדין) דיש חיוב לחכור או לשכור לצורך חנוכה. (טעמא דקרא חנוכה משיעור שמסר רבינו בביהכ"ס לדרמן ביא"צ מן החזו"א).

חובה לקנות או לשכור בית

ונשאל רבינו זצ"ל, ממש"כ הרמב"ם (פ"ד מחנוכה ה"א) מצוותה שיהא כל בית ובית מדליק נר אחד, הרי שגם להרמב"ם הוא חובת בית, וכתב להשיב, דהוא חובת גברא לקנות בית ולהניח בבית (מועדי הגר"ח סי' תקצ"א).

חובתו בבית ולא ביער

ואמר רבינו זצ"ל דגם לדברי הרמב"ם הוא חובת בית ולא חובת גברא גרידא, ולכן א"א להדליק ביער וכיו"ב, וז"ל רבינו במכתב (להגר"ש פוברסקי זצ"ל) דבר פשוט שגם להרמב"ם הוא חובת גברא, ולא ממש חובת הבית כמזוזה, אלא דס"ל שזה גם חובת גברא להשיגו,

ופשוט דמי שיש לו ב' בתים חייב בב' מזוזות, ובנ"ח אינו אלא מפני החשד, עכ"ל, [ועי' בלבוש סי' תרע"ז ס"ב דגם הדר ביער מדליק ועי' בס' פניני חנוכה פ"ד עמוד צ"ד דהיינו דוקא ביש לו שם דירה].

נר חנוכה באונן ובשוטה

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ הפרמ"ג (סי' תר"ע) דאונן חייב בנ"ח, דלכא'ו מ"ש מכל המצוות דאונן פטור, ורק בל"ת מחויב האונן, והשיב רבינו, משום שהוא חובת בית, וה"ה דבבית של שוטה איכא קיום מצוה בהדלקת נ"ח עבורו, וכמו במזוזה, ואף דאיהו גופיה לא מצי עביד המצוה, אבל כיון דהוא חובת בית מצינן להדליק עבורו אף ללא דין שליחות כמש"כ השפ"א (שבת כ"א א') ע"ש, (מועדי הגר"ח תשובה תקפ"ו ובס' מחשבת עם עמ' תרל"ז מובא מרבנו זצ"ל דאונן חייב בנ"ח משום שאף הם היו באותו הנס, וע"ע בס' דרך שיחה ח"א עמוד קפ"ו דכאן חייבו משום פרס"ג ועי' בדתע נוסה ח"ג עמוד שפ"ה שהשיב רבנו זצ"ל דאפשר דיש ענין להניח תפילין לאדם שנשתטה אם יכול לשמור את עצמו בגוף נקי וביאר דאע"ג ההשוטה אינו יודע מהנעשה עמו מ"מ כיון דמתקיים מצוה על ידו יש בזה ענין ואע"ג דהוא פטור מ"מ אם מזכיר אותו במצוה אית ליה זכות, כמבואר בתבובות מ"ח א', דמי שנשתטה ב"ד יורדין לנכסיו ונותנין צדקה מנכסיו, וכו' ברמב"ם פ"א מנחלות ה"א דמי שנשתטה או שנתחרש ב"ד פוסקין עליו צדקה אם היה (ראוי).

נר חנוכה במטוס

כתב רבינו זצ"ל דהמנהג להדליק נ"ח במטוס, (מועדי הגר"ח סי' תקצ"ב).

נר חנוכה בביהכ"ס וברכת שהחיינו בשבת

בענין הדלקה ע"י קטן בביהכ"ס, שא"ל בני מרן מ"מ מרינו זצ"ל דבבית יוסף (סימן תרע"א) הביא מש"כ הריב"ש בתשובה (סי' ק"א) דהמנהג הזה להדליק בבית הכנסת מנהג ותיקין הוא משום פרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד האומות תקיפה ומברכין על זה כמו שמברכין על הלל דראש חדש אף על פי שאינו אלא מנהג, ומכל מקום באותה הדלקה של בית הכנסת אין אדם יוצא בה וצריך לחזור ולהדליק כל אחד בביתו. וא"כ שאין מוציא בזה אחרים האם יכול להדליק קטן, וא"ל רבנו זצ"ל דאף קטן שהגיע לחינוך, לא חייב בחינוך אלא בביתו, ולא ידליק בביהכ"ס, ובמקום שמתפללים רק קטנים, או ט' גדולים, ליכא כלל חובת ציבור, ואין לקיים שם כלל חיוב הדלקה דביהכ"ס. וכתב לי רבינו זצ"ל במכתב דביהכ"ס שאין מתפללין בו רק בשבת, דיש להדליק שם בברכה, וכן כשחל שבת בתוך ימי החנוכה, מברך שם ברכת שהחיינו קודם ההדלקה בערב שבת, כיון שבביהכ"ס זה הוא הדלקה הראשונה, וכדין מי שלא הדליק בביתו ביומא קמא, דביום שמדליק מברך שהחיינו על הדלקה ראשונה. (הלכתא רבתא חנוכה).

ברכת הרואה בהדלקת ביהכ"ס או חשד ומהדרין

כתב לי רבינו זצ"ל במכתב, דגם בנר של ביהכ"ס אפשר לברך ברכת הרואה, ואע"פ שאין יוצאין בהדלקה זו יד"ח, דמ"מ גם בהדלקה זו מתפרסם הנס, (שם, וכן נראה במש"כ האבודרהם וכלבו שנתקן הדלקת ביהכ"ס שיצאו ידי חובתן הרואים שאין להם בית לברך שם, הרי שנתקן כדי שיברכו שם אותם שאין להם בית ברכת הרואה), והיה חנוכה גדולה מוסר שהביא א' התורמים לרבינו זצ"ל ורבינו מיאן להשתמש בזה כי לא רצה לשנות ממה שהדליק כל השנים והביא הגמ' גיטין ס' ב', וכדי לרצותו היתה הרבנית ע"ה מדלקת בו ואמר רבינו דגם ע"ז אפשר לברך ברכת הרואה דמפרסם הנס, וכן בנר של קטן או נר דמהדרין יכול לברך, ואף בנר שהודלק מפני החשד אמר דשפיר מברכין עליו (הלכתא רבתא חנוכה).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורת' מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגיליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגיליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזוזר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - הַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזַה"י:

הַמַּשָּׁךְ מִשְׁפַּחַת קַרְלִיץ

פְּרֵשֶׁת מִקֵּץ - הַגָּאון רַבֵּי לִפְאָדָב וַיִּנְדָּרֹב זצ"ל יָדִיד נִפְשׁוֹ שֶׁל רַבֵּנוֹ (י"ב כִּסְלוֹ תשע"ט)

שָׁנָה שְׁלִישִׁית לַהּוֹפְעַת הַמַּזּוֹר 'שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת'

פְּרֵשֶׁת וַיִּגַּשׁ - הַגָּאון רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֱלִישֶׁכְּסִי זצ"ל שֹׁכֵה לַלְמוּד בַּצּוּרָא עִם מִרְן הַסְטִיפֶלְדֵר (י' טִבֵּת תשנ"ט)

מִרְן רַה"י הַגְּרָא"ל שְׁטִינְמָן זְצוּק"ל (כ"ד כִּסְלוֹ תשע"ח)

והדבר האחרון הוא לברר שהמשפחה הם בני תורה.

התפלא השואל, כי האמנם "דרך ארץ קדמה לתורה", אבל עד כדי כך?

ענה לו הגאון רבי שרגא, הסכת ושמע את העובדא שהייתה עימי בצעירותי:

בהיותי בחור צעיר, וחברי לשיעור עוד לא נכנסו לשידוכים, חזרתי פעם הביתה בשעת לילה, והנה אבי מורי מרן הגרא"ל זללה"ה קורא לי לצד החדר ומבקש לשוחח איתי. הוא פנה ואמר לי - ראה, ברוך ה' היו עבורך מספר הצעות שידוך. לאחרונה היו כמה הצעות שידוך חשובות מאוד, של תלמידי חכמים מופלגים מאוד, ובאחד מהם האבא אף תלמיד חכם גדול מאוד וידוע (זצ"ל), אבל דחיתי את ההצעות, כי באחת המדות לא היו מתקונות, ואינו נעים הליכות. ובשניה יש רוח גאון ועזות וכדומה.

והנה כעת הגיע הצעה, של בת של תלמיד חכם, אולי הוא התלמיד חכם הכי גדול שיש היום בדור, ולמרות זו הוא אינו בעל גאון.

כי ענין המדות הוא חשוב מאוד!

"ההצעה הייתה" סיים רבי שרגא "הבת של מורי חמי מרן רבי חיים קניבסקי, ואבי מורי רצה את השידוך לא רק בגלל תורתו, אלא דבר ראשון מחמת מדותיו הנעלות. ללמדך כמה גדולה חשיבות המדות של המדובר.

חתם בכתב קטן

כאשר נחלש מרן הגרא"מ שך זצוק"ל הוטל על הגרא"ל עול הנהגת הציבור, ורבינו הכיר לו מאוד טובה, כי חש שהוא פטור מלהורות ולהשיב בעניני ציבור, כי על פיו של רבי אהרן לייב יישק כל דבר.

וכשהיה נשאל בשאלות של הנהגה וכו' היה שולח הכל לרבי אהרן לייב, וגם כשדעתו האישית היה לפעמים אחרת היה מבטל דעתו מפני כבוד התורה של הגרא"ל.

ופעם נתבקש לצרף את חתימתו למכתב צדקה לטובת 'הכנסת כלה' והיה חתום שמו של הגרא"ל, אך בכתב קטן שבקושי היה נראה.

ורבינו התאמץ וחתם בכתב עוד יותר קטן ממנו. ואמר: איך אני יכול לחתום באותיות גדולות ממנו?!

שמחת שבע ברכות במעונו של מרן הגרא"ל שנערכה בביתו בתקופתו האחרונה

בן חמישים לעיצה

סיפר הג"ר אליהו מן שליט"א לרבינו: יהודי אמריקאי הגיע להתברך מפיו של הגרא"ל.

שאלו הגרא"ל: במה אתה עובד. וענה "יועץ".

שאלו: ובן כמה אתה. ענה היועץ, בן 33.

שאל הגרא"ל: הלא במשנה כתוב בן חמישים לעיצה, ואיך הנך נותן עיצות לפני גיל חמישים...

ונהנה רבינו למשמע הדברים. והוסיף, כי עיקר הקושי ליעץ לעצמו, אבל לאחרים לפעמים יותר קל...

רבינו לוחץ את ידו של הגרא"ל בשמחה משפחתית. זכר צדיקים לברכה

רבינו שתק אבל הגרא"ל הבין טעמו

בחודש חשוון תשס"א נערך נישואי נכד רבינו הר"ר אריה ב"ר אי"ש קניבסקי שליט"א, ומרן הגרא"ל זצ"ל כובד לערוך חופה וקידושין.

וטרם החופה רבינו סידר את הכתובה, וכתבו בה "וקנינא" אפילו שעוד בכלל לא עשו את הקנין (כי יש שנוהגין שעושים הקנין בחופה), וכשבא הגרא"ל והבחין בזה אמר לרבנו, שהגרי"ש אלישיב מקפיד שיתכנו 'וקנינא' אחר שעושים הקנין בפועל, ורבנו שתק.

ואחרי כמה רגעים לחש הגרא"ל לאחד ממקורביו, "כי האמת היא שלא אצל החזון איש, ולא אצל בעל הקהילות יעקב הקפידו בזה".

ואחרי שהלך מרן הגרא"ל זצ"ל שאל אחד מהנוכחים את רבינו על זה, ורבינו ענה מעצמו כי "אצלנו לא הקפידו על זה". [א"ה, ולמעשה מרן הגרא"ל לא תמיד הקפיד על זה, וגם בנו הג"ר שרגא שליט"א לא מקפיד על זה, וכאן העיר כאן כי סבר שרבינו ירצה להחמיר כשיטת חמיו].

בשמחת נישואי רבי אריה קניבסקי שליט"א

משמאל לימין: הגרא"ל שטינמן, רבינו, החתן רבי אריה, אביו הגרא"ש שליט"א

ביטול תורה בהשתתפות באירועים ציבוריים

דרכו של רבינו היה מאז ומקדם שלא להופיע באירועים ציבוריים מפני ביטול הזמן. ובשנת תשס"ג הפצירו מאוד מארגון הקירוב 'לב לאחים' שיבוא להשתתף בכינוס השנתי שנערך אחרי חג הפסח, ורבינו סירב בתוקף כדרכו.

והגיעו עוד ועוד אנשים נכבדים להפציר ולומר שתהיה תועלת וחיוזוק עצום השנה יותר מתמיד וכו' ולבסוף אמר, אם רבי אהרן לייב יבקע שאני צריך ללכת - אלך. ואח"כ ביקש ש"ימסרו לחתני רבי שרגא שאם יהיה באזור שיכנס" [וכידוע היה דרכו שלא לקרוא לאנשים בפירוש].

ואכן הג"ר שרגא נכנס ורבינו הסביר לו את הענין, ואמר שיש כאן שאלה של ביטול תורה ולכן צריך הכרעה של רבי אהרן לייב. וביקש שאם יוכל ישאל את אביו.

והגר"ש מיהר לעשות כדבריו ושאל את אביו הגרא"ל, והגרא"ל ענה "זה לא מוכרח" והוסיף את לשון הגמרא במסכת נדרים ס"ו ב' ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמעון ממקומו. ואכן רבינו לא הגיע.

[וכמו כן אסיפות של 'מועצת גדולי התורה' היה מורה שלא להטריח את רבינו להשתתף כי "הוא צריך ללמוד"].

ומספר שנים אח"כ כבר שלח הגרא"ל לומר לו שנכון שיבוא ואכן הוא החל לבוא לכינוס מידי שנה.

"כשרבי שרגא יהיה באזור שיכנס". רבנו בשמחת ברית מילה מברך על הכוס ולצידו רבי שרגא שליט"א

מדוע הגרא"ל רצה את השידוך

סיפר הג"ר יהונתן הוניגסברג שליט"א באחד משיעוריו:

אל ביתו של רבי שרגא שטינמן שליט"א הגיע אב צעיר שבתו הגיע לפירקה, וביקש לדעת מה הדבר שעליו להתעכב ולהתעקש במציאת זיווג.

הגר"ש ענה לו, כי עליו לבאר את הפרטים על פי סדר העדיפויות הבא:

תחילה וראש יברר אודות ה"יראת שמים" של המדובר.

ולאחר מכן יבדוק את ענין המידות טובות.

והדבר שלישי ישאל איך הוא בלימוד התורה.